

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

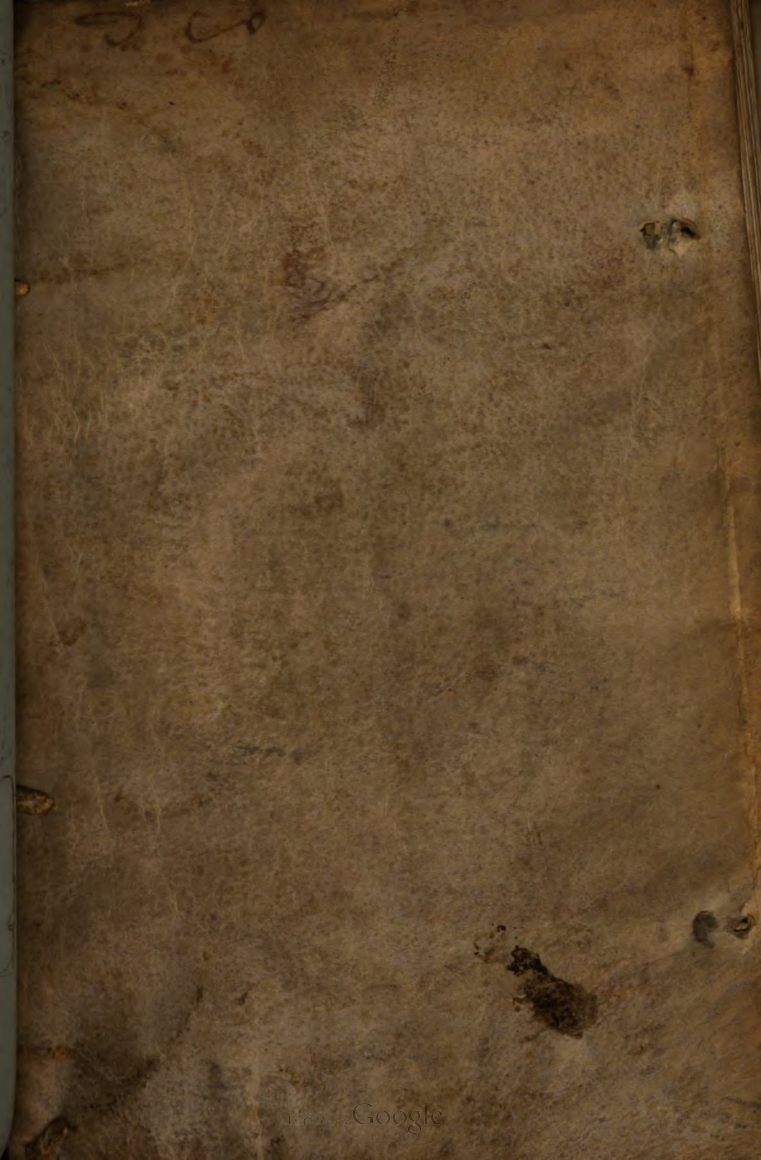
Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

A
Crim. 45.

UNIVERSITATI BIBLIOTHECÆ
GENERICÆ VTRIVSQUE
UNIVERSITATIS BRUGIÆ
ET LEUVENÆ

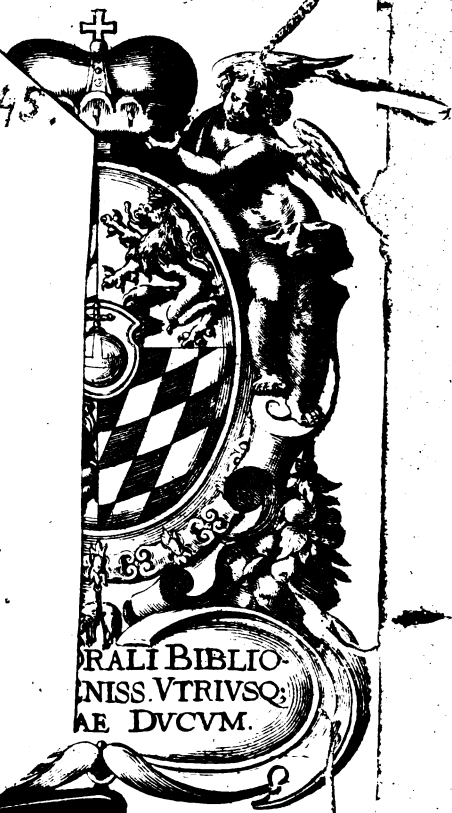

БИБЛИОТЕКА

БИБЛИОТЕКА

Байер Staatsbibliothek

Grain. 45.

ORALI BIBLIO-
NISS. VTRIVSQ;
AE DVCVM.

<36602463600010

<36602463600010

Bayer. Staatsbibliothek

3170

[Handwritten signature]

FRANCISCI
CASONI OPITERGINI

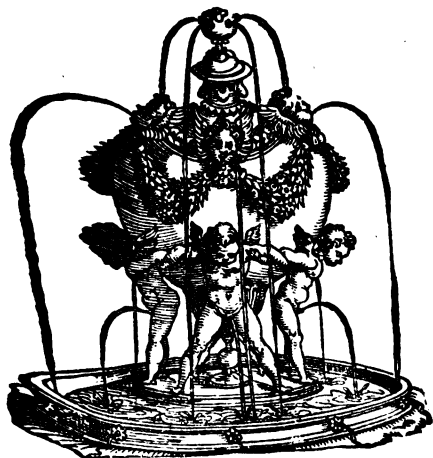
IVRISCONSULTI CELEBR-
*rimi, atque criminalium rerum peritissimi de
indicijs, & tormentis tractatus duo.*

Quibus accesserunt.

DOCTISSIMA QVÆDAM
eiusdem de Accusationibus, & In-
quisitionibus singularia.

OMNIA NVNC PRIMVM
in lucem edita.

CVM PRIVILEGIO
Illust. Senatus Veneti.

VENETIIS. M D LVII.

100 100 100 100 100
100 100 100 100 100
100 100 100 100 100
100 100 100 100 100
100 100 100 100 100

100 100 100 100 100
100 100 100 100 100
100 100 100 100 100
100 100 100 100 100
100 100 100 100 100

AMPLISSIMO

VIRO AVGVSTINO BARBA-

dico patricio Veneto, ac aduocatori dignissi-
mo Franciscus Casonus. S. P. D.

Rbitror materiam indi-
ciorum esse omnium diffi-
cillimam, & sine mutua
auxilio artis oratoriae sae-
tis percipi non posse: cuius artis, cete-
rarumq; bonarum artium Iurisconsulti
non expertes fuerunt. Qua de re secun-
dum oratores responsitarunt. l. aut fa-
cta, & l. Cicero. ff. de poen. eaq; pra-
cipue scientia ad enodandos plerosque
turis laqueos utebatur Labeo Iurifa-
consultus secundum Gellium lib. xij.
Cap. x. & xij. Et licet apud crimis

A ij

nalia tractantes sit abundans rerum,
& indiciorum copia: est tamen rudis,
indigestaq; moles, nisi eam ars in ordi-
nem digestam disponat; nam secundum
22 glos. in s. igitur in proo. Institu. diuis-
22 sio, siue partitio animum legentis inci-
22 tat, mentem intelligentis preparat, &
22 memoriam artificiose reformat. Un-
22 de lectio carens hac uirtute tumultue-
tur necesse est, et sine rectore fluctuet.
Quapropter totus hic tractatus ser-
uiet dispositioni, & hoc ordine mate-
riam indiciorum disponam; & aucto-
ritatibus tum ciuilibus, tum diuinis ex-
cuciam: disciplina enim Domini non
est abiicienda; & omne consilium, &
prudencia Dei sunt. Omnis enim ser-
mo Dei ignitus, & clipeus sperantis

3

bus in se, cap. iij. iij. & xxx. Prouerb.
Quare Dei Optimi Maximi, ut in
fra aggredior, tibiq; peritissimo, opti
moq; omnium patrono dedico, cæterosq;
tractatus meos non supprimam, si hunc
tibi placere sensero. Vale.

A iij

MAGNIFICO AC
PRÆSTANTISSIMO VIRO
LEONARDO DONATO

Patricio Veneto Gabriel Sarayna
Iurisconsultus. S. P. D.

Ebentur tibi eæ Francisci Casoni Iuris
consulti peritissimi de iudicijs & que-
stionibus doctissimæ lucubrationes ma-
gnifice Leonarde. Quid enim nobili ui-
ro, nunc criminalibus iudicijs occupa-
to; nunc uerò ad externas ciuitates gu-
bernandas delegato, grauissimisq; districto negotijs, gra-
tius affferri potest, quàm breue quoddam enchyridium,
quo is citrà laborem celeriter, ex sanctissimarum legum
præscripto fontes quidem ab insontibus, per indicia facile
dignoscere, actosq; reos (si ita res expostulet) uel æquis
questionibus subijcere; Vel confessos, conuictos uè meri-
ta pœna multare, prouinciamq; sibi commissam improbis
hominibus purgare possit? Equidem nec dignius quic-
quam, nec præclarius tanto uiro præstari posse censue-
rim. Quamobrem, cum in hunc uerè aureum libellum in-
cidissem, autoris doctrinam, methodum, atque dicendi ge-
nus admiratus, illum te dignū iudicauī, ad cuius normam
iudicia, tua in tantis tuis occupationibus exigas, posteaq;

4

cum aduocatoria dignitate præfulseris (quod breui futurum proculdubio speramus) inde, quasi ex promptuario ad agendos, defendendosq; reos, quam celerrimè haurias omnia. Plurima equidem ea de re nostratium iurisconsultorum uolumina per ocium legi, ut uix, quæ legam, aliqua amplius supersint: nullum tamen librum inueni, qui candidiore unquam eruditione, concinnioriue breuitate mihi magis arriserit. hîc enim ita omnia ex communibus Rhetorum locis eruta argumenta; legumq; autoritate comprobata, sunt à Casono in unum epithoma collecta, ut Gandini scientiam, Angeli eruditionem, Bruni facilitatem, Hippolyti demum copiam, atque ubertatem una hora cumulatè præstiterit: iamq; inter oratores iurisconsultus, interq; iurisconsultos orator primum sibi locum uendicabit. Suscipe igitur libellum coniecturali tractatione conspicuum, atque dicendi genere nouum: meaq; in te obseruantia perpetuò memor propensam hanc meam in te uoluntatem æqui, bonique consulas. Venetijs calendis Aprilis. M D L V I I.

A iij

T R A C T A T V S

MALEFICII PRÆMEDITATI

SECUNDVM ORATORES,

ius diuinum, et Ciuile Francisci

Casoni Iurisconsulti

Opitergini.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, et per tria tempora.
- 2 Personæ qualitas indicium in criminalibus præstat: quæ tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis iungatur.
- 3 Causa in reo, ad indicia maleficij elicienda, est perquirenda, quam reus uel affuisse negabit, uel extenuabit, uel non sufficere dicet, nisi cum uicio personæ iungatur.
- 4 Facta aut consilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.
- 5 Indicium efficax ex consilio, & ratione habetur.
- 6 Indicia ex impetu et affectione ad non præmeditatum maleficium nascuntur.
- 7 Verborum qualitas animum demonstrat, undè is uidetur fecisse, qui prædixit facere.
- 8 Indicia propositi scire quare expediat?
- 9 Indicium omne, quod indicat propositum, indicat & in-

perfectorem, sed non e contra.

- 10 **Iudicia premeditatum demonstrantia**, propter affectum in non premeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant.
- 11 **Predicamenta, circa quae uidetur uersari omnis questio**, sunt decem.
- 12 **Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habetur**, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit.
- 13 **Indiciorum an certa doctrina dari possit?**
- 14 **Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam prouenit.**
- 15 **Natura quadam in homine est, quae ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare, & haec quo nomine uocetur?**

Argumentum Tractatus, & locorum indiciorum omnium.

Praefandum est, Tomnia iudicia, & actiones humanas oriri ex quatuor locis, uidelicet: Persona, Causa, Facto, Dicto, et secundum alios quos Oratores, ex non Facto, ex non Dicto: et per tria tempora, ante, in, & post delictum: & habent locos suos, ut in tabula, quos dispersos collegi: & vim praedictorum, & quid accusatori, & quid accusato conueniat, dilucidè perstringam, & sine ijs omne ar-

tificium, materia, & eloquentia defunt: Perfo
 2 na t̄ euenit necessario vt cuiusmodi persona sit,
 eiusmodi actiones sequantur, vnde bene, seu ma
 le præsumitur: & qualitas personæ demonstrat
 animum fuisse, vel non fuisse offendendi. Sed
 reus dicit indicia personæ sola non sufficere, cum
 sint remota, & nisi cum causis iungantur. Cau
 3 sa, attinet t̄ quærerere quot, & quantæ sint in reo
 causæ, vt earum gratia deliquisse videatur, cum
 nihil sine causa fiat. Reus autem negabit fuisse
 causam, si poterit: aut extenuabit. Deinde ini
 quum esse dicit, omnes, ad quos aliquid emolu
 menti ex aliqua re peruenerit, in suspicionem ma
 leficij deuocari. Item dicit causas non sufficere, ni
 si cum vicio personæ iungantur. Facto quæ
 4 cunque t̄ geruntur a nobis, aut consilio, & ratio
 ne geruntur: aut impetu, & affectione. Ex con
 5 silio, & ratione t̄ habetur efficax argumentum
 ad præmeditatum; & caput erit propositi, si de
 monstrabitur quare, quo consilio, qua spe persi
 cendi, quidque factum sit, aut quid factum de in
 dustria, ante, in, & post delictum. Ex impetu,
 6 t̄ & affectione ad non præmeditatum argumen
 ta nascuntur: & reus è contrario dicit, rem perspi
 cere cum consilio, & cura non potuisse, & id
 quod fecit, impetu quodam animi potius, quàm
 cogitatione fecit. Quibus etiam rationibus de
 monstrari possit factam rem non fuisse, facile ex
 contrarijs suppetet facultas: Dicto nunquid

- 7 † reus dixerit ante, in, seu post delictum: nam ex qualitate verborum animum metimur; & is videtur fecisse, qui prædixit facere. Et expedit † sci re indicia propositi: quia per ea dupliciter quaeritur, videlicet: quis fecerit, quando ignoratur; &
- 9 quo animo fecerit. Nam omne, † quod indicat propositum, indicat & interfectorem; sed non è contrariis enim videtur fecisse, qui faciendi habuit voluntatem: quia omnes, quod volunt, et possunt, etiã exequuntur, et faciunt. Est enim maxime consentaneum; vt quod quis instituit facere, fecisse etiam videatur. Sed licet † indicia orientia ex supradictis locis natura sua indicent præmeditatum, quandoquè tamen propter effectum in non præmeditatum euadunt: & hoc euenit, quando rixantes obuiant sorte, & casu. De quibus omnibus singulariter hoc opere dicetur, duce & auspice Christo.

Tabula indiciorū , et oīs actio. huma.

I Persona	Fama, Conuersatio, Consuetudo, Natio, Conditio, Fortuna, Ætas, Sexus, Nomen, Phisiognomia, Pallor.
II. Causæ delicti.	Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas.
III. Facto ante de- lictum, seu con- tento cū delicto,	Vbi fuerit. Vbi visus sit, Quo cum visus sit, Nunquid appararit, Nunquem conuenerit, Nunquem habuerit de conscijs. De adiutoribus. De adiuuentis, Nunquo in loco præter cōsuetu- dinem fuerit.
IIII. Facto in deli- cto, seu adun- cto delicto,	Aut alieno tempore. Locus, Tempus, Modus, Occasio, Facultas.
V. Non factu.	Quid factū sit, qđ nō oportuerit, Caut non factū, qđ oportuerit, &c.
VI. Dicto.	Nunquid dixerit reus ante, in, seu post delictum, prout minæ, con- fessiones. Item fama, & reliqua.
VII. Non dicto.	Tacens delictum præsumitur par- ticeps, & non respondens torque- tur sine indicijs, &c.
VIII. Facto quodam cōsequenti de- lictum, indican- te de reo, sed nō de proposito,	Fuga, Cruor, Pallor, Trepidatio, repertus in loco de- lictī, & reliqua.

perfectorem, sed non e contra.

- 10 Indicia premeditatum demonstrantia, propter affectum in non premeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant.
- 11 Prædicamenta, circa quæ uidetur uersari omnis questio, sunt decem.
- 12 Indicare ualens quid probabile, aut non probabile habetur, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit.
- 13 Indiciorum an certa doctrina dari possit?
- 14 Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam prouenit.
- 15 Natura quædam in homine est, quæ ipsum cogit, aut fate-ri, aut aliter delictum manifestare, & hæc quò nomine uocetur?

Argumentum Tractatus, & locorum indiciorum omnium.

- 1 Ræferendum est, Tomnia indicia, & actiones humanas oriri ex quatuor locis, uidelicet: Persona, Causa, Facto, Dicto, et secundum aliquos Oratores, ex non Facto, ex non Dicto: et per tria tempora, ante, in, & post delictum: & habent locos suos, ut in tabula, quos dispersos collegi: & vim prædictorum, & quid accusatori, & quid accusato conueniat, dilucidè perstringam, & sine ijs quæcunq; ar-

tificium, materia, & eloquentia defunt. Perſo
 2 na ꝛ euenit neceſſario vt cuiuſmodi perſona fit,
 eiuſmodi actiones ſequantur, vnde bene, ſeu ma
 le præſumitur: & qualitas perſonæ demonſtrat
 animum fuiſſe, vel non fuiſſe offendendi. Sed
 reus dicit indicia perſonæ ſola non ſufficere, cum
 ſint remora, & niſi cum cauſis iungantur. Cau
 3 ſa, attinet ꝛ quæſere quot, & quantæ ſint in reo
 cauſæ, vt earum gratia deliquiſſe videatur, cum
 nihil ſine cauſa fiat. Reus autem negabit fuiſſe
 cauſam, ſi poterit: aut extenuabit. Deinde ini
 quum eſſe dicit, omnes, ad quos aliquid emolu
 menti ex aliqua re peruenerit, in ſuſpicionem má
 leficij denocari. Item dicit cauſas non ſufficere, ni
 ſi cum vicio perſonæ iungantur. Facto quæ
 4 cunque ꝛ geruntur a nobis, aut conſilio, & ratio
 ne geruntur: aut impetu, & affectione. Ex con
 5 ſilio, & ratione ꝛ habetur efficax argumentum
 ad præmeditatum; & caput erit propoſiti, ſi de
 monſtrabitur quare, quo conſilio, qua ſpe perſi
 cendi, quidque factum ſit, aut quid factum de in
 dustria, ante, in, & poſt delictum. Ex impetu,
 6 ꝛ affectione ad non præmeditatum argumen
 ta naſcuntur: & reus è contrario dicit, rem perſp
 cere cum conſilio, & cura non potuiſſe, & id
 quod fecit, impetu quodam animi potius, quàm
 cogitatione fecit. Quibus etiam rationibus de
 monſtrari poſſit factam rem non fuiſſe, facile ex
 contrarijs ſuppetet facultas: Dicto nunquid

7 † reus dixerit ante, in, seu post delictum: nam ex
 qualitate verborum animum metimur; & is vide
 8 tur fecisse, qui prædixit facere. Et expedit † sci
 re indicia propositi: quia per ea dupliciter quæri-
 tur, videlicet: quis fecerit, quando ignoratur; &
 9 quo animo fecerit. Nam omne, † quod indi-
 cat propositum, indicat & interfectorem; sed
 non è contra: Is enim videtur fecisse, qui faciendi
 habuit voluntatem: quia omnes, quod volunt, et
 possunt, etiã exequuntur, et faciunt. Est enim
 maxime consentaneum; vt quod quis instituit fa-
 10 cere, fecisse etiam videatur. Sed licet † indicia
 orientia ex supradictis locis natura sua indicent
 præmeditatum, quandoquè tamen propter effe-
 ctum in non præmeditatum euadunt: & hoc eue-
 nit, quando rixantes obuiant forte, & ca-
 su. De quibus omnibus singula-
 riter hoc opere dicitur, duce
 & auspice Christo.

Tabula indicatorū , et oīs actio. huma.

I Persona	Fama, Conuersatio, Consuetudo, Natio, Conditio, Fortuna, Ætas, Sexus, Nomen, Physiognomia, Pallor.
II. Causæ delicti,	Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas.
III. Facto ante de- lictum, seu con- tento cū delicto,	Vbi fuerit. Vbi visus sit, Quo cum visus sit, Nunquid appararit, Nunquam conuenerit, Nunquam habuerit de conscijs. De adiutoribus. De adiumentis, Nunquam in loco præter cōsuetu- dinem fuerit.
IIII. Facto in deli- cto, seu adiu- cto delicto,	Aut alieno tempore. Locus, Tempus, Modus, Occasio, Facultas.
V. Non facto,	Quid factū sit, qđ nō oportuerit, Caut non factū, qđ oportuerit, &c.
VI. Dicto,	Nunquid dixerit reus ante, in, seu post delictum, prout minæ, con- fessiones. Item fama, & reliqua.
VII. Non dicto,	Tacens delictum præsumitur par- ticeps, & non respondens torque- tur sine indicatijs, &c.
VIII. Facto quodam cōsequenti de- lictum, indican- te de reo, sed nō de proposito,	Fuga, Cruor, Pallor, Trepidatio, repertus in loco de- lictī, & reliqua.

Et supradicti loci sunt proprii Jurisconsulto-
 11 rum, & Oratorum; tamen Arist. ꝑ prædica-
 menta decem constituerit, circa quæ videtur ver-
 sari omnis quæstio: Sed secundum Quint. in
 lib. iij. tit. vnde ducatur, ex ijs prima quatuor ad
 status pertinere, cætera ad quosdam locos argu-
 mentorum videntur. Verum sine conuicio
 Quint. nõ solum prædicti loci, verum etiam om-
 nia, quæ sunt in Cœlo, in Terra, et in Abisso sub
 prædicta prædicamenta cadunt.

Nota, ne oriatur confusio in tabula, q̄ consilia per
 Cicer: sunt attributa personæ; rectius tamen refe-
 runtur ad factum, licet personæ accidant, vide
 Quintil. lib. v. & l. sæpe s. si. ff. de verb. sig. Item
 Fama, & Pallor bis legitur in tab. vide in cap. 1.
 & penult. tracta. primi: atque ex ijs locis omnis
 argumentatio inueniri poterit, & aut probabilis,
 aut necessaria erit, vide Cicer. lib. primo cap. v.
 de Inuent. Et secundum Aristot: Qui iud-
 12 care ꝑ perspicaciter potest quid probabile, aut
 non probabile habeatur; idem acerrimè iudicabit
 quid verum, aut non verum in singulis rebus sit.
 vide in lib. 1. c. vi. Rhetor. De prædictis locis
 fit mentio in l. fin. ff. de actio. & obligatio. ibi. ex
 personis, causisq̄, & l. qui cum vno. ff. de re mili-
 ta. ibi, examinantur causæ, cur, & vbi fuerit, &
 13 quid egerit. Prædicta ꝑ repugnant scribenti-
 bus de indicijs non posse dari certam doctri-
 nam, sed esse in arbitrio, quod tamen regulatur

secundum dispositionem iuris communis. Contra etiam prædictos est: q̄ natura hominum id patitur, vt veritatis capax sit, & res maiori ex
24 parte veritatem sortiantur. Hoc amplius t̄ ego dico, cognitionem indiciorum non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam provenire; etenim natura homini rerum plurimarum obscuras, & necessarias intelligentias enodavit. Supradicta probari possunt exemplo diuino: vt in c. iij. Genes. ibi: vox sanguinis fratris tui clamat post me de terra. Et in exemplo veneni, vt infra in c. 25 iij. Et secundum aliquos t̄ est quædam natura in homine, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare. vnde legitur in lege diuina. fugit impius nemine persequente; Et hanc partem aliqui vocarunt Furtam; alij Consciētiam scelerum; alij dixerunt fieri natura communi ad manifestandum delictum. Et de prædictis ponentur exempla suis locis.

DE ATROCITATE
PRÆMEDITATI, ET
QUOMODO DIFFE-
rat à non præmeditato.

S V M M A R I V M.

- 1 Per indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto, & homicidio.
- 2 Homicidium quot modis committatur?
- 3 Homicidium præmeditatum est maxime detestabile, & in eo omnes tenentur.
- 4 Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?
- 5 Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum de-

P R Æ M I S S A.

ueniat, homicidij poena punitur, licet homicidium non sequatur; Idem in crimine seditionis, & in emente uenenum, ut alteri daret.

6 Bannitum ueneno occidere non licet, quamuis posset per leges impune occidi.

Cap. I.

2 **P**ER Indicia † proceditur in tribus delictis, videlicet, homicidio, furto, & adulterio. Homicidium † autem committitur, aut præmeditatum, aut in pura rixa, aut casu. De his, maximè de præmeditato legitur in l. Mosis, c. xxi. Exo. & adeo
 3 † detestabile est, vt delinquens auellatur ab altari, vt moriatur; Et differt à puro, etiã secundum Iuriconsultos: nam si plures fuerint in rixa præmeditata, omnes puniuntur de occiso; secus in pura rixa: quia tunc vnus cuiusque ictus considerandus est, not. in l. fin. C. de sic. Idem secundum
 3 Cicer. primo officiorum. Interest vtrum perturbatione aliqua animi, an cõsulto, et cogitato fiat
 4 iniuria. Hoc amplius † secundum aliquos; si quis animo occidendi aggressus sit aliquem, licet non occiderit, aut vulnerauerit, punitur tamen, vt homicida. Sed dic contra, q̃ punitur arbitrio Iudicis, non autem poena homicidij. In aliquibus tamen potest puniri vt homicida, vt
 5 puta, si quis; † accepta pecunia, causa occidendi,
 cum

P R Æ M I S S A. 9

cum deuenerit ad actum proximum, punitur
 pœna homicidij, licet homicidium non sit secu-
 tum. Barto. in l. non solum. ff. de iniur. Idem in
 crimine seditionis, & in emente venenum, vt
 6 alteri daret. Dic etiam † secundum aliquos, non
 licere exulem veneno occidere, licet posset per le-
 ges impune occidi secundum Doc. in l. non ideo
 C. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Maleficium apparere prius debet, quàm de proposito, aut
 reo queri debeat.
- 2 Cadauer prius est inspiciendum, eius qualitas in actis re-
 ferenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis
 sint, & quo armorum genere illata fuerint, & quæ mor-
 tis causam præstiterint.
- 3 Propositum ex quibus indicijs arguatur?
- 4 Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.
- 5 Frequentans locum maleficij, habet indicium contrà se.
- 6 Cadaueris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici
 super ea requiri debent, & hæc si omittantur processus
 est nullus.
- 7 Contumax quandò non habeatur pro confesso ex forma
 statuti.
- 8 Reus absens non damnatur si contrà eum non fuerit pro-
 batum delictum.
- 9 Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauer-
- 10 Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta seu uestimi-

P R Æ M I S S A .

tim, uel quod simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt.

De uiso, & reperto faciendo per peritos, & de errore iudicum. C. II.

- 1 **D**E proposito, † aut reo quæri non debet, nisi de facto constet: naturalis enim ordo est, ut prius probetur factum esse, deinde à quo, postea quo animo: cum uero de facto, et reo constat, de
- 2 animo quæri potest. Quare, † curent Iudices, ut inspiciatur cadauer, & referatur in actis qualitas, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis sint, quo armorum genere illata fuerint, & quæ demum causam mortis uulnera præstiterint: quia
- 3 per multitudinem, † magnitudinem, geminationem uulnerum, et per modum uulnerandi arguitur propositum. Item apparere debet in quo lo
- 4 co fuit occisus: nam † per locum, in quo quis offenditur, coniectatur de proposito, & de delinquente, quando de eo ignoratur: præsumitur
- 5 † enim contra frequentantem illum locum, siue contra vicinos, Bart. l. i. C. de ser. fugi. & Moyses. cap. xxi. Deuterono. Et animaduerten
- 6 dum † est, ut eiusmodi inspectio cadaueris fiat per peritos, licet aliqui Iudices consuerint uidere sine peritis. Sed auertant talem consuetudinem, cum sit contra religionem iudicandi, & pariat periculum damnandi in fonteis, sicut fonteis, præsertim

DE ATROCITATE
PRÆMEDITATI, ET
QVOMODO DIFFE-
rat à non præmeditato.

S V M M A R I V M.

- 1 Per indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto, & homicidio.
- 2 Homicidium quot modis committatur?
- 3 Homicidium præmeditatum est maxime detestabile, & in eo omnes tenentur.
- 4 Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?
- 5 Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum de-

P R Æ M I S S A :

- 2 Sanguis clamat uindictam contra interfectorem.
- 3 Calor in cadauere seruari potest usq; ad septem horas, & ideo intrà illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet.

De sanguine profluente propter præsentiam suspectorum. C. III.

- 1 **C**onsequens locus est dicere de cadauere † effundente sanguinem propter præsentiam suspectorum; de quo indicio meminit Paris de puteo, dicens, q; magnum est indicium, & non est recedendum a tali experientia. vide eum in cap. Mandauit in fine. Hippo. quoque aliquantulum tractat, dicitq; nullibi legi de hoc, & posse inquiri tantum in .s. diligenter nu. cxviij. Attamen apud multos legitur de hoc indicio. Et Aristoteles respondit hoc esse opus diuinum, & naturale: quia
- 2 sanguis † clamat uindictam contra interfectorem, & rationes multas affert. vide eum in problema. c. de naribus, & Lucretium li. iij. in illis versibus.
- 3, *Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu.*

Vbi Ficinus multas adducit causas non dissentientes ab Aristotele. Et vbi Aristoteles dicit, si vulnera fuerint recentia, Ficinus ait calorem † seruari posse ad tempus, puta, ad horas septem: & tale indicium appellatur diuinum, et fit natura communi ad manifestandum homicidium: & iudex debet experiri infra dictum

P R Æ M I S S A. 9

cum deuenit ad actum proximum, punitur
pœna homicidij, licet homicidium non sit secu-
tum. Barto. in l. non solum. ff. de iniur. Idem in
crimine seditionis, & in emente venenum, vt
6 alteri daret. Dic etiam † secundum aliquos, non
licere exulem veneno occidere, licet posset per le-
ges impune occidi secundum Doc. in l. non ideo
C. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Maleficium apparere prius debet, quàm de proposito, aut
reò quæri debeat.
- 2 Cadauer prius est inspiciendum, eius qualitas in actis re-
ferenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis
sint, & quo armorum genere illata fuerint, & quæ mor-
tis causam præstiterint.
- 3 Propositum ex quibus indicijs arguatur?
- 4 Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.
- 5 Frequentans locum maleficij, habet indicium contrà se.
- 6 Cadaueris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici
super ea requiri debent, & hæc si omittantur processus
est nullus.
- 7 Contumax quandò non habeatur pro confesso ex forma
statuti.
- 8 Reus absens non damnatur si contrà eum non fuerit pro-
batum delictum.
- 9 Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauer-
- 10 Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta, seu uestim.

B

P R Æ M I S S A .

tum, uel quod simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt.

De uiso, & reperto faciendo per peritos, & de errore iudicum. C. II.

- 1 **D**E proposito, † aut reo quæri non debet, nisi de facto constet: naturalis enim ordo est, ut prius probetur factum esse, deinde à quo, postea quo animo: cum uero de facto, et reo constat, de
- 2 animo quæri potest. Quare, † curent Iudices, ut inspiciatur cadauer, & referatur in actis qualitas, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis sint, quo armorum genere illata fuerint, & quæ demum causam mortis uulnera præstiterint: quia
- 3 per multitudinem, † magnitudinem, geminationem uulnerum, et per modum uulnerandi arguitur propositum. Item apparere debet in quo lo
- 4 co fuit occisus: nam † per locum, in quo quis offenditur, coniectatur de proposito, & de delinquente, quando de eo ignoratur: præsumitur
- 5 † enim contra frequentantem illum locum, siue contra uicinos, Bart. l. i. C. de ser. fugi. & Moyse. cap. xxi. Deuterono. Et animaduertendum † est, ut eiusmodi inspectio cadaueris fiat per peritos, licet aliqui Iudices consuerint uidere sine peritis. Sed auertant talem consuetudinem, cum sit contra religionem iudicandi, & pariat periculum damnandi in fonteis, sicut fonteis, præsertim

de Suetonium in Caligula in principio. Et vbi de hoc facto controuersia foret, a tali experientia non discederem. Animaduertendum tamen est, q̄ non solum ijs, qui veneno, sed qui etiam morbo cardiaco perierunt, euenisse legitur: quo argumento Plinius ait, Pisonem in iudicio defensum fuisse.

S V M M A R I V M.

- 1 Præmeditatum maleficium non præsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quò id probari possit?
- 2 Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo questio haberi possit.
- 3 Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt uires indiciorum: Et an testes debeant esse omni exceptione maiores?
- 4 Testes quando omni exceptione maiores ad probandum requirantur, & quando etiam non integri admittantur?
- 5 Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat?
- 6 Cõsuetus comittere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse: et an possit pœna ordinaria puniri?

De non præsumendo proposito, nisi probetur, & quomodo probetur, & in quibus fallat. Cap. V.

- 1 Non præsumitur † præmeditatum, nisi appareat de antecedenti proposito, quod cum non

P R Æ M I S S A.

- 2 Sanguis clamat vindictam contra interfectorem.
- 3 Calor in cadauere seruari potest usq; ad septem horas, & ideo intrà illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet.

De sanguine profluente propter præsentiam suspectorum. C.III.

- 1 **C**onsequens locus est dicere de cadauere † effundente sanguinem propter præsentiam suspectorum; de quo indicio meminit Paris de puteo, dicens, q̄ magnum est indicium, & non est recedendum a tali experientia. vide eum in cap. Mandauit in fine. Hippo. quoque aliquantulum tractat, dicitq; nullibi legi de hoc, & posse inquiri tantum in .s. diligenter nu. cxviij. Attamen apud multos legitur de hoc indicio. Et Aristoteles respondit hoc esse opus diuinum, & naturale: quia
- 2 sanguis † clamat vindictã contra interfectorem, & rationes multas affert. vide eum in problema. c. de naribus, & Lucretium li. iij. in illis versibus.
- 3, *Emicat in partem sanguis, unde icimur ictu.*

Vbi Ficinus multas adducit causas non dissentientes ab Aristotele. Et vbi Aristoteles dicit, si vulnera fuerint recentia, Ficinus ait calorem † seruari posse ad tempus, puta, ad horas septem: & tale indicium appellatur diuinum, et fit natura communi ad manifestandum homicidium: & Iudex debet experiri infra dictum

S V M M A R I V M.

- 1 Accusator & accusatus in casu propositi possunt utrinque probare.
- 2 Probatio indirecta in criminali causa sæpe conceditur.
- 3 Negatiua facti ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem.
- 4 Testes deponentes de negatiua, preferuntur testibus affirmantibus etiam dignioribus.
- 5 Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.
- 6 Negatiua coarctata loco et tempore potest probari, quia equipollet affirmatiua.
- 7 Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest super eisdem probare, secus accusator.

In causa propositi utrinque probatur etiam in contrarium. C. VI.

- 1 IN casu propositi tam accusatus, quam accusator possunt utrinque probare. Hoc tamplius in qualibet causa criminali sæpe conceditur indirecta probatio, videlicet: quando reus negat interfuisse die, & loco probatis per testes, & vult

P R Æ M I S S A .

- 2 Cadauer inspici debet a peritis, & an ij deponere debeant de credulitate, an de ueritate in casu ueneficij?
- 3 Veneno quem esse mortuum ex quibus cognosci possit?

De uiso, & reperto faciendo per peritos in ueneficio, & noua experientia. C. IIII.

- 1 **C**ontingit hominem homini insidiari potius ueneno, quàm gladio. Itaque † quæretur, si liuore, aut tumore decoloratum est corpus mortui, significat ueneno necatum. uide Auctorem ad Herennium lib. ij. Tit. in constitutione coniecturali. Quare Iudices † curent inspici cadauera per peritos, qui iuramento referant in actis. Sed ambigitur, an tales periti teneantur deponere de credulitate, an de ueritate? Vnde dic, q̄ in casibus, in quibus uerè cognosci potest ueneficium, tenentur deponere de ueritate, aliter de credulitate. Quare Oratores post Ciceronem dixerunt
,, hoc factum aliquando simplicem quæstionem
,, habere, uidelicet: an homo perierit: aliquando duplicem, uidelicet: ueneno, an cruditate perierit. Ideo q̄ utraque pars quod proposuerit, tuetur. Occurrit hic mirabilis experientia, de qua non legitur apud Iurisconsultos, q̄ mortuus † ueneno cognoscitur tum ex liuoribus in toto corpore, & spumis ore fluentibus, tum si cremetur corpus, cor illæsum remanet a ueneno præseruatum. vi-

de Suetonium in Caligula in principio. Et ubi de hoc facto controversia foret, a tali experientia non discederem. Animaduertendum tamen est, q̄ non solum ijs, qui veneno, sed qui etiam morbo cardiaco perierunt, euenisse legitur: quo argumento Plinius ait, Pisonem in iudicio defensum fuisse.

S V M M A R I V M .

- 1 Præmeditatum maleficium non præsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quò id probari possit?
- 2 Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo questio haberi possit.
- 3 Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt vires indiciorum: Et an testes debeant esse omni exceptione maiores?
- 4 Testes quando omni exceptione maiores ad probandum requirantur, & quando etiam non integri admittantur?
- 5 Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat?
- 6 Cõsuetus comittere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse: et an possit pœna ordinaria puniri?

De non præsumendo proposito, nisi probetur, & quomodo probetur, & in quibus fallat. Cap. V.

- 1 **N**on præsumitur † præmeditatum, nisi appareat de antecedenti proposito, quod cum non

P R Æ M I S S A .

- possit probari directè, cum sit intrinseca qualitas, probari debet per exteriores qualitates, de quibus in hoc tractatu differitur. Et in hoc notandum est, q̄ indicia † debent esse perfecta in genere suo nam sicut probationes in criminalibus ad condemnandum debent esse luce meridiana clariores, ita & indicia in genere suo ad quæstionem habendam debent esse clara, nam eadem est ratio de toto, quo ad totum, quæ est de parte, quo ad partem, & contra. vide not. in c. vi. de Tormē. Et
- 2 remota, † aut quæ ipsum maleficium consequuntur, probari debent per duos testes, aliter non habebunt vires indiciorum. Sed scriptores maxime dissident, an testes debeant esse omnino exceptione maiores? Et secundum † opinionem multorum quando tractatur de inquirendo, siuè torquendo, testes non etiam integri admittuntur. Hippo. in. §. diligenter nume. iij. & vide quæ dicentur in titu. per visum vnus testis. Sed aliqui
- 3 † senserunt præsumi cogitatū, quando non apparet de pura rixa: quia lex malè præsumit de homicidis. Sed dic, non præsumi cogitatum, nisi probetur, vsupra. Fallit tamen in latronibus; quia de ijs semper malè præsumitur. Fallit etiam
- 4 in eo, qui † consuevit committere homicidia, licet accusator non probauerit, & quando accusatus non probauit. & secundum Carrer. in tract. homici. potest puniri pœna ordinaria. Sed hæc opinio non placet, & sufficit ex hoc solo indicio

posse torqueri, dicetur in sequenti tit. c. iij.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusator & accusatus in casu propositi possunt utrinque probare.
- 2 Probatio indirecta in criminali causa sæpe conceditur.
- 3 Negatiua facti ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem.
- 4 Testes deponentes de negatiua, præferuntur testibus affirmantibus etiam dignioribus.
- 5 Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.
- 6 Negatiua coarctata loco et tempore potest probari, quia equipollet affirmatiua.
- 7 Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest super eisdem probare, secus accusator.

In causa propositi utrinque probatur etiam in contrarium. C. VI.

- 1 **I**N casu propositi tam accusatus, quam accusator possunt utrinque probare. Hoc tam amplius in qualibet causa criminali sæpè conceditur indirecta probatio, videlicet: quando reus negat interfuisse die, & loco probatis per testes, & vult

P R Æ M I S S A .

- probare se fuisse alibi. Iudex admittet reum ad
 3 probandam dictam negatiuam: quia ubi **T** nega-
 tiua facti habet annexam determinationem loci,
 vel temporis, vel alterius rei, tunc indirectam ha-
 bet probationem l. iij. & ibi Bal. ff. de probatio.
 Et secundum Collumba. in tractat. malef. testes
 4 **T** deponentes de negatiua, vt supra, præferuntur
 testibus affirmantibus, etiam dignioribus. Atta-
 men Bald. sibi contrarius in l. fin. C. de testi. di-
 5 xit, q^d **T** in probatione intuitiua quando testes de-
 ponunt vidisse factum, & in sufficienti numero,
 & quando qualitas testium est approbata in iure,
 tunc non admittitur probatio negatiua in contra-
 6 rium. Sed credo **T** q^d quando negatiua est coar-
 ctata, vt supra, possit probari; quia tunc æquipol-
 let affirmatiuæ, & q^d vtrinque possit probari, vi-
 detur concedi, in l. Moyfis c. xxi. Ios. Sed reus
 7 **T** post didicita testificata licet sit conclusum in cau-
 sa, potest tamen etiam super eisdem probare: se-
 cus accusator. Hippo. in. §. sequens nu. vi.

S V M M A R I V M .

- 1 Indicium varie diffinitur, & diuersimodè nuncupatur.
- 2 Argumentum, signum, & præsumptio sunt minora, quam indicium.
- 3 Indicia ad torturam sufficiētia quomodo cognosci possint?
- 4 Indiciorum duo sunt genera.
- 5 Indicium indicans propositum, indicat et interfectorem,

licet non semper puniatur de proposito.

- 6 Indicium aliud est remotum & leue, aliud propinquum, & graue.
- 7 Indicium propinquum quodnam sit? & quod remotum?
- 8 Negotijs attributa quomodo considerentur?
- 9 Tempus præteritum maxime ualet, nam & quæ fiant, & quæ futura sint, ex præteritis colliguntur.
- 10 Propositum indicantia qualia esse oporteat?
- 11 Præsumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium, secus de præsumptione iuris.
- 12 Negotium omne per tria tempora certioribus argumentis arguitur.
- 13 Indicia ante delictum ex quibus capiuntur?

De diffinitione, et genere indiciorum:

Cap. VII.

- 1 **I**ndicium † variè diffinitur, & dicitur signum alicuius maleficij commissi, vel alterius rei, de qua agitur, & variè nominatur videlicet, argumentum, signum, & præsumptio. Sed hæc
- 2 † duo sunt minora, quàm indicium. Et dicunt omnes, quòd non potest dari certa doctrina. Sed secūdum Bart. in l. fin. ff. de quæstio. potest
- 3 dari † aliqua via ad cognoscendum indicia sufficientia ad torturam. Indiciorum † duo sunt genera, vnum quod indicat aliquem deliquisse, &
- 4 ex proposito, & omne quod † indicat propositum, indicat & interfectorem, licet non semper

P R Æ M I S S A .

- puniatur de proposito, & hoc euenit, quando rixantes obuiant sorte, & casu. Aliud indicat deliquisse, sed non ex proposito, vt in tabula. Et in
- 6 prædictis † indicium aliud est remorum, & leue: aliud propinquum, & graue. Propinquum est,
- 7 quod † tangit negotium, vt vnus testis de visu, captus in loco delicti, & reliqua. Indicium vero remotum dicitur homo malæ conditionis, & si-
- 8 milia. Et secundum Oratores † attributa negocijs, partim sunt continentia cum ipso negotio, partim in gestione negocij considerantur, partim adiuncta negotio sunt, partim gestum negotium
- 9 consequuntur. Sed præteritum † tempus maximè valet, nam & quæ fiant, et quæ futura sint,
- 10 ex præteritis colliguntur: & ea, quæ † in delicto fiunt, siue post, ad hoc vt indicent propositum, oportet esse eiusmodi, vt consequantur ab ante delictum gestis, & de industria facta videantur, de qua industria loquitur tex. in c. xxi. Exod. et l. militis agrum. ff. de re milita. Cice. in lib. ij. de Inuenti. tit. nunc ad causam coniecturalem. In præ-
- 11 dictis † duplex est præsumptio vna iuris, & de iure, & hæc non recipit probationes in contrarium, alia est iuris, & hæc recipit probationes in contrarium. Qualiter autem probentur indicia dicitur in titulo, de Indicijs per visum vnus te-
- 12 stis. Postremo † quia per tria tempora omne negotium arguitur certioribus argumentis, itaque per ea excutiam locos indiciorum in specie, de

PRÆMISSA. 15

1, 3 quibus hæctenus in genere dictum est; Ante tigi-
tur delictum capiuntur indicia a Persona, Causa,
Consijs. & is ordo est, facere voluerit, potuerit,
fecerit. Sed quæstio, an fecerit, incipit a secundo
tempore.

DE INDICIIS PRÆMEDITATI ANTE DELICTVM EX PERSONA TRACTATVS PRIMVS.

S V M M A R I V M.

- 1 Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuen-
dum est.
- 2 Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuis-
se offendendi.
- 3 Malitia, & Incōtinentia rei, indicia maleficij præstat, un-
de caput erunt accusationis, uel inquisitionis.

De Malitia, & Incontinentia.

Cap. I.

IN omni delicto ante omnia intuen-
dum, qualis sit, de quo quæritur: quia
secundum naturam incipiendum est
a persona: licet Cic. causas sæpe præ-
tulerit. Persona autem summitur, qua alius ab

EX PERSONA

alio differt, tum in animo, tum in corpore, tum
2 in extrâ positus, & qualitas † personæ demonstrat
animū fuisse, aut non fuisse offendendi l. si mater,
C. ne de stat. defunct. Sed q, qualesuē homines in
iuriā faciant, et qualibus iniuria fiat, et quid cui q̄
rei, & quid cuique homini soleat accidere, scripsit
Arist. in lib. i. & ij. de arte Rethori. Sed Oratores
post eum non sunt exequuti: quia impossibile, ac
potius infinitum est. vide Quint. de argumen.
lib. v. c. x. At res, quarum causa homines consti-
tuunt contra ius lædere, duæ ferè capitales haben-
tur, videlicet, Malitia, & Incontinentia: nam qui-
bus quisque affectus est vitij, siuè vno, siuè plu-
ribus teneatur, in ea re, cuius gratia vitiosus est, in
iurius quoque, atque iniustus euadit, malus enim
malè cogitat, et cor iniqui inquirit mala c. xxviij.
& xxix. Prouerbi. vide Arist. Rethori. i. cap.
xxvij. Quare Malitiã, et Incōrinentia caput erunt
accusationis, siuè inquisitionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Fama rei est à iudice examinanda.
- 2 Fama quid sit, & quomodo consideretur: & an faciat suf-
ficiens indicium ad torturam?
- 3 Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio,
sed alia simul requiruntur.
- 4 Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed
etiam in alijs, rei opinionem grauet?

- 5 Fama mala ad hoc ut noceat, debet esse in eodem genere mali.
- 6 Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, aliàs non proceditur, nisi in casibus exceptis.
- 7 Famae malæ indicium cessat, si probetur a tribus annis contra reum fuisse bonæ vitæ.
- 8 Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.
- 9 Fama bona tuetur reum à tortura.
- 10 Fama bona in genere tollit indicia in specie.
- 11 Testes specialiter examinati super mala fama an præferantur testibus deponentibus in genere de bona fama?

De fama reorum. Cap. II.

- 1 **E**Xaminari debet, et per Iudicem, cuius æstimationis, & fama sit reus, qualis etiam fuerit: propter enim malam famam delinquentis, facile præsumitur de insidijs, & dolo. cap. vi. lib. Iudi.
- 2 l. iij. ff. de susp. tuto. Et fama est communis opinio voce manifestata ex suspitione proveniens l. de minore. ff. de quæstio. & ibi Bart. & cap. ij. Reg. pri. Et variè consideratur, videlicet, in genere, & in specie: in genere quando fama est, quod aliquis est bonus, vel malus, vel etiam in aliquo genere mali: & per hanc non oritur aliquod indicium ad torturam secundum Bart. in l. fin. ff. de quæst. ibi, est homo malæ conditionis, est indicium quale quale, et non sufficit ad torturam sine alijs,
- 3 secus si esset unitum. Et est regula generalis, quod ex indicio remoto a maleficio reus non tor-

EX PERSONA

queretur; sed requiruntur alia simul. Sed secundum Brun. fama generalis parit indicium ad torturam, quoties iungitur cum fama specialis; & vita præcedens magnam partem defert ad præsumendum quod, quid sit; Vnde t̄ caueat vnusquisq; quia non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs grauatur eius opinio. Vide eundem in glo. circa tertiam, & quintam. Sed

4 t̄ omnes dicunt, q̄ ad hoc, vt mala fama noceat reo, debet esse in eodem genere mali: quia ex dissimilibus non oritur coniectura. Fama, seu t̄ infamia præcedere debent inquisitionē, aliter non procedetur, nisi in casibus exceptis per Hippo. in §. constante num. xij. Item quando ex præsumptione hominis præsumitur contra aliquem propter malam famam in eodem genere malitiæ, potest admitti probatio in cōtrarium. Et indicium

5 t̄ malæ famæ cessabit, si a tribus annis citrà probabitur fuisse bonæ vitæ cap. cum in tua. extra de sponsalib. Item fama t̄ mala probari debet, & nō sufficit, q̄ ita dicatur de aliquo, nisi fuerit conuictus de infamia. Et qualiter probetur vide in c. i. de Patenti. Et diffinitio prædicta declarat, quæ requirantur in fama: quæ etiam probari debet secundum Hippo. in §. constante nume. cxvi.

6 Idem secundum Oratores, quando dicunt, deinde vita hominis ex ante factis spectabitur, in quo considerabit accusator, num̄ quando simile quid fecerit, si id non reperiet, num̄ quando venerit in

similem

similem suspicionē de quo per auctor. ad Heren.
 lib.i.& Cic.lib.ij.de Inuēt.tit.ij. Quare mala fama
 contra aliquem oriri non debet, nisi vtsupra, &
 nisi reus conuictus fuerit, & quando mala fama
 apparebit, vtsupra, non solū indicia summentur
 in eodem genere mali, sed etiam in diuerso secun-
 dum Brun. vtsuprà, & ratio Oratorum reddi po-
 test. Deindè qui fecerit illud tā nequiter, eundem
 hoc tam perperam fecisse, non est mirandum.
 9 Econtra autem ꝑ propter bonam famam non
 torquetur secundum Bal. in l. i. C. locati. vbi
 multa similia dicit. Sed aliqui limitant non tor-
 10 queri ita grauitur. Hoc amplius dixerunt Tali-
 qui per bonam famam in genere tolli indicia in
 specie. Sed multi contra dicunt, qꝫ quando testes
 11 sunt ꝑ specialiter examinati super mala fama ali-
 cuius, tunc tales testes præferuntur testibus depo-
 nentibus in genere de bona fama, notatur in cap.
 cū oportet extra de accusa. Alia verò est fa-
 ma in specie de aliquo particulari facto, & qꝫ tale
 quid sit, vel non: & differt a supradicta: quia re-
 spicit vitam hominum, vtsupra. Hæc verò respi-
 cit negocium, de quo quis accusatur, et oritur ex
 circumstantijs negotij; ideo de ea dicetur in titu.
 post delictum.

S V M M A R I V M.

1 *Conuersatio mala est malæ actionis indicium.*

C

EX PERSONA

- 2 *Suspitiones malæ trahuntur ex conuersatione, & victu.*
- 3 *Conuersans cum inimicis occisi præsumitur ex proposito occidisse.*

De conuersatione, & victu. C. III.

- 1 **M**Ala † conuersatio est malæ actionis indicium: nam qualis quisque est, tali consortio delectatur: & ideo si commissum sit homicidium, & Titius sit solitus conuersari cum homicidis, ex tali conuersatione habebit contra se indicium dicti homicidij. Guid. suzza. in tit. quæ, & qualia: Hippo. in §. expedita in fine. Idem in l. Mosis cap. iij. & xxiiij. prouerb. & xvi. Isaiæ, & xxi. Deute-
ron. Idem † secundum Oratores ex conuersatione, & victu multæ trahuntur suspitiones. secundum Cic. lib. i. de inuent. tit. xij. & ij. tit. ij. Præterea
3 conuersatio † sæpè accipitur in alio genere, videlicet, si occisor fuerit visus conuersari cum inimicis occisi, præsumetur quod ex proposito occiderit. Sed talis conuersatio non respicit personam, sicut supradicta; sed potius respicit tractatum, & consilium; ideo de ea dicetur in tit. ex consilio in versi. quo cum visus sit, vbi magis congruit,

S V M M A R I V M,

- 1 *Cõsuetus deliquere, ex hoc solo indicio an torqueri possit?*
- 2 *Associans post delictum præsumitur occulte auxilium præbuisse.*

- 3 Indicia potiora quare *requirantur* quando *queritur* de
interfectore quam quando *queritur* de propositis
- 4 Solitus delinquere quis *dici* possit?

De consuetudine delinquendi.

Cap. IIII.

- 1 **Q**ui assuevit *delinquere*, potest torqueri ex
hoc solo indicio *secundum* Gand. in titu. de
præsumptio. Idem *secundum* Oratores; est enim
consuetudinis vis naturæ perq̄ similis. Idem *se-*
cundum Moysen, is, cui mos est delinquendi, con-
ternit omnem correctionem, & poenæ commi-
nationem, cap. xvij. proverb. Sed Hippoly-
cum alijs contrarium tenet in §. diligenter num.
xcix. Circa prædicta dic, aut ignoratur de in-
terfectore, & de eo *queritur*, & tunc aliquis non
torquebitur ex hoc solo; aut constat de interfe-
ctore, sed *queritur* de proposito, & tunc tor-
quebitur, si constabit eum solere occidere, & hoc
quando nō probabitur pura rixa. Sed Lud. Car-
rer. sentit in dicto casu posse damnari sine tor-
tura in tract. homici. nu. xlvij. Sed hæc opinio
non placet, & potiora indicia requiruntur ad ex-
plorandum quis fecerit, quam ad explorandum
quo animo, cum de homicida constat: quia tunc
in dubio *præsumitur* occidisse propter talē præ-
sumptionem, q̄ sit solitus: & hoc casu *oneratur*
probare contrarium, licet regulariter non *præsu-*

EX CAUSIS

- matur propositum, nisi probetur, prout in simili
2 dicitur, q̄ contra t̄ associantem post delictum ori-
tur præsumptio de occulto auxilio, & reus cogi-
tur probare contrariū secundum Hippo. in §. con-
3 stante nu. lv. Quare autem t̄ potiora indicia re-
quirantur, quando quæritur de interfectore, q̄
quando quæritur de proposito, ratio est, q̄ quan-
do constat, quis fecerit, lex de eo præsumit omne
malum, & iungitur cum alia præsumptione, q̄
consueverit, & sic duæ emergunt præsumptio-
nes; & hoc casu affines delicto propter secutum
effectum, secus quando quæritur de homicida:
quia tunc q̄ assueverit, est solū indicium, & re-
motum a maleficio: quia non constat de effectu
4 aliquo. Sciendum est, q̄ solitus t̄ dicitur quan-
do quis est conuictus bis deliquisse, & secun-
dum aliquos ter. vide Innocent. cap. i. de fideiuss.
Idem secundum Oratores secundum Cic. ij. de In-
uent. tit. ij. de cōstit. coniec. ibi. Si quo in pari ante
peccato conuictus sit. Et secundum Aristotelem
consuetudine fieri videntur, quæ idcirco faci-
mus, quia sæpe numero fecimus. vt per eundem
Rhetoricorum primo cap. xxix.

S V M M A R I V M.

- 1 Progenies bona, uel mala, bonum, uel malum indicium
prestat.
- 2 Natio presumptionem de hominum natura prebet.

3 *Sexus, etas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, risus, & ingressus suspitionem contra reum prestant.*

De progenie, & natione, & talibus similibus. Cap. V.

1 **Q**uod quis sit **t. natus** de bona, seu mala pro-
genie bene, seu male praesumitur secundum
Gad. in tit. de praesumptio. & indi. dubi. Moysen
2 cap. i. & xxvij. & lxx. **Isaia.** A natione, t. simili-
liter praesumitur de **natura** hominum: nam genti-
bus proprii mores sunt: sunt enim nationes, quae
homines facile interficiunt, & diuersis vicijis tenen-
tur. Bald. in l. fin. C. de haered. instituend. Apost.
ad Titum cap. l. ibi **Cretenses** semper mendaces.
3 A sexu t. aliud in viro, aliud in foemina creditur
Lquisquis. C. ad l. Iuli. maie. Ab etate, aliud
alijs annis magis conuenit. l. qui cum vno. ff. de
re milit. Ab animi natura: Et enim auaritia, ira
cundia, misericordia, crudelitas, aliaq; ijs similia
afferunt frequenter fidem, ac detrahunt: nam qui-
bus quisque obuolutus est vitijis, quorum gra-
tia vitiosus est, iniurius quoque, atque iniustus
conditio, & fortuna: distat enim an clarus, an
obscurus quis sit l. capitalium. ff. de poe. secundum
Suzza. in tit. quae, & qualia. Ab amictu, risu, in-
gressu. vt per Moysen c. xix. Ecclesias. in fi. Sed
quae supradicta sunt de natura hominis pariunt

EX PERSONA

tantummodo aliquam suspicionem secundum Antiquos, quando dicunt, & de natura licet aliquatulum ducere suspensiones: Omnia enim hæc, vir, an mulier, huius an illius ciuitatis sit, quibus sit maioribus, quibus consanguineis, qua ætate, quo animo, quo corpore, quæ naturæ sunt attributa, ad aliquam coniecturam faciendam pertinebunt. Cic. lib. ij. de Inuentio. titu. ij. de constitu. coniectu. Et ratio prædictorum reddi potest: quia virtutes, & vicia in potestate nostra sunt, & non est quid positum in naturalibus causis, sed in voluntate, studio, disciplina, quæ tollunt omnia, cap. i. ij. & iij. prouerb. vide Cic. de fato in principio.

S V M M A R I V M .

- 1 Physiognomia mala facit præsumi in genere quem ad scelera procliuum, sicut à bona, bene præsumitur.
- 2 Tortura inchoanda est ab eo qui habet malam physiognomiam.
- 3 Hominum mores, naturasq; ex corpore, oculis, uultu, fronteq; Zopirus Physiognomus noscere profitebatur.
- 4 Chyromantia de homine præsumptionem probet.

De Physiognomia, & Chyromantia.

Cap. VI.

- 1 **E**X Physiognomia † mala præsumitur quem ad scelera procliuum, sicut etiam à bona be-

ne præsumitur secundū Bald. in l. ij. C. quorū ap-
 pel. non reci. Idem in l. Moysis ca. xix. Ecclesiasti-
 ibi, ex visu cognoscitur vir, & cap. iij. Isaiæ, ibi,
 agnitio vultus eorum respondet eis. Sed ex ijs
 præsumi potest in genere, non autem in specie
 de aliquo delicto, nisi alijs concurrentibus, licet
 Paris de Puteo dicat per Physiognomiā bis iu-
 dicasse; vide eum in dicto tractatu, colum. viij.

2 Vnde dixerunt t̄ aliqui, q̄ si plures rei sunt tor-
 quendi incipiendum est ab habente malam phy-
 3 siognomiā. Legitur etiam t̄ q̄ Zopirus phy-
 siognomus præferebatur hominum mores, natu-
 rasque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernosce-
 re. Sed dic q̄ aliquantulum præsumitur per te-
 33 xum c. xvi. Reg. i. ibi, ne respicias vultum eius,
 33 qm̄ abiici eum, nec iuxta intuitum hominis ego
 4 iudicō. A Chyromantia t̄ secundū multos
 præsumitur de homine, nullum tamen verbum
 legitur apud Iuriscōsultos. In l. Moysis legitur c.
 33 xxxvij. lob, ibi, qui in manu omnium homi-
 33 num signat, vt nouerint singuli opera sua. Vn-
 de elicitur, posse præsumi arte ea media, & illum
 textum Iudæi sic fuerunt interpretati, asserētes li-
 neas esse naturales, & non frustra positas. Sed
 nostri intelligunt in manu, id est, in potestate ho-
 minum. Verūm pro opinione Iudæorum est te-
 xus cap. xij. Exo. vbi videtur probari lineas es-
 se positas ad aliquid significandum de homine,
 & esse signum naturæ, Apud Oratores non le-

EX PERSONA

gitur de supradictō indicio, sed de Physiognomia sæpè.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicium oritur à nomine, si cum eo mala fama cõcurrat.

De nomine. Cap. VII.

- 1 **A** Nomine † secundum scribentes oritur indicium, si cum eo concurrat mala fama, ut puta q̄ quis esset malæ famæ, ut q̄ vocaretur Rampinus. Sed secundum Cicer. ñ. de inuent. non nunquam aliquid suspicionis nascitur; & secundum Quint. lib. v. de argumentis Nomen in argumentum rarò cadit, nisi cum aut ex causa datum est, aut & ipsum alicuius cogitationis attulit causam: & hæc est verior opinio. Idem in l. Mo-
sis primo Regum, cap. xxv. ibi, quoniam secundum nomen suum stultus est.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicium propositi à pallore oritur contra reum:
- 2 Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur.
- 3 Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dētium crepitus consequuntur.
- 4 Animus et corpus propter affectionem sæpissimè commutatur: quod ante, uel post delictum contingit.
- 5 Indicia ex animi et corporis cõmutatione ante delictũ contingunt à quibus tractata, & an indicent propositum

6 *Indicia ex animi et corporis commutatione contingentia ante delictum magis urgent ad indicandum propositum, quam post delictum ad indicandum maleficium.*

De pallore: Cap. VIII.

1 **A** Pallore et alijsque similibus oritur indicium: propter enim temporarios animi motus ante delictum apparentes male praesumitur, & torquetur reus, ut puta, si quis visus fuerit pallere, paucere, aut aliter vultu moueri, et non appareat causa, si paruo intervallo aliquem occiderit, seu vulnerauerit, praesumitur proposito deliquisse: natura et enim comparatum est, ut si quis cogitet delinquere, sitque in actu proximo delinquendi, vultu moueatur, detque indicia qualitatis intrinsicae: unde oriuntur signa conscientiae: & sic exterioribus indicijs cognoscitur affectus animi. Et
 2 reuera et quid accidit diffuso sanguine, aut contracto: nam pudor extra sanguinem diffundit, et timor vero contrahit. Et pallor eiusmodi secundum Philosophos accidere solet vehementi cogitatu, in subito motu, sanguine se ad interiora recedente: Ex quo fit, ut pudorem rubor, sic terrorem pallor, ac tremor, & dentium crepitus consequantur secundum Cic. iij. Tuscul. quaestio: & et
 3 euenit et propter affectionem, quae est animi, aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio, ut Laetitia, Cupiditas, Metus, Molestia, et alia similia, quae ponuntur a Cic. lib. i. de inuentio. tit.

E X P E R S O N A

confirmatio. Et prædicta contingunt bifariè, videlicet, ante delictum, & post: De contingentibus post delictum fit mentio per omnes, maxime in l. de minore s. tormèta. ff. de quæstio: Sed de contingentibus † ante delictum, & sic de supradicto indicio non, nisi per Græcos, & Quint. li. v. de argumentis cap. x. Sed in l. Mosis cap. xx. Neemse, 3, ibi, quare vultus tuus tristis est, cum te egrotum 3, non videam? non est hoc frustra, sed malum ne 3, scio quod in corde tuo est. Item supradicta differunt, quia ante delictum indicant propositum, post autem delictum indicant solum deliquisse. 6 Item † differunt, quod ante delictum magis urgent ad indicandum de proposito, quam post delictum ad indicandum de delicto. De ratione diversitatis dicetur infra in tit. post delictum.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus potest probare contrarium etiam post didicita testificata, & potest retorquere: & an prædicta indicia sine alijs sufficiant?
- 2 Causa delicti debet ostendi, aliàs indicia contra reum nullam vim habent.
- 3 Indicia personæ sine causis non valent.
- 4 Persona sicut indicat potestatem et voluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur.

Pro reo. Cap. IX.

Dictum est supra contra reum. Sed pro reo ex contrarijs facile suppetet contradicendi

- 2 facultas. Potest enim **†** **incontrarium**, & post di-
 dicata testificata probare. **Secundo** potest retor-
 quere: quia indicia personæ **in diuersum** trahuntur.
 secundum Quint. de toniec. **Tertio** prædicta in-
 dicia non sufficiunt sine alijs, cum sint remota.
 Barro. in l. fin. de quæstio. **Quarto** secundum
- 3 **†** aliquos nullam vim habent, nisi aliquid quare
 factum sit, ostendatur: cum nihil sine causa fiat,
 vt in sequenti tit. in princi. vide Cic. de inuentio.
- » lib. ij. tit. ij. ibi, vt enim **animus** alicuius improba
 » re nihil attinet, cum **causa**, quare peccarit, non in-
 » tercesserit, si **causam** peccati intercedere leue est, si
 » **animus** nulli minus honestæ rationi affinis osten-
 » datur. Et per prædictam sententiam concludit-
 3 tur notabile, qd **indicia † personæ** non valent sine
 causis, & è contrà. **Demum** nota pro reo non so-
 lum hic, sed in omni causa, & contra quælibet in-
 dicia locum habere. **Arist.** in lib. ij. c. xxxv. Rhe-
 » tor. ibi, quibus autem **rationibus** demonstrari pos-
 » sit, factam rem non fuisse facile ex contrarijs sup-
 4 peret facultas. **Quare** sicut **† persona** indicat po-
 testatem, & voluntatem fuisse reo; ita non fuisse
 demonstratur, & sic in reliquis.

D E I N D I C I I S
 PRÆMEDITATI ANTE
 DELICTVM EX CAUSIS
 TRACTATVS II.
 S V M M A R I V M.

- 1 Indicia causarum quæ sint?
- 2 Querendum est quot, & quante sint in reo cause, ut earum causa deliquisse uideatur.
- 3 Causa quæ proprie dicatur?
- 4 Causa in impulsione, & ratiocinationem diuiditur.
- 5 Impulsio quid sit?
- 6 Rationatio quid sit? & quando interfuisse uideatur?
- 7 Propositum non arguitur, quando rixa fuerit inopinata, licet cause præcedant, tam secundum legem Moysis, quàm iura ciuilia.
- 8 Propositum non censetur, nisi industria, & infidia intercesserint.

Quid sint causæ, & quomodo distribuuntur, & quòd ex ijs oriatur propositum. Cap. I.

- 8 **N**ost supradicta indicia sequuntur indicia t̄ causarum, quæ sunt, Impulsus ad aliquid agendum, cum nihil sine causa fiat: nam nihil factum esse cuiquam probatur, nisi aliquid quare factum sit,

2 offenditur. Iraque ꝑ decet quærere, quot, &
 quantæ sint in reo causæ, vt earum gratia deli-
 quisse videatur l. qui cū vno. ff. de re milit. in fine.
 „ Idem in l. Moÿs c. xxi. Iosua, ibi, nec ante biduū,
 „ triduumue probatur inimicus. Idem secundum
 3 Oratores secundum Cic. lib. ij. de inuent. tit. ij. de
 constitū. coniectura. Causa ꝑ propriè dicitur id,
 ex quo, vel propter quod aliquid fit. Sed quan-
 dō per causas oriatur propositum, ex infra scriptis
 4 locis Oratorū accipi. Causa distribuitur ꝑ in Im-
 5 pulsionem, & Ratiocinationem. Impulsio ꝑ est
 „ quæ sinè cogitatione per quandam animi affe-
 „ ctionem aliquid hortatur, vt amor, iracundia,
 „ ægritudo, violentia, & omnia, in quibus animus
 „ ita videtur affectus fuisse, vt rem perspicere cum
 „ cura, & consilio non potuerit: & id quod fecit,
 „ impetu quodam animi potius, quàm cogitatione
 6 fecerit. Ratiocinatio ꝑ autem est diligens, & con-
 „ siderata faciēdi excogitatio. Ea dicitur tunc inter-
 „ fuisse, cum aliquid faciendum certa de causa vital-
 „ se, aut sequutus esse animus videtur, vt si amici-
 „ tiæ quid causa factum dicitur, si inimici vkiscen-
 „ di, si metus, si gloriæ, si denique alicuius retinen-
 „ di, augendi, adipiscendi ue commodi; aut contra
 „ rapiendi, diminuendi, deuitandi ue incommodi
 „ causa. vt per Cicer. loco quo supra. Idem apud
 7 Moÿsen, quis ꝑ non punitur de proposito, licet
 voluerit occidere, & sint causæ, dummodo non
 occiderit per industriam, & insidias. cap. xxi.

EX PERSONA

Exo. ibi, qui percusserit hominem volens occidere, & ibi, si quis per industriam. Idem apud Iuriconsultos, quando rixa fuit inopinata, licet causæ præcedant, non tamen erit propositum Bald. in l. prima. C. ad l. Corne. de sicar. Conclufiue

- 1 secundum omnes, propositum t non censetur, nisi industria, & insidiæ intercesserint, vt in locis supra traditis. Nec mihi detur vicio integros locos Oratorum recitasse, eorumque verba vsurpasse: quia tanta vis est, vt nec syllaba quidem prætereunda sit.

S V M M A R I V M.

- 1 *Causæ, quas in maleficio quærere oportet, quot sint?*
- 2 *Causas in adulterio, uel furto quærere nihil attinet, quia illas ipsa crimina secum habent.*
- 3 *Competitorum, uel riualum altero interfecto, præsumitur contra alterum.*
- 4 *Phyltra amatoria ab amante propinata libidinis faciendæ gratia censentur.*
- 5 *Causæ ad hoc ut probent, debent esse in processu probatæ in specie, non in genere.*
- 6 *Testes deponentes in genere, & non in specie super causis non probant.*

*De causis quinq; per quas delinquitur,
& quomodo probentur. C. II.*

- 1 **C**Ausæ, vnde t omnis humana oritur actio, et quas in maleficio quærere oportet, sunt se-

ptem secundum Aris, lib. i. de arte Reth. c. xxvij.
 Sed secundum alios post ipsum hæc maxime spe-
 ctatur, Ira, Odium, Metus, Spes, Cupiditas; nam
 1 reliqua in has species cadunt, & de ijs in homici-
 2 dio præcipue quæritur; in alijs vero, t vt in adul-
 3 terio, & furto de causis frequenter quærere nihil
 4 attinet: quia illas per se ipsa crimina secum habent
 secundum Quint. de coniectura lib. vij. c. ij. De
 supradictis causis fit mentio in l. cum ratio. ff. de
 bo. damna. vbi pater interficiens eum, qui filium
 suum hæredem instituerat, propter istud commo-
 dum fecisse videtur. Idem de alijs causis l. si ob stu-
 prum. ff. de condi. ob tur. caus. l. vni. ff. de ambt.
 5 vbi potest t summi iudicium in duobus cõpetito-
 6 ribus eiusdem honoris, siue etiam in duobus ri-
 ualibus, vt vno interfecto præsumatur contra al-
 terum. Præterea ob libidinis faciendæ appetitum
 4 pocula t amatoria, quæ phyltra vocantur, cæte-
 raque huiusmodi flagitia commisisse homines de-
 prehensi sunt l. ij. & toto tit. C. de malef. Cau-
 5 sæ ad hoc t vt probent, debent esse probatæ in
 processu in specie, non autem in genere; & testes
 6 deponentes t in genere, & non in specie super di-
 ctis causis non probant, vide notata in cap. cum
 oporteat de accusatio.

S Y M M A R I V M.

1 Cause quot circumstantias continere debeant?

EXCAVSIS

- 2 Occidisse ille præsumitur, qui occidendi causam habuit.
- 3 Deliquisse ille præsumitur, qui ex delicto commodum consequitur. uel incommodum euitat, uel cui ita forte uideatur.
- 4 Iudex animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo euentu utatur.
- 5 Accusator reum ex causis demonstrabit.
- 6 Iudices per causas reum quærent, cum is ignoratur.
- 7 Cause non solum indicant propositum, sed etiam reum.
- 8 Cause debent esse grauiores, quotiens quæritur quis deli querit, quàm quando quæritur propositum, cum de reo constat.
- 9 Propositum ex leuibus causis præsumitur, non delictum.
- 10 Quando constat quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum propter secutum effectum: secus quando quæritur quis fecerit, quia non præsumit pro leui causa occidere.
- 11 Animi nicium cum causa conglutinari ad indicandū reum licet, atq; qbus sit uicijs subiectus reus ostēdere oportet.
- 12 Malus qui semel fuit in eodem genere mali semper præsumitur malus.

Quomodo causæ indicent propositum,
& reum, quando de eo ignoratur.

Cap. III.

- 1 IN causis duæ † circumstantiæ insunt, uidelicet: I quis fecerit, & quamobrem fecerit. Vnde
- 2 † si quis fuerit interfectus, & ignoratur à quo, quæretur

quæretur per supradictas causas: nam is præsumb-
 tur fecisse, qui faciendi causam habuerit. Idem se-
 3 cundum Oratores, probabile est, † quod proba-
 „ tur reo expedisse peccare, vt cum quæritur nun-
 „ quid commodum maleficio acquisierit, num ho-
 „ norem, num pecuniam, num dominationem,
 „ num aliquam cupiditatem amoris, aut nunquid
 „ incommodum vitarit, inimicitias, infamiam, do-
 „ lorem, supplicium. Nihil tamen refert non fuisse,
 „ aut non esse aliquid commodi, aut incommodi,
 „ dummodo ostendi possit ei visum esse, qui argui
 4 tur: Iudex enim † animaduertit quo animo
 quid quisque faciat, non quo euentu vtatur l. i. §.
 si quis instrumenta: C. de latina libert. tollenda, vi
 de Auctor. ad Heren. lib. ij. tit. in causa coniectu-
 5 rali. Et secundum † Oratores in hoc loco caput
 „ illud erit accusatori, si demonstrare poterit aliq̄ ne-
 „ mini fuisse causam faciendi, secundo loco rātam,
 „ aut tam idoneam nemini, sin fuisse alijs quoque
 „ causa faciendi videbitur, aut potestas alijs defuis-
 „ se demonstranda est, aut facultas, aut voluntas.
 6 Iraque † Iudices per supradictas causas reū quæ-
 7 rent, cum is ignoratur: quia causæ non solum † in-
 dicant propositum, sed etiam reum, quādo igno-
 ratur, vt supra. Et regulariter omne, quod indi-
 cat propositum, indicat & reum. Animaduer-
 8 tendum † est, q̄ causæ debent esse grauiores, quo-
 ties quæritur quis deliquerit, quā quādo quæ-
 ritur propositum, cum de reo constat, & ratio

D

EX CAUSIS

est: quia nemo præsumitur leui causa hominem
 9 occidere. Secus quando † constat de delinquen-
 te, sed quæritur propositum; tali enim casu præsu-
 mitur propositum etiam propter leues causas.
 10 Et ratio diuersitatis est: quia quando † constat
 quis fecerit, lex de eo præsumit omne malum
 propter sequutum effectum l. qui cœdem. C. de
 ficiat. Secus quando quæritur quis fecerit: quia
 tunc lex non præsumit omne malum, imò non
 præsumit pro leui causa occidere. vide quæ di-
 cta sunt in præcedenti tit. cap. iij. Præterea it-
 11 † omni causa aliquid eorum, quæ personis attri-
 buta sunt, ad eam causam, qua commotus peccat
 se dicetur, adiungere licebit; & ita poterit animi
 vitium cum causa conglutinari, hoc modo. Si di-
 cetur pecuniæ causa fecisse, ostendet accusator
 eum semper auarum fuisse: si honoris, ambitio-
 sum. Idem in cæteris, quibus obnoxij sint, ani-
 maduerti potest; uti in ijs rebus; & earum rerum
 causa, quæ singulis vitij; cupiditatibus; & subie-
 ctæ sunt, omnes immoderate, & impotenter ver-
 sentur. Arist. lib. i. Rhetor. cap. xxvij. Sed Orato-
 res post Arist. voluerunt, atque ex dispari gene-
 re culparum, si ex pari summendi facultas non
 erit, improbare animum aduersarij oportere; &
 ratio est secundum eos, qui fecerit illud tam ne-
 quiter, eundem hoc tam perperam fecisse non est
 mirandum. vide Cic. in lib. ij. tit. de inuent. & lib.
 ij. ad Heren. tit. in causa coniect. Verum prædi-

1. & is repugnat regula Legistarum, semel t̄ malus præsumitur malus in eodem genere mali. Quandoque tamen etiam per ipsos conceditur.

S V M M A R I V M.

1. Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus, & nescitur à quo, si inimicitia fuerit capitalis?
2. Inimicitia est indicium remotum à maleficio.
3. Pluribus rixantibus si quis fuerit occisus, contra inimicum si de individuo non constet præsumitur, & ex hoc is poterit torqueri.
4. Nemo reperitur, qui non metuat, oderit, speret, & irascatur, per quas causas delinquitur.
5. Inimicus et suspectus quæ probare debeat ne torqueatur.
6. Reus suspectus debet interrogari, ubi fuerit, cum quibus comederit tempore delicti.

*An inimicitia sola, & sic aliæ causæ
sufficiant ad torquendum.*

Cap. IIII.

1. Siquis est interfectus, & nescitur à quo; sed probatur t̄ q̄ Petrus erat inimicus illius, ex tali præsumptione poterit Petrus torqueri, secundum Spec. in §. species. de præsumptio, & secundum Roman. in li. ff. ad Sylla. per textum. ibi. In suspicionem cædis, per quem tex. multi consentiunt semel posse torqueri; dummodo inimicitia

„ sic capitalis: Adde cap. xij. Ecclesiast. ibi. Nunq̄
 „ credes inimico. Sed moderni contra tenent, Hip-
 poly. in. 1. diligenter nu. lxx. quem multi sequun-
 2 tur per multas rationes; maxime q̄ inimicitia est
 indicium remotum; & dictum Speculat. intelli-
 gunt quoties necesse est vnum ex pluribus homi-
 nem interfecisse; & certum est delictum; & certæ
 personæ; sed incertum est de indiuiduo; & tunc
 3 Tex illis pluribus poterit inimicus torqueri. Ora-
 tores multi consentiunt; quia multæ causæ sunt,
 quæ inducunt ad maleficium, etiam latentes; &
 4 ignotæ; cum nemo t̄ reperiat, qui non metuat,
 odere, speret, & irascatur, per quas causas delin-
 quitur. Quare non consequitur, Petrus inimicus
 est, ergo occidit; cum alius potuerit occidere pro-
 pter supradictas causas, etiam latentes. Ego in
 hac difficultate pro conciliandis opinionibus di-
 stinguo secundum Cic. in lib. ij. titu. ij. de Inuent.
 „ ibi. Maxime enim quæri oportet in hac constitu-
 „ tione. Primum potueritne aliquid fieri; deinde
 5 ecquò ab alio potuerit. Concluditur, t̄ q̄ si Pe-
 trus probabit alium ecquò potuisse occidere,
 non torqueatur, aliter sic. Quare demonstrabit
 reus, aut alijs quoque bono fuisse; aut alios quoq;
 id, de quo ipse infimuletur, facere potuisse. vide
 Aucto. ad Heren. lib. ij. tit. collatio. Hac defen-
 sione usus est Cicero pro Mutena in familiam
 Ancharianam, & pro Scauro circa mortem Bo-
 staris in matrem auctens crimen. Maximum aut

tem est remedium diffiniendarum questionum
 6 hoc casu, & omni alio: videlicet, q̄ suspectus in-
 terrogetur, vbi fuit, & cum quibus comedit tem-
 pore delicti. de hac interrogacione vide Bart. in
 l. fin. ff. de quæstio: & ita per locum, & tempus
 Oratores diffiniebant omne negotium.

S V M M A R I V M.

- 1 Rei defensiones contra causas.
- 2 Cause non indicant nisi cum vitio persone iungantur.
- 3 Propositi suspitio ex quibus tollatur.

Pro reo contra causas.

Cap. V.

1 **P**Rimo reus negabit t̄ fuisse causam, si poterit:
 aut eam vehementer extenuabit, deinde inie-
 quum esse dicet, omnes, ad quos aliquid emolu-
 menti ex aliqua re peruenerit, in suspicionem ma-
 leficij deuocari. Tertio Cause t̄ non indicant,
 2 nisi cum vitio personæ iungantur: quia non in
 omnibus personis valent. Item dicet, aut com-
 3 modum nullum fuisse, aut paruum, aut alijs ma-
 3 gis fuisse, aut nihilo sibi magis, quam alijs. Cic. in
 3 ij. de inuenti. tit. ij. Item t̄ monstratur, aut facul-
 tas, aut potestas, aut voluntas defuisse reo; per
 hæc enim videbitur reus aut non occidisse; & si
 occiderit, non ex proposito.

D ij

DE FACTO ANTE
 DELICTVM, SEV CON-
 TENTO CVM DELICTO
 INDICANTE; CONSILIVM
 TRACTATVS TERTIVS.

S V M M A R I V M

- 1 Consilia post causas sunt intuenda.
- 2 Consilia quæ sint, & quomodo diffiniantur?
- 3 Consilia ante delictum quomodo considerentur, & proponantur?
- 4 Animus præsumptione verbi, uel facti probatur.
- 5 Coniecturæ ex consilijs quæ uere indicent reum delicti?
- 6 Consilia referuntur ad partem indiciorum, quæ ex causis ducuntur.
- 7 Propositum ante delictum à quibus factis, dictisue indicatur.
- 8 Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur propositum, sed etiam reus, cum ignoratur.
- 9 Facere quæ instituit, & potuit, fecisse præsumitur.

- 1 **P**ost causas intuenda sunt consilia: nam sicut causæ sunt impulsus ad aliquid agendum, ita consilia secundum ordo gerendorum ex causis veniunt. l. sæpè. ff. de verb. & rerum sig. Et consilia sunt aliquid faciendi, vel non faciendi excogitata ratio, & sunt præteriti, instantis, & futuri tempo-

3 ris. A præterito † consideratur quid ante deli-
 ctum factum sit, ex quo spes perficiendi nata, &
 4 facultas faciendi quæsitæ videatur. Ideo in reo
 5 consideratur, vt nihil actum, nihilque dictum,
 6 nusquam ventum, aut abitum, nihil denique fa-
 ctum siue causa putetur. Et Iuriconsulti con-
 7 sentiunt per regulam, animus † probatur præ-
 sumptione verbi, vel facti. Sed imprimis con-
 8 iectatur, an credibile sit reum sperasse † id a se se-
 lus effici posse, an ignorari, cum fecisset; an si igno-
 rarum esset absolui, vel poena leui transigi. Hoc
 indicium fuit Arist. in. l. lib. Rhetor. c. xxxi. quod
 Quint. per eadem verba usurpauit, in c. de conte-
 ctura lib. vij. Sed in hoc differt, q̄ per Aristote-
 lem refertur ad personam, Quint. vero refert ad
 6 consilia. Et secundum † eundem consilia refe-
 runtur ad hanc partem indiciorum, quæ ex cau-
 sis ducuntur. Et ita loquuntur Iuriconsulti. Vt
 7 de omnia † dicta, & facta, quæ indicant proposi-
 tum ante delictum, comprehenduntur sub ele-
 mentis xi. secundum Auctorem ad Heren. libr.
 ij. & ante eum Aristot. prædicamenta decem con-
 stituit, de quibus dictum est in tabula. Quare or-
 8 dine Auctoris executionem indicia † verbi, & facti:
 & hoc modo non solum cognoscetur proposi-
 tum, verum etiam reus, cum ignorabitur, Bart.
 9 in l. fin. ff. de quæstio. ibi, vel quia inimicus, vel
 10 quia fecerit apparatus. Idem secundum Orato-
 11 res est enim maxime consentaneum, atque pro-

EX FACTO ANTE DELIC.

- „ habile, ut quod quis instituit facere, fecisse etiam videatur. Si statuit tunc facere, & potuit, fecit igitur: si attemptauit, perpetravit igitur: quia omnes quod volunt, & possunt, etiam exequuntur, & faciunt, ut per Aristotelem lib. ij. Rhetor. c. xxxv.

S V M M A R I V M.

- 1 *Tractatus presumi potest ex loco, ubi reus fuerit.*
- 2 *Scelus in de tractatu possit condemnari, tria consurrere debent, secreta locutio, inimicitia capitales cum occiso, et quod homicidium sit secutum incontinenti.*
- 3 *Homicidium si noctu sequatur, quomodo iudex suspectum interrogare debeat?*
- 4 *Cominia indicant propositum, et seditiones.*
- 5 *Locus quot modis accipiatur?*
- 6 *Tractatus inuis, et consiliorum ex loco comprehenditur.*

*Elementa autem, de quibus supra,
sunt ut infra.*

- 1 **V**bi fuerit tunc videlicet, secundum textum in l. qui cum vno. s. fin. ibi, examinantur causae, & cur, & ubi fuerit, & quid egerit. ff. de re milit. Idem apud Cicero in oratione. ii. in Catilinam ibi, ubi fueris, quos conuocaueris, quod consilii caeperis, quem nostrum ignorare arbitraris? Unde si qui secreto fuerint in aliqua domo, seu loco: si

exierint, et occiderint, præsumetur de tractatu, & poterunt torqueri: notatur in l. i. C. de ser. fugi.

Sed aliqui volunt, q̄ interueniat secreta locutio: sed credo sufficere, q̄ couenerint in illum locum: nam secreta locutio necessario subintelligitur.

3 Sed multi tenent posse damnari, si tria concurrant. Primo secreta locutio, secundo inimicitia: capitales cum occiso, tertio q̄ homicidium sit secta l. Sed de hoc dubitatur secundum Ias. in supradre.

in additio. ad Specula. de præsumptio. versi. xiiij. Itaque tutius erit torquere, quam damnare.

3 Item sequuto aliquo delicto noctu, Iudex interrogabit suspectum, ubi fuerit illa nocte: cum quorur contra eum maxima præsumptio vide Bart.

4 in l. fin. ff. de quaestio. & ut plurimum constitimilia, ut Catilinæ, Lentuli, Cæthegi. Scien-

5 dum, locum diuersis modis cõcipi, & tanquam speciem dicetur infra in delicto: ex hoc autem

6 t̄ comprehenduntur initia tractatus, & consiliorum ut supra.

S V M M A R I V M.

1 Loci si sint diuersi: diuersa coniectura concipitur contra reum.

2 Frequentatio loci indicat propositum.

EX FACTO ANTE DELICTO

- 3 **Transitus per uiam inconsuetā propositi iudiciū præbet.**
- 4 **Propositum indicat, si quis uisus fuerit frequētare uiam, qua illum, quem occidit, transiturum sciebat.**

II.

- 1 **V**bi uisus sit, uidelicet, ob diuersos t̄ locos di-
uerſa coniectura concipitur secundum Gar-
di. in tit. de præſumptio. & indi. dubi. Vnde t̄ si
2 quis uisus fuerit sæpè ire, & redire ex aliqua uia,
siue loco, ubi eo die, vel postero hominem inter-
fecerit, præſumitur, q̄ sæpè tranſierit causa com-
mittendi tale delictum, argumē. l. iusto, ff. de uſu-
3 capio. Item si quis uisus t̄ fuerit ire, vel venire per
uiam non conſuetam, si hominem postea interfe-
cerit, erit iudiciū propositi t̄ nam præſumetur
uoluisse cœlare scelus perpetrandum, aut ut occi-
dendum magis incautum inueniat. faciunt do-
ctrinæ in l. si. ff. de rerum diui. nam lex male præ-
ſumit de ijs, iuxta illud Euangelij, qui non intrat
4 per ostium fur est, & latro. Item alij t̄ dixerunt,
ubi uisus est uidelicet: ante delictum illic fuisse,
qua' transiturum inimicum suspicabatur t̄ solent
enim qui hostibus insidiantur, ea loca insidere,
qua' illos iter facturos arbitratur, ut incautos op-
primant. Item oritur iudiciū præmeditati se-
cundum Bru. in glos. circa tertiā ibi, & illo sero,
quo fuit factum homicidium, fuit uisus ire per
aliqua loca, in quibus uicinia eum non consueue-
rat uidere.

S V M M A R I V M.

- 1 Sociorū qualitas suspicionē maleficij et propositi inducit.
- 2 Conuersatio cum malis hominibus inducit iniditium ad torturam contra delinquentem.
- 3 Associatio mali hominis inducit indicium præmeditati, & consilij.

I I I.

- 1 **Q**uo cum visus sit. qualitas † sociorum inducit suspicionem maleficij: quare si delinquens visus fuerit conuersari cum inimicis occisi, orietur indicium, & de industria occiderit. Et secundum aliquos † per conuersationem cum malis hominibus oritur indicium contra delinquentem ad torturam secundum Hippo. in §. expedra nu. xciiij. Sed de hoc dubitatur, dictum est supra de indicijs ex persona. c. iij. Sed in l. Mosi vrgens est indicium cap. xvi. Isaia. ibi, socij furum, & c. iij. prouerb. ibi, peruersi corde non inueniunt bonum. Item si sequatur † homicidium, si intercesserit associatio mali hominis, licet in ea nihil fecerit, præsumetur de malo consilio, & de præmeditato l. non ideo minus, & ibi doctores C. de accusa. & sic ex hoc simplici sociatu oritur indicium, vt supra, propter qualitatem personæ: nam consilia impiorum sunt dolosa c. xij. & xiiij. prouerb.
- 3

S V M M A R I V M.

- 1 Apparatus indicat propositum.

EX FACTO ANTE DELICTO.

- 2 *Arma ferens qui non assueuerit, præsумit præcogitasse, nisi contrariam causam ostenderit.*
- 3 *Arma euaginata portans præsумitur portasse ob facilitatem aggređiendi, & perficiendi delictum.*
- 4 *Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsумitur de delicto præcogitare. Idem si acuerit arma, uel aliquam experientiam fecerit, uel in loco uicino arma reposuerit.*
- 5 *Præsumptio propositi insurgit contra illum, qui asportauit bona sua de loco, ubi homicidium commisit, ad locum, ad quem postea confugit. uel si bona, uel eorum maiorem partem alienauerit.*
- 6 *Apparatus non debet uideri frustra factus.*

I I I I.

- 1 **N**unquid apparuit, uidelicet, equos t ad eundem, arma ad caedem, & alia, quæuis instrumenta pro facinoris, quod obijcitur, qualitate.
- 2 **V**nde armans se non solitus: item ferens t arma, qui non assueuerit, præsумitur præcogitasse, nisi contrariam causam ostenderit, per quam tollatur prædicta præsumptio l. i. C. ad l. Corne. de fidei.
- 3 **I**tem portans t arma euaginata præsумitur portasse ob facilitatem aggređiendi, et perficiendi delictum. Item exercens t se in armis, cum non sit solitus. Item si acuerit arma, aut aliquam experientiam fecerit de illis. Item si reposuerit alicubi arma, ibi, uel etiam in loco uicino, postea deliquerit, præsумitur propositum argumen. l. i. §. vi possidetis. ff. de vi, & vi armat. Quidam addiderunt nunquid fecerit, uidelicet, si asportaueris bo-

TRACTATUS III. 32

- 5 na t sua de loco, vbi postea commisit homicidium ad locum, ad quem postea confugit: vel si quis alienauerit bona, vel maiorem partem bonorum suorum, si postea hominem occiderit, præsumetur contra eum de proposito secundum Blan. in glo. alienatio nu. lxxxvi. Non enim
- 6 videri t debet frustra factus apparatus, cum nihil actum, nihilque dictum sine causa putetur l. qui cū vno. ff. de re mili. ibi, vbi fuerit, & quid egerit.

S V M M A R I V M.

- 1 Amicorum, uel sociorum certo loco et tempore conuentus, et adunatio, ut eos ducat ad maleficiū, indicat propositū.
- 2 Amicus secutus amicum cum ense, ut aliquò eum comitetur, si obuiam forte inimico fiat, an & quando de auxilio teneatur?
- 3 Ducens aliquem per locum, in quo scit inimicum offensa adesse, præsumitur particeps criminis.

V.

- Nunquam conuenerit, videlicet: cum aliquo
- 1 N t statuit perficere certo loco, aut tempore. Vel secundum aliquos, nunquam iuerit inuentum, vt ducat ad maleficiū. vide Fulgo. in
 - 2 h. q. si fugitiui. ff. de edili. edic. ibi, Amicus meus
 - 3 venit t ad me, & dicit veni mecum, quia volo esse in vno negotio meo. Ego accipio ensem, & sequor eum: ipse autem fit obuiam inimico suo, &
 - 4 occidit eum, an ego tenear quasi auxiliator? Dici

EX FACTO ANTE DELIC.

- „ tur, q̄ si ignorans sum sequutus eum, & cum ip-
„ se intultatus est illum, ego me retraxi, q̄ nullam
„ pati debeo poenam: idem etiam si discedere non
„ potuisssem; vbi autem cum potuisssem recedere,
„ sterisssem, tunc sine dubio non esssem innocens.
3 Item sciens inimicum † offensi esse in certo loco,
conueniens, & ducens eum per dictum locum,
præsumitur particeps criminis l. pe. ff. vi bon. rap.

S V M M A R I V M.

- 1 *Associans delinquentem ante delictum uidetur socius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.*
- 2 *Conscij qui sint, & qui teneantur de delicto?*

V I.

- N**Unquam habuerit de conscijs, videlicet, aliquem de ijs, cum quibus præsumitur trahere ab initio. Potest etiam † aliter intelligi videlicet: associans delinquentem ante delictum videtur conscius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit, secundum Bal. in l. i. C. de ser. fug. Et hoc dicitur etiam in tit. post delictum. Alij etiam † sic intelligunt videlicet, hic, vel ille conscius fuit, vt in oratione pro Milone dicitur, Marcum Fauonium fuisse conscium voluntatis Clodij, cui dixerat, Milonem triduo periturum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Propositum indicatur, si ueteres hospites, aut clientes do-*

mi delinquentis fuerint, uel si delinquentē habuerit malos famulos.

- 2 Adiutorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilij indicium præstat,
- 3 Adiutores uariè considerantur.
- 4 Mutuus pecuniam ei, qui statim deliquit, presumitur adiutor.
- 5 Delinquens si sit persona uilis, presumitur cum auxilio fecisse.
- 6 Comitatus, & multitudo adiutorum parit indicium deliberationis.
- 7 Coadunatio quando plures occidunt, in dubio an presumatur de industria facta?
- 8 Rixa quando censeatur pura, & quando præmeditata?
- 9 Coadunatio censeatur malo animo facta, delicto secuto.
- 10 Præsentia si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modo illa præsentia fiat animo se immiscendi, si opus esset. Secus si forte fortuna, & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi?

V I I.

- 1 DE adiutoribus, uidelicet veteres † hospites, aut clientes domi delinquentis fuerunt, uel habuit malos famulos: qua de re præcogitasse uideatur per text. in s. hoc autem in auct. de non alienan. Item † aliter si delinquens elegit idoneos, relinquendo inutiles domi: uel et potest dicere de habet, plurimum posse uidentur, sed etiam ij qui tales amicos habent, aut conscios: siquidem auxi-

EX FACTO ANTE DELIC.

- lijs ijs, ceu adminiculis, & instrumentis fracti delinquent. Præterea varie t̄ considerantur adiutores secundum Bal. in l. hæc verba. ff. de infra.
- 4 Vnde si quis mutuat pecuniam alicui, & is, t̄ cui mutuauit, statim conduxit gentes contra ciuitatem mutuantis, vel quid simile fecerit, præsumitur mutuauisse tali causa, eritquæ præsumptio iuris, & de iure secundum Brun. in glo. circa quartam. Et simili t̄ modo quando delinquens est persona seruilis, & magnum facinus commisit, præsumitur cum auxilio fecisse l. quicumque. C. de ser. fugi. Item aliter t̄ potest intelligi, sicut apud Cic. spectatur comitatus Clodij, & Milonis. Et multitudo adiutorum parit indicium deliberationis: licet secundum t̄ aliquos in dubia re non præsumatur coadunatio in pluribus occidentibus, nisi probetur clare de industria coadunatos esse, secundum Bald. in l. non ideo. C. de accusa. Hippoly. in §. constante nu. xlv. Dicerem t̄ tamen præsumi casu euenisse rixam, nisi probetur ante rixam coadunatos fuisse: nec est necesse, (iudicio meo) probare q̄ coadunatio sit facta de industria; sed sufficit probare, q̄ sit facta coadunatio: etenim t̄ præsumitur fieri malo animo ob effectum sequutum: nam si facta sunt ea, quæ posterius fieri, ac sequi solent, facta esse priora, & quæ illorum gratia instituebantur, existimandum est. Per præsentiam t̄ adhibitam delicto oritur indicium deliberationis, modo illæ præsentia fuerit animo

animo se immiscendi, si oporteret: secus si forte fortuna secundum Bald. in l. i. ff. de ser. corrup. & tunc dicitur adesse animo se immiscendi, cum fuerit quis coadunatus ante delictum.

S V M M A R I V M.

- 1 *Armorum, ac cæterorum instrumentorum genus deliberationem ostendit.*
- 2 *Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animum occidendi.*
- 3 *Adiumenta diuersis modis considerantur.*
- 4 *Pecuniæ suggestæ, et alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum.*

V I I I.

- 1 **D**e adiumentis, videlicet, de his rebus quas de linquens auxilio fore arbitrabatur, ut puta, arma, et quælibet instrumenta: ex genere enim armorum, cæterorumque instrumentorum præsumitur animus, & atrocitas maleficij, secundum Bald. & Saly. in l. i. C. de emenda. ser. Quare si
- 2 quis ambulauerit cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat animum occidendi l. i. §.
 - 3 diuus. ff. de sica. Adiumenta t quoque diuersis modis considerantur, sicut supra de adiutoribus:
 - 4 nam pecuniæ t suggestæ, & alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum.

E

EX FACTO ANTE DELIC.

S V M M A R I V M.

- 1 **Locus**, in quo quis præter cōsuetudinem fuerit, uel in quo uersari non consueuerat, uel non debebat, propositi indicium præbet.
- 2 **Occidens aliquem in loco**, in quo uersari non soleat, præsumitur consulto occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa.

I X.

- 1 **N** Vnquo in loco † præter cōsuetudinem fuerit, uidelicet: in quo suspectus erat, siue ubi uersari non consueuerat, nec debebat, notatur in
- 2 l. i. s. diuus. ff. de sic. Vnde etiam † si quis hominem occiderit in aliqua ciuitate, siue loco, in quo non sit solitus uersari, præsumetur consulto occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa, vide Bald. in l. fin. ff. de quæstio. & in l. fin. C. eod.

S V M M A R I V M.

- 1 **Tempus propositi argumenta præbere potest.**
- 2 **Temporis duplex est significatio**, generaliter enim, & specialiter accipitur.
- 3 **Tempus speciale ad inditia magis confert**, probationesq; affert inexpugnabiles.
- 4 **Tempus ad indicia elicienda quomodo cōsiderari debeat?**
- 5 **Temporis longinquitas est inspicienda**, nam sæpe oportet commetiri cum tempore negotium.

A Ut alieno t̄ tempore videlicet, minus conue
 nienti, vt si noctu dicatur egressus domo, vel
 ex vrbe, & in aliquo loco eo tempore visus fuis
 se, & sic ex antecedentibus deducuntur argu
 menta, videlicet: noctu existi, proficiscentem an
 recessisti, nunquid etiam noctu, quod in die fieri
 commodius videbatur posse. Et temporis t̄ du
 plex est significatio: generaliter enim, & speciali
 ter accipitur, præteritum habens, instans, & futu
 rum; & constituta discrimina, vt æstate, hyeme,
 noctu, interdium, & fortuita, vt in pestilentia, in
 bello, in cõuiuio. Speciale autem tempus t̄ ad in
 dicia magis confert, probationesque affert inex
 pugnabiles. Vnde t̄ considerari debet tempus,
 & anni, & mensis, & diei, & noctis, & vigilie, &
 horæ, & in aliqua parte alicuius horum, vt apud
 Cicer. in oratione pro Milone, dicitur Clodium
 pridie eius diei discessisse, quo discessurum scie
 bat Milonem, cuius iter solenne, & necessarium
 ignorari non poterat; Et Iurisconsulti consen
 tiunt per tempus oriri indicium ante delictum,
 in delicto, & post delictum, in quibus potest con
 siderari, quid ocysus, & quid serius futurum sit.
Et communiter t̄ in tempore perspiciendo lon
 ginquitas eius est consideranda: nam sæpe oportet
 commeteri cum tempore negotium, vt in se
 quenti titulo dicitur.

DE INDICIIS

HOMICIDII PRÆMEDI-

TATI IN DELICTO.

TRACTATUS IIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia propositi ex quibus in delicto oriuntur, & deducantur?
- 2 Coadunati plures si delinquant, præsumuntur ex proposito delinquere.
- 3 Obuians forte si occidat, nõ punietur de præmeditato, licet animum occidendi habuerit.
- 4 Accidentia, quæ in delicto spectentur, ut indicia deliberationis oriuntur?

- I**N homicidio deducuntur indicia, considerando, cur t̄ aliquid in delicto de industria, & data opera factum sit, ut ipse perficiendi nata, & quæ sita esse videatur: de qua industria legitur tex. cap. xxi. Exod. & l. fin. ff. de sica. & l. ij. ff. de vi bon. rapt.
- 2 quibus iuribus probatur, q̄ si homines t̄ ducti, et coacti fuerint committere illud delictum, tunc præmeditatum censetur, secus quando id cum consilio, & cura perspicere non potuerunt, & impetu quodam animi potius, quæ cogitatione fecerint, vide Cicer. lib. ij. de inuentio. cit. ij. de con-

fitu. coniectu. Idem secundum Bald. in homici-
 dio ex aliqua causa, siue re non oritur indicium
 deliberationis, quando apparet q̄ rixantes sibi
 obuiauerint casu, vide eum in l. i. C. ad l. Cornel.
 3 de fidei. Quinimò si quis † habuerit animum oc-
 cidendi, modo sorte obuians occidat, non punie-
 tur de præmeditato per tex. in cap. xxi. Exod. de
 hoc diximus supra in titu. de causis cap. i. In deli-
 cto autem hæc spectantur, Locus, Tempus, Mo-
 dus, & Facultas, & per hæc accidentia oritur indi-
 cium deliberationis. Et sicuti inimicitia, & reli-
 quæ causæ, atque consilia, pro vt supra, impel-
 lunt ad maleficia, ita per hæc ostenditur idonea
 perficiendi facultas esse quæsitæ.

S V M M A R I V M.

- 1 Locus in delicto deliberationis indicium an præbere possit?
- 2 Loci opportunitas ex quibus queratur?
- 3 Occidens hominem in prætorio, uel ecclesia, præsumitur
 deliberate occidisse.

A Loco præcipue coniectatur, cum euidentia
 1 loci † sit vna ex quinque speciebus probatio-
 nū, de quibus notatur extra. de restit. spoliatio-
 e. cum ad sedem, quare spectetur locus, in quo ho-
 micidium factū est ex opportunitate, q̄ reus v̄r ha-
 2 buisse. Ea vero † opportunitas queritur ex magni-
 tudine, intervallo, longinquitate, propinquitate;

EX FACTO ANTE DELIC.

solitudine, celebritate, & demum natura ipsius loci opportuni, siue aduersi cōsilij. Nūquid etiam eo loco occisus perspicui, aut exaudiri potuerit: & num demum locus publicus, vel priuatus, an sacer fuerit. Vnde: si quis † occiderit hominem in prætorio, vel ecclesia, præsumetur consulto, vel (vt aiunt) deliberate occidisse: quia nō est præsumendum, q̄ nisi magna causa voluerit in tali loco occidere. vide Alberi. in tract. iij. stat. lx. lxiij.

S V M M A R I V M.

- 1 Tempus reddit graue delictum.
- 2 Noctu agens præsumitur male agere.
- 3 Temporis spatium quomodo consideretur?

- 1 **A** Tempore præsumitur: quia † reddit graue delictū l. aut facta. §. tempus. ff. de pœn. nam
- 2 lex præsumit contra † agentē noctu iuxta euangelium, qui male agit, odit lucem. Qua de re si delictum fiat nocte, præsumitur deliberatum secundum Alberi. in tract. supradictō. Sed secundum Oratores latius dicitur, videlicet: qua parte anni, noctu, an interdiu, & quota diei ac noctis hora homicidium factum esse dicatur: nam etiam momenta valent, et eiusmodi temporibus spatium ita consideratur, satisne longum fuerit ad eam rem transigendam; & potueritne reus scire satis ad id perficiendum spatij futurum, et sæpe oportet

» tē commetri cum tempore negotium, & viderē
 » potuerit ne aut magnitudo negotij, aut multitu-
 » do rerum in eo tempore transigi: nam parui re-
 » fert satis spatij fuisse ad id perficiendum, si id ante
 » sciri, & ratione prouideri non potuerit. Idem pro-
 » batur per glos. & quæ ibi. nota in l. si ut allegas t.
 C. de fca.

S V M M A R I V M.

- 1 Occasio deliberationis indicium præbet. & quomodo ea consideretur?
- 2 Occasio quæ proprie sit? & ex quibus oritur?
- 3 In tempore quæ cōsiderari oporteat, et quæ in occasione?
- 4 Tempus, & occasio in quibus inter se differant?

1 **A** occasione oritur † deliberatio: nam malus animus occasionem quærit. Sed dupliciter contingit, primo quæritur idonea ne satis fuerit ad delictum adoriendum; & hæc aliquid cogitato factum ostendit. Secundo an alia melior, quæ præterita sit, aut non expectata, & hæc excusat. Exempla extant apud Cic. in oratione, pro Milone, quem, faterur habuisse occasionem occidendi Clodium. E contra autem, inquit, Clodium ea parte occasione occidendi Milonem. Sed oportet scire, † quæ proprie sit occasio; quare dic, q̄ est pars temporis habens in se alicuius rei faciendæ; aut non faciendæ opportunitatem. Et tempus actionis alicuius opportunum occasio est. Hæc

E iij

EX FACTO ANTE DELIC.

oritur ex actionibus humanis non impediētib-
bus, ut puta seruus dormiens dat furantibus oc-
3 casionem. Item in t̄ tempore, mensura, & spa-
cium consideratur; in occasione qualitas tempo-
4 ris ex qua nascitur opportunitas, seu cōmoditas
faciendi, & non faciendi aliquid. Itaq; t̄ hoc tan-
tum distant Tempus, & Occasio; genere autem
similia sunt.

S V M M A R I V M :

- 1 Modus delicti perpetrati, deliberationis indicium præstat.
- 2 Modus percutiendi præcogitationem ostendit.
- 3 Caput percutiens, uidetur fecisse, ut certius offendat, & oc-
cidat: & quid si baculo percusserit?
- 4 Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio uul-
nerum propositum indicat.
- 5 Proditorium propositum per modum percutiendi concipitur.

1 **A** Modo, quo quæritur quemadmodum quid
fit t̄ factum, idquæ secundum Oratores tum
ad qualitatem pertinet, tum ad coniecturas, po-
test probari in l. aut facta s. qualitate. ff. de pœnis.
2 Vnde si quis percusserit t̄ aliquem post terga, vel
nullis dictis verbis in capite, seu pectore, per hæc
3 demonstrat præcogitasse: quia percutiendo t̄ in ca-
pite videtur fecisse, ut certius offendat, secundum
docto. in c. significa. de homicidi. Vnde senserunt
aliqui, q̄ si quis percusserit aliquem super ca-
put baculo, siue alio simili instrumento, tamen,

- quia percussit in capite præferat animum occidendi:secus si in alia parte corporis, vide Bald. in l. sed si quæcunque. §. si magister. ff. ad l. A qui.
- 4 Per multitudinem, † & magnitudinē vulnerum præsumitur præmeditatum. Idem per multiplicationem, aut per geminationem, & hoc quando non apparet pura rixa. Item per † modum concipitur propositum proditorium secūdum Barr. in l. respiciendum. §. delinquunt. ff. de poen. videlicet, proposito antecedenti insultando, & alio modo proditorio videlicet, si sedens tecum in mensa, nulla interueniente rixa te offendero, vel quid simile fecero, vt ibi.

S V M M A R I V M.

- 1 *Facultas delinquendi quomodo consideretur?*
- 2 *Tractatus præsumitur quando homicidium committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superuenerint.*
- 3 *Facultas occidendi quando præstari uideatur, et unde indicium tractatus oriatur?*
- 4 *Astans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatem delinquendi præbere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.*
- 5 *Associans delinquentem post delictum delinquendi facultatem præbuisse dicitur.*
- 6 *Auxilium præstare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur, acclamat.*

EX FACTO ANTE DELIC.

- 7 *Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus redditur timidi or, & insultans audacior.*
- 8 *Præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxilij, si personæ fuerint ante delictum congregatæ.*
- 9 *Prohibere potens si non prohibeat, præsumitur particeps criminis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxilij?*
- 10 *Prohibere ualens, si non prohibeat an, & quando particeps criminis, & auxiliator existimatur?*
- 11 *Personæ qualitas ad argumenta, & indicia habenda, est consideranda.*
- 12 *Personæ uicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant.*
- 13 *Qualitas offendentis inducit excusationem, siue accusatiónem, et demonstrat animū fuisse, uel nō fuisse offendēdi.*
- 14 *Atrocitas delicti ex quibus crescat?*

1 **A** Facultate consideratur † copia, et potestas instrumentorum, aut earum rerum, ob quæ aliquid facilius, aut sine quibus omnino confici non potest. facultates quoque præcipuè considerandæ sunt, credibilius est occisos a pluribus pauciores; a præparatis inopinantes. hinc illa apud Cicer. coniectura, insidiatus est Clodius Miloni, non Milo Clodio. ille cū seruis robustis, hic cum mulierum comitatu. ille equo, hic rheda. ille expe-
 2 ditus, hic penula irretitus. Idem secundum † Iurisperitos præsumitur tractatus, quando committitur homicidium cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superue-

nerint, dic vt in antecedenti trac. in vers. de Adiu
 3 coribus. Item facultates † occidendi præstari vi-
 4 dentur, & indicium oritur tractatus, quando † all
 quis aggreditur aliquem, si ibi vnus, vel plures
 fuerint armati, siue etiam remoti, modo potuis-
 sent auxiliari delinquenti; licet aliquam non fa-
 ciant demonstrationem secundum Bald. in l. i. C.
 de ser. fugi. Intellige tamen prædicta, si post de-
 5 lictum † associant delinquentem secundum eun-
 dem in l. non ideo minus. C. de accusa. tollitur ta-
 men dictum indicium, si probauerint casu venis-
 6 se, vt in supradictis legibus. Quin etiam † dicitur
 7 præstari auxilium acclamando contra eum, qui
 offenditur, & regula iuris est, q̄ ille dicitur † auxi-
 liari, per quem insultatus redditur timidior, & in-
 sultans audacior secundum Bald. in supradicta
 8 non ideo minus. Demum † præsentia adhibi-
 ta delicto facit indicium occulti auxiliij, si tales
 personæ fuerint congregatæ ante delictum. vide
 Hippo. in §. constante nu. xlv. Item cui potestas
 9 † test prohibendi, ne quis offendatur, & non prohibet,
 præsumitur particeps criminis per regulam,
 videtur occidere, qui potest prohibere. & l. scien-
 tiam in principio. ff. ad l. Aquil. vide Gandi. in tit.
 de præsumptio: et indi. indubi. et quandoque ori-
 tur præsumptio occulti auxiliij. Sed secundum alii
 quos neque indicium, neque suspicio oritur, nisi
 alia concurrant, vt puta, si post delictum associa-
 uit delinquentem, aut aliæ insint causæ, & circun-

EX FACTO ANTE DELIC.

stantiæ; aliter non præsumitur particeps. not. in l. vt vim. ff. de iust. & iur. Sed in hac materia est bona gl. in l. culpa caret. ff. de reg. iur. ibi. Sed quid

10 † si possum prohibere Titium iniuriari Sempronio, an debeam iuuares? Respondeo secundum canonicos doctores, q̄ sic, verbis interponēdo me honesto modo. Sed secundum Iuriscōsultos non, nisi in ijs, quos habeo corrigere, vt in permissis videlicet, filijs, & seruis. Circa prædicta vide Iason. in dicta l. vt vim. Aliqui tamen senserunt, q̄ si quis potuit sine periculo vitæ suæ prohibere, & non prohibuerit, tali casu præsumatur particeps criminis: quia quisque cogitur defendere bona etiam inimici, tanto magis personam iux. tex. c.

11 xxij. Exod. in principio. Haberi tamen debet ratio personæ: nam multi sunt ita natura timidi, q̄ ob timorem patiuntur verberari, licet possent verberare. Vnde ex qualitate personæ sæpe apud Iuriconsultos arguitur, et fit consequentia:

12 & sicut † vicia personæ premunt, & onerant delinquentem, ita contraria eleuant: nam qualitas

13 † offendētis inducit excusationem, siue accusationem, & demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendēdi. not. in l. si mater. C. ne de sta. de.

14 func. Et demum † atrocitas crescit ex ijs, videlicet, quid factum sit, a quo, in quem, quo animo, quo tempore, quo loco, quo modo.

DE INDICIIS
MALEFICII PRÆMEDI-
TATI POST DELICTVM,
TRACTATVS V.

S V M M A R I V M .

- 1 Indicia post delictum ex quibus oriuntur?
- 2 Associans delinquentem ante, uel post delictum nunquid uideatur socius criminis?
- 3 Consilij, uel occulti auxiliij præsumptio oritur contra associantem post delictum.
- 4 Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictum præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri, nisi receptus sit recipientis consanguineus, uel aliqua alia iusta causa probetur.
- 5 Prohibens reum capi uidetur conscius criminis, si affuit delicto, non si incidenter accurrit.

- 1 Ost delictum † oriuntur indicia, considerando, quid postea factum sit, facta. n. quæ' q̄ antecesserunt, quæ' que insequuta sunt, spectanda sunt. Occurrunt hic nonnullæ quæstiones scribentium,
- 2 videlicet, si quis associatus † fuerit delinquentem post delictum commissum, nunquid uideatur conscius criminis? Et multi tenent, q̄ sic. Conclussive tamen dicendum est, & distinguendum, aut

SEU POST DELICTVM.

iste associatus est delinquentem ante delictum, et tali casu tenetur, & conuincitur: quia per præcedentem, & subsequentem actum associationis accusat se, atque propalat; sin autem post delictum tantum, tunc distinguendum, videlicet: si subito apparuit, tunc præsumitur sciuisse: aut ex mora, & interuallo apparuit, & tunc non præsumetur contra eum: quia tali casu præsumetur accurisse incidenter, et per rumorem. vide Salic. in l. vntica C. de rap. virgi. Bald. in l. non ideo minus. C. de accus. Hippo. in §. constante nu. lv. qui tenet contra associantē † post delictum oriri præsumptionem consilij, vel occulti auxiliij, per quam cogitur probare contrarium, Siquis scienter † receperit malefactorem, seu delinquentem in domo sua post maleficium perpetratū præsumitur participes criminis, & poterit torqueri l. i. C. de ijs, qui latro. Fallit tamen, si receptus erat consanguineus recipientis, siue etiam aliqua alia iusta causa probabitur secundum not. in supradicta l. Prohibens reum † capi videtur conscius criminis. vide Blanc. nu. ccxciiij. Sed intellige quotiens prohibens affuit delicto, secus si incidēter accurrit, quod cogitur probare. vide in simili Hippo. in supradicto §. constante, & in principio huius tract.

DE INDICIIS

MALEFICII PRÆMEDI- TATI EX NON FACTO,

SEV. CVR FACTO, ANTE,
in, & post delictum
tractatus VI.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur?
- 2 Solicitans, siue quæritans quod ad eum non spectat, indicat contra se.
- 3 Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: aut non faciens id, quod fieri solet, aut debet, contra se indicat.

LT si apud Legistas supradicta videatur comprehendi sub facto. Expedi-
tamen scire locos Antiquorū, ex quibus capiebant indicia, quos Cicero est sequutus in lib. ij. cap. ij. de inuent. cuius verba non sunt prætereunda; quia per ea totius negotij gestio pertractabitur.

- 1 Quare, quo consilio, & qua spe perficiēdi, quid' op
- „ factum sit; cur hoc modo potius, quàm illo; cur
- „ ab hoc potius, quàm ab illo; cur nullo adiutore,
- „ aut cur hoc; cur nemo sit conscius, aut cur sit, aut
- „ cur hic sit; cur hoc ante factum sit, cur hoc ante fa
- „ ctum non sit; cur hoc in ipso negotio: cur hoc
- „ post negotium; aut quid factum de industria; aut

EX NON FACTO

- „ quid rem ipsam cōsequutum sit : constet ne oratio, aut cum re, aut ipsa secum: hoc huiusne rei sit
- „ signum, an illius, an huius, & illius, & vtrius potius : quid factum sit, quod non oportuerit : aut non factum, quod oportuerit. Solicitans, siue
- 2 † quæritans quod ad eum nō spectat, indicat contra se. vide Hippo. §. diligenter nu. cl. Et suspitio
- 3 oritur † quotiēs quid facit quod fieri non solet, neque oportet, neq; est ratio, quare hoc propter hoc fiat; & econtra, quotiēs quis non facit, quod fieri solet, aut debet.

DE INDICIIS MALEFICII PRÆMEDITATI EX DICTO TRACTATVS VII:

S V M M A R I V M.

- 1 *Indicia maleficij præmeditati ex dicto.*
- 2 *Indicium propositi contra eum oritur, qui dixerit, quòd traheret occiso unam pennam de ala: Vel quòd faceret eum male capitare, uel quid simile.*
- 3 *Propositum præsumitur contra eum, qui dixit, non diligo talem, uel sum ei nociturus si potero, si eum postea occiderit.*
- 4 *Occidisse ex proposito ille præsumetur, qui alicui prædixerit, quòd si senserit tumorem, non se moueat. Vel quòd*

quod sentiet aliquid noui.

- 5 Mandatum seu consilium praesumitur si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.
- 6 Locutio in aure quando indicet mandatum, uel consilium?
- 7 Cause ni praecedant, nec causatum praesumitur.
- 8 Mandatum praesumitur contra dominum, qui famulo suo dixit, non redeas domum, nisi sentiam aliquid noui, si famulus aliquem occiderit.
- 9 Iactans se aliquem occisurum, si eum occidat, propositum praesumitur.
- 10 Minas praecedentes indicant propositum, quando constat minantem occidisse eum, cui minatus est.
- 11 Indicia uerbi duplicem uim habent.
- 12 Is uidetur fecisse, qui praedixit facere.
- 13 Minans, & iactans de aliquem occidendo, an sit solitus minas exequi, quomodo consideretur?
- 14 Minatus si minantem occidat an praesumatur ex proposito occidisse?
- 15 Minatum fecisse ad sui defensionem quando praesumatur?
- 16 Factum quid ad defensionem fuisse per coniecturas probatur.
- 17 Minans, quando non constat de interfectore, an possit torqueri?
- 18 Cause, quae inducunt homines ad maleficia patrandae, ultra inimicitias sunt multae.
- 19 Minans an possit impune offendi ab eo, cui minatus est, in illo actu minandi?

2 **D**icta, quae praet antecesserunt, quaeque sequuta sunt, considerari oportet; nam ex qualitate

F

EX DICTO ANTE DELIC.

verborum animum metimur, & probatur præ-
 sumptione verbi. Quare capiemus indicia ante
 delictum. Et secundum Gandi. oritur indicium
 2 propositi † contra eum, qui dixerit, q̄ traheret
 occiso vnam pennam de ala; vel q̄ faceret eum
 male capitare, vel quid simile. Item si quis dixe-
 3 rit, non † diligo talem, si eū postea occiderit, præ-
 sumetur propositū. Et similiter si dixerit se noci-
 turum, si poterit, vide Alberi. in l. metus. C. quod
 4 metus cau. Item si dixerit † alicui, q̄ si senserit
 timorem, non se moueat, vel q̄ sentiet aliquid
 noui, præsumetur ex proposito occidisse, vt per
 5 Bart. in l. si ventre. ff. de priuileg. credi. Item † si
 quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit,
 & occidit (quāuis nesciatur quid dixerit) præsu-
 metur de mandato, siue consilio: sicut in domino
 loquente in aurem famuli. Intellige tamen præ-
 6 dicta, si incontinenti † sequatur delictum; et quan-
 do ille, quem alloquitur, pariter est inimicus capi-
 tatis: aliter illa loquutio, etiam cum facto subse-
 quuto non facit indicium: nam si non p̄cesse-
 7 runt † causæ, nec causatum præsumitur: secun-
 dum Bru. in quæst. inci. circa tertiam. Item si do-
 8 minus † famulo dixerit, non redeas domum n-
 sentiam aliquid noui; si famulus aliquem occi-
 9 derit, præsumetur de mandato. Item † si quis
 stauerit de occidendo aliquem, si eum occide-
 præsumetur ex proposito occidisse, & po-
 damnari propter consequutum effectum: &

casu non consideratur qualitas personæ: si vero non constabit de occisore, tunc spectabitur personæ qualitas secundum Guid. Suz. in gl. sed si præter famam. Idem propter t minas præcedentes oritur indicium propositi, dummodo constet minantem occidisse eum, cui minatus est; nec distinguitur quando constat, an solitus sit exequi minas. Et in præmissis notandum est, q̄ indicia

1 1 t̄ verbi duplicem vim habent, sicut alia indicia, videlicet, quis fecerit; quando ignoratur; & quo

1 2 animo. Etenim t̄ is videtur fecisse, qui prædixit facere: sed in hoc differe, q̄ quando per supradicta indicia t̄ quæritur quis fecerit; tunc distinguitur, an minans, et factans sit solitus exequi minas; & sic de alijs: secus autem quando constat prædictos occidisse; quia tunc prædicta omnia indicia sunt graua, & sufficientia ad cognoscendum de proposito; Et per ea procedi potest ad torturam; siue in aliquibus ad condemnationem ve infra dicetur. Scribentes dicunt præsumi t̄ de proposito contra minatum, si contingeret eum occidere minantem: quia metus est vna ex causis impellentibus ad maleficia. Sed ego dico præsumi contra minatum; quando constat ipsum cæpisse rixam;

1 5 aliter præsumi t̄ contra minantem; & q̄ minatus fecerit ad sui defensionem: quia in criminalibus, q̄ t̄ quis fecerit ad sui defensionem, probatur per coniecturas, vide las. in l. v. vim. ff. de iustit. & iu. Postremo maximū est certamen vltimū

EX DICTO ANTE DELIC.

- 17 doctores, an minans, † quando non cōstat de
terfēctore, possit torqueri, Et secūndum Specu-
rem potest. vide in tit. de præsump. §. fin. Secū-
tra notatur in l. fin. ff. de hære. insti. Alij di-
guūt, q̄ si minans est potens, et solitus exequi
nas, q̄ tunc possit torqueri: alij autem, q̄ po-
damnari. Hippo. in §. diligēter nu. lxxxii. Alij v-
ro dixerunt posse damnari, quando tria concu-
runt, videlicet, inimicitia, minæ, percussio cum
paruo interuallo. vide Brun. in tit. circa tertian-
Sed hæc opinio non placet, maxime, quando ob-
18 sensus habet alios inimicos, ac etiam, quia † plu-
res sunt causæ, quæ inducunt homines ad malefici-
cia, vltra inimicitias. Quare non consequitur ne-
cessario, q̄ sit occisus a tali, cum ab alijs potuerit
19 occidi. Occurrit hic quæstio, q̄ minans † possit
impune offendi ab eo, cui minatus est in illo actu
minandi secundum Hippo. in d. §. diligenter. Sed
contra existimo: quia non dicitur factum cum
moderamine. not. in l. vt vim. ff. de iusti. & iu.
Non tamen punietur pœna ordinaria.

EX DICTO IN DELI-

CTO, SEV POST DELICTVM,

TRACTATVS VIII.

SVMMARIVM.

- 1 Clamor vulnērātis exauditus an faciat inditiū ad torturā?

- 2 Vox hominum est fallax, quia reperiuntur multi confimilem habere nocem.
- 3 Vox clamantis exaudita non habet nim probationis, sed indicij, nisi alia concurrant.
- 4 Clamor vulnerati, dicentis se offendi a tali, an contra nominatum indicium faciat?
- 5 Offenso non creditur sine alijs qualitatibus, etiam quod haberet in manibus corpus Christi. Et quid si sit in articulo mortis, & id iuret?
- 6 Indicium ad torturam ex dicto offensi quando oritur?
- 7 Offensi dicto quando non sit credendum? nec inde oritur indicium ad torturam?
- 8 Offensi dictum, quando cognoscere non potest ob aliquas circumstantias offendentem, non facit indicium ad torturam.
- 9 Offensus quando non presumatur mentiri?
- 10 Mulier clamans sibi unum inferri, facit indicium, si reus fuit cognitus.
- 11 Clamans contra offensum, licet nihil agat, cęsetur cōsciens.

De dicto offensi, & delinquentis.

Cap. I.

- 1 QVæritur, an per clamorem vulnerantis sine alijs oritur indicium ad torturam? videlicet, quando testes deponunt audiuisse delinquentem, & cognouisse ad vocem? Et secundum aliquos testimonium eiusmodi valet, & probat, vtdelicet, quando quis audiuit vocem alicuius, licet non viderit loquentem, vtrputa, q̄ sit paries de

EX DICTO IN DELIC.

medijs; vel aliqua alia res inter loquentem, & testem: & de hoc est glos. notab. in l. ij. s. idem Labeo, & in l. ij. in vers. audierunt. ff. de aqua pluuiarum arcen. & Bal. in l. couenticulam. C. de epis. et cler. Idem in l. Mosis cap. xxij. Exod. et Iudicum cap. xvij. ibi agnoscentes vocem adolescentis, & lib. i. Regum c. xxvij. circa finem, ibi, cognouit Saul vocem Dauid. Sed prædicta credo non esse vera, nisi alia concurrant, prout in dictis iuribus: &

2 re vera † vox hominum fallax est: quia reperiuntur multi consimilem habere vocem; & simili

3 modo potest dissimulari. Vnde alijs † non concurrentibus (iudicio meo) non habebit vim probationis, sed indicij, & ita semel iudicauit. Econtra autem † per clamorem vulnerati, & offensus clamantis se offendi a tali, potest oriri aliquod indicium, licet variæ sint opiniones scribentium: nam secundum aliquos dicto offensus, etiam in mortis articulo constituti non creditur, neque oritur aliquod indicium ad torturam, nisi fuerit valatum alijs circumstantijs, vt puta inimicitijs, & similibus. vide Alex. consi. xiiij. tertij vol. vbi dicit, † non creditur offenso sine alijs qualitatibus, etiam q̄ haberet in manibus corpus Christi. Alij autem senserunt, vt credatur offenso etiam ad torquendum: limitando tamen, vt is offensus illud dicat in articulo mortis, & cum iuramento Bald. in au. ff. si dicatur. C. testa. Hippolytus in. s. diligenter nu. cxvij. sensit, q̄ si offensus in mortis

- articulo est in plenitudine sui intellectus, homo bonæ conditionis, ac famæ, et tale delictum non possit per alios probari, tali casu toritur indicium ad torturā contra criminatum. Hanc opinionem multi Recentiores mordēt, & resellunt: Mihi autem Hippoly. opinio æqua videtur: nō est enim existimandum offensum velle excusare offendentem, & alijs imputare, cum non sit maius odium, quàm contra vulnerantem, & occidentem.
- 7 Limito tamen dictum Hippo. hoc pacto videlicet: si delictum sequutum fuit nocte, tempore obscuro, tunc tali dicto non est credendum: quia verisimile est offensum scire non posse certe offendentem, argument. l. hac consultissima. §. cum humana fragi. C. qui testamen. fac. possunt.
- 8 Idem in alijs t casibus, in quibus similes circumstantiæ resistunt, & contradicunt, vt puta, licet foret in meridie: sed offendentes erant personati: quia similiter dicto casu offensus non potest cognoscere offendentē. Et hunc casum semel iudicavi. Et in duobus t temporibus offensus nō præsumitur mentiri. videlicet, in articulo mortis, & subito quando fuit offensus, nam tempore medio per suggestionem plures mentiri deprehensi sunt. Mulier t clamans sibi inferri vim, facit indicium; si reus fuerit cognitus. Item si quis t clamer contra offensum, licet nil agat, censetur conscius.

S V M M A R I V M.

- 1 Fame, seu dicto gentium an & quando sit credendum?

EX DICTO IN DELIC:

- 2 *Fama quando faciat indicium ad torturam?*
- 3 *Fama sola quis torqueri non debet.*
- 4 *Fama quid sit, & quomodo diffiniatur?*
- 5 *Credulitas testium etiam fidedignorum non condemnat, & multominus vulgi, aut populi.*
- 6 *Voces populi uane nō sunt audiendae: nec eis est credendū.*
- 7 *Fama est solum preparatorium inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum.*
- 8 *Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor.*
- 9 *Fama unde originem traxerit, an sufficiat inspicere, ad hoc, ut ex ea possit ad torturam procedi?*
- 10 *Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum, sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes.*
- 11 *Intellectus l. de minore. §. tormenta. ff. de questio.*
- 12 *Fama uehemens an faciat indicium ad torturam?*
- 13 *Testibus non testimonijs creditur.*
- 14 *Christus ob uoces populi fuit crucifixus.*
- 15 *Intellectus l. decurio C. de pœnis.*

De fama, seu dicto gentium. Cap. II.

- DE fama apud Oratores, sicut apud nos exē-
- 1 **D**ipla non desunt: Alij enim t̄ dixerunt non temere famam nasci solere, quin sublit aliquid. Sed alij dixerunt famæ non credi, quando est sine certo auctore dispersa, cui malignitas initiū dedit, incrementum credulitas, q̄ nulli non, etiam innocētissimo possit accidere fraude inimicorum falsa vulgantium. Sed secundum Gaud. in tit. de

- 2 quæstio. publica vox, † & fama orta contra al-
quem statim commissio delicto in loco commissi
criminis a personis fidedignis parit indicium ad
torturam; & ratio est; quia fama orta subito com-
missio crimine, crimini inesse videtur. Propter ra-
3 men † solam famam quis torqueri non debet; &
ratio est; quia dictum vnius multitudo facile se-
quitur. qua de re fama, & infamia cōtra aliquem
facile oriuntur; & ita fere omnes sentiunt, vt in l.
admonendi. ff. de iureiuran. Et arguendo a diffi-
4 nitione famæ, nullum affert indicium: nam fama
non † est aliud, nisi dictum gentium, siue vulgi
ex imaginaria opinione, siue credulitate proce-
dens: et sub tali diffinitione comprehenditur tam
bona, quàm mala fama l. iij. §. Idem diuus. ff. de te-
sti. Et tali famæ, siue dicto Iudex non debet fide-
5 re, cum credulitas † testium quàmuis fidedigno-
rum non condemnet l. testium. C. de testi. tanto
minus vulgi, aut populi, iuxta illud.
6 *Scinditur incertum studia in contraria vulgus.*
Idē in l. decurio. C. de pœn. ibi. Vanæ voces † po-
7 puli non sunt audiendæ; nec enim vocibus eo-
rum credi oportet. Quamobrem existimo † fa-
mam esse præparatorium tantum inquisitionis,
non autem fundamentum torquendi reum. Idem
videtur probari sententia diuina, iuxta illud: de-
8 scendam, & videbo si clamorem, qui venit ad
9 me, opere perfecit, vbi Deus per clamorem non
aliquid iudicauit. Qua de re dixit, descendam, &

EX DICTO IN DELIC.

videbo; & intellige q̄ dixit tanquam Iudex, non
 8 tanq̄ Deus : quia † Deo explorata sunt omnia,
 & intuetur cor. cap. xvi. Regum primo. Alij
 dixerunt oportere cōsiderari, vnde fama habuit
 9 † originem, & sic per originem procedetur ad
 torturam, si origo erit talis, vt per eam procedi
 possit. Istud non satisfacit (quāuis origo famæ
 sit semper habenda) nam cōsiderata origine
 procedetur secundum eam, & consequenter se-
 cundum indicia præcedentia famam. vti que eri-
 mus in casu indiciorum, per quæ procedetur ad
 torturam, si erunt alia, non tamen propter so-
 10 lam famam, quæ † sola nō debet parere aliquod
 indicium ad torquendum, sed ad inquirendum
 tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes
 11 & ita iudicio † meo intelligitur l. de minore §. tor-
 menta. ff. de quæstio. Secus secundum Hippo. in
 vehemēti fama in §. diligenter nu. xvij. ibi. q̄ fa-
 12 ma † non faciat indicium ad torturam; non ha-
 bet locum in vehemēti fama. Nam vehemens
 13 fama est sufficiens indicium ad torturam secun-
 dum Bart. in cōsi. cxij. Hæc autem opinio non
 placet: quia Iudex non debet considerare, quia
 dicitur sic, sed vnde, & quid, & quale dicitur, & a
 14 quibus, testibus † enim nō testimonijs creditur l.
 ij. ver. tu magis scire. ff. de testi. Et pro hac opinio-
 15 ne vide tex. c. xxij. Exod. ibi, nec in iudicio pluri-
 16 morum acquiesces sententiæ, vtra vero deues.
 Exemplo etiam perniciosum est cum magni, san-

Atque viri vulgi opinione perierint, & trucidati sunt. Omitto antiquos, & in vnum finio; Christus enim per voces populi crucifixus est, quare etc. Et lex Decurio supra allegata loquitur de hac fama.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio extraiudicialis facit iudiciū ad torturam, dummodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes.
- 2 Confessio facta ab irato, ebrio, uel stolido non ualet.
- 3 Confessio extraiudicialis sine causa non ualet ad obligandum, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta sine scriptura.
- 4 Confessus legitime in iudicio, potest ad totū id, super quo proceditur contra eum ciuilitur uel criminaliter cōdemnari, licet processus sit ineptus.
- 5 Iudicium oritur cōtra eum, qui dicit se primò occisum inuenisse, uel primò homicidium uidisse.
- 6 Ingerens se est suspectus.

Ex dicto post delictum. Cap. III.

- 1 **P**ROPTER confessionem t extra iudicalem potest torqueri, dummodo sit verisimilis, & sit probata per duos testes. Item confessio t facta ab irato non ualet glo. est in cap. ex literis de diuor. Idem ab ebrio, siue aliter stolido. Item confessio t extra iudicium sine causa, secundū omnes non ualet ad obligandum. inducit tamē semiple-

- EX DICTO POST DELICTUM**
- nam probationem, licet sit facta sine scriptura de Matthesil. in singul. xij. secus facta in iudicio quia tunc calor iudicij supplet defectum non
- 4 i. C. de confes. Item quotiens apparet t reus iudicio legitime confessum totum id, super proceditur contra eum criminaliter, seu civiliter potest condemnari; quamvis totus processus ineptus. Sed de confessione, ne bis repetatur, vide in cap. viij. & fin. de tormentis. Item indicium
- 5 t aliquando summitur contra aliquem, qui primo dicit occisum inuenisse, & contra aliquem, qui primo dicit vidisse homicidium secundum Paridem de put. in verb. tortura in fin. Et ratio
- 6 est, qd qui t se ingerit suspectus est, vide Hippo. s. diligenter nu. cl. Sed dic contra, nisi alia concurrant, vt inimicitia, & similia.

E X N O N D I C T O

T R A C T A T V S I X.

S V M M A R I V M.

- 1 *Faciturnitas imitatur confessionem.*
- 2 *Taciturnitas domestici parit indicium ad torturam. exemplum hic ponitur.*
- 3 *Reus interrogatus per iudicem, si non respondeat, potest etiam sine indicij torqueri.*
- 4 *Recipiens literas debiti, si nihil dicat, uidetur debitum fa-*

teri. & quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum?

- 5 Positioni duo continenti respondens, si dicat de uno non credere, an de alio fateri credatur?
- 6 Tacens habetur pro contradicente in onerosis, et obligantibus personam, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui uideatur uenire ad probationem actus.
- 7 Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur respondere negando, aut confitendo.
- 8 Constitutio si fiat tertio presente, & tacente, ille non dicitur consentire.

Lxtremum autem, aut taceatur oportet, aut concedatur, aut negetur. Si tacebitur, aut elicienda est responsio,

- 1 aut, quoniam † taciturnitas imitatur confessionē, ac si confessum sit, concludere oportebit, vide Cic. in primo de inuent. cap. viij. Taciturnitas † domestici parit indicium ad torturam. & dicit Paris de puteo, q̄ quædam mulier diu taceat mortem viri sui, & quadam die clamauit reperisse eum mortuum. quæ fuit capta, & torta confessa fuit interfici fecisse virum. vide eum in verb. tortura col. iij. Sed hæc conclusio non est tuta; & requiruntur alia simul secundum Hip. in
- 2 s. expedita. Item reus † interrogatus per iudicem non respondens potest torqueri, etiam sine indicij. vide in tract. de tormen. cap. iij. Item si
- 3 scribis † alicui, q̄ reddat tibi centum ei mutuos,
- 4

EX NON DICTO

- recepit literas, nihil dicit, videtur fateri. Bart. in l. quo enim. ff. rem rat. hab. Sed limita, q̄ testes, quibus præsentibus dabitur litera habeant copiam, & q̄ adsint quādo aperitur. vide Mattheſi. in ſing. xxij. Item ſi ſcribetur tibi, q̄ ſunt testes, qui dicunt; te per inſidias occidiſſe Gaium, ſi accipis literas, & nihil dicis, oritur indicium ad torturam, licet multi contra ſentiant. vide Hippo. in ſ. diligenter nu. cxxxviiij. & Blanc. nu. ccxxiiij.
- 5 Item ſiquis † reſpondet poſitioni, quæ continet duo, videlicet, q̄ commodavi tibi Codicem, & Volumen, tu reſpondeſ, non credo de Codice, videris fateri de Volumine. Idem etiã ſiquis interrogetur extra iudicialiter ſecundum gloſ. in c. non ne. de præſumptio. Sed ſecundum aliquos ex ſupradicta confeſſione tacita ſolum oritur ſemiplena probatio. vide Roma. in ſing. lxxviij.
- 6 Et ſecundum † multos in oneroſis & obligantibus perſonam tacens habetur pro contradicente; niſi vltra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui videatur venire ad probationẽ actus. not. in l. qui patitur. ff. mand.
- 7 Sed in prædictis † credo taciturnitatẽ nocere, quoties reus tenetur reſpondere negando, aut cõſitendo, prout criminaliter, quando interrogatur per Iudicem; & civiliter, quando monetur reſpondere poſitionibus, ſive alijs actibus. argumen. l. ij. ſ. quod obſervari. C. de Iur. calum. Et dicit Rom. in ſing. cccclxxxiiij.
- 8 q̄ ſi eſt facta † conſtitutio, tertio præſente, & ta-

cente non dicitur consentire: quod est notandum
in hac materia.

S V M M A R I V M.

- 1 Mendaciter respondens an possit torqueri?
- 2 Variatio seu mendacium in quibus & circa que noceat?
- 3 Mentiri in quibus liceat propter salutem?
- 4 Accusatus de homicidio, si negauerit, si postea probetur occidisse, poterit dicere fecisse ad sui defensionem.
- 5 Delictum quo casu per mendacium approbari uideatur?

*Mendacium an faciat indicium ad
torturam?*

Cap. II.

- 1 **R**eus mendaciter respondens potest torqueri quia tacendo veritatem, videtur esse in dolo. l. seruus. ff. de dolo. Alij contra, quia licet reo contraria dicere propter salutem. Propterea aliqui distinguunt, quod quando mendacium est circa negocium principale, seu circumstantias, tunc facit indicium ad torturam, ut puta, si esset varius circa locum delicti, vel tempus, tunc variatio et seu mendacium nocet, ut in exemplo Bart. in l. fin. ff. de quaestio. vbi propter delictum de nocte, ludeus interrogat suspectum vbi, & cum quibus fuit illa nocte; & si reperitur mendax, oritur maxima praesumptio. Secus autem et si mendacium fuerit circa diuersa; ut puta, circa nomen loci, & originis, & alterius rei similis; tunc, n. licet men-

EX NON DICTO

tiri propter salutem. Ommitto alias distinctiones scribentium; et dico, quotiens tractatur de aliquo facto, quod habet annexam determinationem loci, vel temporis, vel alterius rei, de qua agitur; tunc mendacium nocet, ut in exemplo Bart. quoniam dicto casu reus videtur deliquisse: quia non apparet alibi fuisse; & reperitur mēdax: quae de re reus potest torqueri. Itaque si accusatus

4 † de homicidio negauerit occidisse, si probabitur, poterit tamen dicere fecisse ad sui defensionem: licet mentitus sit, secundum Bart. in l. cum de indebito. ff. de proba. quia mēdaciū non est

5 circa negotium principale; vel quia † non approbat delictum terminatum per locum, & tempus; ubi reus videtur fuisse; quoties alibi se fuisse dicit, & mēditur; & sic approbat delictū per mendaciū.

DE INDICIIS INDICANTIBVS DE REO, SED NON DE PROPOSITO TRACTATVS X.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia, per quae arguitur de delicto, sed nō de proposito.
- 2 Querendum non est de animo, nisi ubi de reo constat.
- 3 Probatio coniecturalis est triplex, circa ea quae indicant delictum, sed non propositum.

Dictum

- 1 **D**ictum est supra per quæ cognoscitur de delicto, & proposito simul. Superest videre de alijs indicijs † per quæ arguitur de delicto, sed non æque de proposito sine alijs; & hæc etiam scire
- 2 oportet: quia (vt sæpe dictum est) quæri † non debet de animo; nisi vbi de reo constat. Et in ijs
- 3 triplex est coniecturalis probatio. Prima † per visum. Secunda per auditum. Tertia per tactum, quibus tamē adijciunt Oratores gustum, et odoratum: sed hæc duo ad venena pertinent; vt infra dicitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Probatio quæ fit per visum, omnibus alijs est maior. Et tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de visu omni exceptione maiores.
- 2 Torqueri an possit reus ex dicto unius testis de visu, maxime si testis sit omni exceptione maior?
- 3 Testis de visu ut faciat indicium ad torturam debet deponere, quòd interfuerit maleficio, aliàs secus.
- 4 Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota à maleficio.
- 5 Testis unus de visu facit indicium, nisi aliæ circumstantiæ resistant.
- 6 Testis, qui nō est omni exceptione maior, à quibus probet?
- 7 Testis non idoneus per aliquod priuilegium idoneus fieri non potest.
- 8 Testis debet esse omni exceptione maior, quando tracta-

G

DE VISU VNIVS TEST.

tur de condemnando, secus de torquendo.

- 9 *Testes non idonei in casu inquisitionis admittuntur, quia tunc cessat periculum corruptionis.*
- 10 *Testes etiam infames non nisi instigati falsum deponunt.*
- 11 *Testi inimico etiã in casu inquisitionis credendum non est.*
- 12 *Testes inhabiles in casu accusationis admitti non debent etiam ad torquendum.*
- 13 *Iudex uideus delictum committi, non potest tamen sine alijs probationibus reum torquere.*
- 14 *Visus uibrare gladium contra uulneratum, licet non sit uisus uulnerare, poterit torqueri.*
- 15 *Testes si dixerint uidisse duos solos rixari, & uidisse in fine rixæ uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.*
- 16 *Inimicus interfecti, si uisus fuerit solus ambulare in loco delicti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit condemnari.*

De indicijs per uisum unius testis, seu Iudicis. Cap. I.

- 1 **P**ROBATIO, quæ † fit per uisum secundum omnes est maior omnibus alijs; & tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de visu, & omni exceptione maiores. Sed dubitatur,
- 2 an per † solum dictum vnus testis de visu possit torqueri reus? Et nõ est maius indicium isto: unde secundum multos potest torqueri; dummodò testis sit omni exceptione maior. vide Bart. in l.

- 3 admonendi. ff. de iureiuran. Item debet t̄ deponere, q̄ inter fuerit; aliter nō facit indicium ad tortis a maleficio, et his, quæ consequuntur, requiruntur duo testes vt not. in l. fin. C. fam. ercisc. Adde
- 4 quendum; nam quando t̄ deponeret super remotis a maleficio, et his, quæ consequuntur, requiruntur duo testes vt not. in l. fin. C. fam. ercisc. Adde
- 5 secundum Bald. q̄ vnus testis t̄ de visu facit indicium; nisi aliæ circumstantiæ resistant, vt per eum in l. ij. C. quorum appella. Volunt tamen aliqui,
- 6 q̄ licet t̄ testis non sit omni exceptione maior, probet tamē in aliquibus videlicet, quando concurrat leuitas vitæ rei. Item in criminibus exceptis vide glos. in l. iij. ff. de testam. Hoc tamen multi respuunt. vt Alex. in consi. xi. primi vol.
- 7 quia testis t̄ nō idoneus per aliquod priuilegium non potest fieri idoneus. Alij sentiunt, q̄ talis testis, licet non maior omni exceptione, probet tamen quando alia merita processus concurrunt.
- 8 Demum restringunt, q̄ testis t̄ debet esse omni exceptione maior, quando tractatur de condemnando, secus de torquendo: & ratio est, quia maius versatur periculum in condemnando, quam in torquendo, vt tradit Hippo. s. diligēter nu. iij.
- 9 In prædictis t̄ distingo, q̄ in casu inquisitionis testes etiam non idonei admittantur secundum Bal. in l. i. C. de summa trinita. Et ratio reddi potest, q̄ hoc casu cessat periculum corruptionis:
- 10 quia t̄ licet testes sint infames, non nisi instigati falso deponunt, quod non accidit in supradicto
- 11 casu: Limitarem t̄ tamen non esse credendum ini-

DE VISV VNIVS TES

- mico, licet in casu inquisitionis per re
 inimici de inimicis semper male cogitar
 1 2 le mentiuntur. In casu vero accusatio
 inhabiles admitti non debent neque ad
 dum, quamvis sint in contrarium supra
 auctoritates: Et si velis sequi opinionem p
 rum, saltem restringe, q̄ ex natura neg
 possint haberi alij testes, & aliter verit
 nequeat, & q̄ tractetur de torquendo
 1 3 Iudex quamvis † viderit cōmitti deli
 potest tamen sine alijs probationibus
 reum, vt per Spec. tit. de sent. §. qualiter.
 1 4 vibrare † & iacere gladium contra vuln
 licet non sit visus vulnerare, poterit tam
 queri secundum Speculat. titu. de probat.
 1 5 Si testes † dixerint vidisse duos solos rix
 vidisse in fine rixæ vulneratum, ex hoc
 procedi ad condemnationem; & ratio est
 est defensio in contrarium. Reperto inte
 1 6 inimicus † interfecti visus ambulare solu
 co delicti cum gladio euaginato, poterit
 demnari. vide Ange. de indicijs indubit.

S V M M A R I V M .

1. Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur, ut
 isto puniri possint?
2. Reperti in domo, ubi perpetratum est maleficium,
 scitur à quo, poterunt torqueri, & an ex hoc
 damnari?

- 3 Tortura incipienda est ab eo, qui solitus est delinquere.
- 4 Reperti in loco delicti, uel in loco proximo possunt torqueri, maxime si fuerint inimici interfecti, & reperti cum armis.
- 5 Repertus propè mortuum cum gladio poterit torqueri, & an damnari?
- 6 Vicini habent indicia contra se, quando rei non reperiuntur, maxime in furtis, quia saltem scire præsumuntur.

*De repertis in crimine, siue in loco
criminis. Cap. II.*

- 1 **R**eperti in crimine ex hoc solo conuincuntur, & de facto possunt puniri secundum glo. in lictus furtium. ff. de ijs, qui not. infam. Sed hæc opinio non placet: quia quamuis reus fateatur crimen (quod est maius) monetur tamen, ut suas faciat defensiones not. in l. i. s. si quis in villa
- 2 ff. ad Syl. & cap. xxij. Exod. Si in aliqua domo perpetratum est maleficiũ; & nescitur a quo; reperti in illa domo tempore delicti torquebuntur: & ratio est: quia præsumuntur scire, & secundum aliquos possunt damnari: Sed dic, ut tit. fin. ne quis per aliqua indicia conuincatur. Et supra
- 3 dicto casu tortura incipiet a solito delinquere
- 4 secundum Rom. l. i. ff. ad Syl. Reperti in loco delicti possunt torqueri, Idem si in loco proximo l. i. s. qui tergo. ff. ad Syl. Prædicta multi limitant, quod inuentus sit inimicus interfecti, vel quod aliæ ad

DE VISU VNIVS TEST.

sint causæ. Alij addiderunt, q̄ sic inuentus cum armis. Sed ego credo sufficere, vt inuentus sit in loco delicti, licet non inueniatur cum armis, quia post delictum potuisset celare arma. Concluditur distinguendo, vt supra, procedetur ad torturam, & non aliter: quia potest quilibet obuiare sorte, & casu. Repertus t̄ prope mortuum cum gladio poterit torqueri; sed secundum alios damnari ob manifestum indicium. vide Bart. in l. manifestus. ff. de furt. Sciendum est t̄ q̄ si non reperiuntur rei, vt supra dictum est, capiuntur indicia contra vicinos, qui saltem præsumuntur scire, maxime in furtis Bal. l. i. C. locati, & in l. diuina Deuteron. cap. xxi. in principio.

S V M M A R I V M .

- 1 Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ cõsequuntur delictum, quæ sint?
- 2 Arma, uestes & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?

De armis, ueste, & similibus repertis.

Cap. III.

Post supradicta indicia visus, & repertorum in loco delicti, quæ per omnes appellantur propinqua, superest videre t̄ de alijs, quæ reperiuntur in loco delicti, seu consequuntur

delictum vt per aucto. ad Heren. lib. ij. titu. vi.
 „ ibi, in consequenti tempore spectabitur, a quo fa-
 „ ctum sit, hoc modo, si telum, si vestimentum, si-
 „ quid eiusmodi relictum sit, aut vestigium reper-
 „ tum fuerit, et cætera, de quo etiã vide Quint. lib.
 v. cap. ix. & x. Cic. de inuent. tit. xij in l. Diuina
 cap. xxxix. Gene. Paris de Put. de Syndi. col. vi.
 2 Sed per hæc indicia proceditur ad torturam, ni-
 si aliæ circumstantiæ resistent, & nisi accusatus ali-
 quam iustam causam ostenderit, vt pura, q̄ vesti-
 mentum, siue aliud repertum vendiderit, aut
 quid simile.

S V M M A R I V M .

- 1 Fuga sola an præstet sufficiens indicium ad torturam, uel tantum faciat suspicionem, nisi cum alijs iungatur?
- 2 Intrinseca in criminalibus probantur per extrinseca.
- 3 Fuga quando tantum pariat indicium ad torturam?
- 4 Reus præsumitur discessisse ob causam, per quam accusatur, siue inquiritur, nisi aliam iustam causam probet.
- 5 Fugiens post querelam, seu inquisitionem formatam, contra se non indicat.
- 6 Fuga quotiens potest aliqua probabili causa colorari non facit indicium.
- 7 Fugiens post commissum homicidium, an excusetur, si dicat se fugisse, quia timebat, ne consanguinei occisi, ipsum offenderent?
- 8 Fugiens ob suspicionem accusationis, uel inquisitionis, an excusetur? uel si aliquod indicium inde oriatur, an iu-

DE FUGA

ramento rei tollatur.

- 9 Iuramento probantur ea, quæ in animo consistunt.
- 10 Suspicio non est iusta causa fugæ, sed per eam arguitur, quòd reus deliquerit.
- 11 Conscientia scelerum mille testes.
- 12 Criminales quæstiones iuramento reorum nõ decidütur.
- 13 Iuramentum aliquod in criminalibus non præstatur causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia.
- 14 Tortura datur in supplementum in causis criminalibus, quando ueritas haberi non potest.
- 15 Tortura in criminalibus succedit loco iuramenti.
- 16 Iuramentum purgationis est quoddam remedium extraordinarium.
- 17 Fuga probata in aliquibus casibus dicitur probatum delictum.
- 18 Fuga si alicui obijciatur in crimen, probata fuga, probatum etiam crimen dicitur.
- 19 Fuga probata, probata etiam dicitur suspicio.
- 20 Fuga per duos testes probari potest, sicut quodlibet aliud indicium.
- 21 Famulus fugiens a domino, an præsumatur domini res, si non adsint, furto subtraxisse?
- 22 Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto.
- 23 Fuga an aliquo casu faciat probationem.
- 24 Innocentia rei etiam confessi & condemnati omni tempore est querenda.
- 25 Indicia quæ oriuntur ex fuga, oriuntur etiam ex præparamentis fugæ.

- 26 Fuga in promptu idem operatur, quod fuga in actu.
 27 Probandi onus incumbit accusatori & accusato, quando quis fugit, sed quando quis non aufugit, incumbit solum accusatori.

De fuga. Cap. IIII.

- 1 P Ropter solam t fugam quis torqueri non debet: quia non facit indicium, sed suspicionem secundum Bart. in l. fin. ff. de quaestio. Secus si fuerit iuncta cum alijs, vt fama, inimicitijs, & similibus circumstantijs. Alij autem senserunt per solam fugam posse torqueri reum: quia est animi
 2 indicium, & accusat fugientem; & in t criminalibus per extrinseca probantur intrinseca l. fin. ff. de diuort. Idem in l. Moysis cap. xxviiij. prouerb. Sed conclusiue dic, q quando constat iudici, q reus abest ob causam, qua accusatur, siue inquiritur, tunc fuga t parit indicium ad torturam. Et
 3 notandum est, q reus t praesumitur discessisse ob
 4 causam, per quam accusatur, siue inquiritur, nisi aliam iustam causam probet l. de minore & ibi
 5 Bald. C. de adulte. Limitant t tamen praedicta scribentes, q quis non possit torqueri, quando aufugit post querelam, siue inquisitionem formatam: quia quilibet rationabiliter sciens se esse accusatum, licet sit innocens, quaerit fugam, & tunc fuga non potest dici animi indicium, siue conscientiae signum, ex quo prouenit ex diuersa causa, & timore iudicij, Et similiter limitant si alia

D E F V G A

- simili causa iusta fugerit, & sic succedit regula generalis, quoties † fuga potest aliqua probabili causa celari, aut colorari, non facit indicium, ut puta, si ille, qui aufugit, est solitus transcurrere per diuersas ciuitates. Occurrit hic exemplum Bru. videlicet: si quis commisso homicidio † aufugerit, dixeritq; aufugisse, ne consanguinei occisi ipsum offendant, non videbitur suspectus, & excusatur, vide eum in quaestio. incip. circa tertiam. Hoc tamen non placet, quia si tale concederetur, nunquam fuga faceret indicium: nam quilibet per praedicta se excusaret. Item non est aequa excusatio: quia non debet quis timere consanguineos, si delictum non commisit, imo ex tali excusatione oritur indicium: quia propalat se, & dat signa certa conscientiae. Quare dic, ut supra, nisi probaretur consanguineos defuncti ante fugam minatos esse accusato, quia tunc recte potest dici ob praecedentes minas fugisse. Item secundum Hip.
- § suspicio q; sit formata † accusatio, siue inquisitio, excusat fugientem, & si ex fuga aliquod oritur indicium, illud tollitur per iuramentum, et sic fuga nunquam facit indicium; quia fugiens poterit semper dicere, & iurare q; aufugit propter suspicionem, vide eum in §. diligenter nu. xliij. quem omnes recentiores sequuntur defendendo eum,
- 9 q; ea, † quae in animo consistunt, directe per alios probari non possunt, nisi solo iuramento, cui creditur secundum glo. in §. sed istae insti. de actioni-

bus ubi Iason multa ait. Sed contra teneo per
 10 infra scripta, primò quia suspicio † non est iusta
 causa fugæ, imò per eam arguitur, q̄ reus deli-
 querit iuxta regulam diuinam: fugit impius, ne-
 mine persequente: suspicio enim rei, q̄ procedat
 tur contra se, dat signa conscientiaë iuxta illud,
 11 conscientia † scelerum mille testes. Et dum Hip-
 dicit tale indicium tolli per iuramentum, respon-
 12 deo, q̄ non probatur aliqua lege, imò † quæstio-
 nes criminales non deciduntur iuramento reo-
 rum, not. in l. admonendi. ff. de iureiuran. Idem
 tenuit Hip. in §. postquam in princ. Et iure merito
 13 in criminalibus nō datur † iuramentum aliquod
 causa purgandi aliquas suspiciōnes, siue indicia:
 14 quia tortura † datur in supplementum in causis
 criminalibus, quando veritas haberi non potest
 15 secundum Bart. in l. fin. ff. de quæstio. & sic † lo-
 co iuramenti succedit tortura, quæ etiam quia
 plures gradus habet, potest dari secundum qua-
 litatem indiciorum: Et notandum est q̄ doctri-
 16 næ, quas citauit Hippo. loquuntur de † quo-
 dam iuramento, quod a scribentibus purgatio-
 nis dicitur, & est remedium extraordinarium, &
 affertur exemplū per prædictos de aduena con-
 querente sibi sublata esse aliqua bona in hospi-
 tio, nulla tamen habente indicia, aut suspicionem
 contra hospitem, tunc & simili casu potest ludex
 deferre iuramentum. Hoc idem in l. Moysis c.
 ,, xxij. & xxij. Exod. ibi, si latet fur dominus do-

D E F V G A

- mus applicabitur ad Deos, & iurabit, q̄ non ex-
 tenderit manum in rem proximi sui ad perpe-
 trandum fraudem. Sunt t̄ quidam casus, in qui-
 bus probata fuga probatur delictum, qui cogno-
 scuntur per regulam generalem, videlicet: quan-
 do t̄ fuga obijcitur alicui, tanquam crimen, tunc
 probata fuga, probatum est crimē: quia lex tunc
 ponit ipsam fugam, tanquam specificum crimen,
 non autem tanquam signum criminis l. deserto-
 rem. ff. de re milit. Idem in cœnobita fugiente ex
 cœnobio. Iridem t̄ quando agitur, an quis sit
 suspectus, vel non, probata fuga, probatur & su-
 spicio. Item fuga probari t̄ debet per duos tes-
 tes, sicut quodlibet aliud indicium, est gl. de hoc
 in l. fin. C. fami. ercisc. Multos alios casus ponit
 Hip. in. §. diligenter vt puta de famulo t̄ fugiente
 a domino: nam si reperiuntur amissæ aliquæ res
 domini, videbitur talis famulus subtraxisse; Sed
 multi hanc opinionem respuunt, & refellunt.
 Hoc amplius t̄ sentiunt, per tale indicium non
 posse torqueri, cum exigantur alia indicia cum fu-
 ga. not. in l. i. in princ. ff. de quæstio. vide Brun. in
 tract. de indic. col. iij. Sed in hac difficultate sen-
 tio, q̄ ex fuga famuli oriatur indicium ad tortu-
 ram, quando hæc concurrunt, videlicet, domi-
 num habuisse dicta bona, & seruum verisimili-
 ter potuisse auferre. Item q̄ dominus sit bonæ
 fidei, & è contra seruus sit aliquantulum sus-
 pectus: Aliter enim non est procedendum ad tortu-

ram: quia contingit sæpe famulos fugere propter
 timorem domini, siue aliam similem causam, &
 domini sæpe mentiuntur contra seruos. Item di-
 23 cit fugam † facere probationem, videlicet, si sunt
 duo exules eiusdē nominis, & nescitur vere vter
 ipsorum sit exul, tunc ille, qui aufugit, iudicabitur
 esse ille, qui est exul. Prædicta opinio non placet:
 quia fuga potest contingere ex diuersis acciden-
 tibus; vide quæ not. in l. i. ff. de in ius vocan.

Qua de re ob solam fugam non damnarē: quia
 24 omni † tempore de innocentia rei etiam confessi,
 & condemnari quærendum est, si de innocentia
 25 constat. Et indicia, quæ oriuntur † contra fu-
 gientem extenduntur contra parantem aufuge-
 26 re per regul. idem † operatur fuga in actu, sicut
 fuga in promptu secundum Bald. in l. pignoris
 gratia. C. de pignor. actio. Postremo notandum
 est, quod tradit Brun. in glo. circa tertiam in vers.
 adde notabilem effectum fugæ, & absentia, q̄
 27 licet † quando quis fugit, incumbit onus pro-
 bandi accusatori, & accusato, ramen quādo quis
 non aufugit, incumbit solum accusatori.

S V M M A R I V M.

1 Vestigia, seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta,
 an faciant indicium ad torturam, uel ad condēnationem?

De forma pedum. Cap. V.

1 **P**er vestigia † seu formam pedum relictam in
 niue, luto, seu puluere oritur indicium ad con-

DE FORMA PED.

demnandum, vide Alberi. in l. Indicia col. i.
de rei vendi. vbi dicit, q̄ cum quidam cr
naretur de vis ablati a vinea, adductus
reus ad locum vestigiorum; & quia Iudex re
rit formam pedum conformem, condemn
eum. Sed dico hoc non sufficere ad torqu
dum, & minus ad condemnandum: contin
enim inter homines quædam similitudo, & l
ma pedū; vnde facile Iudex potest errare; Q
obrem tale indicium, nisi fuerit vallatum non
ficit: accedentibus vero alijs poterit reus torqu
ri, vide Bal. in l. non hoc C. vnde legit. in l. diu
de simili indicio in psalmo Dauid nu. li. lbi. in
» dio ipsi calcaneum obseruauerunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Cruor si in uestimentis, aut armis alicuius appareat,
oriatur indicium ad torturam?
- 2 Visus si aliquis sit exire cum gladio sanguinolento, uel
sus fuerit fugere uersus nemora, delicti indicium mani
festum habere dicitur.

De cruore in uestimentis. Cap. VI.

- 1 **S**I cruor † in uestimentis, aut armis alicuius ap
parebit, oritur indicium ad torturam secun
dum multos. Credo tamen hoc non sufficere:
quia talis sanguis potest accidere ex diuersis ac
cidentibus; et secundum Quint. lib. iij. cap. ix. lbi,

„ sanguis, vel ex hostia resperxisse vestem potest,
 „ vel e naribus profluxisse: non uti, qui vestē cruen-
 „ tam habuit, homicidium fecerit. Sed, ut per se
 „ hoc indicium non sufficit, ita cæteris adiunctum
 „ testimonij loco ducitur, ut puta, si reus fuerit ini-
 „ micus interfecti: si ante minatus: si eodem in loco
 „ fuit, vbi de delicto constet: ijs enim & similibus
 „ cruori additis, oriatur manifestum indicium, vi-
 „ de Quint. lib. v. de signis c. ix. & Cic. lib. i. de in-
 „ uēt. tit. xiiij. vbi de prædicto, & similibus fit men-
 „ 2 festum, ut puta visus est exire cum gladio cruento
 „ a loco delicti, vel visus fugere versus nemora: de
 „ ijs dicetur in tit. ne reus per aliqua indicia conuin-
 „ catur.

S V M M A R I V M.

- 1 Pallor an indicium faciat ad torturam.
- 2 Cordis dispositio magis apparet in facie, quam magis ur-
gent omnes sensus, quam alias partes.
- 3 Pallore in reo superueniente, quando interrogatur à iudi-
ce, ob id reus non torquetur.
- 4 Sapientis animum paulisper moueri & contrahi, & pal-
lescere necesse est, non opinione mali percepta, sed qui-
busdam motibus rapidis, & inconsultis officium mentis
atque rationis peruertentibus.
- 5 Confidentie signum est non pallescere, & non expaue-
scere, cum naturaliter quis expauescere debeat.
- 6 Intellectus l. de minore. s. tormenta. ff. de questio.

DE PALLORE

Depallore, & trepidatione, & similibus. Cap. VII.

- 1 **A** Pallore, † & similibus oritur indicium ad
 2 torturam secundum Bart. in l. de minore. ff.
 de quæstio. & ratio est secundum Philosophos;
 3 quia † cordis dispositio magis apparet in facie,
 quam magis vrgent omnes sensus, quàm alias
 partes. Et vere quid accidit diffuso sanguine, aut
 4 contracto, vide Gel. lib. xix. cap. vi. Idem in lege
 5 diuina cap. ij. Neemiæ, ibi, quare vultus tuus tri-
 6 stis est, non est hoc frustra; sed malū nescio quod
 in corde tuo est. Et cap. iij. Gene. ibi, cur concidit
 facies tua. Sed ex prædictis secundum Bru. non
 oritur indicium ad torturam vt per eum in glos.
 circa tertiam, quem multi scribentes sequuntur.
 Vnde distingo si ante delictum quæretur, de
 hoc dictum est in tract. primo in c. viij. Si autem
 post delictum subito quis appareat ex accidenti
 pallidus, & non appareat de causa, poterit tor-
 7 queri; dummodo sint inimicitia, vel alia, ex qui-
 8 bus possit vltra pallorem coniectari. Secus quan-
 9 do reus † interrogatur a Iudice, aut alijs perso-
 nis, tunc enim licet palleat, trepidetque; non ta-
 10 men torquebitur; & ratio est; quia pallor, et simi-
 lia contingunt ob diuersa accidentia. Et primo
 11 ob magnitudinem periculi: sapientis enim † ani-
 mum paulisper moueri, & contrahi, & palle-
 scere

scere necesse est, non opinione alicuius mali percepta, sed quibusdam motibus rapidis, & inconsultis officium mentis, atque rationis præuertentibus. vide Gel. lib. xvij. cap. 1. Et licet prædicta possint contingere, etiam conscientia peccati, tamen in causis nõ vere apparentibus non præsumitur causatum: *l. in th. secundũ*. Oratores, & Philosophos potest dici eum, qui nõ expauescit, vsque adeo præmeditatum fuisse quid sibi esset vsui futurum, vt confidentissime resistens responderet, quæ signa confidentiæ, non innocentiae sunt, de quo ad Herẽ. lib. ij. tit. vij. & Gel. in libris, & cap. vt supra. Et ratio est secundũ supradictos auctores, q̄ quoties homo non expauescit, cum naturaliter expauescere debeat, & solet, præcogitasse, & præsciuisse credi oportet. & ita potest intelligi. l. de minore. s. tormenta. licet doctores aliter intelligant. ff. de quæstio.

S V M M A R I V M .

1. *Tactus indicium affert, sed fallax. Idem de odore, gustatu, & simili alio sensu. possunt tamen facere suspicionem.*

Ex tactu, odore, gustatu. Cap. IX.

EX tactu oritur indicium, cū reus cognitus est: quia ei tacta sunt arma, vel alia instrumẽta, q̄ sub pallio gestasset: vel q̄ manus, & alia pars cor

H

DE ODORÉ ET GVST.

poris tacta sit. Sed indicium huiusmodi fallax est, ut in cap. xxvij. Gene. ibi, vox Iacob est, sed manus sunt Esau. Idē ex odore, & gustatu, & simill aliquo sensu: nam quivis horū sensus potest constare suspicionē. vide auto. ad Heren. lib. ij. tit. vi.

S V M M A R I V M.

1. *Bannitus per contumaciam si se presentet, an ob id tantum, sine alijs indicijs possit torqueri?*
2. *Absentiae indicium tollitur per spontaneā presentationem rei.*
3. *Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imō mens iudicis debet esse conformis legi.*
4. *Absentia rei potest contingere ex diuersis causis, & accidentibus.*
5. *Iudex non debet male praesumere de his, quae lege conceduntur.*
6. *Contumacia sola quis torqueri non debet.*
7. *Absens non damnatur, si contra eum delictum probatum non fuerit.*
8. *Cōtumax reus si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri.*

De absentia exulū ad inquirēdū. Ca. x.

Secundum Brun. in tract. v. principaliter per supradicta oritur indicium ad torturā, ubi dicit. Addo alium casum, in quo potest ad torturam perueniri sine indicijs, videlicet: quando accusatus † vel inquisitus; quia non comparuit positus

DE ABSENTIA EX VI. 58

fuit in banno: nam si postea cōparet, q̄ vult: pur-
gare contumaciã, & respondere, quod forte ei a
statuto permittitur, poterit torqueri sine alijs in-
dicijis. vide Hip. §. diligēter nu. cxxxvi. Sed præ-
2 dicta non sunt vera: Primo quia iudicium t̄ ab-
sentiaē tollitur per præsentationē rei. argumē. l.
diuus. ff. de in iure restitutio. Secūdo quod lege p-
3 mittente fit, iure fieri videtur: Iudex enim t̄ non
debet plus oneris imponere, quā lex: & mens iu-
diciis debet esse conformis legi. vt per Bal. in l. ij.
C. si penden. appella. vide cap. xij. Deute: Tertio
4 quia absentia t̄ potest contingere ex diuersis acci-
dentibus, & de absente (lege concedente) non est
5 male præsumendum: quia de ijs, t̄ quæ conce-
duntur Iudex non debet male præsumere. l. si tu-
6 tor C. de priuilegio tuto. Postremo t̄ nō debet quis
per solam contumaciam torqueri, cum nec pos-
sit exulare. l. raptor. C. de episc. & cleric. vbi plus
7 dicitur, q̄ licet t̄ reus absit, non damnatur tamē,
si contra eum non fuerit probatum delictum. Et
8 intellige in t̄ reo se præsentante in termino legis:
secus quando reus fuerit captus, quia tunc pote-
rit torqueri.

S V M M A R I V M.

- 1 Sortilegijs, & diuinationibus multi ad tormenta pro-
cedunt.
- 2 Maleficium tollere licet etiam per incantationes demo-
num, dummodo animus non recedat à Deo.

H ij

DE SORTILEGIIS

- 3 Sortilegia nec etiã ad inquirendum indicium præstant.
- 4 Sortilegijs nec uitæ salus est querenda, uel recuperãda.
- 5 Iudex per sortilegia inquirens potest puniri, quamuis reus reperiatur culpabilis.
- 6 Illicitum cõmittens ab illiciti poena non excusatur, quã nisi tale illicitum ad optimum finem peruenerit.
- 7 Sortilegijs & diuinationibus Caldei præcipuè usi sunt in Syria.

De Sortilegijs. Cap. XI.

- 1 **P**ER sortilegia, & siue diuinationes multi procedunt ad torturam, freti credo consilio Baldi incipiente; quia quæstio ista, ubi dicitur licere maleficium tolli etiam per incantationes Dæmonũ, dummodo animus non recedat à Deo. Sed Hip. tenet per prædicta posse inquire, in. s. diligenter n. clxxxi. Cæterum prædicta confutari oportet, cum inter sit religionis Christianæ. Vnde dico, nec etiam posse inquire per prædicta: quia ab orbe condito fuerunt prohibita, ut in cap. xiiij. Deuter. Deinde per ius Canonicũ, & Ciuile, ut in suis tit. Quomodo ergo potest inquire, & torqueri lege prohibẽre? Et horresco à supradictis literis esse traditum hæc prophana; cum nõ liceat recedere à Deo, nec ore, nec corde. iuxta verbũ Dñi; Qui negauerit me coram hominibus &c.
- 4 Nec licet etiam pro salute recuperanda quærere talia; licet aliter sanitas recuperari nõ possit; ita dicit tex. in cap. admonedi dis. xxvij. Hoc amplius

- 5 sentio; q. Iudex † inquirens per similia possit puniri: quāvis reus reperitur culpabilis; ex quo Iudex delinquit in legem, & contra naturam legis.
- 6 & quoties † aliquis committit illicitum, ab illiciti poena non excusatur, quāvis tale illicitum peruenit ad optimum finem secundū Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de offici. præsid. De talibus indicijis Oratores non meminerunt: quia pro nihilo habita sunt: quāvis tūc temporis multa oraculis, somnijs, & portentis declararentur: vsum tamen prædictorū ad exploranda delicta reuerunt; Imo' eo tempore multi prophana exstimarunt. de quo Horat. 1. carmi. ibi.
- „ Tu ne quæsieris, scire nefas, quem mihi, quem tibi
- „ Finem Di dederint LEVCNOE: nec Babylonios
- „ Tentaris numeros: ut melius quicquid erit pati.
- 7 Hac arte † præcipue Caldei vsi sunt in Syria, & Babylon caput olim Caldeorum, vt tradit Cicer. de Diuinat. Et vide Valer. lib. 1. de Auspi. loquētem de C. Cor. Hyspalo: et Soly. & Diod. li. ij, Sed prædicta omnia, vt supra dictū est, per omnes leges fuerunt prohibita: quia † tales malefici sunt, & appellantur p̄r leges hostes humani generis. l. fi. C. de malefi. cap. vñ. Exod. Reliquum est ergo, vt non solum Iudices a' prædictis abstinant, nec etiam inquirendo: licet Hippo. inquireri posse tradiderit. Sed tales hostes humani generis & Christianæ religionis p̄sequantur (dicēte Domino) maleficos non sinas viuere. cap. xij. Deut.

NE REVS PER ALI- QVA INDICIA CONVIN-

atur vt poena capitali damnetur
tractatus: XI.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus non convincitur ob aliqua indicia, ut poena capitali damnetur.
- 2 Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam poenam capitalem.
- 3 Nemo debet ex praesumptionibus damnari, sed probationibus luce clarioribus, cum de hominis uita agitur.
- 4 Indicia indubitata, non sunt adeò indubitata, quin aduersus ea probari possit.
- 5 Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, ut ex eo damnari possit, cum esse possit, quòd eo non obstante non solum non occisor, sed nec uulnerator fuerit.
- 6 Indicia necessariò non concludunt, quando ueritas potest aliter se habere.
- 7 Probatio contra indicia etiam indubitata admittitur.
- 8 Iudices ex indicijs etiam indubitatis quempiam condemnare non debent.
- 9 Conuictus quis aliqua lege dici nõ potest ex indicijs etiam indubitatis.
- 10 Iudices nõ nisi auditis, et pensatis defensionibus, reorum iudicare meminerint.

NE REVS PER INDI. CONVIN. 60

- 1 Dominus dat sapientiam, & consilium, & qui negligit legem, et consilium eius, perdetur a paruulis, & à stultis.
- 2 Iudex ex seipso etiam nemine petente debet querere defensiones reorum.
- 3 Iudices debent esse solliciti, & curiosi in explorando facto, & defensionibus reorum, et non debent querere ius ante factum.
- 4 Reus captus an debeat audiri, an uero possit statim de crimine condemnari?
- 5 Testes non publicati nõ inducunt aliquam probationem.
- 6 Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.
- 7 Quilibet admittitur ad defendendos reos.
- 8 Iudices cauere debent, ne homicidas querendo, homicidæ fiant, & ne alios iudicando, seipso condempnent.
- 9 Defensio reorum non potest lege Pontificis, aut Imperatoris tolli, cum sit de iure naturali.
- 10 Defensionem reus non potest renuntiare.
- 11 Nemo est dominus membrorum suorum.
- 12 Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere.
- 13 Defensionis renunciatio à reo facta, quando à iudice sit admittenda?
- 14 Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?
- 15 Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones.
- 16 Indicia quamuis urgentissima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiam si sint talia, que

N E R E V S

- mentē iudicis adeo coerceant, ut aliter credere nō possit.
- 27 Iudex licet uiderit homicidium committi, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime probatum.
- 28 Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari.
- 29 Indicia, quæ uim plenæ probationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus.
- 30 Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in oculis uersetur iudicium Dei tantum.
- 31 Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiā, quæ cadit in hominē, relinquēdo cætera iudicio Dei.
- 32 Iudex debet iudicare ea quæ certo scit, non autem per indicia, quamuis urgentissima.
- 33 Indicijs hominem iudicare exemplo perniciosum est, cum sæpe per ea innocentes fuerint damnati.
- 34 Indicijs etiam urgentissimis quis non est damnandus capitaliter, sed est torquendus potius, ut possit super certo iudicari.
- 35 Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum, quomodo intelligatur?
- 36 Indubitata legi, debent esse indubitata iudici.

dictum est supra de indicijs, per quæ torquetur reus, & per quæ non dicendum foret ordine scribentium de indicijs manifestis, ob quæ non torquentur rei, sed damnantur, de quibus indicijs fit

- 1 mentio ab omnibus. Sed quia sentio † ob aliqua
 2 indicia reos non conuinci, vt poena capitali dam-
 nentur, propterea omitto, excutiens propter ali-
 3 qua † indicia non esse procedendum ad poenam
 4 capitalem: quia nemo debet † ex præsumptio-
 nibus condemnari, sed ex probationibus luce
 clarioribus, cum de hominis vita agatur l. fin.
 C. de proba. Et alia ratio est in promptu: quia
 5 indicia, † quæ scriptores indubitata appellant,
 non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea possit
 probari, vt in exemplo, si quis visus fuerit exire
 de loco, qui solum aditum habet, cum ense san-
 guinolento, quod exemplum apud scribentes
 maximum est, & indubitatum, vide Gandi. in
 6 tit. de indic. indubit. Sed in contrarium † potest
 argui, q̄ ille vulnerauit tantum, & alius exanima
 uerit; sed fortius esse potest, q̄ neque vulneraue-
 rit, prout nostris temporibus euenit, q̄ quidam
 occidit quendam cum ense: relicto ense fugit: su-
 peruenit amicus interfecti, & apprehendit ensẽ
 cruentum sequens homicidam, captus fuit, fuit q̄
 liberatus, quia in contrarium probauit: Et re ve-
 7 ra indicia † non concludunt necessario, quando
 veritas potest aliter se habere, vt supra, vtiq̄ per
 indicia huiusmodi rei condemnari non debent.
 Idem in l. Moyſis cap. xxix. Genes. in fine. Ve-
 rum in supradictis dupliciter consideratur, vno
 modo, quando † reus vult aliquid probare, &
 tunc sine dubio audiendus est: quia prædicta in-

• Iudicia nō sunt adeo indubitata, vt supra, licet multi Iudices † contra ius, & fas aliter obseruent, & reos tanquam conuictos condemnent, quibus potest obijci.

• Quod genus hoc hominū? quæuē hunc tā barbara morē
• Committit patriæ?

Abhorreant igitur hanc opinionem Christiani Iudices, tanquā prophanam: Nam exordiendo

9 † ab orbe condito iudicia dei repugnant, & primo nunquid Adam de peccato conuictus fuit apud Deū? Nunquid Chaim de homicidio? Nunquid villicus de iniqua villicatione apud CHRISTVM? cui dictum fuit, redde rationē. Nunquid lex vestra iudicat hominem, & non prius audi-

20 uir, seu cognouit eum? Meminerint † itaque Iudices non nisi auditis, & pensatis defensionibus reorum iudicare exemplis vt supra, quia maiora tradi non possunt, cum Dei sint, & homines ea imitari oporteat, iuxta illud, ne innitaris prudentiæ tuæ, quia † dominus dat sapientiam, & consilium; & qui negligit legem, & consilia eius, perdetur a paruulis, & a stultis, et qui detrahit, aut addit, mētitur c. i. ij. viij. & xij. Prouerbiorum.

• 11

12 Hoc etiam † apud multos Iurisperitos certi iuris est: quippe farentur omnes Iudicis esse ex se ipso nemine petente quærere defensiones reorum l. si non defen. ff. de pœn. Quo pacto ergo Iudices volunt condemnare reos, aut conuincere per ea, quæ necessario non concludunt? Et probari po-

test quid tale, quo probato non damnarentur: ex
 23 facto enim ius oritur. Quare Iudices t oportet
 esse sollicitos, & curiosos in explorando facto, &
 defensionibus reorum; & non debent quærere
 24 ius ante factum. Occurrit t hic glos. in c. fin. de
 hære. lib. vi. quæ contra religionem iudicantium
 tradit reum captum non audiri, sed posse con-
 demnari: quam glos. multi Iudices sequuntur.
 Contra quos tamen est ratio cõcludens, q̄ testes
 25 t nō publicati nō afferunt, siue inducunt aliquam
 probationem, per regulam, nō dicitur quicquam
 probatum, nisi publicato processu l. solam C. de
 test. nec sequitur, captus est, ergo damnari debet:
 quia in contrarium est iuris regula, q̄ ex eo, q̄
 26 quis sit captus t non debet de crimine damnari,
 nisi aliter de maleficio conuincatur: Interest enim
 27 reip. ne innocens puniatur. Vnde t quilibet
 admittitur ad defendendos reos: quia cuilibet
 propria debet esse humanitas vt per Paul. de Ca-
 28 stro in cons. clxviij. Quanto magis interest t lu-
 dicum quærere defensiones reorum, ne homici-
 das quærendo homicidæ fiant, & iudicando se-
 29 ipsos condemnent. Sciant t cuncti non Ponti-
 ficem, non Imperatorem posse reorum defensio-
 nes tollere per suas leges: etenim defensiones sunt
 de iure naturali. clemen. pastoralis de re iudi. l.
 20 defensionis facul. C. de iure fisci lib. x. Hoc tam-
 p̄ius rei non possunt renunciare propriæ defen-
 sioni. est glos. in l. pactum inter hæredem. ff. de

- 21 pact. Ratio reddi potest, quia nemo est t̄ dominus membrorum suorum. l. i §. vsque adeo. ff. de Iniu. Aut aliter insigniter dici potest: quia interest
- 22 t̄ iudicis ratione humanitatis, & intuitu religionis nō occidere iustum cap. xxij. Exo. Nec aliud
- 23 genus t̄ renuntiæ Iudex admittet, nisi reus dicat se alias non habere defensiones, & Iudex cognoscat reum carere defensionibus. Bald. in l. seruum
- 24 quoque. ff. de Procur. Fallit tamen t̄ secundum aliquos in reo reperto in crimine, qui de facto potest puniri, vt in gl. l. i. ctus fustiū. ff. de ijs qui not. infam. Quæ tamen opinio non placet: quia licet
- 25 quis confiteatur t̄ crimen (quod maius est) debet tamen moneri suas facere defensiones. not. in l. i §. si quis in villa. ff. ad Syl. dicitur in tit. de confess. Altero modo considerandum est, quando sumus in supradictis iudicijs, & reus non potest
- 26 in contrarium probare. Similiter t̄ dicitur in supradicto casu ad damnandum reum in crimine capitali non sufficere argumenta quamuis vrgentissima. Et si sint talia, quæ mentem iudicantis adeo coerceant, vt aliter credere non possit, ita dixit Paul. de Castro in conf. cxcvij. quem recitat Cepo. in confi. vi. & xxxij. criminali: vbi reddi-
- 27 tur pulchra ratio, q̄ licet Iudex t̄ viderit committi homicidium, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime probatum; minus potest damnare, quia credit ita esse per indicia. Hanc opinionem tenuit Brun. in v.

quæstio. quasi in fine dicens esse potuisse, fugientem cum gladios sanguinolento fecisse ad sui defensionem. Contra tamen rationem Brun. teneo; quia solum tractatur per supradicta indicia de conuincendo reo de delicto commisso, & sic an occiderit? non autem si potuit impune occidere. Primo enim quæritur si occiderit, postea si occidere potuit: nam per prædicta indicia ambigitur an occiderit: an potuerit iure occidere, alterius est speculationis. Vnde licet opinio Brun. sit bona, non tamen per prædictam rationem, quæ non congruit quæstioni. Sciant etiam Iudices † per aliqua indicia hominem non posse damnari exemplo Salomonis, qui licet iudicauerit vni mulieri filium, non tamen voluit aliam ad mortem condemnare, tamen si essent indicia
 28 contra eam: quia indicia † quæ vim plenæ probationis habent in ciuilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus, vt per Innoc. in c. afferte. de præsumptio. & Bald. in l. fin. C. eod.
 29 Et ratio reddi potest; quia Iudices non † nisi per probationes luce clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis versetur iudicium
 30 Dei tantum. Et Iudices orbis † debent iudicare secundum prudentiam, quæ cadit in hominem relinquendo cætera iudicio Dei. cap. xxi. Exod. & iuxta illud, descendam, inquit Deus, & videbo: dixit enim videbo, tanquam iudex, non tanquam Deus, ita intelligunt omnes. Vnde elicitur

NE REVS PER INDI. CONVINC

- 32 Iudicem debere iudicare † quia certo scit, & p
probata legitime ita vt videat, & cognoscat
esse; non autem per indicia, quāuis, vt supra, v
33 genisissima. Exemplo enim † perniciosum est p
talia indicia hominem condemnare: quia cont
gunt contra homines quædam verisimilia ind
cia, quæ etiam inficiari non possunt, & multi pe
ea damnati fuerunt, quos per *superuenientiã de*
34 *linquentium* cognicum fuit innocentes damna
tos esse. Vnde propter † periculum *iudicij tutius*
esse existimo reum torqueri, vt possit super cer
to iudicari. Nec obstant, quæ *apparent in contra*
rium, neminem torqueri, nisi *in subsidium pro*
35 *bationum*: quia respondeo prædictam † regulã
habere locũ, quando constat de delicto *per aliud*
genus p̄bationis, quã p̄ indicia supradicta, vt pu
ta si p̄ testes fuerit legitime probatum, *siue in rjs,*
per quæ lex vult condemnare exemplo l. si
36 quæ. C. de Adulter. nam quæ † sunt indubitata
legi, debent esse indubitata iudici. l. si tutor. C. de
pri. tutor.

CLARISSIMO G^{ra}
 bricli Gradenico patritio Veneto.
 Franciscus Casonus. S. D.

INTER humana facinora maximum
 est facinus iniuste iudicantis. Quam ob
 rem obijcitur per os Diuinum. Nolite
 iudicare, & non iudicabimini. Etenim
 ratione humanitatis, & religionis inter
 est Iudicium quaerere ne innocentem con
 demnent. Sed quia causa, & materia tormentorum diffi
 cilima est, quam rem fragilem, & periculosam Iuriscon
 sulti appellant, & lex diuina refellit. Ideo de ijs pauca,
 & laconice scripsi, quae tum ab Oratoribus, & Iuriscon
 sultis, tum praecipue diuinis praecipis accepi, quae maxi
 me spectari, & obseruari oportet. Nam consilium, &
 equitas, & prudentia Dei sunt, per quem Legum condi
 tores iusta constituunt, & Potentes decernunt ueritatem.
 Itaque Dei optimi maximi auxilio opusculum hoc aucto
 ritatibus diuinis uallatum tibi benignissimo, ac pientissi
 mo, optimoque patrono dicatum edere non sum ueri
 tus, certo sciens defensum iri clipeo candoris, pruden
 tia, & eloquentiae tuae. Vale.

TRACTATUS DE

TORMENTIS SE-

CVNDVM ORATORES, IVS

diuinum, & Ciuile, Francisci Ca-

soni Iuriconsulti Opitergini.

S V M M A R I V M.

- 1 Tormentis, humanitatis, religionis & Iuriconsultorū argumenta repugnant.
- 2 Tormentis & quæstionibus non semper fides est adhibenda.
- 3 Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, quàm boni ciuitatibus attulerunt.
- 4 Tormenta & quæstiones nisi certis in rebus interponi antiqui uoluerunt.
- 5 Iudices abhorrere debent tormenta, nec facile ad ea pro filire, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet indicijs.
- 6 Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina.
- 7 Indiciorum loci, & origo, remisuiē.
- 8 Indicia ad torturam debent esse talia, ut suspectus sit reus, & alijs argumentis, ita probationi admoueat̄ur, ut sola confessio deesse uideatur.

9 Confessioni

- 9 Confessione rei ne credant iudices licet sepius ratificata, nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata.
- 10 Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent, quia nullum arbitrium habere possunt, nisi pro reo.
- 11 Intellectus l. questionis modum. ff. de questio.

De periculo tormentorum & de errore Iudicum. Cap. I.

- 2 Ormentis† & humanitatis, religionis, nec non Iurisperitorū argumenta repugnant. In primis exordiendo ab orbe condito exempla fori diuini nō defunt, Etenim absq; tortura reos, aut condemnatos, aut liberatos fuisse constat. Deinde † secundum Iuriscōsultos quæstionibus fidem non semper, non tamen nunquā habendam, constitutionibus declaratur: etenim res fragilis est, atque periculosa, & quæ veritatem fallit. Nam plerique patientia, siue duritia tormentorū, ita tormenta contempnunt, vt veritas ab eis exprimi nullo modo possit. Alij tanta sunt impatientia, vt in quouis mentiri, quā pati tormenta velint. Et ita fit, vt etiā vario modo fateantur, & non tantum se, verumetiam alios criminantur. l. i. ff. eod. Quam obrem † multi populi tormenta renuerunt: quia plus mali, quā boni ciuitatibus attulerint, & eorum pernicie plures innocētes, quā nocentes dānauerint. Et hodie in regno Aragoniæ non torquentur rei. Præterea † legitur maiores voluisse
- 3
- 4

DE TORMENTIS

„ nisi certis in rebus interponi quæstiones : cum ,
„ quæ vere dicerentur sciri: quæ falso in quæstione
„ pronunciarentur, refelli possent hoc modo. Quo
„ in loco quid positum sit : & siquid esset simile :
„ quod videri , aut aliquo simili signo percipi pos-
„ sit, vide aut. lib. i. ad Heren. Quamuis supradictæ
5 sententiæ verba vetustis in codicibus aliter ac in
nouis legantur. Reliquum † est ergo, vt iudices
aut abhorreant tormenta, aut nō facile ad ea pro-
filiant , nec in omni causa , nec in omni persona ,
nec quibuslibet indicijs : Et licet (vt dicunt om-
nes) non possit dari certa doctrina, potest tamen
6 † dari aliqua via ad cognoscendū indicia sufficien-
7 tia ad torturam. Bart. in l. fin. ff. eod. De locis, † &
origine indiciorum dictum est in opere de indi-
cijs , per quos locos videre est, quid in quacunq;
re verum sit, & quid verissimile, atque probabile:
Et maiori ex parte vnusquisque coniector est ve-
8 ri. Sed vltra prædicta, indicia † debent esse talia
„ ad torturam, cum suspectus est reus, & alijs argu-
„ mentis, ita probationi admouetur , vt sola con-
9 fessio deesse videatur. Et confessioni † ne credāt
Iudices, licet sæpius ratificatæ, nisi dicta confessio
fuerit per signa declarata. de quibus signis dice-
tur in c. xx. quod est maxime notandum in hac
10 materia. Est & cōmunis † error iudicum putan-
tium torturam esse arbitralem, quasi natura cor-
pora reorum arbitrio suo ad lacerandum crearit ;
Contra quos dico , q̄ quādo esset simpliciter ar-

bitrium (quod tamen non conceditur) tale arbitrium reduceretur ad ius commune, secundum Ange. in l. i. ff. de testa. milit. Et omnes scribes consentiunt. Vltimus dico, q̄ iura loquentia de arbitrio intelliguntur contra accusatorem, non contra reum, videlicet, iudicem posse desistere, & supersedere a tortura propter periculum, & fragilitatem torturæ, non autem excedere modum, de quo modo lex disposuit, vt in l. i. ibi, quando, vel quatenus faciendum sit videamus. ff. eod.

1. Et ita † intelligitur lex quæstionis modum eiusdem tit. dicente Iuriconsulto, ibi. Itaque quæstionem haberi oportet, vt seruus saluus sit innocentia, vel supplicio.

S V M M A R I V M.

- 1 Ad tormenta non est deueniendum, nisi constet de homine mortuo, & de cadauere, & de uulneribus.
- 2 Cadaueris & eius uulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad iudices propter periculum iudicandi.
- 3 De ictu & uulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto unius.
- 4 Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio?
- 5 Confitens occidisse aliquem an sit damnandus, si non constet de corpore, uel id non sit uerisimile?
- 6 Torquere aliquem si non constet delictum, exemplo per-

DE TORMENTIS.

nitiosum est, quod etiam procedit in accusatis de furto, & ueneficio.

De non torquendo reo nisi constet de delicto. Cap. II.

- 1 **I**mprimis sciendum est non t̄ deueniri ad tormenta, nisi constet de homine mortuo, & cadauere, nec non de vulneribus, & quæ mortifera sint, & quæ non, & in qua parte corporis, et quo
- 2 genere armorum. Et talis t̄ inspectio spectat ad peritos, licet a multis Iudicibus fiat, quæ tamen fieri non debet propter periculum iudicandi, cum rei damnentur secundum ictum suum, in puris
- 3 tamen rixis: & de ictu t̄ standum est in arte peritis. Hoc amplius duo requiruntur medici, licet de consuetudine stetur dicto vnus, vide Bart. & Hippoly. l. fin. ad l. Corn. de sic. Abstineant igitur Iudices maleficiorum a tali prophana consuetudine, vt dictum est in opere de indicij c. ij.
- 4 In quibusdam t̄ tamen casibus, licet regulariter torqueri, nec etiam inquiri possit, nisi constet de delicto, proceditur ad torturam, vt puta in latrones, qui abscondunt cadauera eñciendo in flumina, aut mare. Vnde si t̄ Reus confiteatur occidisse aliquos ignotos, damnabitur, licet non appareat corpora fuisse interempta, vide Brun. in glo. sexto principaliter, vbi dicit fuisse iudicatum in ciuitate Senensi. Limitat tamē hoc non obseruari,
- 5

quando non esset verisimile propter distantiam loci, vel bonam famam criminati. Sed ego in hoc casu dico, reum non damnari, nisi constet de certa persona, & individuo, vel saltem constet de certis signis: quia delictum debet verificari, ut infra dicitur, de verificanda confessione, ut puta de vestimentis, vel pecunijs ademptis occiso. Exemplo ¶ enim perniciosum est torquere, nisi constet delictum. Legitur enim seruum. M. Agrij argentarij insimulatum occidisse Alexandrum Titi Fannij seruum, eoque nomine tortum, confessum facinus, supplicio affectum, paruulo tamen tempore interiecto, ille, cuius de nece creditum erat, domum redijt. vide Valerium Max. lib. viij. de Quæst. cap. iij. Et quod dictum est de homicidio, extende ad furta, licet hoc tempore Iudices statim, q̄ aliquis dicit, sibi aliquid furto subtractum, torqueant suspectos. De tali errore vide Brun. in glo. circa quartam. Idem si quæstio erit veneficij, cōstare debet veneno necatum. De hoc dictum est in opere de indicijs. cap. iij.

S V M M A R I V M .

- 1 *Processu non formato non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto, & notorio criminoso, & in inuento in flagranti crimine:*
- 2 *Accusatus, uel inquisitus si recuset respondere accusationi, uel inquisitioni potest torqueri etiam sine indicijs ad*

DE TORMENTIS

- eruendam responsionem, ut possit procedi.*
- 3 Reos ter interrogatos non respondentes accusationi, perinde ac confessos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non est seruanda.
 - 4 Rei ad torturam ducti, & interrogati quid sciant de tali re, si respondeant dixisse. Et interrogati, quid dixerint, respondeant, esse scriptum, & aliud responsum dare nolint, an possint torqueri, donec iudici aliter respondeant?

De non torquendo reo nisi formato processu, & de errore Iudicum.

Cap. III.

- 1 Non formato processu non deuenitur ad tormenta, nisi in manifesto, et notorio criminoso, et inuento in flagranti crimine, quo casu de facto proceditur. Et secundum multos scribentes ex hoc solo dicuntur esse conuicti, et de facto possunt puniri. argu. l. vnica. s. i. & quæ ibi not. C. de rapt. virg. & glos. in l. i. ctus fustium. ff. de his qui not. infra. Sed hæc opinio non placet, quia licet quis confiteatur crimen, debet tamen moneri suas facere defensiones, prout dicitur infra de confessione spontanea. Eo magis in supradicto casu, & in quocunque alio oportet formare processum, antequam deueniatur ad torturam. Fallit tamen quando Reus inquisitus, siue accusatus recusat respondere accusationi, siue inquisitioni: tunc enim torquetur, etiam sine indicijs non ad eliciendam

- confessionem; quia non formato processu nihil agi oportet, sed ad eruendam responsionem affirmatiuam, siue negatiuam, ut possit procedi, vide Bal. in l. si accusare. C. qui accusare non pos. Sed volunt aliqui reos recusantes respondere, tanquam
- 3 confessos damnari. Legitur Brutum t̄ reos ter interrogatos non respōdentes accusationi perinde ac t̄fessos damnasse, vide Plutarchum in vita Publi. in principio. Sed hæc Bruti opinio non est obseruanda, nisi forte in reo criminoso, vel in inuento in flagranti crimine. Sed aliquando contingit q̄ postquam acceptum est constitutum
- 4 t̄ a reis de plano, si ducuntur ad torturam, & interrogantur, quid sciant de tali re, respondent, dixisse. Interrogati, quid dixerint, respondent, esse scriptum, & aliud responsum nolunt dare. Hoc casu quamuis indicia sint leuia, poterunt tamen torqueri, donēc respondeant iudici, quia tenentur respondere, & replicare. Simile contigit hoc anno in quibusdam incendiarijs, ex quorum responsione, accedentibus quoque alijs non leuib. indicijs, extraordinaria pœna condemnati fuerunt Prætore MARCO Antonio Genoa, patritio Veneto, ac præclaræ indolis iuvene, ut de eo omne bonum sperari, ac expectari possit.

S V M M A R I V M.

- 3 Torqueri non debet reus non publicato processu.

I iij

DE TORMENTIS.

- 2 **Testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones minui, ac tolli per aliam probationem etiam contrariam.**
- 3 **Indiciorum copia debet dari à iudice ante torturam; licet iudices captos statim torqueri hodie iubeant, quorum obseruantia nulla lege nititur.**
- 4 **Reus ex eo quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.**
- 5 **Reus ante torturam est audiendus, quia potest tale quid probare, quo probato non deueniretur ad torturam.**
- 6 **Cautius est agendum in causis criminalibus quàm in ciuilibus, & in eis forma iudicij est fortius obseruanda.**
- 7 **Iudex tenetur inquirere de conditione testis, licet pars non dicat.**
- 8 **Indiciorum exemplum dari debet reo opponere uolenti.**
- 9 **Papa, aut Imperator non potest facere aliquam legem, per quam tollantur defensiones reorum.**
- 10 **Iudex tenetur ex officio dare copiam inditiorum reo, licet ipse eam non petat.**
- 11 **Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere.**
- 12 **Iudex non admittet aliquod genus renuntiae defensioni factae per reum, nisi uere iudex cognoscat reum nullas habere defensiones.**

De non torquendo, nisi publicato processu et exhibita copia indiciorum

de errore Iudicum.

Cap. IIII.

- 1 **N**on publicato processu non torquetur reus, quia non dicitur quicquam probatum, nisi publicato processu l. solam. C. de testi. Nam testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem: quia dicta eorum possunt per oppositiones minui, aut tolli per aliam probationem, etiam contrariam. Quare secundum omnes Iudex tenetur dare exemplum indiciorum ante torturam. Hodie vero Iudices reis captis non exhibent indiciorum exemplum, & procedunt ad torturam. Sed hæc opinio in iure vndique refellitur, et ego sum senio confectus, & nunquam inveni aliquam legem, siue rationem pro tali obseruantia: nam non consequitur, captus est ergo torqueri, siue damnari debet, imo ex eo
- 2
- 3
- 4 **T** quod quis sit captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur. Quamobrem
- 5 **T** reus audiri debet: quia potest quid tale probare, quo probato non deueniretur ad torturam: potest enim reus opponere, siue in contrarium probare: utique audiendus est: quia sequeretur absurdum, quod substantialis modus, et forma

DE TORMENTIS

- indicij opponēdi testibus nō seruaretur in caussis
6 criminalibus, in quibus tamen t̄cautius est agen-
dum, quā in ciuilibus: & secundum ipsos Iudices
tollī debet de corpore iuris supradicta l. solam
C. de testi. vbi est casus, q̄ ex dictis testium ante
7 publicationem nō fit probatio. Præterea t̄ Iudex
tenetur inquirere de cōditione testis, licet pars nō
8 dicat, notatur in c. per tuas. extra de testi. Eo ma-
gistr̄ debet dari exemplum indiciorum reo oppo-
nere volenti: quia tam testes, quā dicta testium
debent esse explorata reo, cum oppositiones sint
de iure Diuino. & audacter dixi nullam reperiri
9 legem pro dictis Iudicibus: quia t̄ nec Pontifex,
nec Imperator potest aliquā legem condere, per
quam tollantnr defensiones reorum; cum defen-
siones sint de iure naturali, vide in opere de Indi-
cijs in titu. nequis per aliqua indicia: vbi teneo, Iu-
10 dicem t̄ teneri ex officio dare exemplum indicio-
rum, licet pars non petat. quia reus nō potest re-
nunciare propriæ defensionī. vide glo. in. l. pactū
11 ff. de pact. Et interest t̄ Iudicis ratione humanita-
tis, & intuitu religionis indefensum nō occidere.
12 c. xxij. Exo. Quare Iudex t̄ nō admittet aliquod
genus renuntiaē, nisi reus dicat se alias nō habere
defensiones, & re uera Iudex cognoscat eum ca-
rere defensionibus. Et hæc obseruantiā multum
placet, vide Bald. in. l. seruū quoque. ff. de pro-
curato.

- 1 Torqueri non debet reus non præcedētibz indicijs, aliis iudex punitur, licet per talem torturam reus reperiatur fuerit commisisse crimen obiectum.
- 2 Illicitum si quis committat, ab illiciti pœna non excusatur, licet tale illicitum ad optimum finem peruenerit.
- 3 Indicijz non præcedentibus si inquisitio formetur, & reus confiteatur, & ratificet, damnari tamen non poterit.
- 4 Confessio nulla non confirmatur per indicia superuentientia post questionem habitam. secus si sponte confiteatur, nam tunc sine indicijs damnabitur.
- 5 Iudex debet esse prætor ad torturam in delictis, quæ occultè committuntur, præcedētibz tamē aliquilibz indicijs.
- 6 Casus, in quibus deueniri potest ad torturam sine plenis indicijs.
- 7 Reus ob contumaciam bannitus, si postea capiatur, poterit sine alijs indicijs torqueri.
- 8 Torqueri licet reus consentiat, iudex eum torquere non debet sine indicijs.
- 9 Rei terreri possunt in casibus, in quibus possunt torqueri.
- 10 Iudices an quando desunt indicia contra aliquem, procedere possint per sortilegia?

De non torquendo sine indicijs etiam in crimine læsæ maiestatis, & de errore

Iudicum.

Cap. V.

- 1 Sine indicijs † non torquetur reus. Vnde Iudex, qui non præcedētibz indicijs reum tor

DE TORMENTIS

- quet, puniri debet, licet per talem torturam reus repertus sit cōmississe crimen obiectū: et ratio est; quia Iudex delinquit in officium, & contra naturam officij: & quādo ꝑ aliquis cōmittit illicitum, ab illiciti pœna non excusatur, quāuis tale illicitum peruenerit ad optimum finem. vide Bald. in l. obseruare. §. proficisci. ff. de offic. præsi. Et simile legitur exemplum Torquati: quoniam bello aduersus latinos cum esset Consul filium suum securi percuti iussit, qui speculatum ab eo missus ne pugnaret interdictus, hostem a quo prouocatus fuerat, occidit. & ipsi naturæ prætulit ius interdicti Maiestatis, atque Imperij. vide Ciceronē de finibus in vers. accurate. Item ꝑ quando indicia non præcedunt, & inquisitio formatur, licet reus confessus fuerit, & postea ratificauerit, nō poterit tamen damnari: quia ab initio fuit illicitum.
- 4 Et ꝑ confessio non confirmatur per indicia superuenientia post quæstionem habitam. glo. est in l. maritus. ff. eod. de qua gaudet Bal. in l. fina. C. de accus. Secus autem si reus sponte, & sine tortura confessus fuerit: quia tunc sine indicijs damnabitur. dicetur infra de spontanea confessione. Sed secundum aliquos in prodimentis, & tractatibus qui fiunt secreto, propter probationis difficultatem deuenitur ad torturā sine indicijs. vide Bru. tracta. v. Conclusiue dic, qꝫ in ꝑ supradictis casibus, & generaliter in delictis, quæ occulto cōmittuntur, & de sui natura secreto perperrantur, vt

puta' adulterium, simonia, sodomia, veneno aliquem necare, monetam falsificare, & maleficijs de nocte cōmissis, Iudex debet esse promptior ad torturam, præcedentibus tamen aliquilibus indicijs, sed sine indicijs nunquā: & ratio est: quia in dictis casibus non inveniuntur testes. l. si cum exceptio. ff. q̄ metus causa. At apud Plutarchū in vita Marcelli legitur Capitolinum condemnatū fuisse ob sodomiam, licet nullus testis adfuisse: sed solum animaduersione pudoris, lachrimarū iuuenis ad iudices acciti. Sunt † & alij casus, in quibus torquetur sine indicijs, vt puta' si de furto cōstat, possunt custodes torqueri. Item si hospitanti in aliquo hospicio aliquid sublatum erit, & ignoratur a' quo, familia hospitis poterit torqueri, nisi hospes fuerit bonæ famæ. vide Bart. in. l. i. ff. de p̄ fec. vigi. Sed considerando prædictos casus, omnino non carent indicijs, licet non sint plena, & talibus casibus proceditur per qualia indicia, vt supra dictum est. Est & alius casus secundū scriptores, in quo torquetur reus, etiam sine indicijs, quorum verba sunt videlicet, quando † accusatus, vel inquisitus, quia non comparuit, fuit positus in banno propter contumaciam: nam si postea comparet, quando vult purgare contumaciam, & respondere, q̄ forte hoc ei a' statuto permittitur, poterit tunc quæstio haberi sine alijs indicijs. vide Brun. in glos. quinto' principaliter. & Hipp. in. s. diligenter nu. cxxxvi. Sed animaduer

DE TORMENTIS

- et hanc opinionem esse falsam, & solum habere locum in reo capto, secus in se sponte presentante, vide de Indicijs exul. ad inquirendum. Vlt-
- 8 rius licet t̄ reus consentiat se torqueri, Iudex tamen non debet eum torquere sine indicijs. vide infra in ca. quæ personæ torqueri possunt et quæ nō.
- 9 In casibus tamen in quibus torqueri rei nō possunt, terreri tamen possunt, vide Bal. in. l. ij. C. de
- 10 custo. reo. Sed aliqui Iudices t̄ quādo defunt indicia, procedunt per sortilegia, & similia licet per hæc nec ēt inquirei possit, vide in opere de indicijs in titu. de Sortileg: Legitur t̄n Claudium Cæsarem mori iussisse Appium; quia Melsalina somniasset ei intulisse vim. vide Suet. lib. v. capit. de p̄enis per eum innocentibus ob leues suspiciones illatis, Quod iudicium tanquam prophanum non est dignum foro principum.

S V M M A R I V M.

- 1 Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam.
- 2 Indicia in genere suo debent esse clara & perfecta, & plene probata.
- 3 Signa leuia in hæresi sufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari.
- 4 Indicia debent esse plene probata per testes reddentes rationem dicti sui etiam nō interrogatos, qui testes etiam de circumstantijs sunt percunctandi.

- 5 Interrogatoria in criminalibus sunt à iudice ex se testibus deponentibus facienda, nec debent omitti, cum sint de iure Diuino.
- 6 Iudex examinans testes ad offensam, eos debet interrogare de toto negocio, unde possit explorare reorum innocentiam, nam testes debent deponere pro utraq; parte.
- 7 Indicium remotum à maleficio per duos testes probari debet, proximum uero & immediatum per unum. quod si per duos probetur, non indicium, sed plenam faceret probationem.
- 8 Indicium proprie non est, quod facit unus testis de uisu, sed semiplena probatio.
- 9 Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores?
- 10 Indiciorum gradus ut cognoscantur, non est recedendum à locis Oratorum.
- 11 Testes plures singulares super diuersis indicatijs deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, ut oriatur indicium ad torturam?
- 12 Indicia imperfecta ubi tendunt ad diuersa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam, secus si tendant ad unum totum.

De non torquendo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probentur, & de errore iudicum. Cap. VI.

- 1 Indicia t debent esse probata in genere suo, aliter per ea non proceditur ad torturam, nam si

DE TORMENTIS

- cuti in criminalibus probationes debent esse lucidiores ad condēnandum, ita & indicia tunc in genere suo debent esse clara, & perfecta, & plene probata, per regulam, quæ eadem est ratio de toto quo ad totum, quæ est de parte quo ad partem, & e contra. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. *Quare*
- 3 licet in aliquibus leuia signa sufficiant, vt in hæresi, oportet tamen illa plene probari. *vide Inno.*
 - 4 in c. sicut de simo. Item debent esse probata per testes reddentes rationem dicti sui, etiam non interrogatos, licet multi contradicant. Item per testes bene interrogatos a Iudice de circumstantiis, per quas veritas haberi possit: quia Iudex debet formare interrogatoria ex seipso. *vide Bal. conf. cclxxvi.* Et ego consueui dicere, interrogatoria esse de iure diuino, & non omittenda a Iudice, vt in exemplo Danielis in testibus contra Susanam. Occurrit hic maximum viciū iudicium, qui in examinando ad offensam non interrogant testes totum negotium, vnde possent explorare innocentiam reorū, cum testes debeant interrogari, & deponere pro vtraque parte, vt supra dictum est. Sciendum est etiam quod duo requiruntur testes pro quolibet indicio remoto a maleficio, siue mediato ipsi maleficio; secus in his, quæ ex maleficio oriuntur, in quibus sufficit vnus testis; quæ si probarentur per duos, non facerēt indicium, sed plenā probationē. vnde secundū aliquos id, quod scribentes indicium appellant, vt
puta

puta vnus testis de visu non est proprie indicij, sed semiplena probatio: quia directe probat maleficcium. Hæc opinio placet, licet qđ iuriscōsulti dixerē, sit idem re ipsa. Sed difficultas testis, an testes ad probandum supradicta, debeam esse omnī exceptione maiores: vide in opere. de Indicij

10 vnus testis. Ad cognoscendum tautem gradus indiciorum non est recedendum a locis Oratorum, videlicet, quæ sunt attributa negotio, partim sunt cōtinentia cum ipso negotio, partim in gestione negotij considerantur, partim adiuncta negotio sunt, partim gestum negotium consequuntur. Dictū est supra indicia probari per duos testes. Sed sæpe quæritur tan testes plures singulares super diuersis indicij deponentes cōiungantur ad faciendam probationē, vt oriatur indicium ad torturam. Vnde primo cōsiderandum est, si species probationum sunt in sua specie imperfectæ, vt puta vnus testis deponit de veritate, vnus de fama, vnus de indicio, hæc probatio nō valet; quia non est in sua specie perfecta. Secūdo quotiēs fiat probatio indicij per vnum testem, si fiat probatio de alio indicio per vnum testē, vbi requiruntur duo, ex ijs, non oritur aliquod indicium perfectum: quia vnumquodq; per se est imperfectū, & diuersæ species imperfectæ non probant: quia ex pluribus nō augetur effectus, cum non veniant ad integrationem vnus speciei. Sed alij senserunt contra, vide Hippo. in. s. diligenter.

DE T O R M E N T I S .

- 2 nu. cclix. Sed conclusius quando indicia imperfecta tendunt ad diuersa tota, nō coniunguntur, vt supra. Sed quotiēs tendunt ad vnum totum, tunc coniunguntur, vt puta vnus testis deponit Titium percussisse Seium, hic est vnus testis super indicio. Alius dicit vidisse eūdem Titium sanguine aspersum, & eūtem euaginato ense. Alius inquit vidisse exeūtem recto tramite, & gradientem nemora versus. Per hæc enim & similia oritur indicium sufficiens ad torturā. vide Bru. glo. circa secundum. Sed secundum aliquos ex supra dicto exemplo Bruni oritur plena probatio ad condēnandum: quia vnus testis de visu est semiplena probatio, & reliqua cōiuncta faciunt aliā semiplenā. Quare exempla dari debēt indiciorū per se imperfectorū, vt coniuncta faciant vnum indicium perfectum ad torturam. Idem secundū
- » Oratores, tum ex singulis, tum ex coniunctis argumenta certa nascuntur. vide Cicer. ij. de inuentiu. ij. de cau. coniec. in fine. Sed aliqui dixerunt tunc coniungi, quando testes singulares sunt personæ condignæ, & quotiēs dicta indicia si essent probata per duos testes, sufficerent ad torquendum, aliter nō coniungi, licet dicta indicia tendāt ad vnum totum, quia sunt imperfecta numero, & qualitate testium.

S V M M A R I V M .

- 1 Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, uel ueriori uia ueritas haberi potest, licet indicia præcedant.

- 2 Tortura grauior est poena, quā utriusq; manus abscissio.
- 3 Iudex, antequam torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse.
- 4 Appellari non potest ab interlocutoria in criminabilibus, nisi quoties ad torturam proceditur, nam ad eam stante appellatione non procedetur.

De non torquendo licet sint indicia probata, si aliter ueritas haberi potest, & de errore Iudicum. Cap. VII.

- 1 **N**on est deueniendum t̄ ad tormenta, si alia leuiori, uel ueriori uia potest haberi ueritas, licet præcedant indicia: ludicem enim omnia experiri oportet, antequā ad tormenta ipse perueniat: namque t̄ tortura grauior est poena, quam utriusque manus abscissio. Præterea secundum
- 2 t̄ multos antequā Iudex torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse. uide
- 4 Gandi. de q̄o. in prin. Et notandū t̄ est in criminabilibus ab interlocutoria appellari non posse, nisi quoties ad torturam proceditur: & stante appellatione non procedetur. hante sententiam. ff. de appella. recip. Vnde valde errant Iudices, qui nō seruata supradicta forma procedunt ad torturā. Et omnis confessio erit nulla.

S V M M A R I V M.

- 1 Tortura utrum in causis ciuilibus adhiberi possit?
- 2 Mercatores falliti possunt torqueri, ut indicēt pecuniam

DE TORMENTIS

- pecunias, scripta, & alia credita.
- 1 Tortura non adhibetur in causis criminalibus leuis præiudicij, licet legitima præcedant indicia; & an pro talibus uilis persona possit torqueri.
 - 4 Viles persone pro re parua torqueri non possunt.
 - 5 Leuia delicta quæ dicantur?
 - 6 Fur an possit occidi pro parua re.

De non torquendo in causis ciuilibus, nisi in casibus, neq; in criminalibus pro parua re, & de errore Iudicum.

Cap. VIII.

- 1 IN causis t̄ ciuilibus non torquetur, nisi quando causa continet in se turpitudinem, & crimē annexū habet, Vel q̄ agatur ciuilit̄ ex aliquo delicto, & q̄ aliter veritas haberi non possit.
- 2 Quare mercatores t̄ fugitiui, seu decoctores, & (vt ita dicam) falliti possunt torqueri, vt indicent pecunias, scripta, & alia credita. vide Bald. capit. cum delictus de appel. In causis t̄ criminalibus leuis momenti non torquetur, licet legitima præcedant indicia. Limitant tamen aliqui, vilem personam pro leui re posse torqueri. testatur. s. oportet in auc. vt ludi. sine quoquo suffra. Sed hæc opinio non placet, cum pœnā non debeat esse maior delicto. & licet t̄ ius præsumat contra viles personas, non propterea consequitur pro re parua.

torqueri posse. Nec doctrina, quā testantur, hoc
 5: dicit. Quæ autem dicuntur delicta leuia; notatur
 in. l. leuia. ff. de accusa. Conclustue delictum dici-
 tur leue; quando de re parui momenti agitur. &
 6: iura quæ dicunt furem posse occidi, non habent
 locum in parua re. l. si ex plagis. ff. ad. l. A qui.

S V M M A R I V M.

1. Iudex si habeat plenas probationes, uel manifesta indicia
 reum damnat, & non torquet.
2. Iudex si torqueat reum testibus conuictum, & ille negan-
 do perseueret, postea propter aliquas probationes non
 poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obser-
 uauerint.

De non torquendo, reo quando sint plenas probationes, & de errore Iudicium. Cap. IX.

Dictum est supra reum non torqueri causa in-
 dicatorum non legitime constantium. Super
 1: test. sciret reum non torqueri, sed damnari, quan-
 do Iudex habet plenas probationes, uel manife-
 sta indicia contra eum. Sed de his indicis dictum est in
 ope de iudic. tit. ne reus p aliqua indicia couincat,
 ut pœna capitali dānetur. Et supradicta intellige,
 quando probationes sunt luce clariores, & non
 2: sunt sublata p defensiones rei. Sed si Iudex tor-

DE TORMENTIS

sericium, qui perseverauerit negando, non poterit cum postea cōdemnare propter aliquas probationes, squāuis luce clariores. & ratio reddi potest, quia rei constantia in tōtura dictas probationes debilitauit. vide Alberi. de Rosa. in. l. edito. ff. eod. At apud antiquos aliter obseruabatur: nam legitur Alexādrum Fannij seruum septies torum pernegasse, sed perinde atque confessum a Iudicibus fuisse damnatum. Idem legitur de Philippo seruo Fuluij Flacci octies torto, quem nullum emisisse verbum constat. vide Valerium lib. viij. de quæst. cap. liij. Sed antiquorum opinio non est obseruanda, & opinionem Alberici omnes obseruant in Italia. Quidam tamen Iudices extraordinarie punierunt.

S V M M A R I V M.

- 1 Torqueri possunt tam mares, quàm fœmine, & omnes, qui non sint iure excepti.
- 2 Minor. xxv. annis non potest torqueri, nisi ei sit datus curator.
- 3 Contra minorem doli capacem sine curatore de obseruantia communi proceditur.
- 4 Vtilis reip. non torquetur, nisi in criminibus atrocibus.
- 5 Surdus, & mutus, à natura nō possunt torqueri, nec etiā damnari, nisi ex dictis testium.
- 6 Mulier prægnans non torquetur, sed expectatur, ut pa-

- riat. & post partū supersedetur per quadraginta dies,
 & si dubitetur, an sit prægnans, obstetrices & medici
 sunt cōsulendi, quos sufficit de credulitate deponere.
- 7 Medici quando in crimnalibus examinati debeant depo-
 nere de ueritate, & quando de credulitate?
- 8 Valetudinarij torqueri non possunt, si morbus talis sit, ut
 torturā pati nequeant sine periculo uitæ, uel corporis.
- 9 Minor. xiiij. annis non torquetur, sed ferula cæditur, ut
 ueritas sciatur, non ut damnetur.
- 10 Minor ætas in quibus casibus non excuset, quin reus tor-
 queatur?
- 11 Senes, seu decrepiti non torquentur, nec aliàs corpore im-
 becilles. & nu. 12.
- 12 Aetas senilis, & decrepita quæ dicatur?
- 13 Decuriones, & eorum liberi, milites, doctores, & ad-
 uocati propter dignitatem torqueri non possunt, hodie
 tamen hoc non obseruatur.
- 14 Rei sponte se tormentis supponentes, siue indicatijs torque-
 ri non debent. Idem si accusator & reus petant se tor-
 turæ subijci.
- 15 testis uacillans torquetur, aliàs secus. & quando dicatur
 uacillare?
- 16 testis uacillans, seu aliter de falso conuictus in causa cini-
 li æque punitur, ac in causa criminali.
- 17 Viles personæ, & exercentes uiles artes an non admit-
 tantur in testes, nisi cum tortura?
- 18 Testes celeriter respondentes, antequam totus articulus
 eis legatur præsumuntur falsi. & an ex hoc possint
 torqueri?

DE TORMENTIS

- 19 Testis qui dicit unum in iudicio, & aliud extrà iudiciũ, incidit in falsum, ut saltem torqueri possit.
- 20 Testis si unum dicat in iudicio, & aliud extrà iudicium cui dicto standum sit?
- 21 Mercatores fugitivi, & decoctores torquetur, ut indicent scripta, & pecunias sibi datas ad negociandum.
- 22 Accusator, & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modò sint indicia.

Que personæ torqueri possint, & quæ non. Cap. X.

- 1 **T**Orqueri possunt tam mares, quam foeminae, & demum omnes, nisi sint a iure excepti. l. edicto. ff. de quæst. Infrascriptas autem personas per leges exceptas accepi, & hoc ordinæ intelligemus, quæ personæ torqueri possint. Minor t̄ natu viginti quinque annis, licet sint indicia legitima ad torturam contra eum, non poterit torqueri, nisi ei fuerit datus curator. Hoc amplius, non cogetur respondere inquisitioni sine curatore: & si responderit, processus erit nullus. Ulterius confessio facta per eum sine curatore erit nulla, vide Hip s. nunc videndum nu. xxxi. Gandi. sub rubri. de alijs quæstionibus vari. et ita dicunt obseruari. Hodie vero per Illustrissimos Venetos, multa que Italiæ loca non obseruatur.
- 2 Et t̄ quando delinquens est doli capax, proceditur contra eum sine curatore. Prædicta obseruan

4. tia defenditur bonis iuribus, vide Bal. cap. l. s. fa-
 cramenta de pace iura. fir. Vtilis reip. t non tor-
 quetur, vide Hippo. l. edicto. ff. de quaestio. vbi
 multos ponit casus. Limita tamen, qd aliquod pri-
 vilegium non habet locum in criminibus atroci-
 bus, sicuti in crimine laesae Maiestatis, siue venefi-
 5. cii. Surdus, t & mutus a natura, licet indicia sint
 contra eos, non possunt torqueri, nec etiam dam-
 nari, nisi ex dictis testium, vide Bru. in glo. Quar-
 6. to principaliter. Mulier t praegnans non torque-
 tur, sed expectatur vt pariat, et post partum non
 potest torqueri infra dies xl. Et si ante torquetur,
 confessio non valet, vide Hippo. s. nunc viden-
 dum nu. xlvij. Et Iudex quoties dubitatur an sit
 praegnans, debet consulere obstetrices, & medi-
 cos, quos sufficiat deponere de credulitate, licet
 secundum aliquos debeant deponere de veritate.
 7. Sed dic, t qd in morbis, qui vere cognosci pos-
 sunt, vt puta in febre, quae ex pulsu, & vrina co-
 gnosci potest, tunc periti tenentur deponere de
 veritate, aliter de credulitate, vide Par. de puteo
 8. trac. de syndi. c. officialis. Valetudinarij, t siue
 qui morbo aliquo laborant, torqueri non pos-
 sunt, si talis est morbus, vt tortura pari nequeant
 sine periculo vitae, seu corporis, vide Bald. consi.
 cdxxv. in quo consulit per medicos videri tor-
 quendum, cum iura exigant tale moderamen, vt
 tortus sanus, seu saluus innocentiae siue supplicio
 9. conseruetur. Minor t natu xliij. an, non torque-

DE TORMENTIS

tur, serula autem potest terri, vt veritas sciatur,
 non autem vt damnetur. Sed in quibusdam ca-
 sibus minor ætas nõ excusat, quin torqueatur, vt
 in crimine læsæ Maiestatis, & in proditoribus, &
 similibus l. si. C. ad Sylla. & l. desertorem. ff. de re
 mili. Senes, † seu decrepiti non torquentur l. in-

12 ignoscitur. ff. ad Sylla. Quæ autem
 senilis ætas, & decrepita scriptores se-
 ad supradictam legem, ex qua tamen n-
 tur de prædicta ætate. Imo aliqui interp-
 eam tenent contrariū. Sed dic, q̄ sicut im-
 propter minorem ætatem torqueri non possunt,
 æque & senes propter imbecillitatem torqueri
 non debent. Simile supradictum est de muliere
 prægnante, & similibus. Et hæc conclusio satis
 probatur in l. i. C. qui ætate liberantur lib. x. Et
 conclusiue senes dicuntur qui sunt annorum lxx.
 qui excusantur a tutela l. ij. C. de excusa. tuto. Spe-
 cul. in tit. de test. §. nunc tractandum. Sed iudicio
 meo in hac materia tormentorum spectanda est
 qualitas personæ torquendæ: multi enim ante
 supradictum tempus propter corporis imbecilli-
 tatem, senescunt: quare concurrente supradicta,
 aut simili causa etiam infra dictum tempus non
 torquebitur reus, nam multi propter imbecillita-
 tem, & infirmitatem in tormentis perierunt.

13 Decuriones, † & eorum liberi, milites, doctores,
 et aduocati propter dignitatem torqueri non pos-
 sunt, vide Hipp. §. expedita. Hodie vero per

DE

frillimos Venen-
 da priuilegia no-
 ter iudicari. De
 14 tracta. de quæsti-

15 nemo est domin-
 consequens non
 tiendum, siue tor-
 sunt meri imperij
 dirimi, & conced
 16 omnium Iudi-
 ciller: & dicitur va-
 do negat, seu quar-
 contrarium depo-
 Nihilque refert ar-
 17 quia testis † vacil-
 etus in causa civil
 18 minali. Viles †
 res non admittun-
 de Azo. in auct. d.
 opinio non est vera
 tamen torqueri, q̄
 mendacio conuincu-
 rumpere veritatem,
 restandum. Sed ho-

strillimos Venetos, & per totam Italiam prædi-
 cta priuilegia non obseruantur, & consuevit al-
 ter iudicari. De tali consuetudine vide Odofre.
 14 tracta. de quæstio. Rei licet † sponte se suppo-
 nant tormentis, non debent tamen sine iudicijs
 torqueri: Et quia sæpe accusatores, quando ne-
 queunt probare, instant se, et accusatos torqueri,
 non debent tamen torqueri, licet ambæ partes
 consentiant: & rationes non desunt, primo quia
 nemo est dominus membrorum suorum, & per
 consequens non potest quis committere se percus-
 tiendum, siue torquendum. Secundo quia ea, quæ
 sunt meri imperij, non possunt factio priuatorum
 dirimi, & concedi i. priuatorum. C. de iurisdic.
 15 omnium iudi. Testis † non torquetur, nisi va-
 cillet: & dicitur vacillare, quando modo ait, mo-
 do negat, seu quando conuincitur per alios testes
 contrarium deponentes l. is, cui. ff. de quæstio.
 Nihilque refert an causa sit ciuilibis, vel criminalis:
 16 quia testis † vacillans siue aliter de falso conui-
 ctus in causa ciuili æque punitur, ac in causa cri-
 17 minali. Viles † personæ & exercentes viles ar-
 tes non admittuntur in testes, nisi cum tortura, vi
 de Azo. in auct. de testi. §. si vero ignoti. Sed hæc
 opinio non est vera l. diuus. ff. de quæst. Possunt
 tamen torqueri, quando vacillant, seu quando in
 mendacio conuincuntur, seu quando tentant cor-
 rumpere veritatem, vel quando sponte eunt ad
 testandum. Sed hoc postremum obseruarem in

DE TORMENTIS.

qualibet persona per regulā diuinam, testis spontaneus conchitnar linguam suam mendacio. Præ-
 18 terea testes † qui repentine & celeriter respondont
 antequam totus articulus eis legatur præsumun-
 tur falsi, & alij testes eis præferuntur, casus est sin-
 gularis. ij. q. v. Sed an possint torqueri ambigitur.
 & sentio ex hoc solo non possit torqueri. Et se-
 „ eundum sententiam diuinam. qui prius respon-
 „ det, quam audiat, stultum se esse demonstrat, &
 „ confusione dignum. c. xvij. Prouerb. Item testis,
 19 qui dicit † vnum in iudicio, & aliud extra, incidit
 in falsum; & saltem potest torqueri per doctri-
 nam Barr. in l. eos. ff. de fal. Sed dic. contra, nam
 20 standum est secundo † dicto in iudicio facto
 cum iuramento, non autem primo sine iuramen-
 to. Bald. in l. fin. C. de testi. Secus, quando cum
 primo concurrat aliqua præsumptio: quia tunc
 statur primo dicto. Roma. in consi. ccccv. Sed, &
 hæc opinio non placet, absurdum enim est, pri-
 mum dictum sine iuramento prævalere secundo
 dicto cum iuramento, Et sentio hoc casu neutrum
 dictum valere, primum dictum non valet, quia
 non iuratum. Secundum dictum non valet pro-
 pter præsumptionem contrariam, & propter va-
 21 riationem testis. Mercatores † fugitiui, & deco-
 ctiores, id est falliti torquentur, vt indicēt pecunias
 sibi datas ad negociandum. Item vt indicent scri-
 pta, & alia similia, vide Alexandrū consi. lxxvij.
 Paridē de puteo in vers. in causa. nu. ij. fol. ccxcij.

22 Accusator † & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia ad torquendum, vide Bal. l. penultima. C. de falsis. ubi dicitur hoc esse notandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Clerici multa habent privilegia in materia torture.
- 2 Clerici infames, uel deprehensi in delicto torquentur, aliis secus.
- 3 Mutuati membris, uel aliqua parte corporis utiati in criminali causa an contra clericos admittantur?
- 4 Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non corporis.
- 5 Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laicos?
- 6 Testis clericus uacillans non torquetur propter dignitatem.
- 7 Clerici in omni delicto sunt fauorabiliores laicis, & in indicia, per que conuincuntur laici, contra clericos nihil operantur.
- 8 Per que male presumitur de laicis, bene presumitur de clericis.
- 9 Laycus deprehensus domi pulchre mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum uenerum, secus in sacerdote.
- 10 Sacerdos amplexans mulierem, presumitur facere causa benedicendi.
- 11 Religiosis magis creditur, quam laicis in omni probatione facienda, & in quocunque alio negotio.
- 12 Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui ut periuri, &

DE TORMENTIS

- 1 *criminosi possunt à Papa ad testificandum habilitari.*
2 3 *Papa, uel Imperator non potest concedere priuilegia, uel
concedere legem contra dispositionem iuris naturalis.*

De non torquendis clericis, & de priuilegijs eorum. Cap. XI.

- 1 **C**lerici † infinita habent priuilegia in hac ma-
teria torturæ, & hæc pauca ex pluribus col-
2 legi. Primo † non possunt torqueri, etiam exi-
stentibus quibuscumq; urgentibus indicijs contra
ipsum, nisi ipsi sint alijs infames secundum Alex. l.
fin. ff. de quæsti. Sed deprehensi in delicto pos-
sunt torqueri, uide Panor. c. cum non ab homi-
3 ne. de iudi. Secundo † in causis criminalibus
mutilati membris uel aliqua parte corporis ui-
riati non sunt idonei testes, nec possunt testificari
contra ipsos, uide Hippo. §. nunc uidentum nu.
lij. Sed animaduertendum est hoc nullibi legi. Et
quod lex non dicit, nec nos dicere debemus. Et te-
4 stis † non idoneus dicitur, qui laborat morbo ani-
5 mi, non autem corporis. Tertio † clerici non sunt
torquendi, & si torquentur, tortura non debet
esse ita seuera contra eos, sicut in laicos, ut per Al-
ber. in cap. in contemplatione extra de reg. iur.
Sed supradicta opinio nulla bona lege proba-
tur, & non est auribus hominum digna. Quarto
6 † clericus testis inductus si vacillat in dicto suo
non torquebitur propter dignitatem, licet laicus

- torqueatur l. præsbyteri. C. de Episcopis te Cleri.
- 7 Quinto † in omni delicto clerici sunt fauorabiliores, quàm laici, & sæpe iudicia per quæ conuincuntur laici, nihil operantur contra clericos. Hoc
- 8 amplius, per quæ † male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis, & exempla nō desunt:
- 9 nam si laicus † deprehenditur domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, licet secundum recentiores debeat probari aliquod signū venereum.
- 10 Hoc tamen fallit in † sacerdote, siue præsbytero, qui si amplexetur mulierem, præsumitur facere causa benedicendi. Sed ab hac benedictione liberet nos Deus, vide glo. circa quartam apud Bru.
- 11 In omni † probatione facienda, & quocunque alio negotio magis creditur religiosus, quàm laicis rex. est, & ibi Abba. in cap. in nostra. de procura. Bald. in dicto c. in fine. Et secundum communem opinionem doctorum Papa non solum potest concedere supradicta priuilegia, sed etiam potest † habilitare inhabiles, vt puta periuros & criminosos ad testificandum, ita per omnes not. in c. testimonium. de test. Qua de re præscriperunt sibi priuilegia ampliora, quàm laici in cælo, & in terra. Aduerte tamē & sic limita supradictam conclusionem non habere locum, quando inhabilitas prouenit ex dispositione iuris naturalis:
- 13 quoniā nec † Papa, nec Imperator possunt concedere leges contra dispositionem iuris naturalis. c. per tuas. de simo. facit & singulare dictum Inno.

DE TORMENTIS.

In c. sciscitatus de rescrip. quod dicitur refert Ang.
in l. cum prætor. ff. de iudic. dictum est in trac. de
indi. titu. ne reus per aliqua indicia conuincatur,
vt poena capitali damnetur, vbi indistincte tenet
contrarium, videlicet, qd inhabiles non possint
habilitari per Papam, siue Imperatorem ad testi-
ficandum.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus non debet à iudice torqueri, nisi ad instantiam accu-
satoris, sed de consuetudine contrarium obseruatur.
- 2 Iudex abstinere debet à nouis tormentis.
- 3 Iudex quando reum torquere uult, debet tria cōsiderare;
qualitatē criminis, tormentorum, & personæ rei.
- 4 Iudex debet ostendere torquendum medicis, ut moderate
eum torqueat.
- 5 Tormenta sunt moderatè adhibenda.
- 6 Iudex immoderatè torquens, an excusetur, si tortus ad in-
stantiam ipsius Iudicis confessus fuerit, se fuisse legiti-
me tortum.
- 7 Tortura debet constare in processu, aliter ex brachijs rei
cognoscetur.
- 8 Carcer est species torture.

Quomodo, & quo moderamine proces-
datur ad tormenta, & de errore

Iudicum. Cap. XII.

- 1 Antequam reus torqueatur, debet iudex
per accusatorem requiri, ad cuius instantiam
habenda

habenda est quæstio, aliter non potest reum tor-
 quere, vide Bal. c. i. §. Iudices. de pace fir. Et omnes
 scribentes in hac materia consentiunt. Attamen
 hoc tempore per totam Italiam Iudex non expe-
 ctata requisitione accusatoris reum torquet, &
 ratio reddi potest, quia Iudex ex officio potest
 prosequi, & facere ea, quæ accusator facere pos-
 set. Bart. l. i. ff. de pub. Iudi. Imprimis abtineat

- 2 † Iudex a nouis tormentis: nam plerique angunt
 reos siti, fame: quidam immittunt aquam per na-
 res: quidam ponunt taxillum in pede. De his, &
 alijs vide Bru. de quæst. in principio. Item Iudex
- 3 † debet tria considerare, primo qualitatẽ cau-
 sæ, seu criminis. secundo qualitatẽ tormento-
 rum, nam si sufficiunt tormenta leuia, non sunt
 inferenda grauia. Tertio qualitatẽ personæ:
 aliter enim torquentur robusti, aliter imbecilles.
- 4 Et secundum † aliquos debet ostendere torquen-
 dum medicis: quia debet vti tali moderamine, vt
 reus tortus, sanus, seu saluus innocentiaẽ seu sup-
 plicio conseruetur, vide Bald. consi. cclxxi. De-
- 5 mum † consideret Iudex q̄ hominem torquet,
 pro quo (vt Apostolico vtar verbo) non metuit
 mori Christus. Et adhibeantur tormenta mode-
 rate, vt rationis temperamenta desiderant: nam
 Iudex immoderate torquẽs grauius punitur. Oc-
- 6 currit † hic cautela Bru. dicentis, si Iudex indubi-
 tẽ torserit aliquem, faciat reum confiteri, q̄ fuit
 legitime tortus, de qua confessione faciat nota

L

DE TORMENTIS.

- 7 **rium rogatum, vide eam glo. in fine. Contra tamen teneo. Primo in t̄ processu constare debet de tortura, & si non constabit, ex brachijs rei cognoscetur; Deinde confessio rei in potestate Iudicis, vbi agitur de interesse eiusdem, non præiudicat: quia carcere detenti vt liberarētur locis atris, omnia bona verba faterentur; & confessio eiusmodi æquipollet confessioni metu tormētorum;**
- 8 **cum t̄ carcer sit species torturæ. Quare Iudex non excusabitur cautela prædicta si immoderate torserit reum. Quia vltra prædicta præsumptio est contra ipsum iudicem; q̄ sicut reum illicite, & immoderate torserit, ita, & illicite fecerit eundem confiteri tex. est bonus in l. penul. ff. de quæstis secundum vnam lecturam quam tenet Bart. ibi.**

S V M M A R I V M.

- 1 *Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.*
- 2 *Tormentorum ordo quis sit?*
- 3 *Tortura an sit incipienda à debiliore, an uero ab eo qui uerisimiliter scit ueritatem?*
- 4 *Pater et filius si sint correi, a filio incipienda est questio.*
- 5 *Nomen turpe habens primò est torquendus.*

Quo tempore, et a quibus incipiat tortura, et de errore Iudicum. C. xiiij.

- 1 **○** *Mni t̄ tempore rei torqueri possunt, etiam diebus feriatis, & in honorem Dei, dummodo*

- do delictum sit atrox, vide Bald. l. i. C. de epife.
 2 & clericis. Tormentorum autem Tordo est eius-
 modi secundum multos, videlicet: si plures sunt
 3 rei incipiendum t̄ est a debiliori, vide Ange. de
 quæstio. Sed contra incipiendum est ab eo, qui
 magis scit veritatem, & qui verisimiliter dicet
 eam, deuenitur enim ad torturam, pro habenda
 veritate: vtique qui magis scit, debet primo tor-
 queri, licet Iudices consueuerint incipere a debi-
 liori. Vnde euenit q̄ habetur confessio incerta
 tum ob non plenā scientiam facti, tum ob debili-
 tatem torti: verum si rei pares erunt in delicto,
 tunc incipiendum est a debiliori: Et ita intelligun-
 tur iura loquentia de hac materia l. quotiēs. C. de
 Naufra. lib. x. l. i. §. Idem diuus. ff. de quæstio. & l.
 4 vnus facinoris. ff. eodem. Item t̄ quotiens pater,
 & filius sunt correi, a filio, incipiendum est, & tor-
 queatur in cōspectu patris l. isti, quidē. ff. quod me-
 tus causa. Vnde trāsiit in prouerbium apud Ora-
 ,, tores, torque filium, fatebitur pater. Et dicunt
 5 t̄ aliqui, q̄ quando sunt plures torquendi, &
 vnus eorum habet turpe nomen, initium potest
 ab eo fieri, vide Hippo. in l. i. ff. de quæst. Et licet
 varie loquantur scribētes in similibus, dic esse in-
 cipiendum vt supra conclusum est.

S V M M A R I V M

- 1 Tortura an & quando possit repeti.
 2 Tormentorum modus erit iuxta qualitatem indiciorum.

L ij

DE TORMENTIS

- 3 Reus pro quolibet sufficiens inditio an possit ter quassari?
- 4 Torturae repetitio non debet excedere tres uices, ne in infinitum procedatur.
- 5 Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro quolibet uice reus debet habere tres eleuationes, & depositiones.
- 6 Tortus ultra tres uices, dicitur tortus immoderate, & uidebitur fateri uel & cruciatu tormentorum.
- 7 Repetere reum in tortura si Iudex intendat, debet in actis interloqui, quod supersedet à tortura incæpta, sed non perfecte data.
- 8 Indicia noua quæ dicantur?
- 9 Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandum, et deducendū quicquid intendit, nil probauerit.
- 10 Reus ter solum debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.
- 11 Confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs, sicut non ualet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non ualet.

Per quot dies, & quanta tortura afflictiatur reus, et de errore Iudicum.

Cap. XIII.

- 1 Si reus primo fuerit satis tortus, nunquam potest repeti, nisi superueniant *indicia de nouo*, uide Aret. in uerbo fama publi. colum. xij. Sed alij dicunt quæstionem toties repeti, quoties Iudici uidebitur, uide Bart. l. vnus §. i. ff. de qua-

2. *fitio.* Sed dic' q' iuxta qualitatem indiciorum erit tormentorum modus: nam sicut indicia suos gradus habent, prout in opere de indicijs dixi, ita et tortura plures gradus habet, vt supra dictu' est.
3. Vnde t' dixerunt aliqui, pro quolibet sufficienti indicio posse reum ter quassari, & sic obseruari per totam Italiam, vide Hippoly. s. nunc videndum nu. liij. Sed recentiores dicunt, q' quando indicia sunt vrgentia Iudex semel torquet reum: Sed si essent multum vrgentia, tunc fieret repetitio.
4. Sed hęc t' repetitio non debet excedere tres vices, ne in infinitum procedatur, & sic quæstio
5. t' reducetur ad ternarium numerum, videlicet, ad tres dies separatos, & pro vice qualibet debet habere reus tres (vt ita dicam) saccatas, seu eleuationes, et depositiones: Et rei t' torti vltra ternarium numerum dicuntur torti immoderate, & videntur fateri vi & cruciatu tormentorum, vt l.
6. repetitio. ff. de quæstio. Et quoties Iudex t' intendit repetere reum in tortura, debet interloqui in actis, q' supersedet a tortura incepta, sed nō perfecte data, vide Bru. q. v. in fine, vbi tractat quando superuenientibus nouis indicijs torquetur
7. reus. Indicia t' autem noua differunt specie, vel substantia, sicuti dicitur in materia probationum, q' super nouis licet probare, etiam post didicita, testificata. Et noua indicia sunt, siue procedatur ex dicto torti, siue aliter: notatur in l. per hanc. C. de
8. tempora. appella. Item quoties t' Iudex torserit

DE TORMENTIS

reum, si non superuenerint indicia aliqua noua, dabit terminum accusatori, in quo probare, & deducere debeat: aliter elapso ipso termino, & accusatore aliud non probante, ipsum reum relaxabit. De hoc stilo vide Ange. in ver. fama pub. co lum. vltima. Dictum est reum ter solum in tortura repeti debere. Antiqui vero octies torquebant. Legitur seruum Fannij septies, & Philippum Fuluij Flacci octies fuisse tortum: lege Valerium lib. viij. de quaest. Sed dic vt supra. Et hoc est amplius, sicut confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs non valet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quae repeti non debuerunt, non valet, notatur l. penul. ff. de quaest.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne uideatur suggerere, siue procedatur super inquisitione, siue super accusatione?
- 2 Reus in tortura est de se interrogandus, non de alijs.
- 3 Reus in tortura si de facto proprio interrogetur, aliquae circumstantiae an sint exprimendae?

De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore Iudicum.

Cap. XV.

- 1 **C**onsiderare debet Iudex, quo pacto interroget reum in tormentis, cum agatur de vita

hominis, & ne videatur suggere. Imprimis a reo
 peri debet secundum multos, quis maleficium fe-
 cerit, non autem, si maleficium fecerit, vide Gar-
 di. de tormētis. Sed in hac materia variè scriptum
 est: Vnde distinguendum esse existimo: Aut Iu-
 dex processit ad torturam super generali inquisi-
 tione, videlicet, super inquisitione generali quo
 ad personā, quando proprie nescitur delinquens,
 & tunc Iudex debet interrogare reum, quis ma-
 leficium fecit, non nominando aliquam perso-
 nam; quia foret suggestio, & ita intelligitur lex
 prima. ff. de quæstio. Aut Iudex procedit per spe-
 cialem inquisitionem, vel accusationem contra
 certam personam, & tunc si torquetur quis vti te-
 stis, interrogetur, si inquisitus, aut alius malefi-
 cium commiserit, quomodo, & quando, & in
 qua parte corporis, quo loco, & quo die. Sed Iu-
 dex interrogando eum, non exprimat aliquam
 circumstantiam, aut qualitatem, nec dicat quicquid
 de commisso maleficio; nec in qua parte corpo-
 ris, percussit, nec quicquam de facto, seu dicto,
 pro quo dicto, seu facto torquetur reus, alioquin
 non dicetur Iudex interrogare, sed suggerere.

• Sin autem torquebitur † vt principalis, debet in-
 terrogari de se, & non de alijs, & similiter debet
 interrogari in genere, postea ad speciem descen-
 dendo, videlicet, ad nomen tantum offensi, non
 vterius quicquam interrogando, nec ad alias fa-
 cti circumstantias procedendo: nam si Iudex in-

DE TORMENTIS.

interrogaret, si percussit talem in tali loco, & tali via, & tali parte corporis, foret suggestio. Multi quoque dixerunt propter periculum suggerendi iudices rectius procedere, si interrogabunt, si aliquid maleficium commisit, non aliquem nominando, vel ulterius interrogando, vide Aret. in verb. fama publica. Cyn. l. fin. C. de accusa. Idem l. Moſis cap. iij. Geneſeos, ibi, ubi est Abel frater tuus, & cap. vij. Iosue, ibi, atque indicia quod feceris. Sed de consuetudine, quando rei interrogantur de facto suo proprio, possunt interrogari de homine mortuo, dummodo non exprimantur aliquæ circumstantiæ, videlicet, non exprimendo aliquod dictum, seu factum, pro quo dicto, seu facto torquetur reus, ut supra dictum est.

S V M M A R I V M.

1. Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs sine indicijs?
2. Latrones, falsatores monetæ, & mandatarij, possunt in tortura interrogari de consocijs, idq; procedit etiam in sex alijs casibus.
3. Latrones de se confessi interrogantur de socijs mandatoribus, & receptatoribus.
4. Servus torquetur ut indicet consocios, maxime quando sumus in atrocioribus, uel in nece domini, nam interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui sint participes.
5. Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in om-

nibus delictis, quæ uerisimiliter non committuntur sine socijs.

- 6 Torti & confessi de se, de consuetudine totius Italiae in omni casu de socijs interrogantur.
- 7 Iudex nõ expectata requisitione accusatoris hodiè reum torquet.
- 8 Confessus crimen, de quo erant indicia, an possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum?

De interrogationibus faciendis in tormentis reo confesso, & de errore

Iudicum. Cap. XVI.

- 1 **Q**uæritur tñ an tortus, & confessus de se possit interrogari de socijs sine indicijs? Dic nõ
- 2 interrogari, nisi latrones, tñ monetæ falsatores, & mandatarii, qui etiam torquentur, vt manifestent socios, seu mandantes, & sic in reliquis casibus, qui sunt sex secundũ Gandi. in titu. de quaestio. uidelicet. primo latrones tñ de se confessi interrogantur de socijs mandatoribus, & receptoribus. Secũdo falsatores monetæ. Tertio tñ seruus torquetur vt indicet consocios. Quarto propter atrocitatem, malefici interrogantur vt supra. Quinto seruus de nece domini de se confessus interrogatur quo mandante. Sexto seruus qui magnas fraudes cõmilit in rationibus domini potest iterrogari, qui sint participes. Sed tñ præ-
- 5

DE TORMENTIS

- dictis addo regulam generalem, q̄ tortus cōfessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ verisimiliter non cōmittuntur sine socijs. Sed de cōsuetudine totius Italiae rei interrogatur de socijs in omni casu. vide Beluf. in tit. de quaest. col. ij. Sed Neoterici limitant habere locum praedicta in inquisitione, secus in accusatione: quia Iudex non debet onerare accusatorem, ad cuius instantiam torquet accusatum. Sed haec
- 7 Topinio nō placet: quia hodie Iudex non expectata requisitione accusatoris reum torquet. vide de Bart. l. i. ff. de publi. ludi. Postremo t̄ quaeritur an confessus crimen, de quo erant indicia, possit interrogari de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant indicia contra eum? Et secundum omnes interrogari nequit. At h̄s temporibus per totam Italiam aliter observatur, praesertim in furtis, vide Ange. in titu. de tortura. Praedictam tamen cōsuetudinem multi limitant, videlicet, si non praecessit infamia generalis, ut puta, q̄ sit magnus latro, tunc non posset interrogari. vide Bru. q. v. in fine. Et haec opinio est observanda.

S V M M A R I V M.

- 1 Nominatus per tortum ex hoc solo non torquetur, sed solum inquiretur, fallit in casibus, in quibus reus interrogari potest.
- 2 Indicium quādo oriatur ex dicto torti sine alijs indicijs?

- 3 Homo male fame an alijs nõ concurrentibus possit torqueri, ex solo dicto torti?
- 4 Nominati per tortum quando sine alijs indicijs possint torqueri, & quando non?
- 5 Tortus an iurare debeat facta nominatione in tortura?
- 6 Nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura aliter ea non ualet.

*De nominato per tortum torquendo,
uel non, & de errore Iudicum.*

Cap. XVII.

- 1 **N**ominatus ꝑ per tortum ex hoc solo non torquetur, sed solum inquiretur: & ratio recte potest, quia rei imputatio cogitant habere subsidium. Fallit tamen in casibus, in quibus potest reus interrogari: quia in dictis casibus crimen obiectum satis est ad torquendum criminatum. vide Ange. in verb. fama publica, Hippo. §. diligenter nu. lix. Sed nonnulli afferunt, etiam in prædictis casibus nõ procedi ad torturam, nisi præcedant aliqua indicia, saltem præsumptiua contra criminatum, ut puta conuersatio cum torto, & similes qualitates. Item q̄ ex qualitate torti siue ex persona criminati verisimile sit non mentiri, & similia. In casibus tamen ꝑ in quibus versatur probationis difficultas, oritur indicium ex dicto torti sine alijs indicijs, dūmodo is, cui crimen obiectur, sit malæ vitæ, intelligendo etiam q̄ ex dicto

DE TORMENTIS

- tortoritur indicium cōtra criminatum, quando est malæ famæ etiam vltra casus exceptos. Sed
- 3 † de hoc dubitatur: quia licet quis sit malæ famæ, alijs tamen non concurrentibus non torquetur: & ratio est, criminis obiectionem per tortum de eo factam indicium inducere nullum, cum interrogari non debuerit. Ergo quod inde sequitur, lege prohibente nō valet. Sed de cōsuetudine aliter obseruatur, vide Gandi. titu. de quæstio. Ex supradictis autem scribentes videntur potius cōfundere, quā concludere: quia non videtur differentia inter casus exceptos, & nō exceptos. Quare dicit q̄ in casibus exceptis, in quibus interrogatur rei de socijs etiam sine indicijs, & de quibus casibus dictum est in antecedenti cap. In dictis casibus nominati per tortum possunt torqueri secundum scribentes, etiam q̄ nulla extēt indicia. Sed tu dic q̄ torquetur, dūmodo sint qualia qualia indicia. In alijs vero casibus nō torquentur nominati, nisi fuerint indicia idonea & sufficientia.
 - 5 Quæritur etiam tan reus debeat iurare facta nominatione in tortura? & multi consentiunt. vide Hippo. §. diligenter nu. lxxij. Sed hæc opinio non placet. vide Blan. nu. cclxxxij. & nota q̄ nominatio debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter non valet. vide, vt supra.
 - 6

S V M M A R I V M.

- 1 Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant.

- 2 *Confessionum alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis*
- 3 *Confessio quando dicatur spontanea, & quomodo debeat ratificari?*
- 4 *Notarius non debet scribere reum sponte fuisse confessum, quando adest aliquis terror.*
- 5 *Cōfessus sponte an possit statim sine ulla defensione damnari?*
- 6 *Confessus sponte potest damnari ex quolibet etiam inordinato processu, & sine indicijs precedentibus.*
- 7 *Reus non torquetur in aliquibus casibus non damnatur.*
- 8 *Reus potest per inquisitionem, aut accusationem, nec sponte confessus hoc casu damnatur.*
- 9 *Casus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non constet.*
- 20 *Confessio facta coram iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo iudice.*
- 21 *Confessio extra iudicialis, licet non sufficiat ad condemnandum, sed solum ad torquendum, tamen cōfitens potest extraordinarie puniri, tanquam de delicto se glorians.*
- 22 *Confessus per stoliditatem nō dicitur convictus, nisi per ab irato facta.*
- 23 *Confitens se occidisse ad sui defensionem, si id non probet, an ad mortem damnari possit?*
- 24 *Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, uel non fuisse offendendi.*

DE TORMENTIS

- ¶ 5 Mores boni faciunt præsumi pro reo, mali uerò mores contra reum.
- ¶ 6 Responſio rei dicentis, ſi feci, feci ad meam deſenſionem in criminalibus non eſt admittenda.
- ¶ 7 Responſio rei dubia parit indicia contra eum, quia uide- tur uelle iudicem fallere.
- ¶ 8 Confefſio ſpontanea an ratificetur?

De confefſione ſpontanea, & de erro- re Iudicum. Cap. XVIII.

- ¶ **C**onfeſſiones t̄ reorum pro exploratis facin- ribus haberi non oportet, ſi alia Iudicis reli- gionē probatio inſtruat nulla. l. i. ff. de quæſtio. ¶ Sed ſciendum eſt confefſionem varie concipi: eſt
- ¶ Tenim alia ſpontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis, de quibus ſingulariter dicitur.
- ¶ Spontanea t̄ confefſio dicitur, quando reus ſine tormentis, & minis, alioq; actu fatetur contenta in inquiſitione, & tunc notarius ſcribet eum ſp̄- te confefſum, & aliter non: nam quando t̄ eſt ali- quis terror, nō debet ſcribere, reum fuiſſe ſpontē confefſum. Poſtea poſt triduum ducatur reus ad bāchum iuris, ubi legetur confefſio rei, & inter- rogabitur, ſi dictam ſuam confefſionem ratifica- re uelit, monendo eum de ſui uita agi. Contra ta- men ferè omnes ſentiunt cōfeſſionem eam non ratam haberi, imo reum ſine alia perſeuerantia damnari, ſecus in confefſione facta in tormentis, ſiue metu tormentorū. uide in. l. dic. C. de cuſto.

- 5 reo. Vtterius secundū alios sponte confessus potest sine vlla defensione statim damnari. Tamen tutius est reum monere, vt seipsum defendat, & sic dari terminum. Et ratio est: quia reus potest reuocare confessionem, vel eam declarare. vide in
- 6 c. cum dilectus de accusa. Et confessionis spontaneæ vis erit eiusmodi, vt reus possit damnari ex quolibet quāuis inordinato processu. Item licet nulla præcedant indicia, tamen ob sponte confessionem factam poterit reus damnari: secus autem si per torturam, siue etiam aliquem tormentum reus confessus fuerit: tunc enim quando defunt indicia, nullo modo dānabitur, licet per seuerauerit. In cōfessione sponte facta in aliquibus casibus Iudex nō dampnat. Primo quādo nō constat de corpore, de quo in primis cōstare debet Iudici, aliter t̄ reus non in primis cōstare defationem: nec per inquisitionem, nec per accusationem: quia talis sollemnitas requiritur ab iniure nulla ob omissionem substantialis modis nā quotiēs sollemnitas datur pro forma, eius omisio etiam si esset leuis. tamen vitiat actum. vide in c. quoniam si esset leuis. tamen vitiat actum. vide
- 9 Sunt tamen frequenter. vt lite non contestata. Sunt tamen casus, in quibus torquetur, licet nō constet de corpore. vide supra cap. i. Secundō in confessione impossibili, siue non verisimili, Tertio in confessione incidenter, & nō principaliter facta. Quarto in confessione tempore inhabili,

DE TORMENTIS

videlicet, quando lapsum est tempus, post quod non inquiritur, siue accusatur, quod est post annos:xx. nisi in partu supposito, vel quando falsis medicaminibus partū impediuit. vide Sing. in. de accusa. Quinto quando contra cōfessionē aliter iudicatum fuit. Sexto in cōfessione facta coram Iudice carente iurisdictione. & differt a

10 Iudice incompetenti: namq; t cōfessio coram eo Iudice, licet non plenē probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo Iudice. vide Bald. l. magistratibus. ff. de iurisd. omnium Iudicum. Et ratio est, quia cōfessio extraiudicialis facit indicium ad torturam. Ergo cōfessio coram Iudice incompetenti, tanquā cōfessio extraiudicialis debet facere indicium coram suo Iudice, licet Bart. tenuerit cōtrarium. l. diuus. ff. de custo. reo-

11 rum: Notandum est, t qd licet cōfessio extraiudicialis nō sufficiat ad condemnandū, sed solum ad torquendum. At tamen cōfiteus potest puniri extraordinarie, tanquā de delicto se gloriens. Hippo. in. s. postquā. Septimo in cōfessione facta virtute gratiæ sibi promissæ per Iudicem. Octauo in cōfessione coram notario non habente commissionem a Iudice, vel coram Iudice solo non in figura iudicij, & hoc casu non plene probat, facit tamen indicium ad torturam. vide Iaso. in supradicta. l. magistratibus. Nono si quis

12 Tvlro, sponteq; confitetur per quandam stoliditatem, non conuincitur per talem cōfessionē, nisi

nisi perseverauerit : & ratio esse potest, confitentem non videri esse in plenitudine intellectus, cū ita sponte, & sine vilo metu ipse confiteatur. Idem in confessione nuda, & sine causa. Item in confessione facta ab irato, quæ calore iracundiæ non valet. Secundo votum. Tertio iuramentum præstitum ab irato non obligat, & ita intelligitur l. quicquid calore. ff. de regul. iur. Hipp. in .s. postquam nu. vi. Occurrit hic quæstio, quam

3 ibi ponit Hippo. videlicet: si quis confitetur occidisse, sed ad sui defensionem, non probato eo, quod ad sui defensionem spectauerit, si nō erunt aliæ probationes contra eum, propter talem confessionem non damnabitur ad mortem. Contrarium tenuit Bart. l. Aurelius. ff. de libera. legat. vide Iason. l. vt vim. ff. de iust. & Iu. Sed ipse in prædictis distinguo, videlicet, si talis confitens non cōsueuerit delinquere, neq; habuerit causam se vlciscendi, tali casu tenerem cum Hippo. quia ex prædictis lex bene præsumit pro reo: sed prædictis non concurrentibus tenerem cum Bart. Et præcipue considerandum est, si occisus erat offensus: nam eo casu videtur contra eum præsumptio culpæ, et sic existimabitur voluisse vlcisci se, licet fuerit occisus, concurrente maxime qualitate

4 te personæ, Nam qualitas offendentis demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi. l.

5 si mater. C. ne de stat. def. Quare reit curent pba re de moribus: nam sicut ob malos mores oritur

DE TORMENTIS.

- finistra suspicio, ita ob bonos bene præsumitur
L. desertorem. §. is, cui. ff. de re mil. l. si militari. ff.
16 de ijs, quibus ut indi. Obuia ¶ fit hic cautela Iaso.
in dicta. l. vt vim. videlicet, vt reus respondeat, si
feci, feci ad meam defensionem. Sed ego teneo,
q̄ talis respōsio non debeat admitti per Iudices:
quia reus debet certè respōdere negando, aut cō
fitendo, cum etiam possit torqueri ad responden
dum, quando respondere recusat, vt dictum est
supra cap. ij. Et cautela Iaso. locum habet in cau
sis ciuilibus, quando respōdetur inter ipsas par
tes, secus in criminalibus, vbi respōdetur Iudici:
tunc enim propter religionem iudicis reus debet
certò respondere, cum interrogetur, quid fecerit.
vide text. cap. yij. Iosue, ibi, atq; indica quod fe
ceris. Adde q̄ etiā in ciuilibus, vt positionibus,
respondetur dare. nota. in. l. i. ff. de vulg. & pup.
17 Hoc amplius ¶ teneo reum in dubio respōden
tem parere indicia cōtra se, quia videtur verè de
liquisse, & velle iudicem fallere. An confessio
18 ¶ spontanea ratificetur, vide in sequenti titulo in
fine.

S V M M A R I V M.

- 1 Confessio metu tormentorum diuersis sumitur modis.
- 2 Tortura metus equipollet torture.
- 3 Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in constantem uirum.
- 4 Torquendi qualitas, circa tormentorū metum est confi.

deranda.

- 5 Notarius non debet scribere reum sponte confessum, si aliquo terrore fateatur.
- 6 Confessio facta à carcerato fame, & frigore laborante, dicitur facta metu tormentorum.
- 7 Carceratus si aliquid confiteatur sine alia tortura, confessio non dicitur spontanea, quia carcer est species tormenti.
- 8 Confessio ut dicatur facta metu tormentorum an sufficiat probare quem fuisse detentum?
- 9 Notarius non potest nec debet scribere reum sponte confessum, sed sufficit ut scribat, quo loco, quo tempore, quibus uerbis confiteatur.
- 10 Confessio etiam spontanea an debeat ratificari?
- 11 Confessus sponte debet saltem moneri ad faciendum suas defensiones rationibus, de quibus hic.

De confessione metu tormentorum, & de errore Iudicum. Cap. XIX:

- 1 Confessio metu tormentorum diuersis sumitur modis. Primò quando fit in tormentis, seu prope tormenta reo ligato, minante Iudicet torturam. vide Bart. l. i. §. diuus. ff. de quæst. Sed alij dicunt, si quis ducatur ad funem, licet non habeat manus ligatas retro, si confitetur, dicitur confiteri metu tormentorū. Idem etiam si quis apud torturam fuerit tantūmodo spoliatus, & non ligatus, dicitur fateri metu tormentorū: quia licet

M 4

DE TORMENTIS :

Iudex non torqueat hominem, sed eum spoliat,
 ut torqueat, inducitur iustus metus, ac si fuisset
 2 tortus, & secundum aliquos suspicio, seu metus
 1 torturæ æquipollet torturæ. Hoc amplius dixe-
 runt aliqui cōfessionem factam propter vehemē-
 tes minas ludicis, licet extra tormenta intelligi ta-
 men metu tormentorum, & posse reuocari per-
 inde ac facta fuisset prope tormenta. De hoc, &
 supradictis, vide Bar. l. nouissime. ff. qd fals. tur.
 Guid. de Suza. sub rub. de q̄st. Sed cōtrariū fere
 3 omnes tenent, q̄ sola ductio ad funem sit leuis
 terror, sed ductio, & ligatio indicant metū: quia
 debet esse terror cadens inconstantē virum. l. in-
 4 terposita C. de transac. Circa prædicta, ego di-
 co considerandam esse personam torquendi, ut
 puta si est foemina, quia naturaliter timida, siue
 etiam vir, dūmodo sit personā timida, & tali ca-
 su tenerem cum Guido. metus enim tormento-
 rum cōsideratur respectu personarum argumen-
 to auct. multo magis. C. de sacro san. eccl. In hac
 etiam materia considerandum est, q̄ quando
 5 t̄ reus aliquo terrore fatetur, notarius nō debet
 scribere eum sponse cōfessum esse, & in hoc mul-
 6 ti iudices errant. Ideo etiam si esset in carcere, in
 quo fame, & frigore multum patiebat̄ reus,
 formidine tormentorum videtur facta cōfessio
 secundum Bart. in. l. i. §. diuus. ff. eod. Ego exten-
 do dictum Bart. ad cōfessionem factam, nō so-
 lum metu tormētorum, sed etiam aliqua alia de

- causa, vt in dicta. l. i. s. si quis vltro. Et dixerūt alii
 7 qui, q̄t̄si carceratus aliquid cōfiteatur, etiam sine
 alia tortura, talis cōfessio non dicitur spontanea,
 8 cum carcer sit species tormenti. Hoc amplius dixerunt
 sufficere probare quem fuisse detentum, vt eius cōfessio dicatur facta metu tormentorū.
 vide Hippo. in. s. expedita. nu. ix. Sed hæc opinio
 nō placet, quia metus tormētorum cōsideratur,
 vt supra concludum est. Sed quia metus torture
 potest cōtingere ex diuersis accidentibus, quia cōfessio
 fit in animo delinquentis. Ideo iudicio
 9 meo notarius propter periculum falsitatis nō debet,
 aut potest scribere sponte cōfessus, & sufficit
 scribere quo loco, quo tempore, quibus verbis
 cōfiteatur reus, & an fuerit sponte, vel metu cōfessus,
 ex circumstantijs processus iudex cognoscet, & esse
 debet potius speculatio iudicis, quā assertio notarij.
 10 Propterea t cōfessio quāuis spontanea debet
 ratificari per supradictas rationes, & alias, quas dicit
 Hipp. in. s. postquā. nu. xxij. & talis opinio fuit
 antiquorū, quā Gandi. impugnat, dicens etiam,
 cum quis cōfiteretur crimen se commississe illico,
 & absq; aliqua perleueratione, & cōfessione
 damnandus est. vide eum de quæst. nu. xv. Sed aduerte,
 q̄ licet dubium sit, nunquid cōfessio spontanea
 11 ratificari debeat, sentiunt tamen omnes, q̄ sponte
 cōfessus t debet moneri suas falsas defensiones.
 Primo quia potest cognosci de inualiditate
 cōfessionis vt supra. Secundo, quia

DE TORMENTIS

potest reuocare cōfessionem, vel eam declarare. Tertio, quia conceditur posse probari falsitas cōfessionis. vide Bald. in. l. si quis. C. de epif. & cler.

S V M M A R I V M .

- 1 *Confessio in tormentis facta tunc demum fidem faciet, quando per certa signa uerificabitur.*
- 2 *Confessionis in tormentis factae uerificatio ex quibus haberi possit?*
- 3 *Innocentia rei quandoq; per causas cognoscitur.*
- 4 *Signa maleficij à reo sunt per iudicē petenda ad confessionis uerificationem.*
- 5 *Confessione non uerificata reos damnare exemplo pernitiosum est.*

De confessione in tormentis uerificanda, & de errore Iudicū. Ca. XX.

- 1 **D**ictum est supra, cōfessiones reorum nō haberi pro exploratis facinoribus, si nulla alia probatio Iudicis religionē instruat: Etenim res est fragilis, & periculosa, & quæ ueritatem fallit: quia aliqui tanta sunt impatientia, ut in quouis mentiri, quàm pati tormenta uelint. l. i. ff. de quæst. Quare Rhetores disputant, & utrinq; argumenta nō desunt. Proinde altera pars tormenta testimoniorum loco habet. At altera pars damnat, cum tormētorum mentiri sæpe faciat dolor.

vide Arist. lib. i. de arte rhet. Quint. lib. v. Cōfessio ita q̄ in tormentis tunc demum fidem faciet, quando per certa signa verificabitur, & hoc modo tolletur certamen, an reus sit verè cōfessus, an mentitus cruciatu tormentorū. Et iudicis interest quærere ratione humanitatis, ne innocentem occidat, & ne quærendo homicidam homicida fiat

2 cap. xxi. Exod. Verificatio igitur dupliciter cōsideratur. Primo q̄ delictum sit cōmissum, unde cōstare debet de cadauere, aliter non proceditur ad torturam, dictum est supra cap. i. Est autē alia verificatio magis necessaria ad cognoscendū yerum delinquentem, & q̄ reus non sit cōfessus cruciatu tormentorum. Quare licet confiteatur reus, Iudex tamen debet quærere, & verificare infra scripto modo. In primis petatur a reo, cur

3 fecerit, & cur occiderit: nam per t̄ causas quandoq; cognoscitur innocentia rei: etenim si causæ nō sunt verisimiles, rei non damnātur, vide Iaso. l. magistratibus. ff. de iurisd. omnium iudi. l. i. C.

4 ad. l. cornel. de fica. Secūdo Iudex petet t̄ a reo aliquod certum signū, videlicet, si agatur de homicidio, interrogabit quid factum sit de armis, & de qualitate armorū: nam ex ijs, & similibus veritas elucescit. Sin autem de furto agatur, interrogetur quibus vendiderit, & si reus aliquos nominauerit, nominati examinentur, & ab eis exploretur, an sit verum. vide Bru. trac. vi. ibi. principaliter quæritur. Si in causa veneficij quis tor-

DE TORMENTIS

quebitur, interrogetur, venenū vbi emit? a quo? quando? quantis? per quem dedit? Supradictō igitur modo, & simili, & in supradictis, & similibus delictis interrogando reum, delicta fient explorata Iudici certis signis, quæ ad veritatem adducunt, & non sola cōfessione, vt dictum est supra. De supradictis signis, vide. l. Mosis cap. viij. Iosu. ì fine. Apud Rhetores, auctore Cornificio, legitur, maiores voluisse certis in rebus interponi quæstiones, cum quæ verè dicerentur sciri, quæ falso in quæstione pronunciarentur, refelli possent: hoc modo. Quo in loco quid positū sit, & siquid esset simile, quod videri aut aliquo simili signo percipi posset. vide eundem. ij. ad Herēnium titulo in causa coniecturali. Exemplo perniciosum est nō verificata confessione reos damnare, & exempla nō desunt. vide Valerium Maximum lib. viij. de quæst. in principio.

S V M M A R I V M.

- 1 Perseuerare in confessione quando & quō reus dicatur?
- 2 Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam ratificandam? uel quantum tempus sit interponendum?
- 3 Confessus debet per tres dies conquiescere antequam ducatur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fuerit ratificata paruo momento, dicitur ratificata metu tormentorum.
- 4 Confessio facta in tormentis et legitime ratificata nō præ

cedentibus legitimis indicijs, an ualeat, & ex ea an iudex possit reum damnare?

- 5 Inquisitio non precedentibus legitimis inditijs est ipso iure nulla, & quæcumque ab ea sequuntur corruunt.
- 6 Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando præcessit confessio extraiudicialis?
- 7 Confessus si non perseueret, an repetatur in tormentis ut perseueret?
- 8 Confessus sepius in tormentis, & ad perseuerandum datus semper negans, an & quot uicibus possit torqueri, ut perseueret.
- 9 Confessus aliquando potest dånari absq; ratificatione, quando signa sunt talia, ut non sit probatio in contrarium.
- 10 Inditijs indubitatis non potest quis damnari, sed tantum torqueri.
- 11 Confessus si in confessione perseuerare nolit, sed uelit probare contrarium, an non sit amplius torquendus, sed audiendus?
- 12 De innocentia rei omni tempore quæri potest.
- 13 Confessio in ciuili an præiudicet in criminali, si per principalem facta fuerit.
- 14 Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit.
- 15 Tortus Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuisse petrasse, an à potestate Bononiæ possit ultimo supplicio

DE TORMENTIS.

condemnari?

- 16 *Confessio de pluribus delictis licet saepe ratificata non nocet, nisi constet de illis.*
- 17 *Confessio licet legitime habita fuerit per tormenta, et fuerit ratificata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata à reo per signa, per quae uerificetur iudex reum uera esse confessum.*
- 18 *Confessio etiam ratificata non habet uim ueritatis sine alijs signis.*
- 19 *Iudex maleficiorum temerè, & rei ueritate indiscussa iudicare, aut reum condemnare non debet.*
- 20 *Aduocati & defensores dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat.*
- 21 *Renuntiare defensionì suæ an reus possit? & an iudex id admittere debeat?*
- 22 *Iudex querere debet defensiones rei, etiam post latam sententiam, si ratio innocentiae constiterit.*

De confessione ratificanda, et quando reus ratificare recusat, et de errore Iudicum. Cap. XXI.

Confessiones reorum non habentur pro exploratis facinoribus, nisi rei perseverauerint.

- 1 *Perseuerare t̄ autem dicitur, quando reus ducitur ad banchum Iuris, prout duci omnino debet, ubi palam moneatur de vita sua agi, ideo bene consideret, si uult perseverare in confessione sua,*

- et eam ratificari, legente ei notario vulgari sermo-
ne dictam suam confessionem. Qui si responde-
rit cōtenta vera esse, tali casu dicitur perseuerare.
- 2 Et notandum † est, reum nou statim habita con-
fessione duci debere ad ratificandum eam: quia
non dicitur perseuerare, quando aliquo tempo-
ris spacio non quieuerit. Vnde Iudex supersede-
re debet per aliquod spacium, quod esse debet se-
cundum aliquos per diem, & noctem. Sed se-
cundum † alios per dies tres, et ita obseruandum
est: nam per solam diem, & noctem reus animo
confusus, doloris impaciens facile nō respiscit, &
adhuc dicitur esse in cruciatu, nisi aliquo bono
spacio cōquiescat, saltem per dies tres: aliter enim
si fuerit ratificata paruo momento, dicitur ratifi-
cata metu tormentorum. Animaduertendum
- 4 † est Bal. tenuisse confessionem præcedentibus
indicijs factam maxime valere, quando ea ratifi-
catur. Si vero fuerit facta non præcedentibus in-
dicijs legitimis, si fuerit ratificata, valebit, aliter
non, vide eum l. i. C. de confess. Sed caue, & con-
trarium tene, q̄ per confessionem factam in tor-
mentis licet legitime ratificatam non præceden-
tibus legitimis indicijs Iudex non poterit damna-
re: & ratio est, quia accusatio, siue inquisitio car-
ruit suis præcedentibus substantialibus a iure re-
quisitis, videlicet, vt præcedant legitima indicia,
antequam deueniatur ad tormenta, aliter inqui-
sicio † non præcedentibus legitimis indicijs est ip-
so iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur, cor

DE TORMENTIS

- ruunt propter ommiffionē, & defectum modi,
6 & formæ substantialis. Norandum est, † q̄ licet confessio facta in tormentis non satis sit ad dam-
nandum, nisi ratificetur ad banchum, vt supra,
fallit tamen, quando præcessit confessio extraiu-
dicialis, vide Iason l. Magistratibus. ff. de iurid.
omnium iudi. Sed hæc opinio non placet: nam
ex confessione extraiudiciali oritur indicium ad
torturam, sicut ex alijs indicijs l. i. ff. de ijs, qui
not. infam. At tamen confessio facta in tormentis
ex alijs indicijs ratificatur, cur diuersum in hac
7 extraiudiciali confessione? Quid si reus † confes-
sus nō perseuerauerit: dic, q̄ repetetur in tormen-
tis, modo præcedant legitima indicia, & hoc casu
repetetur non ad confitendū, sed ad perseueran-
8 dum. Quid si sæpenumero † in tormentis con-
fessus est, & toties ad banchum iuris negauit, an
possit torqueri vt perseueret? Dic torqueri ter
posse secundum Hippo. l. repeti. ff. de quæsti. Sed
alij post eum dixerunt, si indicia sint leuia, non
posse, nisi semel torqueri. Sed ego sentio, si con-
fessio fuerit verificata signis, vt supra de verifi-
canda confess. posse torqueri arbitrio iudicis. Et
ratio est, q̄ hoc casu Iudex factus est certus. Et
9 alias † tenui reum posse damnari absque ratifica-
tione, dummodo signa sint talia, et non sit proba-
tio in contrarium. Et ratio reddi potest, q̄ Iudex
certior factus non debet amplius certiorari. Dein
de quia vbi sunt probationes, & secundum ali-
quos indicia indubitata contra reum proceditur.

ad condemnationem absque confessione, & ratificatione. Sed per indicia, † licet indubitata sentio non posse damnari, sed torqueri. Non obstat, q̄ dici posset, q̄ modus, & forma torturæ exigunt, q̄ confessio in tortura, siue metu torturæ ratificetur. Respōdetur, q̄ hoc casu reus damnatur propter signa mediante confessione, non propter confessionem. Quid si reus † non perseverauerit in confessione, & vult probare in contrarium? Dic q̄ non torquebitur, sed audietur, licet sit confessus. Et nō solum post confessionem sed etiam post ratificationem, & sententiā latam.

22 Nam † omni tempore ratione humanitatis quæri oportet de innocentia rei. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de causa in se confitetur, & sæpe falsa demonstratione damnatur l. i. §. fin. ff. eodem. Quamobrem iudex bene ager, si in omni casu confessionis dabit terminum reo ad se defendendum, & dabit aduocatos & defensores ne innocentem condemnet, vt sæpe dictum est.

Occurrunt hic aliquæ quæstiones in materia confessionis. Primo † confessio in civili præiudicat in criminali, si facta fuerit per principalem, secus per procuratorem, vide Pau. de Lizar. in c. fin. de confessis.

14 Secundo, confessio † facta in vno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit, notatur in l. i. C. quando ciui. actio præiud. crimi.

15 Tertio, si tortus † Bononiæ pro delicto ibi commissio, ob quod non debet pati corpo

DE TORMENTIS

raliter, in tormentis confessus etiam perpetrasse
 furta, & alia maleficia extra comitatum Bono-
 niæ, quæritur nunquid potestas Bononiæ possit
 eum ultimo supplicio condemnare propter talia
 maleficia alibi commissa, et digna morte? Conclu-
 siue dicitur non posse, vide Gād. de quæstio. nu.
 16 xxij. Quarto, confessio † de pluribus delictis
 licet sæpe ratificata non nocet, nisi constet de illis,
 17 dictum est supra in c. ij. Hoc † amplius notan-
 dum est, q̄ licet constet de delictis, & licet confes-
 sio sit legitime habita per torturam, esto etiam q̄
 sit ratificata, non erit tamen sufficiens ad condem-
 nandum, nisi fuerit declarata a reo per signa, per
 quæ verificetur Iudex reum vera esse confessum,
 vide Bru. in glo. Sexto principaliter nu. xij. vide
 supra in c. xx. Et ratio reddi potest, q̄ confessio
 18 † quamvis ratificata non habet vim veritatis si-
 ne signis, dicente Jurisconsulto. Siquis vltro de
 „ maleficio fateatur non semper ei fides habenda
 „ est. Nonnunquam enim aut metu, aut aliqua alia
 „ de causa in se confitetur l. i. ff. eodem. Itaque Iudi
 19 ces ne † præcipites, aut temere, indigenterq; pro-
 bata, aut quouis modo indiscussa indicent, dicen-
 te Veritatis voce, nolite iudicare & non iudicabi-
 mini, in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabi-
 20 mini. Maximum quidem, † memorabile, menti-
 que tenendum haud prætermittendum esse duxi.
 Quoniam miserabilibus, maximeque circumuen-
 tis succurrendum esse censeo.
 ¶ Quare Illustrissimus Iulius Gabriel patritius Ve

netus, Comes sancti Pauli, & Aulani cum quenda-
 dam pro homicidio reum conuentum in carceri-
 bus detrusum teneret, qui maxima angebatur
 inopia, adeo vt se defendere non posset, Prædi-
 ctus Illustrissimus dominus Comes suis proprijs
 (quod est notandū) sumptibus Eximios vtriusq;
 Iuris doctores dominum Alexandrum Federi-
 cum nobilem Taruisinum, & Ioannē Baptistam
 Rotā Serrauallensem, ab ipso reo nominatos, in
 aduocatos, ac huiusmodi causæ defensores assum-
 psit. Istud quidem maximū misericordiæ opus,
 et liberalitatis exemplum Illustrissimus dominus
 ipse Comes ab Illustrissimis, & pietissimis domi-
 nis Venetis, orbis terrarum virtutis specimen ha-
 buit. Quorum iustitia plena est terra. Et qui vnā
 cum Dauide incessabili voce misericordias domi-
 ni in æternum cantare, ac eam miserabilibus, &
 inopia ductis impertiri non desinunt. Postremo
 aliqui t̄ vtuntur hac cautela, videlicet q̄ rei re-
 nuncient defensionibus, siue dicant se alias non
 habere defensiones: et sic ratificare faciunt confes-
 sionem, & non amplius audiunt reum. Sed dic,
 q̄ rei non possunt renuntiare, nec Iudex admit-
 teret aliquod genus renuntiaē, nisi certo sciat reum
 carere defensionibus, & omni tempore audiat,
 t̄ ipse Iudex quæret defensiones cap. xxij. Exod.
 Bald. in l. seruum quoq; ff. de procur. & l. i. in fi.
 ff. de quæstio. vbi etiam post latam sententiam
 quærit Iudex si ratio innocentiaē constiterit.

FRAN. CASONVS

Bonifacio Pasolo Iuriscoufulto Feltrrenfi. S.

VM apud uos fui, opusculum hoc singularium (licet multis negocijs, & infinitis causis fori uestri districtus forem) composui, quod cum alijs edere haectenus sum reluctatus, non ignorans multos clarissimos, & innumerabiles auctores, tum antiquos, tum nostrates multa diligentissime scripta posteris reliquisse. Deinde quia non saturasse opinabar iuxta consilium Horatij, qui in arte poetica suadet, ne praecipitetur editio, ut non nisi emendatissima in manus hominum ueniat.

» Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non

» Multa dies, & multa litura coercuit, atque

» Perfectum decies non castigauit ad unguem.

Attamen quia multi summopere efflagitarunt, ut tractatus, quos antea de indicijs, & tormētis, scripserā, emitterē eorū precibus exoratus illos edere non recusauī, quibus haec singularia addidi. Et ne tu cum alijs studiosis tædio afficiaris in recitādis scriptoribus, qui innumerabiles sunt, multa praetermisi, eiusdem Horatij consilio usus.

» Quicquid praecipies, esto breuis, ut citò dicta

» Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

Hunc itaq; tractatum Bonifaci tibi tum nobis amicissimo, tum eximio amore literarū flagranti dicamus, quem pro tua humanitate, et benignitate, quae in te maximè pollet, & ualet, & pro mutua nostra beneuolentia libenter suscipies.

Vale.

SING V.

SINGVLARIA

QVAESTIONVM

CRIMINALIVM SVB

proprios titulos digesta, & reda-

cta per Franciscum Caso-
num Iuriconsultum.

S V M M A R I V M .

- 1 Accusare quilibet potest, qui non prohibetur, & qui sint prohibiti?
- 2 Frater non admittitur contra fratrem, nisi suam, suorum ué iniuriam prosequatur.
- 3 Maritus non potest accusare uxorem de adulterio, si ipse de adulterio, uel lenocinio cõuincatur, hodie tamen hoc corrigitur.
- 4 Maritus & pater uxoris post quadraginta dies accusare prohibentur, multasque ob aliàs causas ab uxoris accusatione repellitur.
- 5 Accusare uolentes, debent id sine mora facere.
- 6 Calumnie suspitio ab accusando repellit.
- 7 Personæ quæ ab accusando arceantur?
- 8 Iudex potest procedere ex officio super accusatione proposita accusatore desistente.
- 9 Accusare in crimine priuato quis non potest, nisi sua interfit, uel poena fisco sit applicanda.
- 10 Accusatus an possit accusatorem suum accusare.

N

QVI ACCV. POS.

- 1 1 *Pauper prohibetur accusare, nisi sit fidedignus.*
- 1 2 *Minor xxv. annis accusare prohibetur.*

Qui accusare possunt, uel non. Cap. I.

- 1 **R**egulariter t̄ quilibet potest accusare, qui non prohibetur, itaque prohibentur accusare, alij propter sexum, vt muller propter fragilitatem sexus, Vel ætatem, vt pupillus; nisi suam, vel suorum prosequantur iniuriam; et nisi in crimine læsæ Maiestatis, anionæ, & suspecti tutoris, & pro testamento patris. Alij propter sacramentum. Alij propter magistratum. Alij propter delictum proprium, vt infames, vel qui nummos acceperunt ob accusandum, vel nō accusandum.
- 2 **F**rater t̄ non admittitur cōtra fratrem, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur l. qui accusare ff. de accus. & ibi glos. & glos. in rub. C. eod. vbi
- 3 **m**ulti enumerantur casus. Maritus t̄ nō potest accusare vxorē suā de adulterio, si ipse maritus de adulterio, siue lenocinio ante conuincatur, per vulgatam regulam dolus cum dolo compensatur l. si vxor. §. Iudex. ff. de adult. vide Gandi. in tit. qui accusare possunt. Et cum prædictis auctoritatibus aduocati consueuerunt defendere mulieres, vel pœnam diminuere, Sed aduerte, q̄ supra dicta lex (licet, Gandi. nihil dicat) hodie est correctata per auct. vt nulli iudic. §. adulterium col. viij.
- 4 **M**aritus t̄ prohibetur accusare vxorem suam de adulterio post dies xl. & pater vxoris etiam re-

- pellitur iure mariti. C. ad l. Iuliam de adult. Item repellitur maritus accusare vxorē suam de adult. terio, si primo repudiavit eam, & mox approbavit mores eius l. si vxor. ff. de adult. quod nota
- 5 pro muliere. Qui accusare t volunt, debent sine mora accusare: aliter enim propter tarditatem Iudex præsumet pro reo, pro quo etiam reo orietur indicium secundum Iaso. s. fuerat in si. de
- 6 actio. Præterea t propter suspicionem calumniæ
- 7 quis repellitur ab accusando. Item t qui pacem fecerunt de vulneribus sibi illatis. Item qui semel destiterunt ab accusatione similiter repelluntur,
- 8 prout not. in rub. C. eodem. In prædictis t tamen casibus Iudex procedet ex officio: quia Iudex, producta accusatione, potest ex officio suo prosequi, & facere ea, quæ accusator facere posset, prout dicetur in c. sequenti. In crimine t privato regulariter quis non admittitur ad accusandum, nisi cuius interest, & nisi delictum sit tale, ex quo veniret pœna applicanda fisco not. in rub.
- 9 ff. de popu. a. s. Accusatus an t possit accusare accusatorem suum, quæritur per scribentes, & adhuc sub Iudice lis est. not. per Bart. Bald. Ang. Imol. in l. is, quis reus. ff. de pub. Iudi. Sed in hoc casu animaduertendum est, & distinguendum: quando accusatus accusat accusatorem suum de maiori, & tunc, aut de tali crimine, quod si esset verum crimen contra se obiectum non esset verum, & tunc audietur, & plus tunc super sedebit

QVI ACCVS. POS. VEL NON.

ur super primo, donec secundum fuerit discussum, & ex euentu causæ procedetur super primo, vel non. Aut non opponitur tale crimen, sed aliud, & primum, et secundum delictum possunt esse, & tunc super vtraque accusatione procedetur, & discutietur. Limita si talis accusatus accusans accusatorem suum vt supra, non expectauerit nomen suum recipi inter reos, siue iudicem commisisse contra se citationem: quia tunc propter tarditatem accusandi præsumitur facere animo differendi primam accusationem. not. in l. qui accusare. ff. de accusat. Gandi. in tit. qui possunt accusare, & qui non, in versi. sed ego forma
1 r bō talem quæstionem. Pauper † prohibetur accusare nisi sit fidelis l. nonnulli, de accusa. Minor
2 viginti annis † similiter prohibetur, sicut testificari. Sed secundum Bart. potest l. accusare. ff. de accusa.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusari quæ persone possint, & quæ non?
- 2 Mortui quando possint accusari, & quando non?
- 3 Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguatur?
- 4 Operarij conducti ad laborandum in alieno loco accusari non possunt; nisi per dominam eis fuerit protestatum, uel nisi sint ei loco, de quo agitur, uicini.
- 5 Clerici per laycos accusari non possunt, quamuis sint primæ tonsuræ hodiæ tamen secus est.

QVI ACCVS. POS. 77

- 6 *Sacerdotes committentes delicta facinorosa, seu atrocita possunt accusari, & puniri per iudicem laycum.*
- 7 *Accusatus ab aliquo de uno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, uel procedere impediatur.*
- 8 *Intellectus l. libellorum. ff. de accusatio.*
- 9 *Accusari non potest quis post lapsum uiginti annorum, fallit in casibus hic positis.*
- 10 *Accusandi post mortem ius durat per quinquennium.*

Qui accusari possunt, & infra quod tempus. Cap. II.

- 1 *Accusari possunt tam mares, quam foeminae, & demum omnes, nisi sint a iure excepti*
- 2 *l. ij. C. de reis exhib. Accusari non possunt mortui: quia mortuo reo omnis criminatio extinguitur: fallit tamen in crimine laesae Maestatis, Repetundarum, Peculatus, & Haereseos, quibus casibus propter enormitatem delicti accusatio de iam mortuo recipitur l. iudiciorum. ff. de accus. Item fallit, si accusatus sibi mortem consciuerit, Vel etiam, si post litem contestatam, Vel postquam fuerit in scelere deprehensus mortuus fuerit not.*
- 3 *in supradicta l. iudiciorum. Quid autem accusato conuicto, & condemnato, si ab illa condemnatione appellatum fuerit, & pendente appellatione moriatur: respondent scribentes, criminacionem extingui quoad crimen, sed quoad bona*

N ij

QVI ACCVS. POS.

- appellationem perficiendam esse, si in illa sententia bona erant adempta, Gand. in. s. Sed pone tit.
- 4 eod. Accusari ¶ non possunt operarij conducti ad laborandum in alieno loco, sed conducentes accusari debent: fallit tamen, si talibus operarijs fuerit protestatum per dominum loci, vel si operarij fuerint vicini loci, de quo agitur, tali enim casu præsumuntur scire locum esse alienum not. per Imo. & alios scribentes l. de pupillo. ff. de operis no. nunciat. Clerici ¶ per laycum non possunt accusari, quamuis sint primæ tonsuræ secundum Domin. de sanct. Gemi. in c. cum in nouella de accus. vbi dicit perpetuo notandum contra Iudices laycos: sed priuilegium tale clericorum primæ tonsuræ in desuetudinem abiit, & per Iudices laycos hoc tempore puniuntur, & talis obseruantia defendi potest per suasmet leges, vt in c. clerici si in tonsura extra de vita, & honest. cleri.
- 6 Hoc ¶ amplius sacerdotes committentes delicta facinorosa, vt puta, raptum virginum, et alia similia delicta atrocita possunt accusari, & puniri per iudicem laycum l. ij. & ibi glo. & Cyn. C. de njs, qui ad ecclesia confug. & ratio est, quia ecclesia odit, & repellit tales delinquentes c. xxi. Exod.
- „ ibi. Siquis insidiatus fuerit, ab altari meo repellatur.
- 7 Accusatus ¶ ab aliquo de vno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, vel impediatur procedere, nam tunc admittitur accusator de eo-

- dem l. libellorum, ff. de accus. Sed multi intelligunt accusatorem admitti ad persequendum accusationem, non autem ad instituendam de nouo, & hoc quia accusatus non debet de eodem crimine pluries vexari l. licet. §. fin. ff. Naut. Caup. Stabu. Item quia Iudex succedit loco accusatoris, potest enim prosequi, et ea facere, quæ accusator facere potuisset Bart. in l. i. ff. de pub. Iudi. Sed quoties t̄ propter ineptitudinem, aut aliam malam formam processus formati conditio secundi accusatoris foret facta deterior, tali casu licet transcendere ad aliam accusationem, & ita intelligitur supradicta l. libellorum. Accusari t̄ quis non potest post lapsum annorum viginti. quære. C. de fal. Fallit tamen in partu supposito. Item quando falsis medicamentis partum impediuit. Item in crimine læsæ Maiestatis. Item hæreseos, & peculatoris l. si cum eo. ff. de poen. & l. Iudicij. ff. de accusi. Item in stupro admissio per vim in masculo, siue foemina l. mariti §. per quinquennium. ff. ad l. Corne. de sica. Dictum est hoc tit. prædictis casibus posse accusari delinquentes etiam post mortem;
- 10 Sed t̄ tale ius accusandi post mortem durat per quinquennium l. qui Manicheos. C. de hæret. Et ibi glo.

S V M M A R I V M.

- 1 Accusatio quid sit?
 2 Accusatione non precedente quis regulariter non puni-

N üij

DE ACCVSATIONE

tur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis.

- 3 Inquisitio est de iure diuino.
- 4 Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus.
- 5 Contumax ex dispositione statuti non habebitur pro confesso, quoties iudici non constiterit de delicto.
- 6 Libellus est per accusatorem edendus, hodie talem per Italiam accusatio fit simpliciter.
- 7 Accusatio quid continere debeat?
- 8 Dies an exprimendus sit in accusatione?
- 9 Accusator petere non debet reum puniri certa poena, sed sufficit, quod petat eum puniri secundum formam iuris & statutorum.
- 10 Ciuilitur & criminaliter an eodem libello agi possit?
- 11 Accusari an plures possint in uno libello de eodem delicto?
- 12 Accusari an unus possit in uno libello de pluribus delictis?
- 13 Accusari quis ex eodem delicto simul et semel diuersis legibus nequit.
- 14 Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello?
- 15 Accusari quis quando possit à pluribus eodem libello?
- 16 Libello eodem potest agi contra producentem falsos testes, & contra falsarios testes.
- 17 Accusator debet subscribere accusationem ad poenam talionis, & an hodie hæc subscriptio habeat locum?
- 18 Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur, & in eadem sententia, qua absolvitur reus.

- 19 Accusatione per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur?
- 20 Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficij, & officij, donec causa finiatur.

De accusatione, siue libello. Ca. III.

- T**Ractaturis de accusatione nota debet esse vis, diffinitio illius, sequēdo ordinem iuriconsulti in. l. i. ff. de contrahen. emp. & in. l. i. ff. de furtis. Accusatio est aliquem reum criminis deferre. l. libellorū, ibi, reum deferre. ff. eod. Et regulariter sine accusatione non proceditur ad criminis cognitionē, nisi in quibusdam casibus, in quibus proceditur offō iudicis. l. ij. ff. de adulter. Hodie vero in quibuscunq; delictis (dummodo grauibus) proceditur per inquisitionem, ne propter defectum accusatoris delicta remaneāt impunita. Hoc amplius dico, q̄ inquisitio est de iure Diuino, prout dicitur in titu. de inquisitione.
- 3 Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto: nisi in casibus, de quibus dictum est in tractatu meo de tormentis. c. ij. Et nota, q̄ vbi statuta illustriſſimorū Venetorū disponunt contumacem haberi pro confesso, seu non audiri, non habebunt locum, quoties Iudici non constiterit de delicto: quia officium suū est ante omnia quæ rere de delicto, postea de reo. l. ij. C. de iura. calū. & ibi Bart. l. raptor. C. de epif. & cler. vbi fortius

DE ACCVSATIONE

- probat^r reum conuinci debere de delicto. Libellus t^{est} est edendus per accusatorē, licet diuersimode concipiatur. l. si. C. qui accus. non possunt. Sed hodie per totam Italiam accusatio fit simpliciter, & ita obseruatur, Gan. in titu. qualiter fiat accusatio. Sed talis t^{est} accusatio continere debet nomē accusatoris, & accusati, crimen cōmissum, cum qua persona, quo loco, quo anno, & quo mēse, & quo die. Fallit tamen in crimine falsi. Verum secundum Specul. in. §. ij. de accus. non est necesse apponi diem, neq; horam: Alij t^{est} autē post eum dixerunt; q^{od} si accusator scit, aut verisimiliter scire potest diem, tūc tenetur exprimere: & si dies, aut aliud tempus necessariū obmissum fuerit in libello, poterit postea probari, & conualidabitur libellus; Sed si de alio loco, et tempore vltra positum in libello, fuerit probatum, an reus absolui debeat ab obseruatione iudicij: dicetur in cap. v.
9. Caueat t^{est} accusator, ne petat reū puniri certa pœna: quia sufficit accusatori petere reum puniri secundum formā iuris, & statutorū. l. i. ff. ad Turp. & ibi Bart. Si autem accusator expresserit pœnā in libello, quæ nō cōuenit, reijcietur libellus propter talem ineptitudinem, sicuti propter aliam omissionem modi, & formæ substantialis. Sed alij contradicunt: quia suppletur per iudicem tali defectui; not. in cap. examinata de ludi. & ratio reddi potest: q^{od} ubi aliquis actus non est necessarius, licet fiat, & inepte, propter hoc non viciatur

- processus, & in hoc differt a' causis ciuilibus. Sed
- 1 0 Nunquid agi ciuilitate, & criminaliter in eodem libello, siue accusatione contra aliquem possit respondere scribentes q̄ non, nisi agatur de re facta, ut furti, vel de talibus exhibendis, vel interdico: vnde vi, vel crimine falsi, &c. Sed vna intentata & finita, altera poterit intentari, vt not. infra. ad. l. Aquil. s. liberorū. At nunquid plures possint accusari in vna accusatione, siue libello? respondere scribentes, posse de eodem delicto, vt. C. si re, vel accusa. mortuus fuerit. Sed de diuersis delictis non, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequantur, & nō aliter. l. cum rationibus. vbt not. per scribentes. C. eodem, fallit in adulterio, vbi plures rei accusari non possunt, licet de incestu accusari possint. l. res. C. eodem. Sed nunquid diuersis delictis respondetur, posse: sed delicta sunt clarè specificanda, & sigillatim, vt accusatus certificetur, vt in. c. vt circa. extra de elec. Sed
 - 1 3 pro eodem t̄ delicto non potest aliquis accusari diuersis legibus simul, & semel: ratio reddi potest: q̄ nō debet bis puniri, siue affici duplici poena pro eodem delicto. c. at si clerici extra de iudi, & l. senatus. ff. de accusa. Circa prædicta t̄ est aduertendum, aliquem posse accusari de pluribus delictis solo libello, si dicta delicta simul veniunt punienda vna, & eadem lege, aliter est si delicta veniunt punienda diuersis legibus, tunc enim di

QVANDO ET QVO. ACCVS.

- uerſis, & pluribus libellis accuſari oportet. l. non
15 eſt nouū. ff. de act. emp. Accuſari quis poteſt à
pluribus eodē libello, ſi intereſt illorum: ſi autem
non intereſt, magis idoneus ipſorū per Iudicem
eligi debet. l. licet. §. ſin. ff. nau. caup. ſtabul. verum
hoc habet locum à principio, aliter proſequendū
16 eſt. l. ſi plures. ff. de accuſa. Libello eodē, ſiue in
quiliſitione eadem poteſt agi contra producētem
falſos teſtes, & contra falſarios teſtes. l. hos accuſa
17 re. ff. de accuſ. Poſtremo ꝑ accuſator debet ſubſcr
bere libellum, ſiue accuſationē ad pœnam ratio
nis. l. libellorū. ff. eodem. Sed hodie hæc ſubſcri
prio eſt ſublata rationibus diſtis per Bart. in di
18 cta. l. Sed quoties ꝑ expreſſe apparet de calumnia
accuſatoris pōt puniri arbitrio Iudicis, & in eadē
ſententia, quā abſoluitur reus: Verū tutius erit,
qꝫ reus admoneatur, vt ſe defendat occasione ca
lumniz: ſecundū Bart. in. l. athletas. ff. de fal. Et
19 difficultas eſt cognoſcere, quando ꝑ quis per calū
niam accuſauit dicetur in cap. v. Nota, & limita
20 ꝑ regulam qꝫ lite, & accuſatione pendente, accuſa
tus non admittitur ad honores, & per atrocitatē
delicti concurrente infamia ſit ſuſpenſio benefi
cij, & officij donec cauſa finiatur. Innocen. in. c. i.
de accuſa. lib. vi.

S V M M A R I V M.

- 21 Teſtes examinantur citato reo, & exiſtente contradic
tione, alijs repetuntur, & an hodie id obſeruetur?

- 2 Iudex debet examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor adesset.
- 3 Testes semel examinati non debent iterum super eodem examinari: & quid si iterum examinati contrarium primo deposuerint utrum dictum ualeat?
- 4 Testis unum dicens extra iudicium, contrarium uero in iudicio, an de falso puniatur?
- 5 Testes in criminalibus nunquid debeant esse omni exceptione maiores?

Quando, & quomodo accusator probare debet. Cap. IIII.

1 **P**roduc[t]a accusatione, deuenitur ad examinationem, & testes examinantur citato ipso reo, & existente contradictore, ut possit dare sua interrogatoria: & si fuerint examinati testes non citato reo, iterum examinabuntur: & Iudices, qui examinant testes reo non citato, errant, secundum opinio[n]e[m] Salyc. in l. fi. C. de quaest. Ang. in verb. fama publica vers. quaero. Hip. in l. i. ff. de quaest. Aduerte, q[uo]d stylus Italiae est in contrarium, & testes examinantur absq[ue] citatione partis, & testes non examinantur iterum, prout examinari non debent. Et haec co[n]suetudo examinandi absq[ue] citatione rei utilis est in puniendis delinquentibus, quoniam citati, aut fugiunt, aut testes corru[m]punt: Et licet omnes scribentes dicant testes examinari debere reo citato, ut supra: attamen haec consuetudo defenditur, nec est de iure nouu[m]: q[uo]d quando

DE ACCVSATORE

- proceditur in criminalibus ex argumentis, & iudicijs, eo casu testes examinari absque citatione partis possunt, text. est in c. i. de homici. lib. vi. & ibi scribentes. Sed in hac materia aduertant Iudices, q̄ debent examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor foret: cum Iudex teneatur ex seipso facere debita interrogatoria, sicuti dictum est in tract. meo de tormentis in. c. de non torquendo reo per indicia, nisi plene probata, & quomodo probetur. Et testes semel examinati non debent iterum examinari super eodem, quia si testis semel examinatus cum iuramento deposuerit, si iterum examineatur, & contrarium, seu quid diuersum deponat, neutrum dictum valebit Bart. in. l. eos. C. de fal. Imò plus tenet Bar. q̄ si testis dixerit vnum extra iudiciũ, cõtrarium vero in iudicio, punitur de falso. Sed hæc opinio est reprobata per omnes scribentes: quia licet testis aliter in iudicio, ac extra iudiciũ dicat non videtur mentiri. Nunquid autem testes debeant esse omni exceptione maiores dictũ est in tract. meo de iudicijs p̄ vñum vnus testis.

S V M M A R I V M.

1. Accusatore non probante reus absolvitur, et quid si probatum sit de diuerso, quàm positus sit in libello, an reus absoluator, uel puniatur de eo quod probatum est?
2. Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumnia

ri uideatur?

- 3 *Calumniosus accusator, ante litem contestatā ab accusatio-
ne desistens, an possit puniri? & quid de accusante per
modum exceptionis?*
- 4 *Occidens eum, quem tempore illatorum uulnerum banni-
tum fuisse asserit, utrum si in processu non appareat an
antea uel post uulnera fuerit bannitus, pro uulneribus
sit condemnandus?*
- 5 *Probatio semiplena releuat accusatorem à calumnia, nisi
reus contrarium plene probet.*

*De accusatore non probante, seu per
calumniam accusante. Cap. V.*

- 1 **A**ccusatore non probante, reus venit absol-
uendus. Quid si de alio loco, & tēpore ultra
positum in libello fuerit probatū, an reus absoluti
debeat ab obseruatione iudicij, an uero debeat
condēnari de eo, quod probatum est? & secun-
dum Bart. absolui debet reus ab obseruatione iu-
dicij, & de nouo poterit accusari. uide eum in. l.
penult. C. de priuil. Alij dixerunt posse condēna-
ri de eo, quod probatū est, ne delicta remaneant
impunita. l. si a reo. ff. de fideiuf. In hoc distinguē-
dum esse existimo, uidelicet, si accusator accusa-
uerit de facto proprio, seu de facto, quod non
ignoret, propter quod reus passus est graues ex-
pensas, seu carcerem, tunc dico reum absolui de-
bere ab obseruatione iudicij, & posse de nouo ac-

DE ACCVSATORE

- cusari secūndum doctrinam Bart. quia dicto casu accusator videtur accusasse potius per iniuriam, quā ius: si vero reus non fuerit passus grauiores expensas, vt supra, & accusator potuit ignorare factum: tunc dico posse condemnari de eo, quod fugit probatum vltra positum in libello.
2. Nūquid accusator t̄ deficiens in probatione eo ipso calumniari videatur? & videtur, q̄ sic, secūndū Spec. in titu. de accus. nu. xxiiiij. Sed hæc opinio non placet: quia potest cōtingere, q̄ iusto errore accusauerit, Bart. in l. athleta. §. calūniator. ff. de infami. quare in hoc standū est cōscientiæ iudicis, qui cōsiderabit, qua mente ad accusationē accusator processerit, & si in euidentī calūnia reperiet eum, legitima pœna afficiet. l. i. ff. ad turpil.
 3. Et si t̄ quis per calūniam accusauerit, licet ante litem cōtestatā desistat, poterit t̄n̄ puniri, licet multi teneant contrarium per regulā, q̄ qui accusat, & subito desistit, non videtur accusare: Sed dic posse puniri: quia iam iniuria est illata accusato, vt supra in dictis iuribus. Sed si quis accusauerit per modum exceptionis, licet expresse appareat de calūnia, non poterit t̄n̄ condēnari: quia ignoscitur illi, qui prouocatus ē, dicitur in sequēti ca.
 4. Quid si accuso te, t̄ q̄ vulnerasti Titium de mense Nouembris, & probatum est: sed excipitur, q̄ Titius fuit bannitus de dicto mense, & secūndum leges cōtra exules potest impune offendi? vertitur in dubium: quia in processu non apparet, ante

ante, vel post vulnera fuerit bannitus, Nunquid pro vulneribus venias condēnandus? Et licet opiniones, & auctoritates sint vtrinq; dico te accusatum absolui debere: quia in delictis probationes in condēnando debeat necessariò concludere Ange. in verb. de anno præsentis, nume. vi. vbi vtrinq; allegat. Postremò notandum est t̄ q̄ semiplena probatio releuat accusatorem a calumnia nisi reus contrarium plenè probet. Bald. in. l. fi. C. de proba.

S V M M A R I V M.

- 1 *Accusatio per modum exceptionis. quando habeat locū, & per que inducatur?*
- 2 *Accusatus excipiens contra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, videtur accusare, & super ea tanquā super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda.*
- 3 *Accusatus non potest opponere crimen in modum exceptionis lite contestata.*
- 4 *Accusatione per exceptionem proposita contra quē prius procedendum sit ad capturā, an contra accusatorem, vel accusatum excipientem?*
- 5 *Exceptio accusatoria in quibus ab accusatione differat?*
- 6 *Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur ut calumniosus accusator?*
- 7 *Provocato ignoscitur.*

O

DE MODO ACCVSANDI
De modo accusandi per exceptio-
nem. Cap. VI.

- Et & alius t̄ modus accusandi per exceptionē,
per quem proceditur, & cognoscitur de ma-
lificio vltra supradictū modum. l. quoniam. C.
ad. l. lul. de adul. quo casu q̄nq; crimina obijciun-
tur per accusatum via exceptionis, q̄nq; contra
producentes falsa, vel suspecta instrumenta, siue
testes, & similia: & tunc animaduertendū, & di-
stinguendū est, videlicet, si accusatus excipit con-
tra accusatorē solum ad repellēdum eundem ac-
cusatorem ab accusatione sua, siue ad derogan-
dum fidei testium, siue fidei instrumentorū: tunc
tales exceptiones non habent vim accusationis
per regulam. qui excipit nō accusat. l. rescriptum
ff. de mune. & honor. Si vero crimen t̄ fuerit ob-
iectum per accusatum non solum per exceptio-
nem: sed etiā fuerit peritum: q̄ accusator con-
demnetur: tunc accusatus non solum excipere,
verum accusare videtur: & tali casu per Iudicem
procedetur tanquam super accusatione. l. vna. ff.
vi bo. rap. l. ij. ff. de tab. exhib. Et notandum est,
q̄ in tali casu debet, & tenetur excipiens ponere
locum, annū, & mensem cōmissi delicti perinde,
ac in accusatione. Barr. in. l. i. ff. de excep. & est ra-
tio, qui excipit accusare videtur vt supra. Limita
prædicta, t̄ q̄ lite contestata accusatus nō potest
opponere crimen in modū exceptionis. l. i. §. ex-

EXCEPTIONEM § 106

- 4 tranis. ff. de adult. & quia plerunq; contingit in facto: q; pposita suprascripta exceptione in modum accusationis incertus est iudex cōtra quem procedere debeat ad capturā, & tali casu si pœna corporalis venit imponenda propter gravitatem, & qualiratem delicti accusatus, & accusator carcerabuntur, vt verius cognoscatur de delinquente: nec relaxabuntur, nisi cognito delicto: et est ratio, quia in tali casu vtraq; pars est accusata. Si vero non erit pœna corporalis imponenda iudex relaxari permittet, datis tñ fideiussoribus. vide Cin. l. fin. C. de accu. Quid si isti relaxati nō paruerint foro, & iudici, quō procedetur? dicitur infra in titu. de captura, & carcere. Postremo animaduertendum est: q; exceptio supradicta, & proposita modo, quo supra pro accusatione habetur, sed tamen differt t̄ ab accusatione, de qua
- 5 in titulo præcedenti: quia t̄ quando crimen oblectum accusatori per modum, & viam exceptionis non probatur, non proceditur contra ipsum excipientem ad aliquam pœnam, vt putā de calumnia, siue in alijs pœnis, in quibus proceditur contra accusantes de calumnia conuictos. Et ratio diuersitatis reddi potest: quia parcitur accusato, qui prouocatus est: ignoscitur t̄ enim illi, qui prouocatus est. l. si adulterium. §. Imperatores. ff. ad. l. Iul. de adul. vnde accusatus per exceptionē accusans excusatur: quia quouis modo licet sanguinem proprium redimere.

O ij

DE DENUNTIATIONE S V M M A R I V M.

- 1 Denuntiator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione officij ad id tenentur.
- 2 Denuntiare quis teneatur maleficium commissum in con-
finibus ducum uillarum?
- 3 Iuratus tenetur denuntiare delictum si nullo officio suo, de
quo non habuit ante notitiam.
- 4 Chyrurgi, siue Syndici, qui tenetur uulnera denuntiare,
an leues percussiones denuntiare teneantur, uel eos qui cum
anguibus offenderint?
- 5 Denuntiantes malitiose non aggrauantes delictum, tenen-
tur de falso.
- 6 Denuntiantes aliquem qui non deliquit, an & quando excu-
sentur?
- 7 Denuntiantes ratione officij, an ad expensas teneantur?
- 8 Denuntiantibus officialibus, quando & in quibus casibus
credatur?
- 9 Denuntiare qui tenentur sub poena, an excusentur si ac-
cusator praeuenerit?
- 10 Iurati an teneantur denuntiare delicta, quae de iure non
sunt punienda?
- 11 Denuntians an possit recipi in testem.
- 12 Denuntians an consequatur beneficiū statuti praemium
proponentis indicanti delictum, uel accusatori?
- 13 Absolutus à denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret
ab accusatione?
- 14 Denuntiatione facta per saltuarium, non dicitur de deli-
cto constare.

- 15 Denuntiatio sola non facit aliquam probationem vel iudicium, sed tantum sufficit ad inquirendum.
- 16 Denuntians an teneatur edere libellum, sicut accusator?
- 17 Denuntiatio quando sapiat accusationē, vel instigationē?
- 18 Iurati, qui tenentur denuntiare, etiam casus fortuitos notorie impubiles denuntiare debent.

De denuntiatione. Cap. VII.

Dictum est supra de accusatione, hic videndum est de denuntiatione, per quam Iudices procedūt. l. ea quidem. C. de accusationibus. Denuntiator t̄ est instar accusatoris, & debet assistere denuntiationi, sicut accusator accusationi suæ. Fallit tamē in officialibus, & Iuratis, seu Margis uillarum, & alijs personis, quæ per statuta locorū, seu per leges principum tenentur denunciare; tali enim casu Iudex procedit ex officio, vt

1 in supradicta. l. ea quidem. Si delictum t̄ cōmittetur in confinibus duarum villarū Iurati vtriusq; villæ tenentur denunciare. l. i. C. vbi de crim. agi

2 oport. Iuratus t̄ tenetur finito officio suo denunciare delictū, de quo non habuit ante notitiam. l. nam & si seruus. ff. de nego. ges. Chyrurgi, siue

3 t̄ Syndici villarū, qui tenentur denunciare vulnera, non tenentur denunciare leues percussiones, nec etiam denunciare eos, qui offenderint cum vnguibus: cum tales offendentes non incurrant pœnam statutorū prohibentium offendere cum

4 armis. Ang. in. l. armatos. ff. de vi pub. Idem in. l.

DE DENUNTIATIONE

- 7 pignore. §. qui furem. ff. de furt. Prædicti t̄ Iurati si denunciauerint delicta, & non aggrauauerint contra veritatem malitiose, siue certa pecunia, siue ad suggestionē alicuius tenentur de falso, Bal. in. l. duobus. §. si. ff. de iureiuran. Idem etiam habebit locum in eo, qui induxerit ad denunciādum inique aliquod maleficiū æqualiter punietur de falso. l. lex Cornelia. §. si. ff. de fal. & ibi Bar. Sindi
- 6 ci denunciātes Taliquē deliquisse, qui tamen non deliquit, excusantur, si crediderunt personis, quibus quislibet alius credidisset, aliter puniuntur, siue saltem condemnantur in expensis, Bart. in. l. athletas. §. si. ff. de infam. Prædicti autem omnes qui per officium denunciant non tenentur ad aliquas expensas, Bar. in rub. de offic. asses. C. sed si prædicti assistent denunciatiōni suæ, condemnabuntur in expensis: quia tunc funguntur officio accusatoris, & non denūciantis, cum talibus sufficiat denunciare r̄atum. Supradicti t̄ officialibus regulariter nō creditur si crimen est graue, aliter sic, dūmodo denuncient de visu Bart. in. l. diuus.
- 9 .ff. de custo. reo. Iurati, qui tenentur denunciare delicta sub certa pœna, non excusantur a pœna, licet alius præuenerit accusator. Et ratio esse potest: q̄ interest reip. quoniam potest contingere: q̄ per accusatorē leuiter accusarētur. l. ij. ad Ter-
- 10 sul. Item tenentur denunciare delicta, quæ non sunt punienda de iure, nec excusantur: quia non spectat ad ipsos Iuratos cognoscere, sed ad ludi-

ces, & ipsi iurati possent semper se excusare. Prædicta multi limitant nō habere locum in delicto notorie non punibili, vt pura' in occiso; qui erat bānitus, & erat notorium, Ange. in. l. nequis. C. vt nemo priua. sed dic, vt supra dictum est. De-
 1 1 nunciāns regulariter nō potest recipi in testem, imo ipse debet testes idoneos producere, licet non teneatur assistere. l. diuus. §. denuncia. ff. de quæstio. potest tamen recipi in testem: quando iudex procedit non ad denunciā, sed procedit per inquisitionē, & sic cauti assessores præuidēt, q̄ quando nō habent alios testes, procedunt per inquisitionem, & examinant tales deputatos ad denunciandum, & tali casu creditur prædictis vi
 2 2 de Bart. in dicta. l. diuus. Si per statutum t̄ datur præmium indicanti delictū, an denunciāns possit consequi beneficium talis statuti perinde, ac si accusaret: dic, q̄ sic. Idem etiam tene, quando statutum daret præmium accusatori: q̄ haberet locum in denunciatore Ang. in. l. diuus. ff. de cust. reorum. Et ratio reddi potest, q̄ interest R. eip. vt quanto citius possit, manifestentur delinquentes l. eum, qui. ff. de iniur. Deinde etiam alia ratio reddi potest: q̄ idem effectus quo ad dilationē pœnæ, sequitur ex denūciatione, qui sequitur ex accusatione. l. qui sepulchrum. ff. de sepul. viol. Ab-
 3 3 solutus t̄ a' denuncia, perinde est, ac si absolutus foret ab accusatione, licet multi tenuerint contrarium: q̄ æque' deducitur, et proceditur cōtra reū

DE DENUNTIATIONE.

per denunciantem, sicut per accusatorem: isti etiā plus dicunt: q̄ iudex absoluendo a denuncia debet dicere, denūciationem minus bene delatam, ad hoc allegāt text. in l. diuus supra allegata: Tene tamen, vt in principio dictum est, nisi non legitime fuisset processum, prout supra dictū est de
14 absoluto ab accusatione. Denunciatio facta per Saluarium, siue Iuratū, siue aliter ad hoc deputatum de aliquo maleficio per dictam denūciationem, non dicitur constare Iudici delictum esse commissum, quemadmodum de delicto ante omnia constare debet Iudici prout supra dictum est sub titulo accusationis: Itaque Iudex debet se informare de maleficio vltra talem denūciationem, quæ vt supra non sufficit Ant. de bur. in c. vestra de coh. cleri. & mulie. Denūciatio etiam sola non facit aliquam probationē, vel indicium, nisi in leuibus Bart. in l. diuus. ff. de cust. reo. Denunciatio per se est sufficiens indicium ad inquirendū Bart. in dicta l. diuus Denūcians t̄ non tenetur edere libellum, sicut accusator: quia qui denunciat expedite agere videtur c. nouit in fine extra de Iud. Intellige tamen prædicta habere locum in personis denunciantibus vigore statutorum, siue consuetudinis, quæ etiam vt supra non tenentur assistere denūciationi suæ, & intuitu, & ratione talium personarum differt denunciatio ab accusatione nomine, & effectu, secus autem in alijs denūciantibus: quia tunc t̄ denun-

clatio plus sapit accusationē, siue instigationem, quam inquisitionem, & tali casu tales denuncianteſ possunt in expensis condemnari, vt supra, & infra dicetur sub titu. Inquisitionis. Iurati villarum, † qui tenentur denunciare maleficia, tenentur etiam denunciare casus fortuitos: quia an sit punibile, vel ne, spectat ad Iudicem cognoscere Ange. in verb. cōtra Gaiū homici. Extende q̄ licet: maleficia essent impunita etiam propter aliquod statutum seu consuetudinem, attamen tenentur denunciare, fallit tamen secundum Ang. in l. ne quis. C. vt nemo priua: quando notorium esset occisum esse bannitum, qui per statutum offendi potest impune.

S V M M A R I V M .

- 1 Index quando & quibus precedentibus ad inquisitionem procedat.
- 2 Clausula, sepe et sepius etc. quare in inquisitione ponatur?
- 3 Index licet cognoscat aliquod delictum, tamen non procedet, nisi precedant super eo clamor & diffamatio.
- 4 Inquisitio formari non debet nisi pro grauioribus criminibus.
- 5 Index indebite inquirens tenere ad omnes expensas, & interesse partis indebite nexat.
- 6 Inquisitio loco libelli succedit, & est remedium in defectum accusationis.
- 7 Inquisitio formari non potest post lapsum amorum ni-

DE INQUISITIONE

- ganti, nec etiam accusatio admittitur.
- 8 Statutum prohibens accusatorem, videtur etiam prohibere iudicem inquirentem.
 - 9 Inquisitio quatuorplex fit? & que dicatur generalis?
 - 10 Iudici ante omnia constare debet de delicto.
 - 11 Inquisitio quid continere debeat? & an idem quod accusatio?
 - 12 Inquisitio in quibus differat ab accusatione?
 - 13 Statutum tribuens beneficium inquisitioni an extendatur ad accusationem, & e contra?
 - 14 Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio forma recipiuntur, secus in accusatione.
 - 15 Inquisitio facta aliquo instigante sapit accusationem, unde instigator ad expensas condemnatur, si inquisitus absoluitur.
 - 16 Minor vigintiquinque annis pro accusatore regulariter examinari non potest, secus in inquisitione.
 - 17 Testes non idonei in inquisitione admittuntur, secus in accusatione.
 - 18 Inquisitione pendente si superueniat accusator quando audiatur?
 - 19 Accusator superueniens quando a iudice inquirente repellatur?
 - 20 Inquisitio an formari possit per iudicem originis contra subditum pro delictis commissis extra territorium?

De inquisitione. Cap. VIII.

Supra dictum est de diuerso modo accusandi, superest videre, quo pacto deficiente accu-

- fatore pro purgandis ciuitatibus malis hominibus per Iudices procedatur. Imprimis sciendum est: q̄ tunc † Iudex ad inquisitionem procedit, cum clamor validus ad eum peruenit, & a personis honestis, & non suspectis, & sæpe, & sæpius.
- 2 Qua de re † in inquisitione ponuntur illa verba. Sæpe, & Sæpius, Ange. in verb. non semel, & „ hæc sunt de iure diuino, vt ibi. Descendam inquit Deus, & videbo, si clamorem, qui venit ad me, opere perfecit. Et dixit omnipotens Deus de scendam, & videbo tanquam Iudex, alioquin tanquam Deo omnia certa explorata, & in conspectu sunt. Vnde elicitur, quòd licet, † Iudex cognouerit aliquod delictum, non tamen procedet, nisi præcedant super ea clamor, & diffamatio, vt supra, iuxta etiam dictum euangelicum, mulier quis te accusat? Et sic intelligitur prædicta sententia euangelica: vt non prohibeat inquisitionem simpliciter. Sed quando non præcessit clamor, licet dicta sententia per Gandi. & alios scribentes in principio suæ practicæ aliter
- 4 intelligatur. Caueant etiam Iudices, vt non, † nisi pro grauibus criminibus inquirent: non enim est inquirendum de leuibus, quia tunc magis inquirentur marsupia, quàm delicta. Deus perdat Iudices auaros. Et tales † Iudices indebite inquirentes tenentur ad omnes expensas, & interesse partis indebite vexatæ, & maxime quando apparet de culpa Iudicum l. filiusfamilias. ff. de Iudi. In-

DE INQUISITIONE

- 6 quisiſtio ꝛ loco libelli ſuccedit, & inquiſitio eſt re-
medium in defectum accuſationis, ne delicta re-
maneant impunita Innoc. in c. ſuper literis de re-
- 7 ſcriptis. Iudex non ꝛ inquiret poſt lapſum an-
norum viginti, quo elapſo quis non admittitur
ad accuſandum, ſicut dictum eſt ſupra. Qua-
- 8 re ꝛ ſtatutum prohibens accuſatorem, videtur
etiam prohibere Iudicem inquirentem l. non ſo-
lum in. §. quatuor. ff. de Iniur. Inquiſitio duplex
- 9 ꝛ eſt, vna generalis, alia ſpecialis, Generalis diuidi-
tur, in quatuor, primo cum prætor inquiret quo
ad delicta, et perſonas, videlicet, ſi ſunt aliqui pœ-
na digni in ſua prouincia. Alia etiam generalis
quoad perſonas, ſpecialis ad delicta, videlicet,
quando delictum eſt notorium, ſed ignoratur de
linquens. Tertia generalis ad delicta, ſpecialis ad
perſonas, videlicet, quando ſyndici inquirent con-
tra poteſtatem, & familiam. Quarta eſt generalis
contra perſonas, videlicet, cum inquiretur contra
ciuitatem, ſpecialis eſt contra delicta, et perſonas.
Supradicta probantur l. congruit. ff. de offi. Præ-
ſi. c. per inquiſitionem de accuſa. l. aliud. ff. de reg.
- 10 lu. Iudici ante omnia ꝛ conſtare. debet de deli-
cto, ſicut dictum eſt in c. de accuſatione, & ſolen-
nitas, quæ requiritur in ea, requiritur & in in-
quiſitione, licet in aliquibus fallat, & infra dicitur.
- 11 Inquiſitio ꝛ debet continere certum tempus, &
locum, prout de accuſatione dictum eſt: Nō vi-
ciatur propter aliquam fallam adiectionem, vt

DE INQUISITIONE 111

puta cognomen: dummodo aliæ demonstratio-
 nes sint veræ, notatur in l. In ijs. ff. de Here. insti-
 12 tu. Inquisitio † differt ab accusatione: quia fit
 ex mero officio, & est magis fauorabilis. Vnde
 13 statutum, † tribuens beneficium inquisitioni,
 non extenditur ad accusationem, e contra vero
 sic. glo. in c. In fidei de Hæreti. Inquisitio differt
 14 etiam in formando processu: quoniam † post di-
 dicta testificata possunt recipi testes, in accusa-
 tione non utique. Intelligo prædicta in inquisi-
 tione facta ex officio tantum, secus vbi inquiri-
 tur aliquo promouente, not. in auct. qui semel
 15 C. de test. Et ratio est, quia inquisitio † facta ali-
 quo promouente, siue instigante sapit potius ac-
 cusationem, & tales personæ condemnantur in
 expensis, si inquisitus fuerit absolurus. Bald. in l.
 obseruare. ff. de officio Procō. Ideo datur cautela,
 ne tales instigatores sinant se nominare in actis.
 16 Minor † viginti quinque annis regulariter pro ac-
 cusatore examinari non potest, secus in inquisi-
 17 tione, quo casu etiam testes † non idonei admit-
 tuntur, qui in accusatione non admitterentur.
 Bald. in l. i. C. de sum. trinit. & fid. cat. Et ratio es-
 se potest, quod testes examinati ex officio non præ-
 sumuntur falso deponere: quoniam carent insti-
 gatione. Limita tamen dictum Bald. vt in tract.
 meo de Indicij per visum vnius testis. Item pœ-
 na legis mutari potest, secus in accusatione l. non
 solum. §. quantquam. ff. de Iniur. Inquisitione pen

DE INQUISITIONE

- 18 dente t si superueniat accusator, audietur quando-
docunque ante sententiam: quia per accusatio-
nem cessat inquisitio, & acta facta Iudice inqui-
rente valebunt in accusatione: quia tendunt ad
vnum finem. Assessores autem intimare possunt
hæredibus occisi, si intendūt aliquo suo iure vri,
; quibus existentibus in mora, inquisitio procedet,
& accusator non audietur. Limita etiam prædi-
19 cta, qd Iudex t repellet accusatorem superue-
nientem, si certus erit de collusione, siue de præ-
uaricatione. not. in l. ij. ff. de lib. hom. exhib. Item
repellet accusatorem, quando est negligens: fallit
tamen secundum aliquos, quando suam, vel suo-
rum prosequitur iniuriã l. ij. §. fi. ff. de adul. Quid
si interfectus non habuerit hæredes: Iudex pro-
clamari curabit, si quis accusare intendit, statuen-
do terminum accusare volentibus: Sed aduerte,
qd consulitur Iudicem prius inquirere, quàm pro-
clamare, & hoc propter periculũ collusionis accu-
satoris cum accusato. Item pp negligentiam quia
tarde examinare posset testes, qui testes interim
facile corrumpi possent: Paul. de Castro consi.
20 xxiiij primi vol. Postremo t quæritur an inqui-
sitio formari possit per Iudicem originis contra
subditum pro delictis commissis extra territo-
rium? Respondetur vtrinque esse magnas autho-
ritates, & comunem opinionem reputari, qd Iu-
dex originis possit formare inquisitionem, & pu-
nire. Secundum tamen statuta loci delicti. Aug.

in ver. hæc est quedam inquisitio.

S V M M A R I V M.

- 1 Iudex quando ad capturam procedere possit?
- 2 Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia?
- 3 Captura rei an & quando fieri possit sine auctoritate iudicis?
- 4 Repertus in flagranti crimine potest à quocumque capi, sed non detineri, nisi per viginti horas.
- 5 Commissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiam in tempus successoris si facta fuerit cum causa cognitione.
- 6 Capi potest in ecclesia reus propter atroc delictum, & quid in alijs delictis.
- 7 Captus pro leui crimine pro quo non ingeritur poena sanguinis relaxari debet fideiussoribus, aliàs index tenetur in syndicatu.
- 8 Carcer est species tormenti.
- 9 Fideiussores non sunt recipiendi ubi poena corporalis, aut banni ingeritur.
- 10 Membrorum suorum nemo est dominus.
- 11 Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet poena corporalis non ingeratur?
- 12 Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, & cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur.
- 13 Capi se à familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto civili.

DE CAPTURA,

- 14 *Familia an reum se defendente impune possit occidere.*
- 15 *Capti gaudent privilegio miserabilium personarum.*
- 16 *Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum detineri fecit.*
- 17 *Carceratus an possit citari ad aliquem actum. Et an contrahere possit; saltem cum eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc ut se liberet?*
- 18 *Carceratus iuste pro uno debito vel delicto potest recommendari pro alio.*
- 19 *Captus à iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudicem, & is non tenere stare processui formato per iudicem transmittentem.*
- 20 *Bannitus captus à familia, nō potest ab ea impune occidi.*
- 21 *Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro confesso, si constat de delicto.*
- 22 *Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistentes custodes impune offendere, & occidere.*
- 23 *Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit servatus iuris ordo in capiendo.*
- 24 *Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto è carcere aufugiat.*

De captura, & carcere. Cap. IX.

- 1 **R**egulariter non t̄ proceditur ad capturam sine iudicijs, procedi tamen potest habita aliqua ī formatione. Potest etiam incipi a captura, quando periculum est, ne reus fugiat, vel quando reus reperitur in crimine: & in supradictis non expectatur, q̄ constet de delicto. Verum

- si reus non deliquerit, relaxari debet statim, &
 absq; expensis, si ex officio captus fuerit, non ex-
 pectata aliqua sententia l. ij. C. de exhib. re. Sali. in
 3 l. nullus. C. eod. Sine Iudicis t autoritate nemo ca-
 pitur: fallit in falsatore monetæ, desertore militiæ
 latrone publico, agrorū depopulatore, fure, virgi
 4 num raptore, not. l. vnica. C. de rap. vir. Item tre-
 pertus in flagranti crimine pōt capi vt supra a qua-
 libet persona, Capti tñ supradicti nō possunt de-
 tineri, nisi per spatium horarū viginti, intra qđ
 spatium debent ad Iudicē mitti, Bart. cum gl. in l.
 5 capite quinto. ff. de adult. Cōmissio Rectorū t de
 capiēdo aliquem, durat ēt in tēpus successorum,
 si talis cōmissio fuerit facta cū causæ cognitione
 Ange. in l. fundū. ff. de acqui. pos. Propter atrox
 6 delictum t detinetur reus in ecclesia c. xxi. Exod.
 l. ij. C. de ijs, qui ad eccle. confug. Et ibi Cyn. &
 Bart. Pro alijs vero criminibus detineri non pōt
 in ecclesia, cymiterio, et hoc amplius in hospita-
 li ab episcopo constituto Bald. in l. si quis ad ec-
 clesiam. C. de epis. & clericis, sed de hoc vltimo
 7 dubitatur. Captus t pro leui crimine, pro quo nō
 ingeritur pœna sanguinis, relaxatur fideiussori-
 bus, secus si aliqua pœna corporalis ingeratur, et
 si Iudex non relaxabit vbi non ingeritur pœna
 8 corporis tenetur in syndicatu: et est rō: quia t car-
 cer est species tormenti Bart. in l. si vero. ff. qui sa-
 tis d. cog. et in l. i. ff. de custod. reo. Et aduertēdum
 9 est, qđ fideiussores t vbi ingeritur pœna corpora-
 lis, aut bāni, nō debēt recipi per Iudices: quia licet,

DE CAPTVRA

Fideiussores expresse se obligassent ad poenā corp
 poralē, siue banni, pp talē obligationē nō possent
 10 puniri, & est rō, quia nemo t̄ est dñs mēbrorum
 suorū l. liber homo. et ibi Bart. ff. ad l. Aquil. Præ
 terea nota, q̄ sunt casus, in quibus licet nō ingera
 tur poena corporalis, reus tñ nō relaxatur. Primo
 11 qñ t̄ reus aufugit de carcere alias, p̄dit priuilegiū.
 sc̄dm Ang. in verb. Fama publica: Sed æquitas
 est in contrariū dūmodo idonee fideiubeat. Se
 cundo qñ reus a principio recusauit fideiubere.
 Tertio si cōfiteretur spōre delictū. Quarto si reper
 tus est in flagranti crimine, siue cū armis. De p̄di
 ctis, & alijs, vide Hip. in. §. attingā in prin. Sed ho
 12 die p̄dicta sunt ad libitū ludicantiū. Captus si re
 laxabitur cū fideiussoribus nō idoneis, poterit ite
 rū capi, & cogetur idonee fideiubere Bal. in l. i. ff.
 si quis in ius voc. nec pp capturam rei principalis
 liberantur fideiussores Bart. in l. si hæres a debito
 re. ff. de fideiuf. Et rō est: q̄ licet sit deuentū ad ca
 pturā, non tñ est satisfactū: respicitur. n. ad ipsam
 satisfactionē tanq̄ causam finalē, quamobrē fide
 13 iussores capi poterunt. Siquis se defendēdo t̄ non
 pmittit capi a familia Prætoris, q̄ ipsum iuste cape
 re pōt, si interficiatur a familia, homicidiū tale erit
 impunitū licet: multi tenuerint contrariū Paul. de
 Castro in cōf. nu. cxciij. incipiente. Viso supradī
 cto puncto. Jac. But. in l. ij. C. de ijs, qui latro. Su
 pradicta limita non habere locū, qñ quis capitur
 pro debito ciuili. Item limita, q̄ in causā criminali
 oportet, q̄ ligido constet in processu contra reum

vt supra interfectū Ang. in l. si quis virginē. ff. de
 14 iniur. Cauentur Itaq; Iudices: ne delinquentes capi
 curēt cū periculo vitæ, nisi liquido cōstet cōtra ip
 sos delinquentes, aliter puniūtur in syndicato. Ca
 15 piti gaudent priuilegio miserabiliū personarū, &
 legatū factū carceratis dī ad pias causas Bald. in l.
 si id, qd. C. de sacros. eccle. Quare Iudex tenetur
 16 visitare, & curare carceratos, & si t̄ carceratus est
 pauper, q̄ nō possit se sustentare, ille, qui carcerari
 fecit, debet eū alere. not. in l. iij. & l. Iudices. C. de
 17 epis. aud. Carceratus t̄ non pōt citari ad aliquem
 actū, & p̄cessus formatus est ipso iure nullus. Itē
 regulariter cōtrahere non pōt Bal. in l. vnica. C.
 de cōfes. Aliqui ponunt cautelā ridiculā t̄n, uc 3:
 q̄ carcerati extrahantur de carcere cū custodia t̄n
 officialiū, & tali casu volunt, carceratos posse con
 trahere. Carceratus pōt cōtrahere cū illo, qui fecit
 carcerari, dūmodo sit rite, & debite carceratus, et
 est rō: quia aliter se liberare nō posset l. qui in car
 cere. ff. qd̄ metus caus. Aduerte, q̄ multi tenent
 q̄ carceratus possit citari Hip. in s. attingam. vbi
 multa allegat. Ego distinguo, q̄ si carceratus est
 diues, & potens, q̄ possit citari, aliter non. tex. est
 cū gl. in l. ij. C. ex q̄bus cau. mai. Carceratus pro
 18 vno t̄ debito, pōt recomendarī pro alio, sicuti car
 ceratus pro vno delicto pōt recomēdari pro alio,
 licet sint multæ opiniones in cōtrariū; Hip. in s.
 diligēter. Si carceratus fuerit quis indebite nō po
 terit recomendarī pro alio debito. Alexā. in cōf.
 19 clviij. Captus a Iudice non competenti, debet

DE CAPTVRA, ET CARC.

- transmitti ad suum iudicem, & iudex, ad quem transmittitur, non tenetur stare processui formato per iudicem transmittentem. Si exul captus est a familia Prætoris, quamuis statuta locorum ditione sponant, bannitos † posse impune offendi, & occidi, non poterit tamen ab ipsa familia impune occidi propter reuerentiam magistratus, & religionem iudicandi. Carceratus † fugiens de carcere habetur pro confesso, & potest procedi contra eum tanquam confessum delictum, pro quo fuit captus, quod nota propter aliquas leges disponentes, absentes non posse diffinitive exulare, nam dictæ leges non habebunt locum in capto fugiente l. qui in carcerem. ff. quod metus cau. Limita tamen prædicta, si constet de delicto l. raptor. C. de Epis. & cleri. Item limita, si reus fugit fractis carceribus, aliter enim si aperto carcere.
- 22 Item quando † carceratio est iusta, nam quando est iniusta, licet, reo fugere, & adeo licita est fuga, quod licet custodes impune offendere, & occidere; Bart. in l. prohibitum. C. de iure fil. Et carceratio
- 23 † tunc dicitur iniusta, quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo. Si carceratus
- 24 † pro aliquo debito aufugerit de carceribus an custodes teneatur? respondeo quod quando captura est iniusta non tenentur, quia captura iniusta est ipso iure nulla. Idem dic de potestate. Bald. in l. obseruare. s. proficisci. ff. de offi. Proconsu. & in l. si bonæ fidei. ff. de rei vendi. vbi de multis, & similibus quæstionibus quæritur.

INDEX RVBRICA^s
RVM, TRACTATVVM,
 & titulorum in hoc opere de Indi-
 cijs contentorum.

Argumentum tractatus, & locorum indicio-
 rum omnium. cart. 9

De atrocitate præmeditati, & quomodo differat a
 non præmeditato. cap. 1. car. 8

De viso & reperto faciendo per peritos, & de erro-
 re ludicum, cap. 2. car. 9

De sanguine profluente propter præsentiam suspec-
 torum. Cap. 3. car. 10

De viso & reperto faciēdo per peritos in veneficio,
 & noua experientia. Cap. 4. car. 12

De non præsumendo proposito, nisi probetur, &
 quō probetur, & in quibus fallat. Cap. 5. car. 12

In causa propositi vtrinq; probatur etiam in cōtra-
 rium. Cap. 6. car. 13

De diffinitione, & genere indiciorū. Cap. 7. car. 14

DE INDICIIS PRÆMEDITATI
 ante delictum ex persona Tractatus primus.

De malitiā, & incontinentia. cap. 1. car. 15

De fama reorum. Cap. 2. car. 16

De conuersatione, & victu. Cap. 3. car. 17

De consuetudine delinquendi. Cap. 4. car. 18

De progenie & natiōe, & talibus similibus. Cap. 5.
 car. 19.

De physiognomia, & chyromantia. Cap. 6.	car. 29
De nomine. Cap. 7.	car. 20
De pallore. Cap. 8.	car. 21
Pro reo. Cap. 9.	car. 22

DE INDICIIS PRAEMEDITATI ante delictum ex causis Tractatus secundus,

Quid sint causae, & quomodo distribuuntur, & quae ex eis oriatur propositum. Cap. 1.	car. 22
De causis quinque, per quas delinquitur, & quomodo probentur? Cap. 2.	car. 23
Quomodo causae indicent propositum, & reum quando de eo ignoratur. Cap. 3.	car. 24
An inimicitia sola, & sic aliae causae sufficiant ad torquendum? Cap. 4.	car. 26
Pro reo contra causas, Cap. 5.	car. 27

DE FACTO ANTE DELICTVM seu contento cum delicto indicante consilium Tractatus tertius,

Vbi fuerit. Cap. 1.	car. 28
Vbi visus sit. Cap. 2.	car. 29
Quo cum visus sit. Cap. 3.	car. 30
Nunquid appararit. Cap. 4.	car. 30
Nunquem conuenerit. Cap. 5.	car. 31
Nunquem habuerit de conscijs, Cap. 6.	car. 31
De adiuoribus. Cap. 7.	car. 32
De adiumentis. Cap. 8.	car. 33

Nunquo in loco præter consuetudinem fuerit.

Cap. 9.

car. 33

Aut alieno tempore fuerit. Cap. 10.

car. 34

DE INDICIIS HOMICIDII PRÆ

meditati in delicto Tractatus quarrus. car. 34.

A loco.

car. 35

A tempore.

car. 35

Ab occasione.

car. 36

A modo.

car. 36

A facultate.

car. 37

DE INDICIIS MALEFICII PRÆ

meditati post delictū Tractatus quintus. car. 39.

DE INDICIIS MALEFICII PRÆ

meditati ex non facto, seu cur facto, ante, in, & post delictum Tractatus sextus. car. 40

DE INDICIIS MALEFICII PRÆ

meditati ex dicto Tractatus septimus. car. 41.

EX DICTO IN DELICTO SEV

post delictum Tractatus octauus.

De dicto offensi & delinquentis. Cap. 1.

car. 43

De fama, seu dicto gentium. Cap. 2.

car. 44

Ex dicto post delictum, Cap. 3.

car. 46.

P iij

EX NON DICTO TRACTATVS

nonus. Cap. 1.

car. 47

Mendacium an faciat indicium ad torturā? Cap. 8.

car. 48

DE INDICIIS INDICANTIBVS

de reo, sed non de proposito Tractatus

Decimus. car. 49.

De indiçijs per visum vnius testis, seu iudicis. Ca. 1.

car. 49.

De repertis in crimine, siue in loco criminis. Cap. 2.

car. 51.

De armis, veste, & similibus repertis. Cap. 3. car. 51

De fuga. Cap. 4.

car. 53

De forma pedum. Cap. 5.

car. 55

De cruore in vestimentis. Cap. 6.

car. 55

De pallore, & trepidatione, & similibus. Cap. 7.

car. 56.

Ex tactu, odore, & gustatu. Cap. 8.

car. 57

De absentia exulum ad inquirendum. Cap. 9.

car. 57.

De forrilegijs. Cap. 10.

car. 58

NE REVS PER ALIQVA INDI-

cia conuincatur, vt pœna capitali dam-

netur. car. 60.

INDEX RVBRICA

RVM ET TITVLORVM

contentorum in tractatu de

Tormentis.

- D**E periculo tormentorum, & de errore iudiciū.
Cap. 1. car. 65
- De non torquendo reo nisi constet de delicto.
Cap. 2. car. 66
- De non torquendo reo nisi formato processu, et de
errore iudicum. Cap. 3. car. 67
- De non torquendo nisi publicato processu, & exhibita
copia indiciorum, & de errore iudicum.
Cap. 4. car. 69
- De non torquendo sine indicijis etiam in crimine læ
sæ maiestatis: & de errore iudiciū. Cap. 5. car. 70
- De non torquendo per indicia nisi plene probata,
& quomodo probentur, & de errore iudicum.
Cap. 6. car. 72
- De non torquendo licet sint indicia probata, si ali-
ter veritas haberi potest, & de errore iudicum.
Cap. 7. car. 74
- De non torquendo in causis ciuilibus, nisi in casibus,
neque in criminalibus pro parua re, & de errore
iudicum. Cap. 8. car. 74
- De non torquendo reo quando sunt plenæ proba-
tiones, & de errore iudicum. Cap. 9. car. 75
- Quæ personæ torqueri possint, & quæ nō. Ca. 10.
car. 76.

De non torquendis cleri eis, & de priuilegijs eorū:	
cap. 11.	car. 79
Quomodo, et quo moderamine procedatur ad tormenta, & de errore iudicum. ca p. 12.	car. 80
Quo tempore, & à quibus incipiat tortura, & de errore iudicum. cap. 13.	car. 81
Per quot dies, & quanta tortura afficiatur reus, & de errore iudicum. cap. 14.	car. 82
De interrogationibus faciendis in tormentis, & de errore iudicum. cap. 15.	car. 83
De interrogationibus faciendis in tormentis reo cōfesso, & de errore iudicum. cap. 16.	car. 85
De nominato per tortum torquendo, vel non, & de errore iudicum. cap. 17.	car. 86
De confessione spontanea, & de errore iudicum. cap. 18.	car. 87
De confessione metu tormentorum, & de errore iudicum. cap. 19.	car. 90
De confessione in tormentis verificanda, & de errore iudicum. cap. 20.	car. 91
De confessione ratificanda, & quando reus ratificare recusat, & de errore iudicum. cap. 21.	car. 93

**INDEX RVBRICARVM ET Titulorum contentorū in tracta. Singularium
quæstionum criminalium.**

Qui accusare possunt vel non.	cap. 1.	car. 97
Qui accusari possunt, & infra quod	tempus. cap. 2.	
	car. 99	
De accusatione, siue libello,	cap. 3.	car. 101
Quando, & quomodo accusator probare debet.	cap. 4.	car. 103.
De accusatore non probante, seu per calumniam	accusante, cap. 5.	car. 104
De modo accusandi p exceptionē,	cap. 6.	car. 105
De denuntiatione.	cap. 7.	car. 107
De inquisitione.	cap. 8.	car. 109
De captura & carcere.	cap. 9.	car. 113

EORVM OMNIUM
QVÆ IN HOC OPERE D.

FRANCISCI CASONI

Opitergini iuriconsulti celeberrimi con-
tinentur locupletissimus iudex.

DE LITERA A.

- A**bsens non damnatur, si contra eum delictum
probatum non fuerit. car. 58. nu. 7
- Absentiæ indicium tollitur per spontaneã præ-
sentationem rei. car. 58. nu. 2
- Absentia rei potest contingere ex diuersis causis, & acciden-
tibus. car. 58. nu. 4
- Absolutus à denuntia an perinde sit, ac si absolutus foret ab
accusatione? car. 108. nu. 13
- Accidentia, quæ in delicto spectentur, ut indicia deliberatio-
nis oriantur? car. 35. nu. 4
- Accusandi post mortē ius durat p̄ quinquenniū. c. 100. n. 10
- Accusare in crimine priuato quis non potest, nisi sua interfit,
uel poena fisco sit applicanda. car. 98. nu. 9
- Accusare quilibet potest, qui non prohibetur, et qui sint prohi-
biti? car. 97. nu. 1
- Accusare uolentes, debent id sine mora facere. car. 98. nu. 5
- Accusari an plures possint in uno libello de eodem delicto?
car. 102. nu. 11
- Accusari an unus possit in uno libello de pluribus delictis?
car. 102. nu. 12

I N D E X .

- Accusari non potest quis post lapsum viginti annorum, fallit in casibus ibi positis.** car. 100. nu. 9
Accusari quæ personæ possint, & quæ non? car. 99. nu. 1
Accusari quis ex eodem delicto simul & semel diversis legibus nequit. car. 102. nu. 13
Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello? car. 102. nu. 14
Accusari quæ quædo possit à pluribus eodẽ libello. 102. n. 15
Accusatio quid sit? car. 101. nu. 1
Accusatio quid continere debeat? car. 101. nu. 7
Accusatio per modum exceptionis quando habeat locum, & per que inducatur? car. 105. nu. 1
Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus. car. 101. nu. 4
Accusatione non præcedente quis regulariter non punitur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis. car. 101. nu. 2
Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficii, & officij, donec causa finiatur. car. 102. nu. 20
Accusatione per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur? car. 102. nu. 19
Accusatione per exceptionem proposita contra quem prius procedendum sit ad capturam, an contra accusatorem, uel accusatum excipientem? car. 106. nu. 4
Accusator debet subscribere accusationem ad poenam talionis, et an hodie hæc subscriptio habeat locum. c. 102. n. 17
Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumniari videatur? car. 104. nu. 2

I N D E X.

- Accusator et accusatus in casu propofiti poffunt utring; probare.* car. 13. nu. 2
- Accusator, & accusatus in crimine falſi poffunt torqueri, modo ſint indicia.* car. 79. nu. 22
- Accusator petere non debet reum puniri certa poena, ſed ſufficit, quòd petat eum puniri ſecundum formam iuris & ſtatutorum.* car. 101. nu. 9
- Accusator reum ex cauſis demonſtrabit.* car. 25. nu. 5
- Accuſatore non probante reus abſoluitur, & quid ſi probatum ſit de diuerſo, quàm poſitum ſit in libello, an reus abſoluatur, uel puniatur de eo, quod probatũ eſt. c. 104. n. 2*
- Accuſator ſuperueniens quando à iudice inquirente repellatur?* car. 111. nu. 29
- Accuſatus ab aliquo de uno crimine non poteſt de eodem ab alio accuſari, niſi primus accuſator deceſſerit, uel procedere impediatur.* car. 99. n. 7
- Accuſatus an poſſit accuſatorem ſuum accuſare? c. 98. n. 16*
- Accuſatus de homicidio, ſi negauerit, ſi poſtea probetur occiſiſſe, poterit dicere feciſſe ad ſui deſenſionem. c. 48. nu. 4*
- Accuſatus excipiens contra accuſantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, uidetur accuſare, & ſuper ea tanquam, ſuper accuſatione procedendum erit, & in hoc actuationis ſubſtantialia erunt obſeruanda. car. 105. nu. 2*
- Accuſatus non poteſt opponere crimen in modum exceptionis lite conteſtata.* car. 105. nu. 3
- Accuſatus, uel inquiſitus ſi recuſet reſpondere accuſationi, uel inquiſitioni, poteſt torqueri etiam ſine indiſijs ad eruendam reſponſionem, ut poſſit procedi. car. 67. nu. 2*
- Adiumenta diuerſis modis conſiderantur. car. 33. nu. 3*

I N D E X .

- Accusari non potest quis post lapsum uiginti annorum, fallit in casibus ibi positis.* car. 100. nu. 9
- Accusari quæ personæ possint, & quæ non?* car. 99. nu. 2
- Accusari quis ex eodem delicto simul & semel diuersis legibus nequit.* car. 102. nu. 13
- Accusari quis quando possit de pluribus delictis solo libello?* car. 102. nu. 14
- Accusari quis quâdo possit à pluribus eodẽ libello.* 102. n. 15
- Accusatio quid sit?* car. 101. nu. 1
- Accusatio quid continere debeat?* car. 101. nu. 7
- Accusatio per modum exceptionis quando habeat locum, & per quæ inducatur?* car. 105. nu. 1
- Accusatio non admittitur, nisi constet de delicto, nisi in certis casibus.* car. 101. nu. 4
- Accusatione non præcedente quis regulariter non punitur, nec contra eum proceditur, nisi in certis casibus, in quibus proceditur officio iudicis.* car. 101. nu. 2
- Accusatione pendente reus ad honores non admittitur, et propter atrocitatem delicti concurrente infamia fit suspensio beneficij, & officij, donec causa finiatur.* car. 202. nu. 20
- Accusationẽ per calumniam fuisse institutam quomodo cognoscatur?* car. 102. nu. 19
- Accusatione per exceptionem proposita contra quem prius procedendum sit ad capturam, an contra accusatorem, uel accusatum excipientem?* car. 106. nu. 4
- Accusator debet subscribere accusationem ad poenam talionis, et an hodie hæc subscriptio habeat locũ.* c. 102. n. 17
- Accusator deficiens in probatione, an eo ipso calumniari uideatur?* car. 104. nu. 2

I N D E X .

- Accusator et accusatus in casu propositi possunt utrinque probare.** car. 13. nu. 2
- Accusator, & accusatus in crimine falsi possunt torqueri, modo sint indicia.** car. 79. nu. 22
- Accusator petere non debet reum puniri certa poena, sed sufficit, quod petat eum puniri secundum formam iuris & statutorum.** car. 101. nu. 9
- Accusator reum ex causis demonstrabit.** car. 25. nu. 5
- Accusatore non probante reus absolvitur, & quid si probatum sit de diuerso, quam positum sit in libello, an reus absoluat, uel puniatur de eo, quod probatum est.** c. 104. n. 1
- Accusator superueniens quando à iudice inquirente repellatur?** car. 111. nu. 19
- Accusatus ab aliquo de uno crimine non potest de eodem ab alio accusari, nisi primus accusator decesserit, uel procedere impediatur.** car. 99. n. 7
- Accusatus an possit accusatorem suum accusare?** c. 98. n. 16
- Accusatus de homicidio, si negauerit, si postea probetur occidisse, poterit dicere fecisse ad sui defensionem.** c. 48. nu. 4
- Accusatus excipiens contra accusantem de crimine, & petens illum de eo condemnari, uidetur accusare, & super ea tanquam, super accusatione procedendum erit, & in hoc accusationis substantialia erunt obseruanda.** car. 105. nu. 2
- Accusatus non potest opponere crimen in modum exceptionis lite contestata.** car. 105. nu. 3
- Accusatus, uel inquisitus si recuset respondere accusationi, uel inquisitioni, potest torqueri etiam sine indicijs ad eruendam responsionem, ut possit procedi.** car. 67. nu. 2
- Adiumenta diuersis modis considerantur.** car. 33. nu. 3

I N D E X .

- Adiutores varie considerantur.** car. 32. nu. 3
- Adiutorum conquisitio, & conuocatio, propositi consilij indicium præstat.** car. 32. nu. 2
- Aduocati & defensores dandi sunt reis carceratis, se defendere ob inopiam nequeuntibus, ne innocens indefensus pereat.** car. 95. nu. 30
- Aetas senilis, & decrepita quæ dicatur?** car. 77. nu. 22
- Affectus animi exterioribus indicijs cognoscitur.** c. 22. n. 7
- Aggrediens animo occidendi, licet non occidat, an puniatur tamen ut homicida?** car. 8. nu. 4
- Ambulans cum armis hastatis, arcu, balistis, & similibus indicat habere animum occidendi.** car. 33. nu. 2
- Amicorum, uel sociorum certo loco & tempore conuentus, & adunatio, ut eos ducat ad maleficium, indicat propositum.** car. 31. nu. 50
- Amicus secutus amicum cum ense, ut aliquò eum comitetur, si obuiam sorte inimico fiat, an & quando de auxilio teneatur?** car. 31. nu. 32
- Animi uicium cum causa conglutinari ad indicandum reum licet, atque quibus sit uicijis subiectus reus, ostendere oportet.** car. 25. nu. 12
- Animus, & corpus propter affectionem sæpissimè commutatur: quod ante, uel post delictum contingit.** car. 21. nu. 4
- Animus præsumptione uerbi, uel facti probatur.** car. 28. n. 4
- Apparatus indicat propositum.** car. 30. nu. 2
- Apparatus non debet uideri frustra factus.** car. 31. nu. 6
- Appellari non potest ab interlocutoria in criminalibus, nisi quotiens ad torturam proceditur, nam ad eam stante appellatione non procedetur.** car. 74. nu. 4

I N D E X

- Appellatione pendente si reus moriatur, an accusatio extinguitur?** car. 99. nu. 3
- Argumentum, signum, & presumptio sunt minora, quam indicium.** car. 14. nu. 2
- Arma euaginata portans presumitur portasse ob facilitatem aggrediendi, & perficiendi delictum.** car. 30. nu. 3
- Arma ferens qui non assueverit, presumitur precogitasse, nisi contrariam causam ostenderit.** car. 30. nu. 2
- Armorum, ac ceterorum instrumentorum genus deliberationem ostendit.** car. 33. nu. 1
- Arma, uestes & similia in loco delicti reperta, an faciant indicium ad torturam?** car. 52. nu. 3
- Associans delinquentem ante, uel post delictum nunquid uideatur socius criminis?** car. 39. nu. 3
- Associans delinquentem ante delictum uidetur socius criminis, licet nihil fecerit, modo armatus fuerit.** car. 31. nu. 1
- Associans delinquentem post delictum, an delinquendi facultatem prebuisse dicatur?** car. 38. nu. 5.
- Associans post delictum presumitur occulte auxilium prebuisse.** car. 28. nu. 2
- Associatio mali hominis inducit indicium premeditati, & consilij.** car. 30. nu. 3
- Astans armatus dum delictum committitur, licet aliquam demonstrationem non faciat, facultatem delinquendi prebere dicitur, modo delinquenti auxiliari potuisset.** c. 38. n. 4
- Atrocitas delicti ex quibus crescat?** car. 38. nu. 1 4
- Auxiliari ille dicitur, per quem insultatus redditur timidior, & insultans audacior.** car. 38. nu. 7
- Auxilium prestare dicitur ille, qui contra eum, qui offenditur,**

I N - D E X .

tur, acclamat.

car. 38. nu. 6

D E L I T E R A B .

Bannitum ueneno occidere nō licet, licet posset per leges impune occidi. car. 9. nu. 6

Bannitus captus à familia, non potest ab ea impune occidi.
car. 114. nu. 20

Bannitus per cōtumaciam si se presentet, an ob id tantum, si ne alijs indicijs possit torqueri: car. 57. nu. 2

D E L I T E R A C .

Cadaver inspici debet à peritis, & an ij deponere debeant de credulitate, an de ueritate in casu ueneficij? car. 11. nu. 2

Cadaveris & eius uulnerum inspectio spectat ad peritos, & non ad indices propter periculū iudicandi. car. 66. nu. 2

Cadaveris inspectio fieri debet per peritos, & duo medici super ea requiri debent, & hec si omittantur processus est nullus. car. 9. nu. 6

Cadaver prius est inspiciendum, eius qualitas in actis referenda, quantitas uulnerum, & in qua parte corporis sint, & quo armorū genere illata fuerint, & quæ mortis causam prestiterint. car. 9. nu. 2

Cadaver si effundat sanguinem propter presentiam suspectorum, an magnum præstet indicium, saltem ad inquirendum? car. 10. nu. 2

Calor in cadauere seruari potest usque ad septem horas, & ideo intra illud tempus omnis experientia de suspecto fieri debet. car. 10. nu. 3

I N D E X

- Calumniæ Jussio ab accusando repellit.** car. 98. nu. 6
- Calumniosus accusator, ante litem contestatam ab accusatione desistens, an possit puniri? & quid de accusante per modum exceptionis?** car. 104. nu. 3
- Calumniosus accusator arbitrio iudicis punitur, & in eadem sententia, quâ absolvitur reus.** car. 102. nu. 18
- Capi potest in ecclesia reus propter atrox delictum, & quid in alijs delictis?** car. 113. nu. 6
- Capi se à familia non permittens, si occidatur, homicidium erit impunitum, fallit quando quis capitur pro delicto civili.** car. 113. nu. 13
- Capti gaudēt privilegio miserabiliū psonarū. c. 114. n. 15**
- Captura rei an & quando fieri possit sine auctoritate iudicis?** car. 113. nu. 3
- Captus à iudice incompetenti debet transmitti ad suum iudicem, & is non tenetur stare processui formato per iudicem transmittentem.** car. 114. nu. 19
- Captus ex hoc solo, quia captus, non debet de crimine damnari, nisi aliter de maleficio conuincatur.** car. 62. nu. 16
- Captus pro leui crimine, pro quo non ingeritur poena sanguinis relaxari debet fideiussoribus, aliàs iudex tenetur in syndicatu.** car. 113. nu. 7
- Caput percutiens, videtur fecisse, ut certius offendat, & occidat: & quid si baculo percusserit?** car. 36. nu. 3
- Carcer est species tormenti.** car. 113. nu. 8
- Carcer est species torture.** car. 81. nu. 8
- Carceratio dicitur iniusta quando per iudicem non fuit seruatus iuris ordo in capiendo.** car. 114. nu. 23
- Carceratus an possit citari ad aliquem actum. Et an contra-**

I N D E X

- here possit, saltem cū eo, qui illum fecit carcerare, ad hoc ut se liberet?* car. 114. nu. 17
- Carceratus frangens carceres & fugiens habetur pro confesso, si constet de delicto.* car. 114. nu. 21
- Carceratus iniuste potest ex carcere fugere, & resistentes custodes impune offendere, & occidere.* car. 114. nu. 22
- Carceratus iuste pro uno debito uel delicto potest recomendarī pro alio.* car. 114. nu. 18
- Carceratus si aliquid confiteatur sine alia tortura, confessio non dicitur spontanea, quia carcer est species tormenti.* car. 91. nu. 7
- Carceratus si est pauper, & egenus debet ab eo ali, qui eum detineri fecit.* car. 114. nu. 16
- Casus in quibus deueniri potest ad torturam sine plenis indicijs.* car. 71. nu. 6
- Casus, in quibus proceditur, licet non constet de cadauere.* car. 10. nu. 9
- Casus, in quibus reus torquetur, licet de corpore non constet.* car. 88. nu. 9
- Causa delicti debet ostendi, aliās indicia contrā reum nullam uim habent.* car. 22. nu. 2
- Causa in impulsione, & ratiocinationē diuiditur. c. 23. n. 4*
- Causa in reo, ad indicia maleficij elicienda, est perquirenda, quam reus uel affuisse negabit, uel extenuabit, uel non sufficere dicet, nisi cum uicio personæ iungatur.* car. 5. nu. 3
- Causa quæ proprie dicatur?* car. 23. nu. 3
- Causæ ad hoc ut probent, debent esse in processu probatæ in specie, non in genere.* car. 2. nu. 5
- Causæ debent esse grauiores, quotiens queritur quis deliquit*

I N D E X

- rit, quàm quando queritur propositum, cum de reo constat.* car. 25. nu. 8
- Cause ni precedant, nec causatū presumitur.* car. 41. nu. 7
- Cause non indicant nisi cum uitio personæ iungantur.* car. 27. nu. 2
- Cause non solū indicant propositū, sed etiā reū.* c. 25. nu. 7
- Cause, quæ inducunt homines ad maleficia patrandā, ultra inimicitias sunt multe.* car. 42. nu. 18
- Cause, quas in maleficio querere oportet, quot sint.* car. 23. nu. 1.
- Cause quot circumstantias continere debeant.* car. 24. nu. 7
- Causas in adulterio, uel furto querere nihil attinet, quia illas ipsa crimina secum habent.* car. 24. nu. 2
- Cautius est agendū in causis criminalibus quā in ciuilibus, & in eis forma iudicij est fortius obseruanda.* c. 69. nu. 6
- Ciuiliter & criminaliter an eodem libello agi possit.* car. 102. nu. 10
- Christus ob uoces populi fuit crucifixus.* car. 46. nu. 14
- Chyromantia de homine presumptionem probet.* c. 20. n. 4
- Cbyrurgi, siue Syndici, qui tenetur uulnera denuntiare, an leses percussiones denuntiare teneantur, uel eos qui cum unguibus offenderint.* car. 108. nu. 4
- Clamans contra offensum, licet nihil agat, censetur conscius.* car. 44. nu. 11
- Clamor uulnerantis exauditus an faciat indicium ad torturā.* car. 43. nu. 1
- Clamor uulnerati, dicētis se offendi à tali, an contra nominatum indicium faciat?* car. 43. nu. 4
- Clausula, sepe & sepius &c. quare in inquisitione ponatur.*

I N D E X

- car. 110.*
Clerici infames, uel deprehensi in delicto torquentur, alias se
cus,
Clerici in omni delicto sunt fauorabiliore laicis, & indi-
cia, per quæ conuincuntur laici, contra clericos nihil ope-
rantur.
Clerici multa habent priuilegia in materia torture. c. 79. n. 2
Clerici per laicos accusari non possunt, quamuis sint prime
tonsuræ: hodie tamen secus est.
Coadunati plures si delinquant, præsumuntur ex proposito
delinquere.
Coadunatio quando plures occidunt, in dubio an præsuma-
tur de industria facta.
Coadunatio censetur malo animo facta, delicto secuto.
32. nu. 9
Comitatus, & multitudo adiutorum parit indicium delibera-
tionis.
Comissio rectoris de capiendo aliquo, durat etiã in tẽpus suc-
cessoris, si facta fuerit cum causæ cognitione. c. 113. n. 5
Competitorum, uel riualiũ altero interfecto, præsumitur cõ-
tra alterum.
Confessio de pluribus delictis licet sæpe ratificata non nocet,
nisi constet de illis.
Confessio etiam ratificata non habet uim ueritatis sine alijs
signis.
Confessio etiam spontanea an debeat ratificari. c. 91. nu. 10
Confessio extraiudicialis facit indicium ad torturã, dumodò sit
uerisimilis, & sit probata per duos testes. car. 46. nu. 2
Confessio extraiudicialis, licet non sufficiat ad condemnand-

I N D E X

dam, sed solum ad torquendum, tamen cōfitens potest extraordinarie puniri, tanquam de delicto se glorians.
car. 88. nu. 1

Confessio extraiudicialis sine causa non ualet ad obligandū, inducit tamen semiplenam probationem, licet sit facta siue scriptura.
car. 46. nu. 3

Confessio facta ab irato, ebrio, uel stolido nō ualet. c. 46. n. 2
Confessio facta à carcerato, fame, & frigore laborante, dicitur facta metu tormentorum.
car. 90. nu. 6

Confessio facta coram Iudice incompetenti, licet non plene probet, facit tamen indicium ad torturam coram suo iudice.
car. 88. nu. 10

Confessio facta in tormentis & legitime ratificata non præcedentibus legitimis indicijs, an ualeat, & ex ea an Iudex possit reum damnare?
car. 94. nu. 4

Confessio facta in tormentis licet non satis sit ad damnandum nisi ratificetur, an fallat quando præcessit confessio extraiudicialis?
car. 94. nu. 6

Confessio facta in tormentis sine legitimis indicijs, sicut non ualet, ita confessio facta ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt, non ualet.
car. 83. nu. 11

Confessio facta in uno iudicio nocet inter easdem personas in alio, nisi contra confessionem in primo iudicio iudicatum fuerit.
car. 95. nu. 14

Confessio in ciuili an præiudicet in criminali, si per principalem facta fuerit.
car. 05. nu. 18

Confessio in tormentis facta tunc demum fidem faciet, quando per certa signa uerificabitur.
car. 91. nu. 1

Confessio licet legitime habita fuerit per tormenta, & fuerit

I N D E X.

- raticata, non erit tamen sufficiens ad condemnandum, nisi fuerit declarata à reo per signa, per quæ uerificetur Iudex reum uera esse confessum.* car. 95. nu. 77
- Cōfessio metu tormentorū diuersis sumitur modis.* l. 90. n. 2
- Confessio nulla non confirmatur per indicia superuenientia post questionem habitam, secus si sponte confiteatur, nam tunc sine indicijs damnabitur.* car. 70. nu. 4
- Confessio quando dicatur spontanea, & quomodo debeat ratificari?* car. 87. nu. 3
- Confessio spontanea an ratificetur?* car. 89. nu. 18
- Confessio ut dicatur facta metu tormentorum an sufficiat probare quem fuisse detentum?* car. 91. nu. 8
- Confessione facta an statim reus ducendus sit ad eam ratificandam? uel quantum tempus sit interponendū?* c. 94. n. 2
- Confessione non uerificata reos damnare exemplo permissum est.* car. 92. nu. 5
- Confessiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportet, si alia non concurrant.* car. 87. nu. 2
- Confessioni rei ne credant iudices licet sepius ratificata, nisi ipsa confessio fuerit per signa declarata.* car. 65. nu. 9
- Confessionis in tormentis factæ uerificatio ex quibus haberi possit.* car. 92. nu. 2
- Confessionum alia spontanea, alia metu tormentorum, alia in tormentis.* car. 87. nu. 2
- Confessus aliqui potest dānari absq; ratificatione, qñ signa sunt talia, ut non sit probatio in contrariū.* car. 94. nu. 9
- Confessus crimen debet tamen moneri ad faciendum suas defensiones.* car. 62. nu. 25
- Confessus crimen, de quo erant indicia, an possit interrogari*

I N D E X

- de delictis etiam eiusdem generis, de quibus non extant
indicia contra eum? car. 85. nu. 8
- Confessus debet per tres dies conquiescere antequam duca-
tur ad ratificandum ipsam confessionem, aliter si fuerit
ratificata paruo momento, dicitur ratificata metu tormen-
torum. car. 94. nu. 3
- Confessus legitime in iudicio; potest ad totum id, super quo
proceditur contra eum ciuilitur uel criminaliter condēna-
ri, licet processus sit ineptus. car. 46. nu. 4
- Confessus per stoliditatem non dicitur conuictus, nisi perseue-
rauerit: idē in confessione nuda, & sine causa, uel ab irato
facta. car. 88. nu. 12
- Confessus sepius in tormentis, & ad perseuerandum ductus
semper negans, an & quot uicibus possit torqueri, ut per-
seueret? car. 94. nu. 8
- Confessus si in confessione perseuerare nolit, sed uelit proba-
re contrarium, an non sit amplius torquendus, sed au lien-
dus? car. 95. nu. 11
- Confessus si non perseueret, an repetatur in tormētis ut per-
seueret? car. 94. nu. 7
- Confessus sponte an possit statim sine ulla defensione dam-
nari? car. 88. nu. 5
- Confessus sponte debet saltem moneri ad faciendum suas de-
fensiones rationibus, de quibus ibi. car. 91. nu. 11
- Confessus sponte in aliquibus casibus nō dānatur. c. 88. n. 7
- Confessus sponte potest damnari ex quolibet etiam inordina-
to processu, & sine indicijs præcedentibus. car. 88. nu. 6
- Confidentie signum est non pallefcere, & non expauescere,
eum naturaliter quis expauescere debeat. car. 57. nu. 5

I N D E X.

- Confitens occidisse aliquem an sit damnandus, si non constet de corpore, uel id non sit uerimifile?** car. 68. nu. 7
Confitens se occidisse ad sui defensionem, si id non probet, an ad mortem damnari possit? car. 89. nu. 13
Coniecturæ ex consilijs quæ uere indicant reum delicti? car. 28. nu. 3
Conscientia scelerum mille testes, car. 54. nu. 11
Conscij qui sint, & qui teneantur de delicto. car. 31. nu. 2
Consilia ante delictum quomodo considerentur, & proponantur? car. 28. nu. 3
Conjilia post causas sunt intuenda. car. 27. nu. 1
Consilia quæ sint, & quomodo definiantur? car. 27. nu. 2
Consilia referuntur ad partem indiciorum, quæ ex causis dicuntur. car. 28. nu. 6
Consilij, uel occulti auxilij præsumptio oritur contra associantem post delictum. car. 39. nu. 9
Constitutio si fiat tertio præseste, & tacente, ille non dicitur consentire. car. 47. nu. 8
Consuetus delinquere, ex hoc solo indicio an torqueri possit? car. 18. nu. 1
Consuetus committere homicidia an ex hoc solo præsumatur ex proposito occidisse, & an possit pœna ordinaria puniri? car. 12. nu. 6
Contra latrones proceditur ad torturam, licet de delicto non constet. Et quæ sit ratio? car. 66. nu. 4
Contra minorem doli capacem sine curatore de obseruantia communi proceditur. car. 76. nu. 3
Contumacia sola quis torqueri non debet. car. 58. nu. 6
Contumax ex dispositione statuti nõ habebatur pro confesso,

I N D E X .

- quotiens iudici non constiterit de delicto. car. 201. nu. 5
 Contumax quando non habeatur pro confesso ex forma statuti. car. 10. nu. 7
 Contumax rem si capiatur, ex hoc solo poterit torqueri. car. 58. nu. 8.
 Conuersans cum inimicis occisi præsумitur ex proposito occidisse. car. 17. nu. 3
 Conuersatio cum malis hominibus inducit inditium ad torturam contra delinquentem. car. 30. nu. 2
 Conuersatio mala est malæ actionis indicium. car. 17. nu. 1
 Conuictus quis aliqua lege dici non potest ex indicijs etiam in dubitatis. car. 61. nu. 9
 Conuiuia indicant proposita, & seditiones. car. 29. nu. 4
 Cordis dispositio magis apparet in facie, quam magis urgent omnes sensus, quam alias partes. car. 56. nu. 2
 Cradulitas testium etiam fidedignorum non condemnat, & multominus vulgi, aut populi. car. 45. nu. 5
 Criminales quæstiones iuramento reorum non deciduntur. car. 54. nu. 12
 Cruor si in uestimentis, aut armis alicuius appareat, an oritur indicium ad torturam? car. 55. nu. 1
 Custodes an teneantur, si carceratus pro delicto è carcere au fugiat. car. 114. nu. 24

DE L I T E R A D .

- Decuriones, & eorum liberi, milites, doctores, & aduocati propter dignitatem torqueri non possunt. hodie tamen hoc non obseruatur. car. 77. nu. 13
 Defensionis reus non potest renuntiare. car. 62. nu. 20

I N D E X.

- Defensionis renunciatio à reo facta, quando à iudice sit admittenda?* car. 62. nu. 23
- Defensio reorum non potest lege Pontificis, aut Imperatoris tolli, cum sit de iure naturali.* car. 62. nu. 19
- Delictum quo casu per mendacium approbari uideatur?* car. 48. nu. 5
- Delinquens si sit persona uilis, praesumitur cum auxilio fecisse.* car. 32. nu. 5
- Deliquisse ille praesumitur, qui ex delicto commodum consequitur, uel incommodum euitat, uel cui ita forte uidetur.* car. 25. nu. 3
- Denuntians an consequatur beneficium statuti praemium proponentis indicanti delictum, uel accusatori?* c. 108. n. 12
- Denuntians an possit recipi in testem.* car. 108. nu. 11
- Denuntians an teneatur edere libellum, sicut accusator?* c. 108. numero. 16
- Denuntiantes aliquem qui non deliquit, an & quando excusentur?* car. 107. nu. 6
- Denuntiantes malitiose non aggrauantes delictum, tenentur de falso.* car. 107. nu. 5
- Denuntiantes ratione officij, an ad expensas teneantur?* c. 107 numero. 7
- Denuntiantibus officialibus, quando & in quibus casibus credatur?* car. 107. nu. 8
- Denuntiare quis teneatur maleficium commissum in confinibus duarum uillarum?* car. 107. nu. 2
- Denuntiare qui tenentur sub poena, an excusentur si accusator praetenerit?* car. 107. nu. 9
- Denuntiatione facta per saltuarium, non dicitur de delicto.*

I N D E X.

- constare. CAR. 108. NU. 14
 Denuntiatio quando sapiat accusationem, uel instigationem?
 CAR. 108. NU. 17
 Denunciatio sola non facit aliquam probationem uel iudiciū,
 sed tantum sufficit ad inquirendum. CAR. 108. NU. 19
 Denuntiator est ad instar accusatoris, fallit in his, qui ratione
 officij ad id tenentur. CAR. 107. NU. 1
 Deo explorata sunt omnia, & intuetur cor. CAR. 45. NU. 8
 Dies an exprimendus sit in accusatione? CAR. 101. NU. 8
 Dominus dat sapientiam, & consilium, et qui negligit legem,
 et cōsiliū eius, perdetur à paruulis, et à stultis. C. 61. N. 11
 Ducens aliquem per locum, in quo scit inimicum offensi adesse,
 se, præsumitur particeps criminis. CAR. 31. NU. 3

D E L I T E R A E.

- Exceptio accusatoriæ in quibus ab accusatione differat?
 CAR. 106. NU. 5
 Excipiens de crimine, & non probans, an puniatur ut calum
 niosus accusator? CAR. 106. NU. 16
 Exercens se in armis, cum non sit solitus, præsumitur de deli-
 cto præcogitare. Idem si acuerit arma, uel aliquam expo-
 rientiam fecerit, uel in loco uicino arma reposuerit. C. 30.
 Numero. 4

D E L I T E R A F.

- Facere qui instituit, & potuit, fecisse præsumitur. C. 28. N. 9
 Faciens id, quod fieri non solet, nec debet: aut non faciens id,
 quod fieri solet, aut debet, contra se indicat. CAR. 40. NU. 3

I N D E X.

- Facta aut consilio, & ratione geruntur: aut impetu, & affectione.* car. 5. nu. 4
- Factum quid ad defensionem fuisse per cōiecturas probatur.* nu. 16
car. 42.
- Facultas delinquendi quomodo consideretur?* car. 37. nu. 1
- Facultas occidendi quando præstari uideatur, & unde indicium tractatus oriatur?* car. 38. nu. 3
- Fama bona in genere tollit indicia in specie.* car. 17. nu. 10
- Fama bona tuetur reum à tortura.* car. 17. nu. 9
- Famæ malæ indicium cessat, si probetur à tribus annis citra reum fuisse bonæ uitæ.* car. 16. nu. 7
- Famæ, seu dicto gentium an & quando sit credendum? c. 44. numero.* 2
- Fama est solum præparatorium inquisitionis, non autem fundamentum torquendi reum.* car. 45. nu. 7
- Fama mala ad hoc ut noceat, debet esse in eodem genere mali.* car. 16. nu. 5
- Fama mala an non solum in eo, in quo quis infamatur, sed etiam in alijs rei opinionem grauet?* car. 16. nu. 4
- Fama mala non sufficit, nisi conuictus fuerit de infamia.* car. 16. nu. 8
- Fama quando faciat indicium ad torturam?* car. 45. nu. 2
- Fama quid sit, & quomodo consideretur: & an faciat sufficiens indicium ad torturam?* car. 16. nu. 2
- Fama quid sit, & quomodo diffiniatur?* car. 45. nu. 4
- Fama rei est à iudice examinanda.* car. 16. nu. 1
- Fama, seu infamia præcedere debet inquisitionem, alias non proceditur, nisi in casibus exceptis.* car. 16. nu. 6
- Fama sola non debet parere aliquod indicium ad torquendum,*

I N D E X.

- sed ad inquirendum tantum, siue ad coadiuuandas alias probationes.* car. 45. nu. 10
- Fama sola quis torqueri non debet.* car. 45. nu. 3
- Fama uehemens an faciat indicium ad torturam? c. 45. n. 12*
- Fama unde originem traxerit, an sufficiat inspicere, ad hoc, ut ex ea possit ad torturam procedi? car. 45. nu. 9*
- Familia an reum se defendentem impune possit occidere. car. 114. nu. 14*
- Famulus fugiens a domino, an præsumatur domini res, si non adsint, furto subtraxisse? car. 54. nu. 21*
- Fidiussores non sunt recipiendi ubi pœna corporalis, aut banni ingeritur. car. 113. nu. 9*
- Frater non admittitur contra fratrem, nisi suam, suorum uè iniuriam prosequatur. car. 97. nu. 2*
- Frequentans locum maleficij, habet indicium contra se. c. 9. n. 5*
- Frequentatio loci indicat propositum. car. 29. nu. 2*
- Fuga an aliquo casu faciat probationem. car. 55. nu. 23*
- Fuga famuli an contra eum faciat indicium ad torturam pro furto. car. 54. nu. 22*
- Fuga in præoptu idè operatur, quod fuga in actu. c. 55. n. 26*
- Fuga per duos testes probari potest, sicut quodlibet aliud indicium. car. 54. nu. 20*
- Fuga probata in aliquibus casibus dicitur probatum delictum. car. 54. nu. 17*
- Fuga probata, probata etiam dicitur suspicio. car. 54. n. 19*
- Fuga quâdo tantum pariat indicium ad torturam? c. 53. n. 3*
- Fuga quotiens potest aliqua probabili causa colorari non facit indicium. car. 53. nu. 6*
- Fuga si alicui obijciatur in crimen, probata fuga, probatum*

I N D E X.

- etiam crimen dicitur.* CAR. 54. NU. 18
- Fuga sola an præstet sufficiens indicium ad torturam, uel tantum faciat suspicionē, nisi cum alijs iungatur?* C. 53. NU. 2
- Fugiens ob suspicionem accusationis, uel inquisitionis, an excusetur? uel si aliquod indicium inde oriatur, an iuramento rei tollatur.* CAR. 53. NU. 8
- Fugiens post commissum homicidium, an excusetur, si dicat se fugisse, quia timebat, ne consanguinei occisi ipsum offenderent.* CAR. 53. NU. 7
- Fugiens post querelam, seu inquisitionem formatam, contra se non indicat.* CAR. 53. NU. 5
- Fur an possit occidi pro parua re.* CAR. 75. NU. 6

D E L I T E R A H.

- Homicidium quot modis committatur?* CAR. 8. NU. 2
- Homicidium est maxime detestabile, & in premeditato omnes tenentur.* CAR. 8. NU. 3
- Homicidium si noctu sequatur, quomodo index suspectum interrogare debeat?* CAR. 29. NU. 3
- Hominum mores, natura s̄que ex corpore, oculis, uultu, fronteque Zopirus Physiognomus noscere profitebatur.* CAR. 20. NU. 3
- Homo male fame an alijs non concurrentibus possit torqueri, ex solo dicto torti?* CAR. 86. NU. 3

D E L I T E R A I.

Lactans se aliquem occisurum, si eum occidat, propositum?

- presumitur.* car. 41. nu. 9
 de actu & uulnere standum est in arte peritis. Et ad hoc
 duo requiruntur medici, licet de consuetudine sietur di-
 cto unus. car. 66. nu. 3
 Illicitum committens ab illiciti pœna non excusatur, quam-
 vis tale illicitum ad optimum finem peruenierit. c. 5. n. 6
 Illicitum si quis committat, ab illiciti pœna non excusatur, li-
 cet tale illicitum ad optimum finem peruenierit. c. 70. n. 2
 Impulsio quid sit? car. 23. nu. 5
 Indicia ad torturam debent esse talia, ut suspectus sit reus, &
 alijs argumentis, ita probationi admoveantur, ut sola con-
 fessio deesse uideatur. car. 65. nu. 8
 Indicia ad torturam sufficientia quomodo cognosci possint?
 car. 14. nu. 3
 Indicia aliqua non sufficiunt ad procedendum ad aliquam pœ-
 nam capitalem. car. 61. nu. 2
 Indicia ante delictum ex quibus capiuntur? car. 15. nu. 13
 Indicia causarum quæ sint? car. 22. nu. 1
 Indicia debent esse perfecta in genere suo, ut de reo questio
 haberi possit. car. 12. nu. 2
 Indicia debent esse plene probata per testes reddentes ratio-
 nem dicti sui etiam non interrogatos, qui testes etiam de
 circumstantijs sunt percunctandi. car. 72. nu. 4
 Indicia debent esse probata in genere suo, aliter per ea non
 proceditur ad torturam. car. 72. nu. 1
 Indicia dicti & facti, quibus non solum cognoscitur proposi-
 tum, sed etiam reus, cum ignoratur. car. 28. nu. 8
 Indicia ex animi & corporis commutatione ante delictum
 contingentia à quibus tractata, & an indicent proposi-
 tum?

I N D E X .

- fitatur, & ratificet, damnari tamē non poterit.* c. 70. n. 7
- Indiciorum an certa doctrina dari possit* car. 7. nu. 13
- Indiciorum cognitio non solum ex nobis, sed ex rebus ipsis etiam provenit.* car. 7. nu. 14
- Indiciorum copia debet dari à iudice ante torturam; licet iudices captos statim torqueri hodie iubeant, quorum obseruantia nulla lege nititur.* car. 69. nu. 3
- Indiciorum duo sunt genera.* car. 14. nu. 4
- Indiciorū exemplū dari debet reo opponere uolenti.* c. 69. n. 8
- Indiciorum gradus ut cognoscantur, non est recedendum à locis Oratorum.* car. 73. nu. 10
- Indiciorum loci, & origo, remissive.* car. 65. nu. 7
- Indicium ad torturam ex dicto offensi quando oritur?* c. 44. nu. 10
- Indicium aliud est remotum & leue, aliud propinquum, & graue.* car. 14. nu. 6
- Indicium efficax ex consilio, & ratione habetur.* car. 5. nu. 1
- Indicium indicans propositum, indicat & interfectorem, licet non semper puniatur de proposito.* car. 14. nu. 5
- Indicium omne, quod indicat propositum, indicat & interfectorem, sed non è contra.* car. 6. nu. 9
- Indicium oritur à nomine, si cum eo mala fama concurrat.* car. 20. nu. 2
- Indicium oritur contra eum, qui dicit se primo occisum inuuisse, uel primo homicidium uidisse.* car. 46. nu. 5
- Indicium propinquū quodnā sit? et quod remotum?* c. 14. n. 7
- Indicium propositi à pallore oritur contra reum.* c. 21. n. 2
- Indicium propositi contra eum oritur, qui dixerit, quòd traheret occiso unam pennā de ala: Vel quòd faceret eum ma-*

R

I N D E X.

- de captare, uel quid simile.* car. 41. nu. 3
- Indicium proprie non est, quod facit unus testis de uisu, sed se
miplena probatio.* car. 72. nu. 8
- Indicium quando oriatur ex dicto torti sine alijs indicijs?*
car. 86. nu. 2
- Indicium remotum à maleficio per duos testes probari debet,
proximum uerò & immediatum per unum. quod si per
duos probetur, non indicium, sed plenam faceret proba-
tionem.* car. 72. nu. 7
- Indicium uarie diffinitur, & diuersimode nuncupatur. c. 14.
numero.* 2
- Indubitata legi, debent esse indubitata iudici.* car. 63. nu. 36
- Ingerens se est suspectus.* car. 46. nu. 6
- Inimicitia est indicium remotum à maleficio.* car. 26. nu. 2
- Inimicus an poterit torqueri, quando quis fuit interfectus, &
nescitur à quo, si inimicitia fuerit capitalis?* car. 26. nu. 1
- Inimicus etiam suspectus quæ probare debeat ne torqueatur?*
car. 26. nu. 5
- Inimicus interfecti, si uisus fuerit solus ambulare in loco deli-
cti cum gladio euaginato, reperto interfecto, poterit con-
demnari.* car. 50. nu. 16
- Innocentia rei etiam confesi & condemnati omni tempore
est querenda.* car. 55. nu. 24
- de Innocentia rei omni tempore queri potest.* car. 95. n. 12
- Innocentia rei quandoq; per causas cognoscitur.* car. 92.
numero. 3
- Inquisitio an formari possit per iudicem originis contra sub-
ditum pro delictis commissis extra territorium?* car. 122
numero. 30

I N D E X.

- tum? car. 21. nu. 5
- Indicia ex animi & corporis commutatione contingentia ante delictum magis urgent ad indicandū propositum, quam post delictum ad indicandum maleficiū.** car. 21. nu. 6
- Indicia ex impetu & affectione ad non præmeditatum maleficiū nascuntur.** car. 5. nu. 6
- Indicia imperfecta ubi tendunt ad diversa tota, non coniunguntur ad probationem faciendam, secus si tendant ad unum totum.** car. 73. nu. 13
- Indicia indubitata, non sunt adeo indubitata, quin aduersus ea probari possit.** car. 61. nu. 4
- Indicia in genere suo debent esse clara & perfecta, & plene probata.** car. 72. nu. 2
- Indicia maleficij præmeditati ex dicto.** car. 41. nu. 2
- Indicia necessario non concludunt, quando ueritas potest aliter se habere.** car. 61. nu. 6
- Indicia noua quæ dicantur?** car. 83. nu. 8
- Indicia omnia oriuntur ex quatuor locis, & per tria tempora.** car. 5. nu. 1
- Indicia, per quæ arguitur de delicto, sed non de proposito.** car. 49. nu. 1
- Indicia personæ sine causis non ualent.** car. 22. nu. 3
- Indicia post delictum ex quibus oriuntur?** car. 39. nu. 1
- Indicia potiora quare requirantur quando queritur de interfectore, quam quando queritur de proposito?** car. 18. n. 3
- Indicia præmeditatum demonstrantia, propter affectum in non præmeditatum euadunt, ut quando rixantes sibi casu obuiant.** car. 6. nu. 10
- per Indicia proceditur in tribus delictis, homicidio, furto,**

R

- et adulterio. car. 8. nu. 1
- Indicia propositi ex quibus in delicto oriuntur, & deducantur? car. 34. nu. 2
- Indicia propositi scire quare expediat? car. 6. nu. 8
- Indicia quæ oriuntur ex fuga, oriuntur etiam ex preparamenti fuga. car. 55. nu. 25
- Indicia, quæ trahuntur ex his, quæ consequuntur delictum, quæ sint? car. 51. nu. 1
- Indicia, quæ uim plenæ probationis habent in civilibus, non sufficiunt ad condemnandum in criminalibus. c. 63. n. 24
- Indicia quamuis urgentissima non sufficiunt ad damnandum reum in crimine capitali, etiã si sint talia, quæ mentē iudicis adeo coerceant, ut aliter credere nō possit. c. 62. n. 26
- Indicia remota per duos testes probari debent, aliter non habebunt uires indiciorum; Et an testes debeant esse omni exceptione maiores? car. 12. nu. 3
- Indicia secundum antiquos, ex quibus locis capiebantur? car. 40. nu. 2
- Indicia sufficientia ad torturam cognosci possunt, licet de eis non possit tradi certa doctrina. car. 65. nu. 6
- Indicia uerbi duplicem uim habent. car. 42. nu. 11
- Indicijs etiam urgentissimis quis non est damnandus capitaliter, sed est torquendus potius, ut possit super certo iudicari. car. 63. nu. 34
- Indicijs hominem iudicare exemplo pernitosum est, cum sæpe per ea innocentes fuerint damnati. car. 63. nu. 33
- Indicijs indubitatis non potest quis damnari, sed tantum torqueri. car. 95. nu. 10
- Indicijs non precedentibus si inquisitio formetur, et reus con-

I N D E X.

- batum.** car. 62. nu. 27
Iudex malefactorum temere, & rei veritate indiscussa iudicare, aut reum condemnare non debet. car. 95. nu. 19
Iudex non admittit aliquod genus renuntiae defensionis factae per reum, nisi uere iudex cognoscat reum nullas habere defensiones. car. 69. nu. 12
Iudex non debet male praesumere de his, quae lege conceduntur. car. 58. nu. 5
Iudex non debet plus oneris imponere, quam lex, imò mens iudicis debet esse conformis legi. car. 58. nu. 3
Iudex non expectata requisitione accusatoris hodie reum torquet. car. 85. nu. 7
Iudex per sortilegia inquirens, potest puniri, quamuis reus reperiat culpabilis. car. 59. nu. 3
Iudex potest procedere ex officio super accusatione proposita accusatore desistente. car. 98. nu. 8
Iudex quaerere debet defensiones rei, etiam post latam sententiam, si ratio innocentiae constiterit. car. 96. nu. 22
Iudex quando ad capturam procedere possit? car. 112. nu. 1
Iudex quando et quibus praecedentibus ad inquisitionem procedat? car. 110. nu. 1
Iudex quando reum torquere uult, debet tria considerare, qualitatem criminis, tormentorum, & personae rei. c. 81. n. 3
Iudex quo pacto debeat interrogare reum in tormentis, ne uideatur suggerere, siue procedatur super inquisitione, siue super accusatione? car. 83. nu. 1
Iudex si habebat plenas probationes, uel manifesta indicia reum damnat, & non torquet. car. 75. nu. 2
Iudex si torquet reum testibus conuictum, & ille negando

I N D E X.

- perseueret, postea propter aliquas probationes non poterit damnari, licet aliqui Veterum contrarium obseruauerint.* car. 75. nu. 2
- Index tenetur ex officio dare copiam indiciorum reo, licet ipse eam non petat.* car. 69. nu. 10
- Index tenetur inquirere de conditione testis, licet pars nil dicat.* car. 69. nu. 7
- Index uidens delictum committi, non potest tamen sine alijs probationibus reum torquere.* car. 50. nu. 13
- Iudicare ualens quid probabile, aut non probabile habeatur, idem acerrime iudicabit, quid uerum, aut non uerum in singulis rebus sit.* car. 7. nu. 12
- Iudices abhorrere debent tormenta, nec facile ad ea proficere, nec in omni causa, nec in omni persona, nec quibuslibet iudicijs.* car. 69. nu. 5
- Iudices an quando desunt indicia contra aliquem, procedere possint per sortilegia?* car. 71. nu. 10
- Iudices cauere debent, ne homicidas quæredo, homicidæ fiant, & ne alios iudicando, seipso condempnent.* car. 62. nu. 18
- Iudices debent esse solliciti, & curiosi in explorando facto, et defensionibus reorum, & non debent quærere ius ante factum.* car. 62. nu. 13
- Iudices ex iudicijs etiam indubitatis quempiam condemnare non debent.* car. 61. nu. 8
- Iudices huius mundi debent iudicare secundum prudentiam, quæ cadit in hominem, relinquendo cetera iudicio Dei.* car. 61. nu. 32
- Iudices non nisi auditis, & pensatis defensionibus, reorum iudicare meminerint.* car. 61. nu. 10

I N D E X.

- Inquisitio est de iure diuino.* car. 101. nu. 3
- Inquisitio facta aliquo instigante sapit accusationem, unde instigator ad expensas condemnatur, si inquisitus absoluitur.* car. 111. nu. 15
- Inquisitio formari nõ debet nisi pro grauioribus criminibus.* car. 110. nu. 4
- Inquisitio formari non potest post lapsum annorum uiginti, nec etiam accusatio admittitur.* car. 110. nu. 7
- Inquisitio in quibus differat ab accusatione.* car. 111. nu. 12
- Inquisitio loco libelli succedit, & est remedium in defectum accusationis.* car. 110. nu. 6
- Inquisitione pendente si superueniat accusator quando audiat?* car. 111. nu. 18
- Inquisitio non præcedentibus legitimis indijs est ipso iure nulla, & quæcunque ab ea sequuntur corruunt.* c. 94. n. 5
- Inquisitio quid continere debeat? & an idem quod accusatio?* car. 110. nu. 11
- Inquisitio quotuplex sit? & quæ dicatur generalis?* c. 110. numero. 9
- Intellectus l. decurio C. de poenis.* car. 46. nu. 15
- Intellectus l. libellorum. ff. de accusatio.* car. 100. nu. 8
- Intellectus l. de minore. s. tormenta. ff. de questio. c. 45. n. 11 & car. 57.* nu. 6
- Intellectus l. questionis modum ff. de questio. car. 66. nu. 11*
- Interrogatoria in criminalibus sunt à Iudice ex se testibus deponentibus facienda, nec debent omitti, cum sint de iure Diuino.* car. 72. nu. 5
- Intrinfeca in criminalibus probantur p extrinfeca.* c. 53. n. 2
- Is uidetur fecisse, qui prædixit facere.* car. 42. nu. 17

I N D E X.

- Index abstinere debet à nouis tormentis.** cap. 8 1. nu. 2
- Index animaduertit quo animo quid quisq; faciat, non quo euentu utatur.** cap. 2 9. nu. 4
- Index, antequam torqueat reum, tenetur declarare, ueritatem aliter haberi non posse.** cap. 7 4. nu. 3
- Index debet esse promptior ad torturam in delictis, quæ occulte committuntur, præcedentibus tamen aliquilibus indicijs.** cap. 7 0. nu. 5
- Index debet examinare, & interrogare testes, perinde ac si reus contradictor adesset.** cap. 1 0 3. nu. 2
- Index debet indicare ea quæ certo scit, non autem per indicia, quamuis urgentissima.** cap. 6 3. nu. 3 2
- Index debet ostendere torquendum medicis, ut moderate eum torqueat.** cap. 8 1. nu. 4
- Index examinans testes ad offensam, eos debet interrogare de toto negotio, unde possit explorare reorum innocentiam, nam testes debent deponere pro utraque parte. c. 7 2 numero.** 6
- Index ex seipso etiam nemine petente debet quærere defensiones reorum.** cap. 6 1. nu. 1 2
- Index immoderate torquens, an excusetur, si tortus ad instantiam ipsius iudicis confessus fuerit, se fuisse legitime tortum.** cap. 8 1. nu. 6
- Index indebite inquirēs tenetur ad omnes expensas, & interesse partis indebite uexatæ.** cap. 1 1 0. nu. 9
- Index licet cognoscat aliquod delictum, tamen non procedet, nisi præcedant super eo clamor et diffamatio. c. 1 1 0. n. 3**
- Index licet uiderit homicidium committi, damnare tamen non potest delinquentem, nisi de homicidio fuerit legitime præ-**

I N D E X

- Maritus & pater uxoris post quadraginta dies accusare prohibentur, multaſq; ob alias cauſas ab uxoris accuſatione repellitur.** car. 97. nu. 4
- Maritus non poteſt accuſare uxorem de adulterio, ſi ipſe de adulterio, uel lenocinio conuincatur, hodie tamen hoc corrigitur.** car. 97. nu. 3
- Mandatum preſumitur contra dominum, qui famulo ſuo dixit. non redeas domum, niſi ſentiam aliquid noui, ſi famulus aliquem occiderit.** car. 41. nu. 8
- Malus qui ſemel fuit in eodem genere mali ſemper preſumitur malus.** car. 25. nu. 12
- Medici quando in criminalibus examinati debeant deponere de ueritate, & quando de credulitate?** car. 77. nu. 7
- Membrorum ſuorum nemo eſt dominus.** car. 113. nu. 10
- Mendaciter reſpondens an poſſit torqueri?** car. 48. nu. 1
- Mentiri in quibus liceat propter ſalutem?** car. 48. nu. 3
- Mercatores falliti poſſunt torqueri, ut indicent pecunias, ſcripta, & alia credita.** car. 74. nu. 2
- Mercatores fugitiui, & decoctores torquētur ut indicēt ſcripta, & pecunias ſibi datas ad negociandū.** c. 78. nu. 21
- Minans an poſſit impune offendi ab eo, cui minatus eſt, in illo actu minandi?** car. 42. nu. 19
- Minans, & iactans de aliquem occidendo, an ſit ſolitus minas exequi, quomodo conſideretur?** car. 42. nu. 13
- Minans, quando non conſtat de interfectore, an poſſit torqueri?** car. 42. nu. 17
- Minæ præcedentes indicant propoſitum, quando conſtat minantem occidiſſe eum, cui minatus eſt.** car. 42. nu. 10
- Minatum feciſſe ad ſui deſenſionem quando preſumatur?**

I N D E X

- cap. 42. nu. 25*
Minatus si minantem occidat an praesumatur ex proposito occidisse? *cap. 42. nu. 14*
- Minor aetas in quibus casibus non excuset, quin reus torquetur?** *cap. 77. nu. 10*
- Minor. xiiij. annis non torquetur, sed ferula caeditur, ut ueritas sciatur, non ut damnetur.** *cap. 77. nu. 9*
- Minor. xxv. annis accusare prohibetur.** *cap. 98. nu. 12*
- Minor. xxv. annis non potest torqueri, nisi ei sit datus curator.** *cap. 76. nu. 2*
- Minor. xxv. annis pro accusatore regulariter examinari non potest, secus in inquisitione.** *cap. 3. nu. 16*
- Modus delicti patrati, deliberationis indicium praestat.** *cap. 36. nu. 1*
- Modus percutiendi praecogitationem ostendit.** *cap. 26. nu. 2*
- Mores boni faciunt praesumi pro reo, mali uero mores contra reum.** *cap. 89. nu. 15*
- Mortui quando possint accusari, & quando non?** *c. 99. n. 2*
- Mulier clamans sibi uim inferri, facit indicium, si reus fuit cognitus.** *cap. 44. nu. 10*
- Mulier praegrans non torquetur, sed expectatur, ut pariat, & post partum supersedetur per quadraginta dies, & si dubitetur, an sit praegrans, obstetrices & medici sunt consulendi, quos sufficit de credulitate deponere.** *c. 77. nu. 6*
- Multitudo, magnitudo, multiplicatio, & geminatio, uulneris propositum indicat.** *cap. 37. nu. 4*
- Mutilati membris, uel aliqua parte corporis uiciati in criminali causa an contra clericos admittantur?** *cap. 79. nu. 3*
- Mutuans pecuniam ei, qui statim delinquit, praesumitur ad-**

I N D E X

- Iudices non nisi per probationes luce meridiana clariores debent reum condemnare ad mortem, cum in occultis uerse tur iudicium Dei tantum.** car. 63. nu. 30
- Iudices per causas reum quærent, cū is ignoratur. c. 25. n. 6**
- Iudices scire debent per aliqua indicia hominem non posse damnari.** car. 63. nu. 28
- Iudici ante omnia constare debet de delicto.** car. 120. nu. 10
- Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis, indefensum non occidere.** car. 69. nu. 12
- Iudicis interest ratione humanitatis, & intuitu religionis iustum non occidere.** car. 62. nu. 22
- Iuramentū aliquod in criminalibus non præstatur causa purgandi aliquas suspiciones, siue indicia.** car. 54. nu. 12
- Iuramento probatur ea, quæ in animo consistunt. c. 53. nu. 9**
- Iuramentum purgationis est quoddam remedium extraordinarium.** car. 54. nu. 16
- Iurati an teneantur denunciare delicta, quæ de iure non sunt punienda?** car. 107. nu. 10
- Iurati, qui tenentur denunciare, etiam casus fortuitos notorie impunitibiles denunciare debent.** car. 109. nu. 18
- Iuratus tenetur denunciare delictum finito officio suo, de quo non habuit ante notitiam.** car. 107. nu. 3

D E L I T E R A L.

- Latrones de se confessi interrogantur de socijs, mandatoribus, & receptatoribus.** car. 85. nu. 3
- Latrones, falsatores monetæ, & mandatarij, possunt in tortura interrogari de consocijs, idq; procedit etiam in sex alijs casibus.** car. 85. nu. 2

I N D E X

- Locus deprehensus domi pulchræ mulieris, est manifestus adulter, maxime si probetur aliquod signum uenericum, secus in sacerdote.** car. 80. nu. 9
- Lenia delicta quæ dicantur?** car. 75. nu. 5
- Libello eodem potest agi contra producentem falsos testes, & contra falsarios testes.** car. 102. nu. 16
- Libellus est per accusatorem edendus, hodie tamē per Italiã accusatio fit simpliciter.** car. 101. nu. 6
- Loci opportunitas ex quibus queratur?** car. 35. nu. 2
- Loci si sint diuersi, diuersa coniectura concipitur contra reum?** car. 29. nu. 2
- Locus in delicto deliberationis indicium an præbere possit?** car. 35. nu. 1
- Locus, in quo quis præter consuetudinem fuerit, uel in quo uersari non consueuerat, uel non debebat, propositi indicium præbet.** car. 33. nu. 2
- Locus quot modis accipiatur?** car. 29. nu. 5
- Locutio in aure quando indicet mandatum, uel consilium?** car. 41. nu. 6

D E L I T E R A M,

- Maleficium apparere prius debet, quàm de proposito, aut reo queri debeat.** car. 9. nu. 1
- Maleficium tollere licet etiam per incantationes demonum, dummodo animus non recedat à Deo.** car. 58. nu. 2
- Malitia, & Incontinentia rei, indicia maleficij præstat, unde caput erunt accusationis, uel inquisitionis.** car. 15. nu. 3
- Mandatum seu consilium præsumitur si quis locutus fuerit cum aliquo, & ille statim iuit, & occidit.** car. 41. nu. 9

I N D E X

- rit, quòd si *senferit rumorem, non se moueat. Vel quòd
sentiet aliquid noui.* car. 41. nu. 4
- Occidisse ille præsumeritur, qui occidendi causam habuit.*
car. 24. nu. 2
- Offendentis qualitas demonstrat animum fuisse, uel nõ fuisse
se offendendi,* car. 89. nu. 24
- Offensi dicto quando non sit credendum? nec inde oriatur in-
dicium ad torturam?* car. 44. nu. 7
- Offensi dictum, quando cognoscere non potest ob aliquas cir-
cunstancias offendentem, non facit indicium ad torturam.*
car. 44. nu. 8
- Offenso non creditur sine alijs qualitatibus, etiam quòd ha-
beret in manibus corpus Christi. Et quid si sit in articulo
mortis, & id iuret?* car. 43. nu. 8
- Offensus quando non præsumat mentiri?* car. 44. nu. 9
- Operarij conducti ad laborandum in alieno loco accusari nõ
possunt, nisi per dominum eis fuerit protestatum, uel nisi
sint ei loco, de quo agitur, uicini.* car. 99. nu. 4

D E L I T E R A P.

- Pallor an indicium faciat ad torturam.* car. 56. nu. 1
- Pallore in reo superueniente, quando interrogatur à iudice,
ob id reus non torquetur.* car. 56. nu. 3
- Papa, aut Imperator non potest facere aliquam legem, per
quam tollantur defensiones reorum.* car. 69. nu. 9
- Papa, uel Imperator non potest cōcedere priuilegia, uel con-
dere legē contra dispositionē iuris naturalis. c. 80. n. 13*
- Pater & filius si sint correi, à filio incipiendā est questio.*

I N D E X

car. 8. nu. 4.

- Pauper prohibetur accusare, nisi sit fidedignus.** c. 98. n. 1 & 2
- Pecunie suggestæ, & alia similia accommodata sunt adiumenta, & instrumenta ad aliquid agendum.** car. 33. n. 4
- Pecuniam accipiens ut occidat, si ad proximum actum deveniat, homicidij poena punitur, licet homicidium non sequatur, idem in crimine seditionis, & in emente uenenum, ut alteri daret.** car. 8. nu. 5
- Perseuerare in cōfessione quā et quō reus dicatur?** c. 93. n. 2
- Per quæ male præsumitur de laicis, bene præsumitur de clericis.** car. 80. nu. 8
- Persona rei qualis sit in omni delicto ante omnia intuendum est.** car. 15. nu. 2
- Persona sicut indicat potestatem & uoluntatem fuisse reo, ita ex contrarijs non fuisse demonstratur.** car. 22. nu. 4
- Personæ quæ ab accusando arceantur?** car. 98. nu. 7
- Personæ qualitas ad argumenta, & indicia habenda, est consideranda.** car. 38. nu. 1 & 2
- Personæ qualitas demonstrat animum fuisse, aut non fuisse offendendi.** car. 25. nu. 2
- Personæ qualitas indicium in criminalibus præstat: quæ tamen sola, cum sit remota, non sufficit, nisi cum causis iungatur.** car. 5. nu. 2
- Personæ uicia sicut onerant delinquentem, ita contraria eleuant.** car. 38. nu. 1 & 2
- Phyltra amatoria ab amate propinata libidinis faciendæ gratia censentur.** car. 24. nu. 4
- Physiognomia mala facit præsumi in genere quæ ad scelera proclium, sicut a bona, bene præsumitur.** car. 19. nu. 2
- Pluribus**

INDEX

iutor. car. 32. nu. 4

DE LITERA N.

- Natio præsumptionem de hominũ natura præbet.** c. 19. n. 2
- Natura quædam in homine est, quæ ipsum cogit, aut fateri, aut aliter delictum manifestare, & hæc quo nomine uocetur?** car. 7. nu. 9
- Negatiua coarctata loco & tempore potest probari, quia equipollet affirmatiuæ.** car. 13. nu. 6
- Negatiua facti ubi habet annexam determinationem loci, uel temporis, uel alterius rei, indirectam habet probationem.** car. 13. nu. 3
- Negatiua probatio non admittitur in probatione intuitiua, ut quando testes deponunt uidisse factum, & sunt in sufficienti numero, & quando qualitas testium est in iure approbata.** car. 13. nu. 9
- Negotijs attributa quomodo considerentur?** car. 14. nu. 8
- Negotium omne per tria tempora certioribus argumentis arguitur.** car. 14. nu. 12
- Nemo debet ex præsumptionibus damnari, sed probationibus luce clarioribus, cū de hominis uita agitur.** c. 61. n. 3
- Nemo est dominus membrorum suorum.** car. 62. nu. 22
- Nemo reperitur, qui non metuat, oderit, speret, & irascatur, per quas causas delinquitur.** car. 26. nu. 4
- Noctu agens præsumitur malè agere.** car. 35. nu. 2
- Nomen turpe habens primò est torquendus.** car. 82. nu. 5
- Nominatio rei debet esse in tortura, aut statim deposito reo de tortura, aliter ea non ualet.** car. 86. nu. 6
- Nominati per tortum quando sine alijs indicijs possunt tor-**

I N D E X

- queri, & quando non?* CAR. 86. nu. 4
Nominatus per tortum ex hoc solo non torquetur, sed solum inquireretur, fallit in casibus, in quibus reus interrogari potest. CAR. 86. nu. 1
Notarius debet scribere reum sponte fuisse confessum, quando adest aliquis terror. CAR. 87. nu. 4
Notarius non debet scribere reum sponte confessum, si aliquo terrore fateatur. CAR. 90. nu. 5
Notarius non potest nec debet scribere reum sponte confessum, sed sufficit ut scribat, quo loco, quo tempore, quibus verbis confiteatur. CAR. 91. nu. 9

D E L I T E R A O.

- Obuians sorte si occidat, non punietur de premeditato, licet animum occidendi habuerit.* CAR. 35. nu. 3
Occasio deliberationis indicium praebet, & quomodo ea consideretur? CAR. 36. nu. 1
Occasio quae proprie sit? & ex quibus oriatur? C. 36. nu. 2
Occidens aliquem in loco, in quo uersari non soleat, praesumitur consultò occidisse, & tale iter fecisse occidendi causa. CAR. 33. nu. 2
Occidens eum, quem tempore illatorum uulnerum bannitum fuisse asserit, utrum si in processu non appareat an antea uel post uulnera fuerit bannitus, pro uulneribus sit condemnandus? CAR. 104. nu. 4
Occidens hominem in pratorio, uel ecclesia, praesumitur de liberate occidisse. CAR. 35. nu. 3
Occidisse ex proposito ille praesumetur, qui alicui praedixe-

I N D E X

- Pluribus rixantibus si quis fuerit occisus, cōtra inimicum, si de indiuiduo non constet, præsumitur, & ex hoc is poterit torqueri.** car. 26. nu. 3
- Positioni duo continenti respondens, si dicat de uno non credere, an de alio sateri credatur?** car. 47. nu. 3
- Prædicamenta, circa quæ uidetur uersari omnis quæstio, sunt decem.** car. 7. nu. 1
- Præmeditatum an præsumatur, si non appareat de pura rixa. Et in quibus casibus fallat?** car. 12. nu. 5
- Præmeditatum maleficiū nō præsumitur, nisi appareat de antecedenti proposito. Et quō id probari possit? c. 12. nu. 1**
- Præsentia adhibita delicto facit indicium occulti auxiliij, si personæ fuerint antè delictum congregatæ.** car. 38. nu. 8
- Præsentia si delicto adhibeatur, deliberationis indicium oritur, modò illa præsentia fiat animo se immiscendi, si opus esset. Secus si forte fortuna: & quando quis dicatur adesse causa se immiscendi?** car. 32. nu. 10
- Præsumptio iuris & de iure non recipit probationes in contrarium, secus de præsumptione iuris.** car. 14. nu. 11
- Præsumptio propositi insurgit contra illum, qui asportauit bona sua de loco, ubi homicidium commisit, ad locum, ad quem postea confugit, uel si bona, uel eorū maiorem partem alienauerit.** car. 31. nu. 5
- Probandi onus incūbit accusatori & accusato, qñ quis fugit, sed qñ quis nō aufugit, incūbit solū accusatori.** c. 5. n. 27
- Probatio coniecturalis est triplex, circa ea, quæ indicant delictum, sed non propositum.** car. 49. nu. 3
- Probatio contra indicia etiā indubitata admittitur.** c. 61. n. 7
- Probatio indirecta in criminali cā sepe cōceditur.** c. 13. n. 2

I N D E X

- Probatio quæ fit per uisum, omnibus alijs est maior. Et tunc dicitur plena probatio, quando fit per duos testes de uisu omni exceptione maiores.** car. 49. nu. 2
- Probatio semiplena releuat accusatorem à calūnia, nisi reus contrarium plene probet.** car. 104. nu. 5
- Processu non formato non deuenitur ad tormenta, & an id procedat in manifesto, & notorio criminoso, & in inuen- to in flagranti crimine?** car. 67. nu. 2
- Proditorū propositū p̄ modū p̄cutiēdi cōcipitur. c. 37. n. 5**
- Progenies bona, uel mala, bonum, uel malum indicium præ- stat.** car. 19. nu. 2
- Prohibere potens si nō prohibeat, præsumitur particeps cri- minis, & an hinc oriatur præsumptio occulti auxiliij?** car. 38. nu. 9
- Prohibere ualens, si non prohibeat an, & quando particeps criminis, & auxiliator existimetur?** car. 38. nu. 10
- Prohibens reum capi uidetur conscius criminis, si affuit deli- cto, non si incidenter accurrat.** car. 39. nu. 5
- Propositi suspicio ex quibus tollatur.** car. 27. nu. 3
- propositum ante delictū a quibus factis, dictijue inducatur.** car. 28. nu. 7
- Propositū ex leuibus causis præsumitur, n̄ delictū. c. 25. n. 9**
- Propositum ex quibus indicijs arguatur?** car. 9. nu. 3
- Propositi coniectura ex loco, ubi quis offenditur, capitur.** car. 9. nu. 4
- Propositū indicantia qualia esse oporteat?** car. 14. nu. 10
- Propositum indicat, si quis uisus fuerit frequentare uiam quæ illum, quem occidit, transiturum sciebat.** car. 29. nu. 4
- Propositum indicatur, si neteres hospites, aut elicientes domi**

I N D E X

- delinquentis fuerint, uel delinquentem habuerit malos ser-
mulos. car. 3 2. nu. 2
- Propositū nō arguitur, qñ rixa fuerit inopinata, licet causæ
pæcedat, tā secūdu legē. Mosis, q̄ iura ciuilia. c. 23. n. 7
- Propositum non censetur, nisi industria, & insidiæ interces-
serint. car. 23. nu. 8
- Propositū præsumitur cōtra eū, qui dixit, nō diligo talē, uel
sum ei nociturus si potero, si eū postea occiderit. c. 42. n. 3
- Prouocato ignoscitur. car. 106. nu. 7
- Pudorem rubor, terrorem pallor, ac tremor, & dentium cre-
pitus consequuntur. car. 22. nu. 3

D E L I T E R A Q.

- Qualitas offendentis inducit excusationē, siue accusationē,
& demonstrat animum fuisse, uel non fuisse offendendi.
car. 38. nu. 13
- Qñ constat quis fecerit, lex de eo præsumit oē malū propter
secutiū effectum: secus qñ queritur quis fecerit, quia non
præsumit pro leui causa occidere. car. 25. nu. 19
- Querendum est quot, & quante sint in reo causæ, ut earum
causa deliquisse uideatur. car. 23. nu. 2
- Querēdu nō est de animo, nisi ubi de reo cōstat. c. 49. nu. 2
- Quilibet admittitur ad defendendos reos. car. 62. nu. 17

D E L I T E R A R.

- Rōnatio quid sit? & qñ inter fuisse uideatur? car. 23. nu. 6
- Receptans scienter malefactorem in domo sua post delictum
præsumitur particeps criminis, & poterit torqueri, nisi
receptus sit recipientis consanguineus, uel aliqua alia iu-
sta causa probetur. car. 39. nu. 4
- Recipiens literas debiti si nihil dicat uidetur debitum fateri.

I N D E X

- Et quomodo id procedat? Et an id in criminalibus habeat locum?** car. 47. nu. 4
- Relaxari fideiussoribus quibus casibus reus minime debeat, licet poena corporalis non ingeratur?** car. 113. nu. 12
- Relaxatio rei capti quando statim fieri debeat absque expensis non expectata sententia?** car. 113. nu. 2
- Relaxatus cum fideiussoribus non idoneis potest iterum capi, et cogitur idonee fideiubere, nec fideiussores ob talem capturam liberantur.** car. 113. nu. 12
- Religiosis magis creditur, quam laicis in omni probatione facienda, et in quocunq; alio negotio.** car. 80. nu. 12
- Renuntiare defensionis suae an reus possit? et an iudex id admittere debeat?** car. 96. nu. 22
- Reperti in crimine an ex hoc solo conuincantur, ut de facto puniri possint?** car. 51. nu. 2
- Reperti in domo, ubi perpetratum est maleficium, et nescitur à quo, poterunt torqueri, et an ex hoc possint damnari?** car. 51. nu. 2
- Reperti in loco delicti, uel in loco proximo possunt torqueri, maxime si fuerint inimici interfecti, et reperti cum armis.** car. 51. nu. 4
- Repertus in flagranti crimine potest à quocunque capi, sed non detineri, nisi per uiginti horas.** car. 113. nu. 4
- Repertus prope mortuum cum gladio poterit torqueri, et an damnari?** car. 51. nu. 2
- Repetere reum in tortura si Iudex intēdat, debet in actis interloqui, quod supersedet à tortura incapta, sed non perfectē data.** car. 83. nu. 7
- Responsio rei dicentis, si feci, feci ad meam defensionem in**

I N D E X

- criminalibus non est admittenda.* car. 29. nu. 16
- R**esponſio rei dubia parit indicia contra eum, quia uidetur uelle iudicem fallere. car. 29. nu. 17
- R**ei ad torturam ducti, & interrogati quid ſciant de tali re, ſi reſpōdeant dixiſſe. Et interrogati, quid dixerint, reſpōdeant, eſſe ſcriptū, & aliud reſpōſum dare nolint, an poſſint torqueri, donec iudici aliter reſpōdeant? car. 68. nu. 4
- R**ei deſenſiones contra cauſas. car. 27. nu. 1
- R**ei ſponte ſe tormentis ſupponentes, ſine indiſijs torqueri non debent. Idem ſi accuſator, & reus petant ſe torture ſubiſci. car. 78. nu. 14
- R**ei terreri poſſunt in caſibus, in quibus non poſſunt torqueri. car. 71. nu. 9
- R**eos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi, perinde ac confeſſos Brutus damnauit, cuius tamen opinio non eſt ſeruanda. car. 68. nu. 2
- R**eus abſens non damnatur ſi contra eum non fuerit probatum delictum. car. 10. nu. 8
- R**eus ante torturā eſt audiendus, quia poteſt tale quid probare, quo probato non deueniretur ad torturā. c. 69. nu. 5
- R**eus captus an debeat audiri, an uero poſſit ſtatim de crimine condemnari? car. 62. nu. 14
- R**eus ex eo quia captus, non debet de crimine damnari, niſi aliter de maleficio conuincatur. car. 69. nu. 4
- R**eus interrogatus per iudicem, ſi non reſpondeat, poteſt etiā ſine indiſijs torqueri. car. 47. nu. 3
- R**eus in tortura eſt de ſe interrogandus, nō de alijs. c. 84. n. 4
- R**eus in tortura ſi de facto proprio interrogetur, aliqua circumſtantia an ſint exprimendæ? car. 24. nu. 3

I N D E X

- Reus non conuincitur ob aliqua indicia , ut pœna capitali damnetur.** car. 6 1. nu. 2
- Reus nõ debet à Iudice torqueri, nisi ad instantiam accusatoris, sed de consuetudine contrariũ obseruatur.** c. 8 1. n. 2
- Reus non torquetur si de corpore non constet , nec procedi potest per inquisitionem, aut accusationem, nec sponte confessus hoc casu damnetur.** car. 8 6. nu. 8
- Reus ob contumaciam bannitus, si postea capiatur, poterit sine alijs indiçijs torqueri.** car. 7 1. nu. 7
- Reus post didicita testificata, & conclusum in causa, potest su per eisdem probare, secus accusator.** car. 1 3. nu. 7
- Reus potest probare contrarium etiam post didicita testificata, & potest torqueri : & an prædicta indicia sine alijs sufficiant?** car. 2 2. nu. 2
- Reus presumitur discessisse ob causam, per quã accusatur, si ne inquiritur, nisi aliam iustam causam probet.** c. 5 3. n. 4
- Reus pro quolibet sufficienti indicio an possit ter quassari ?** car. 8 3. nu. 3
- Reus repertus in flagranti crimine, an de facto puniri possit?** car. 6 2. nu. 2 4
- Reus suspectus debet interrogari, ubi fuerit, cum quibus comederit tempore delicti.** car. 2 7. nu. 6
- Reus ter solũ debet in tortura repeti, sed antiquitus, ex causa octies repetebatur.** car. 8 3. nu. 1 0
- Reus ut de tractatu possit condemnari, tria concurrere debent secreta locutio, inimicitie capitales cum occiso, & quod homicidium sit secutum incontinenti.** car. 2 9. nu. 2
- Rixa quando censeatur pura, & quando præmeditata ?** car. 3 2. nu. 8

I N D E X I
DE L I T E R A S

Sacerdos amplexans mulierem, praesumitur facere causa benedicendi. car. 80. nu. 20

Sacerdotes committentes delicta facinorosa, seu atrociora possunt accusari, & puniri per iudicem layicum. car. 99. n. 6

Sanguis clamat uindictam contra interfectorē. c. 10. nu. 2

Sapientis animum paulisper moueri & contrahi, & pallescere necesse est, non opinione mali percepta, sed quibusdā motibus rapidis, & inconsultis officium mentis atque rationis peruertentibus. car. 56. nu. 4

Senes, seu decrepiti non torquentur, nec aliās corpore imbecilles. & nu. 12. car. 77. nu. 12

Seruus torquetur ut indicet consocios, maxime quādo sumus in atrocioribus, uel in nece domini, nā interrogatur, quo mandante, id fecerit, & qui sint participes. car. 85. nu. 4

Sexus, etas, animi natura, conditio, fortuna, amictus, risus, & ingressus suspicionē contra reum praestat. c. 19. nu. 3

Signa leuia in haeresi sufficiunt ad torturam, ea tamen debent plene probari. car. 72. nu. 3

Signa maleficij à reo sunt per iudicem petenda ad confessionis uerificationem. car. 92. nu. 4

Sociorum qualitas suspicionem maleficij & propositi inducit. car. 39. nu. 2

Solicitans, siue queritans quod ad eum non spectat, indicat contra se. car. 40. nu. 2

Solitus delinquere quis dici possit? car. 18. nu. 4

Sortilegia nec ēt ad inquirendū indicijū praestant. c. 58. n. 3

Sortilegijs & diuinationibus Caldei praecipue usi sunt in Syria. car. 59. nu. 7

I N D E X

- Sortilegijs, & diuinationibus multi ad tormenta procedunt.**
 car. 58. nu. 2
- Sortilegijs, nec uitae salus est querenda, uel recuperanda.**
 car. 58. nu. 4
- Statutum prohibens accusatorem, uidetur etiam prohibere iudicem inquirentem.**
 car. 110. nu. 8
- Statutum tribuens beneficium inquisitioni an extendatur ad accusationem, & e contra.**
 car. 111. nu. 13
- Suspiciones male trahuntur ex conuersatione, & uictu.**
 car. 120. nu. 2
- Suspicio non est iusta causa fugae, sed per eam arguitur, quod reus deliquerit.**
 car. 54. nu. 20
- Surdus, & mutus, a natura non possunt torqueri, nec etiam damnari, nisi ex dictis testium.**
 car. 77. nu. 5

D E L I T E R A T.

- Tacens habetur pro contradicente in onerosis, & obligantibus personam, nisi ultra taciturnitatem fecerit aliquem actum, qui uideatur uenire ad probationem actus.**
 car. 47. nu. 6
- Taciturnitas domestici parit indicium ad torturam, exemplum ibi ponitur.**
 car. 47. nu. 2
- Taciturnitas imitatur confessionem.**
 car. 47. nu. 2
- Taciturnitas nocet, quotiens reus tenetur respondere negando, aut confitendo.**
 car. 47. nu. 7
- Tactus indicium affert, sed fallax. Idem de odore, gustatu, & simili alio sensu: possunt tamen facere suspicionem.**
 car. 57. nu. 2

I N D E X.

- in Tempore quæ considerari oporteat, & quæ in occasiones
car. 36. nu. 3
- Temporis duplex est significatio, generaliter enim, & specia-
 liter accipitur. car. 34. nu. 2
- Temporis longinquitas est inspicienda, nam sæpe oportet com-
 metiri cum tempore negocium. car. 34. nu. 5
- Temporis spacium quomodo consideretur? car. 35. nu. 3
- Tēpus ad indicia elicienda quō considerari debeat. c. 34. n. 4
- Tempus, & occasio in quibus inter se differant? c. 36. nu. 4
- Tempus præteritum maxime ualet, nam & quæ fiant, et quæ
 futura sint, ex præteritis colliguntur. car. 14. nu. 9
- Tempus propositi argumenta præbere potest. car. 34. nu. 2
- Tempus reddit graue delictum. car. 35. nu. 2
- Tempus speciale ad inditia magis confert, probationesque af-
 fert inexpugnabiles. car. 34. nu. 3
- Terror leuis non indicat metum, nisi cadat in constantem ui-
 rum. car. 90. nu. 3
- Testes celeriter respondentes, antequam totus articulus eis le-
 gatur præsumuntur falsi, & an ex hoc possint torqueri?
car. 78. nu. 18
- Testes deponentes de negatiua, præferuntur testibus affirman-
 tibus etiam dignioribus. car. 13. nu. 4
- Testes deponentes in genere, et non in specie super causis non
 probant. car. 24. nu. 6
- Testes duo requiruntur ad probandum indicia remota à ma-
 lesicio. car. 50. nu. 4
- Testes et infames nõ nisi instigati falsum deponunt. c. 50. n. 10
- Testes examinantur citato reo, et existente cõtradictore, alias
 repetuntur, & an hodie id obseruetur? car. 103. nu. 8

I N D E X.

- Testes in criminatibus nunquam debeant esse omni exceptione maiores?** CAR. 104. NU. 9
- Testes inducti ad probandum indicia an debeant esse omni exceptione maiores?** CAR. 73. NU. 9
- Testis inhabilis in casu accusationis admitti non debent etiam ad torquendum.** CAR. 50. NU. 13
- Testes inhabiles inhabilitate iuris positiui periuri, & criminali possunt à Papa ad testificandū habilitari. c. 80. n. 13**
- Testes non idonei in casu inquisitionis admittuntur, quia tunc cessat periculum corruptionis.** CAR. 50. NU. 9
- Testes non idonei in inquisitione admittuntur, secus in accusatione.** CAR. 122. NU. 17
- Testes non publicati non inducunt aliquam probationem concludentem, quia eorum dicta possunt per oppositiones minui, ac tolli per aliā probationem et contrariā. c. 69. n. 2**
- Testes plures singulares super diuersis indicijs deponentes an coniungantur ad faciendam probationem, ut oriatur indicium ad torturam?** CAR. 73. NU. 12
- Testes post didicita testificata in inquisitione ex officio forma ta recipiuntur, secus in accusatione.** CAR. 122. NU. 14
- Testes nō publicati nō inducūt aliquā probationē. c. 62. n. 19**
- Testes quando omni exceptione maiores ad probandū requirantur, et quando etiā non integri admittantur? c. 12. n. 4**
- Testes semel examinati non debent iterum super eodem examinari: & quid si iterum examinati contrarium primo deposuerint, utrum dictum ualeat?** CAR. 103. NU. 3
- Testes si dixerint uidisse duos solos rixari, et uidisse in fine rixæ unum uulneratum, ex hoc poterit ad condemnationem procedi.** CAR. 50. NU. 15

I N D E X.

- Testes specialiter examinati super mala fama an preferantur
testibus deponentibus in genere de bona fama?** c. 17. n. 12
- Testibus non testimonijs creditur.** car. 45. nu. 13
- Testi inimico etiam in casu inquisitionis credendum non est.**
car. 50. nu. 12
- Testis clericus uacillās nō torquetur pp dignitatē.** c. 79. n. 6
- Testis debet esse omni exceptione maior, quando tractatur de
condemnando, secus de torquendo.** car. 50. nu. 8
- Testis de uisu ut faciat indicium ad torturam debet deponere,
quōd interfuerit maleficio, alias secus.** car. 50. nu. 3
- Testis non idoneus dicitur, qui laborat morbo animi, non cor-
poris.** car. 79. nu. 4
- Testis non idoneus per aliquod privilegium idoneus fieri non
potest.** car. 52. nu. 7
- Testis qui dicit unum in iudicio, & aliud extra iudicium, inci-
dit in falsum, ut saltem torqueri possit.** car. 78. nu. 19
- Testis qui non est omni exceptione maior in quibus probet?**
car. 50. nu. 6
- Testis si unum dicat in iudicio, & aliud extra iudicium cui di-
cto standum sit?** car. 78. nu. 20
- Testis uacillans, seu aliter de falso conuictus in causa civili
æque punitur, ac in causa criminali.** car. 78. nu. 16
- Testis uacillans torquetur, alias secus: & quando dicatur ua-
cillare?** car. 78. nu. 15
- Testis unum dicens extra iudicium, contrarium uero in iudi-
cio, an de falso puniatur?** car. 203. nu. 4
- Testis unus de uisu facit indicium, nisi aliæ circumstantiæ resi-
stant.** car. 50. nu. 5
- Tormēta et questiones nisi certis in rebus interponi Antiqui**

I N D E X .

- uoluerunt. CAR. 65. NU. 4
- Tormenta haberi non debent, si alia leuiori, uel ueriori uia
ueritas haberi potest, licet indicia præcedant. c. 74. nu. 2
- Tormenta multi populi renuerunt, quia plus mali, quam bo-
ni ciuitatibus attulerunt. CAR. 65. NU. 3
- ad Tormenta non est deueniendum, nisi constet de homine mor-
tuo, & de cadauere, & de uulneribus. CAR. 66. NU. 2
- Tormenta sunt moderate adhibenda. CAR. 82. NU. 5
- Tormentis & questionibus non semper fides est adhibenda.
CAR. 65. NU. 2
- Tormentis, humanitatis, religionis & Iurisperitorum ar-
gumenta repugnant. CAR. 65. NU. 2
- Tormentorũ modus erit iuxta qualitatẽ indiciorũ. c. 83. n. 2
- Tormentorium ordo quis sit? CAR. 82. n. 2
- Torquendi arbitrium iudices sibi arrogare non debent, quia
nullum arbitriũ habere possunt, nisi pro reo. c. 65. n. 20
- Torquendi qualitas, circa tormentorum metum est conside-
randa. CAR. 90. NU. 4
- Torquendum esse neminem nisi in subsidium probationum,
quomodo intelligatur? CAR. 63. NU. 35
- Torquere aliquem si non constet delictum, exemplo pernitio-
sum est, quod etiam procedit in accusatis de furto, & ue-
neficio. CAR. 67. NU. 6
- Torqueri an possit reus ex dicto unius testis de uisu, maxime
si testis sit omni exceptione maior? CAR. 49. NU. 2
- Torqueri licet reus consentiat, iudex eum torquere non debet
sine indicijs. CAR. 72. NU. 8
- Torqueri non debet reus non publicato processu. c. 69. n. 1
- Torqueri non debet reus non præcedentibus indicijs, alias in-

I N D E X.

- dex punitur, licet per talem torturam reus repertus fuerit commississe crimen obiectum.* car. 70. nu. 2
- Torqueri non potest reus ex indicio remoto à maleficio, sed alia simul requiruntur.* car. 26. nu. 3
- Torqueri possunt tam mares, quàm sceminae, & omnes, qui non sint iure excepti.* car. 76. nu. 2
- Tortura an & quando possit repeti?* car. 82. nu. 2
- Tortura an sit incipienda à debiliore, an uero ab eo, qui uerisimiliter scit ueritatem?* car. 82. nu. 3
- Tortura datur in supplementum in causis criminalibus, quando ueritas haberi non potest.* car. 54. nu. 14
- Tortura debet constare in processu, aliter ex brachijs rei cognoscetur.* car. 81. nu. 7
- Torturae metus equipollet torture.* car. 90. nu. 2
- Torturae repetitio non debet excedere tres uices, ne in infinitum procedatur.* car. 83. nu. 4
- Tortura grauior est poena, quam utriusque manus abscissio.* car. 74. nu. 2
- Tortura incipiēda est ab eo, q̄ solitus est delinquere.* c. 51. n. 3
- Tortura in clericos an non debeat esse ita seuera, sicut contra laycos?* car. 79. nu. 5
- Tortura in criminalibus succedit loco iuramenti.* c. 54. n. 25
- Tortura inchoanda est ab eo, qui habet malam physiognomiam.* car. 20. nu. 2
- Tortura inferri potest omni tempore, dummodo delictum sit atrox.* car. 81. nu. 2
- Tortura non adhibetur in causis criminalibus leuis prauidicij, licet legitima precedant indicia; & an pro talibus uilibis persona possit torqueri.* c. 74. nu. 8

I N D E X.

- Tortura reduci debet ad tres dies separatos, & pro qualibet uice reus debet habere tres elevationes, & depositiones.**
 car. 83. nu. 5
- Tortura utrum in causis ciuilibus adhiberi possit? c. 74. nu. 1**
- Torti & confessi de se, de consuetudine totius Italiæ in omni casu de socijs interrogantur.**
 car. 85. nu. 6
- Tortus an iurare debeat facta nominatione correi in tortura?**
 c. 86. nu. 9
- Tortus Bononiæ pro delicto ibi commisso, ob quod non est corporaliter puniendus, si in tormentis confessus fuerit se plura maleficia extra Bononiense territorium perpetrasset, an à potestate Bononiæ possit ultimo supplicio condemnari?**
 car. 95. nu. 15
- Tortus confessus de se potest interrogari de socijs in omnibus delictis, quæ uerisimiliter non committuntur sine socijs.**
 car. 85. nu. 2
- Tortus & confessus de se, an & in quibus casibus possit interrogari de socijs sine indicijs?**
 car. 85. nu. 2
- Tortus relaxatur, si accusator, dato sibi termino ad probandū, et deducendū quicquid intēdit, nil probauerit. c. 83. n. 9**
- Tortus ultra tres uices, dicitur tortus immoderate, & uidebitur fateri ui & cruciatu tormentorum.**
 car. 83. nu. 6
- Traçtatus initia, & consiliorum ex loco comprehenduntur.**
 car. 29. nu. 6
- Traçtatus præsumi potest ex loco, ubi reus fuerit. c. 28. nu. 2**
- Traçtatus præsumitur quando homicidium committitur cum multitudine personarum, nisi ex accidenti, seu casu tales personæ superuenerint.**
 car. 37. nu. 2
- Trāsitus p̄ uia incōsuetā propositi indicij præbet. c. 29. n. 3**

INDEX.
DE LITERA V.

- Valetudinarij torqueri nō possunt, si morbus talis sit, ut torturā pati nequeāt sine periculo uitæ, uel corporis. c. 77. n. 8
- Variatio, seu mēdaciū in qbus et circa quæ noceat? c. 48. n. 2
- Veneno quē esse mortuū ex quibus cognosci possit? c. 21. n. 3
- Veneno quem esse necatū indicat liuor, aut tumor cadaueris.
car. 11. nu. 2
- Verborum qualitas animum demonstrat, unde is uidetur fecisse, qui prædixit facere. car. 6. nu. 7
- Vestigia in luto, niue, aut puluere reperta, seu uestimentum, uel quid simile, in loco delicti inuentum, ad habenda indicia, contemplanda sunt. car. 10. nu. 10
- Vestigia, seu forma pedis in niue, luto, aut puluere relicta, an faciāt indicatiū ad torturā, uel ad cōdemnationē? c. 55. n. 2
- Vicini habent indicia contra se, quando rei nō reperiūtur, maxime in furtis, quia saltem scire præsumuntur. c. 52. n. 6
- Viles personæ, & exercentes uiles artes an non admittantur in testes, nisi cum tortura? car. 78. n. 17
- Viles personæ pro re parua torqueri non possunt. c. 74. n. 4
- Visus si aliquis sit exire cum gladio sanguinolento, uel uisus fuerit fugere uersus nemora, delicti indicium manifestum habere dicitur. car. 56. nu. 2
- Visus uibrare gladium contra uulneratum, licet non sit uisus uulnerare, poterit torqueri. car. 50. nu. 14
- Visus exire cum gladio sanguinolento non habet tam indubitatum contra se indicium, ut ex eo damnari possit, cum esse possit, quod eo non obstante non solum non occisor, sed nec uulnerator fuerit. car. 61. nu. 5
- Voces populi uanæ non sunt audiendæ: nec eis est credendum.

I N D E X .

- cap. 45. nu. 6
Vox clamantis exaudita non habet vim probationis, sed indicij, nisi alia concurrant. cap. 43. nu. 3
Vox hominum est fallax, quia reperiuntur multi consimilem habere uocem. cap. 43. nu. 2
Vtilis reipu. non torquetur, nisi in criminibus atrocibus. nu. 4
cap. 77.

F I N I S .

E R R A T A .

Pagi. 3. a fronte linea 2. post verbū Maximi, adde, ope. Pagi. 8. a frō. lin. 7. homicidio, lege adulterio. Pagi. 27. b. lin. 2. i. secundum lege sunt. Pagi. 32. a fron. lin. 1. delinquentem l. delinquens. Pagi. 57. a fron. lin. 23. cap. 9. uult dicere 8. & sic duo sequentia cap. in numero corriges. Pagi. 70. a fron. lin. 19. nu. 9. l. in quibus non possunt torqueri.

R E G E S T V M .

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S .

Omnes sunt quaterniones.

V E N E T I I S A P V D C O M I N V M
D E T R I D I N O M O N T I S F E R R A T I .

M . D . L V I I .

